

T.B.M.M.

DDC:
YER: 71-3631
YIL:
CLT: 3
KSM:
KOP:
DEM: 71-6486

KÜTÜPHANESİ

۱۰۰۰

کتابخانه

صلی الله علیه وسلم
 Es. No. :
 Kuthphanesi
 B. M. M.

مؤلفی : لطف الله احمد

صاحب امتیاز و ناشری

عارف کتب خانہ

اسٹیشنول عطا کراچی

کتابخانہ
 عارف کتب خانہ
 اسٹیشنول عطا کراچی

F. M. M.
 Kuthphanesi
 Es. No. : 1115
 Remiz : H H 110

طبع و اشاعت : درسعات — سلطان جام

۱۳۳۲

حرب احد

بقيہ

احدمقالہ سندھ وقوعہ کلن احوال عجیبہ دن بری دہ قرمان اسمندہ کی منافقك حالدیر . شویله كه :

قرمان ، علمدار قریش اولان صواب اسمندہ کی غلامی قتل ایدوب میدان قتاله اویله مردانه بر صولتله آتیلدی که بربری آردنجه یدی مشرکی دار مجازاته کوندردی . نہایت کندیسہ دہ آلمش اولدینی یارالردن آقان قائلردن بی تاب اولارق یرہ دوشدی . بوئانده اورادن کچن قتاده بن نعمان اونی حال احتضارده کورونجه : رتبه شہادت مبارک اولسون ، قرمان ! دہیہ تبریک استدی . قرمان جواباً :

بنم املم شہادت دکلدی ؛ دین اسلام ك محافظہ سی خصوصی دہ اصلا خاطرمدن کچمہ دی . یالکنز قریشی لرك مدینہ خورمالقلرینہ ایرات مضرت اجمہ لری ایچین چالیشدم .

دہ دی . آرتق یاشایامایاجغنی اکلامش اولان قرمان چکمکده اولدینی آلام واضطرابہ نہایت ویرمک ایچین کندی قیلجیلہ قارتی پارالادی ؛ متحرراً چوکوب کبتدی . شوراسی غریبدرکہ بووقہ دن مقدم قرمانك اسمی ذکر ایدلدکجه رسول اکرم : اهل جہنمدرہ . دیردی . بو دقمہ اونک اتحار ایتدیکنی استخبار ایدنجه :

وان الرجل ليعمل بعمل اهل الجنة فيما يبدو للناس وانه
 من اهل النار ويعمل بعمل اهل النار فيما يبدو للناس وانه
 من اهل الجنة ،
 مال شريفى :

(انسان وارد ركه ناس نظرند اهل جنت عملنى ايشله
 اهل ناردرد ؛ انسان وارد ركه ناس نظرند اهل نار عملنى ايشله)
 حاله اهل جتدر) بيوردى .

احد ملحه سنده الك اول شهيد اولان مسلمان ابو جابر بن عبد الله
 بن حرام در . اوندن سوكر ا اونك قيز قارداشك زوجت و
 جوح كلبركه غزايه عزيزت ايدر كن : « ياربى ! بنى كيه و ... و ...
 ياربى بكا صهاى شهادتى نصيب ايت !

دهيه دعا ايتمش و دعاسى مستجاب اولارق اوغلو خلاصه ...
 ايله برابر بايه بلند شهادته نائل اولدى .

بونلردن سوكر شهيد اولان اسلام ابو عامر فاسقك اوغلو ح ...
 عبدالله بن ابى بن سلوك قيز قارداشى جيله يي تزوج ايتمش .
 احده هنوز بر كجهلك كووه كى ايدى . بدرى مرتد ، ...
 رئيس المنافقين اولدنى حاله كنديسى دين مين اسلام ...
 فداى جان ايدن قهرمانلردن . مقاتله باشلار باشلاماز حظه او ...
 بولوب قتل ايتك مقصديه ، دشمن صفلى اوزرينه ...

لاکن او صیراده شداد بن اوس اسمندہ بر مشرک یتیشوب حنظلہ بن
شہید ایتدی .

آشاً بیان اولوندینی وجه ایله اسلام اوردوسنک احد طامعی
اتکلرینه طوغرو چکیلیمه سی اوزرینه میدان مقساتله بی خالی بولان
قریش قادینلری ، شہدای اسلام ک یاندقلری محللره کلدیلر اجرای
وحشد و خیانت ایتدیلر .

اوکوز برنجی باب

امد مفاتر سنده صورکرا

طرفینک میدان مقاتله دن تباعدی- تعرض رجعتلر- غزوه حراء الاسد - ذیل.

طرفینک امد میدان مفاتر سنده تباعدی

احد طاغنک اتکلیینه اتکا ایتمش اولان اهل اسلامی، اورادن ده طاغیتیق ایسته یین ابوسفیان، بواملی اجرا ایتمک ایچین بر مفرزه ایله احد طاغنک نقطه کاهنه چیقارق تعرض ایتمک تشبته بولوندی سده فخر کائنات « اللهم لیس لهم ان یعلونا » یارب! ارتق اورایده چیقما سینلر . ده یه مناجات ایتمکله برابر حضرت عمرده بعض اصحاب کرامله قریشی لک اوگنی کسدیکندن ابوسفیان بو فکر واملندن فراغت ایندی .

قریشی لر آرتق بدر کوننک انتقامی اهل اسلام دن آلمش اولدق لینه حکم ایتمک لردن بدری ترک ایتمک اوزره حاضر لانیورلردی . یالکز ابوسفیان برشیده تردد واشتباہ ایدیوردی ، کندی کندینه عجبا محمد (ص . ع) صاعمیدر؟ ده پوردی . نهایت بوشه یی حل وازاله ایتمک ایچین موقع حربی ترک ایتمه دن اول اسلام له خطاباً صوت بلندایله :

د افی القوم محمد (ص. ع) ایچکزده محمد (ص. ع) وارمی؟
 دهیه ندا ایتدی. فخر کائنات سکوت ایله مقابله ایدلسنی امر ایتدیکندن
 کسه جواب ویرمه دی. سوکرا: ایچکزده ابوبکر وارمی؟ دهیه
 ندا ایتدی. ینه کسه جواب ویرمه دی. اک سوکرا: ایچکزده
 عمر بن الخطاب وارمی؟ دهیه ندا ایتدی. بو دفعه ده کسه جواب
 ویرمه نیجه ابوسفیان دین اسلام ک قیام و بقاسی آنجاق بوذوات ثلاثه
 ایله ممکن اولاجغنی جزم ایتمش اولدیفندن سائر اصحاب کرامی سورمایا
 لزوم کورمه دی. قریشی لره خطاب ایدهرک:

— بونلرک اوچی ده بر حیات دکل؛ چونکه حیاته اولسه لردی
 جواب ویریر لردی. بناءً علیه ایسته دیکمز اولدی و بزم ده ارتق
 بوراده ایشیمز قلمادی. ده دی. ابوسفیانک بوشماتکارانه سوزلری
 اوزرینه حوصله صبر و تحملی چاک اولان عمر بن الخطاب ایله آرالزنده
 شویله بر مجاویه واقع اولدی:

— ای اللهک دشمنی! سنک او صایدیغک ذواتک هبسی صاعدر
 و یقینه حقیقکن کله جکلر در.

— الحرب سجال، حربده ظفر نوبتله در؛ بوکون بدر کونه
 بدلدر.

— اوت، اویله در. فقط آرامزده بر فرق وار: بزم شهدا ص
 جتده در، سنک مقتوللریکنزه جهنمه در.

— اعل هبل [۱]، عالی اول، ای هبل!

[۱] هبل، قریشک اصنام مشهوره سندن برینک اسمیدر. ابوسفیان
 احد محاربه سنه کیده جکی صیراده هبلک حضورینه کیدوب کندیسنک حربه

ابو سفیانك بوسوزینه قارشى جناب عمر :

— الله اعلى واجل ، الله اعلا واجلدر .

دهیه مقابله ایتدی .

ابو سفیان :

— بزم « عزى » من وار ، سزك « عزى » كز يوق .

دهیه اعلان مباهات ايله دی حضرت عمرده :

— الله بزم مولا مزدر ، سزكسه مولا كز يوق .

دهیه جواب ویردی . ابو سفیان حضرت عمره :

— براز ایلهرى كل ، يا عمر !

دهدی . حضرت عمرده رسول اکرمك مساعده سیله براز ایلهریله دی .

ابو سفیان :

— يا عمر ! الله ایچین طوغرو سویله ، بز محمد (ص . ع) ی

قتل ایتدکمی ؟

دهیه سوردی . جناب عمر اوکا :

— والله ، رسول اکرم شو آنده سنك سویله دیکك سوزلری

ایشیدیور .

جوانی ویردی . ابو سفیان دونوب کیتمك اوزره ایکن :

— كله جك سنه سزكله بدرده ینه بولوشالم .

دهنیجه فخر کائناتك امر و تعلیمی وجه ايله حضرت عمر :

اشترک ایدوب ایتمه سی خصوصلردن هانکیسی خیرلی اولاجنی آکلامق

ایچین قرعه آتمش و حربه اشترک ایتمه سی خیرلی اولاجنی جوانی آلمدی .

ایشته بوندن طولانی ابو سفیان هبلری مدح و ثنا ایدیوردی .

— انشاء الله . دہدی .

قریش اور دوسی احوال و اتفاقی طویلایوب احد موقعی ترک ایله
مکہ متوجہاً حرکت ایتدی .

فخر کائنات؛ شاید قریشی لر ایراث خسار قصدیله مدینه اوزرینه
یورویه جک اولور لر سه وقتیله خبر آلوب شهرک محافظه سنه چاره جو
اولق ایچین سعد بن ابی وقاصی قریش اور دوسنک حرکاتی ترصدہ
مأمور ایتدی .

ارتق اهل اسلام ایچین مجروح لر ی طویلایمق، شہدای دفن ایتمک
وظیفه سندن باشقه پایبلا جق برشی قلامشدی . بو ائنادہ فخر کائنات :
عجبا سعد بن الربیع نرہده ؟ شہدا اراسندہ می ، یوقسه یار الیلر
ایچندہ می ؟ اوکا طوغری مشرک لک اون ایکی منزراقله هجوم
ایتدک لر ی کوردہم .

یورودی وسعدی ارایوب بولق ایچین محمد بن مسلمہ یی
کوندردی . ابن مسلمہ شہدانک بولندی عجلہ کیندی ؛ برقاچ دفعہ :
یا سعد بن الربیع ا دیه باغیردی ؛ هیچ برس جقمادی ؛ رسول الله
نی سکا کوندردی ، نرہده سک یا سعد ا دیه برکرہ دها ندا ایدنجہ
ضعیف برصد اولورک ایچندہ می ، دہدی . ابن مسلمہ صدانک کلدیکی
جهته طوغرو یورودی واولورک اراسندہ سعد بن الربیع بولدی .
برده باقدی که وجودی بر جوق قیلیچ ، اوق ، میزراق یار الریله
ده لیک ده شیک اولمش وحالت نزعہ کلش . سعد بویله احتضار حالتده
ایکن کوزلر نی آجدی ؛ محمد بن مسلمہ یه آتیده کی سوزلری سویله دی
وتسلیم روح ایتدی :

— رسول الله . بم سلامی تبلیغ ایت وشو آندہ جنت رایجہ لری
 طویدیغی سویله . قومگه ده سلامی ایصال ایدوب شوسوزلرمی تکرار
 ایت : کیریکلریکیز قیلداد قجه بیغمبریگزه صداقت و اخلاص خصوصده
 عنده الله معذور اولامازسکر .

بو ، سعدین الربیع عقبه ده فخر کائنات . بیعت ایدن کبار اصحاب
 گرامدن درکه اسعدین زراره دن سوکرا انصارک سیدی ایدی .
 محمدین مسلمه حضور پیغمبری به کلدی ، سعدک سلام و کلامی
 تبلیغ ایتدی . فخر کائنات : یارب اسن ، سعدین الربیع دن راضی
 اول . ده به دعا ایتدی .

سوکرا فخر کائنات بالذات میدان و غایه عزیمت ایدوب آغشته
 خاک و خون اولان شهدای زیارت ایتدی . شهید محترم جناب حمزه نک
 قازنی یارلش ، هر طرفی پاره پاره ایدلش اولان جسم مبارکنک
 فجاجت بخشا منظره سی رسول اکرم ده شدید بر حزن و الم حصوله
 کتیردی ؛ اللهک بر ارسلافی اولان بوشهید سعیدک جنازه سی قارشیننده
 بر مدت سا کتانه طور دقدن سوکرا :

« رحمة الله عليك لقد كنت فعولاً للخير وصولاً للرحم اما والله
 لا مثلن بسبعین منهم مکاتک » مال شریفی :

« جناب حقک رحمتی سنک اوزرینه اولسون . سن چوق خیرکار
 بر مرد ایدک وصله رحمة مراعات ایدردک ، الله قسم ایدرم که سنک یریکه
 مشرک کردن یتمش کسی بی اولدوره جکم »

بووردی . فقط حضرت الله سورة نخلک آخرنده کی شو ایت

جلیله بی :

وَإِن طَاقَبْتُمْ فَمَا قَبُوا بِمِثْلِ مَا عَوْ قَبْتُمْ بِهِ وَلَئِن صَبَرْتُمْ لَهُوَ

خَيْرٌ لِّلصَّابِرِينَ

مآل منیقی :

(سزده عقوبت ایدنلره سزده عقوبت ایده جنك اولدیفکنز تقدیرده عقوبت اولوندیفکنزك مثلیله عقوبت ایدیکنز ؛ لاکن صبر ایدوبده عقوبت ایتزسه کنز البته صبر ایدنلره صبر ایتک انتقام آلمقدن افضلدره)
 انزال بویوردیفندن فخر کائنات کفارت یمینی اجرا ایدرک عنزم وینتندن فراغت ایتدی .

جودت پاشا ده بورکه : غریبدرکه اوکون صباحلین عبدالله بن جحش له سعد بن ابی وقاص رضی الله عنهما برکناره چکیلوب جناب حقه دعا ایتمشلر ؛ سعد بن ابی وقاص : یارب ! بر بویوک دشمنه راست کلوب جنك ایدرک اوکا غالب ومظفر اولایم . ده مش . عبدالله بن جحش اوکا آمین ده دکدن صوکره : بنده بر بویوک دشمنه راست کلوب جنك ایدهم ونهایت شهید اولایم ؛ بورنم ، قولاقلم کیلسون یارین روز جزاده الله تعالی حضرتلری بکا بورنک وقولاقلم نروده کیسیدی ده نیجه یارب سنک ورسولکک یولنده کیسیدی ، ده یم . ده یه دعا ایتمش بو کره سعد بن ابی وقاص شهدانک معاینه سنده اونی اوحالده کورونجه تعجب ایله مشدر .

جناب حمزه رسول اکرم دن ایکی یاش بویوکدی ؛ عبدالله بن جحش ده او وقت قرق یاشنی متجاوزدی .

انصار کرام دن ابو جابرک ده جسمی او قدر پاره پاره ایدلمشدی که
 کیم اولدینی کمال مشکلات له پاره قیلرندن بیلنه بیلدی . مشرک لړک
 شهدای اسلام - قنده شیعۀ انسانیته یاقیشما یاجنی برطاقم سباعانه معاملهلر
 اجرا ایتمش اولدقلری ثابت اولویوردی .

فجر کائنات بو شهیدلرک قارشیسنده :

« انا شهید علی هؤلاء ومامن جریح یجرح فی الله الا والله یبینه
 یوم القیمة یدمی جرحه اللون لون الدم والریح ریح المسک ، مأل شریفی :
 (ایشته شو یاتان شهیدلرک الله یولسده شهید اولدقلرینه نزد
 الهیده بن شاهدم ؛ الله یولنده یارالامش هیج بر مجروح یوقدرکه
 حق جل وعلا اونی قیامت کوننده قیلرندن یاراسی خون چکان ،
 رنگی قان رنگی ، رایحه سی مسک رایحه سی اولارق قالدیرماسین)

بو یوردقدن سوکرا اولهجه قانی لباسلریله قالدیریلوب دفن
 ایدلملرینی امر ایسدی . حیسانده ایکن بربریه الفت و محبتی زیاده
 اولانلردن حمزه ایله همشیره زاده سی عبدالله بن جحش ، عبدالله بن
 عمرو بن الحزامیله عمرو بن الجموح ، خارجه بن زیدله سعد بن
 ربیع ، نعمان بن مالک و عبده بن الحشخاش له مجذر بن زیاده برقبره
 دفن ایدلدیلر .

زیاد بن ایسکن ده احد شهداسی میاننده ایدی . بو ذات مقاتله نك
 اك شدتلی زماننده اسلام اوزرینه هجوم ایدن مشرکلری قارشیلانق
 ایچین فخر کائناتک فدایی ایسته مه سی اوزرینه رفقاسیله برابر عرض
 خدمت ایدره ک میدانه چیقمش ووتون ارقاداشرلیله برلکده شهید

اولمشدی . ابن السکنک بر پیایج ضرب به سیله دوشد بکنی کورمش اولان
فخر کائنات اصحابدن بعضیرینی کوندروب اونی قاله برتمش وحضورینه
کتیرتمشدی . ابن السکن رسول اکرمک قوجاغنده ، وجه مقدس
پیغمبری به باقارق جان ویزوب جسته کتیدی .

یوم احدده شهید اولان دن بر ده وهب بن قابوس مرئی در .
وقعه دن بی خبر اولان رسول اکرمی زیارت اتمک ایچین جبل
مزینه دن قاقوب مدینه به کش ویغبرک احد غزاسنه عنیمتی اوراده
خبر آلمشدی . یاکنده کی برادر زادسی حارث بن عقبه به برابر
هان مدینه بی ترک ایله احدده یتشدیلر ؛ بو صیراده عسکر اسلام
دوچار انهزام اولمشدی . وهب بن قابوس کایر کلز میدان و غایه
اتیلش واجرا ایتدیکی حرب قهرمانانه ایله هر ایکی طرفه ده حیرت
بخش اولمشدی . حتی رسول اکرمک اوزرینه هجوم ایدن ایکی
فرقه نک قارشیسنه چیقوب اونلری رجعته مجبور اتمشدی . بو
صیراده اوچنچی برفرقة کفاردها هجوم ایدنجه رسول اکرم
بونلری کیم قارشیلایه جق بووردی . وهب :
— بن قارشیلایاجم . یا رسول الله ده دی : فخر کائنات ممنون
اولارق اوکا :

— یا وهب ! هایدی قارشیلایه جتله مبشر اول .

بووردی . وهبک اقتضای املی علی المراتب اولان رتبه شهادته
نائیل اولمقدی ، مهاجمات دلیرانه سیله بو گروه مشرکینی ده بریشان
ایتدی ؛ فقط بو دفعه کندی ده شهید اولارق شاهداملنی در آغوش
ایله دی .

رسول اکرم ، وهبك جنازہ سی دفن اولوناجنی صیراده یا کتبه کیتدی ؛ روحه سلام ودعا ایتدکن صو کرا :
یا وهب! بن سندن خوشنودم ، بووردی . اوراده حاضر بولونمش اولان عمر الفارق: وهب بن قابوس کبی اوله بی جانه منت بیلیرم ،
ده مشدر .

سعدای شهدای احدثن بری ده مخیریق درکه هم علم و فضیلت هم ده یسار و ثروت صاحبی بر یهودی ایدی . رسول اکرم ک کتب^۴ سهاویه ده بمث اولوناجنی خبر ویریلن نبی آخر زمان اولدیفنه ایمان ایتشدی ؛ فقط یهودیلردن آیریلوبده اسلامی اظهار ایدمه بووردی .
غزوه احد کوننده مخیریق رؤسای یهودک تزدینه کیتدی واونلره
دهدی که :

— کتب سهاویه نك اخباراتنه نظراً بوکون احدثه حرب ایدن ذات قدسیت سها تک نبی آخر زمان اولدیفنده ذره قدر اشتباه ایدیله مز ، بناءً علیه اوکامعین ومظاهر اولوق اوزرمزه فرضدر .
یهودیلر جواباً :

— بوکون یوم سبت اولدیفنسدن بزپه ییچ بر شی یا پامایز . او
حالده محاربه یه ناصل کیده لم .

ده دیلر . مخیریق اونلره : رسول الله ک شریعتی سبت کونی حرمتنی نسخ ایتدی ؛ قالکنز کیده لم واونبی ذیشانه یاردیم ایدم
دهیه مقابله ایتدیسسه امتناع ایتدیلر . بونک اوزرینه مخیریق اعلان اسلام ایتدی و احده عزیمت ایدوب رسول الله ملاقی اولدی .
— یارسول الله! ا کر بن شهید اولورسه م بوتون اموالی جهاده

صرف ایت . دہ پہ وصیت ایتدکدن صکرا میدان غزایہ آتیلدی .
مشرکرا لہ قهرمانجہسنہ مقاتلہ ایدہ رک شہید اولوب عازم دار جنسان
اولدی .

احد مقاتلہسنده مشرکراک تلفاتی یکر می ایله اوتوز اراسنده
اولدینی حالده زمره اهل ایماندن یتش کتی شہید اولمشدی .
شہدانک یالکز بش آلتیسی مهاجریندن دی ؛ دیگر لری کاملاً
انصار دندی .

احد جنکنده اهل اسلامک اوغرا دینی انہزام بویوک بر بلا ومصیبتدی ؛
عسکر اسلام ایچین طرف الایدن واقع اولش بر تریبہ معنویہ ایدی . زیرا
معقول ومقبول اولان قاعده صریحہ بے نظر آ افراد عسکر بے نک هیچ بر زمان
سر عسکرک مطالعات وحرکاتنه قاریشمنق جائرا اولمادینی حالده رسول اکرمک
رأی و تدبیرینه مداخله ایتدیلر . فیخر کاشانی مدینہ بی ترک ایتمہ بے رک
تدافی حرب ایتک رأی ونیتندہ ایکن ، احدثه میدان محاربه سی اجرا
ایتمہ بے مجبور ایله دیلر . رسول اکرم احد موقعنه واصل اولدینی زمان
آرقاسنی طاغہ ویردی ؛ دشمنک سوار یسنہ مقابلہ ایدہ جک سوار یسی
اولمادینی حالده عسا کر اسلامیہ بی ایله ماہرانہ بر طرزده تعیین ایتدی کہ
سواری هجوم ایدہ بیلہ جک یالکز صول جناحده بر محل قالمش واونی ده
تیر اندازلرہ محافظه ایتدیرمشدی .

اسلامہ نسبتلہ قریشی لری قوتی قات قات زیادہ ایکن بدایت مقاتلہ ده
مشرک لری انہزامه اوغرا تمشدی ؛ فقط نہ فائده کہ تیر اندازلرک اکثر یسی
یاغما کرکک سوداسنه دوشه رک محافظه سنہ مأمور اولدقلری موقعی
ترک ایدوب طاغیلدیلر ، بو مؤلم بوزغونلقہ سببیت ویردیلر .

شهدانك امر تدفینی ختسام بولدقن صوكر فخر كائنات وجه
 مبارکی مجروح ، قلب مقدسی محزون اوله رق اصحاب كرام له برابر
 مدینه په عزیمت ایتدیله. انای راهده بوردلرندن سکیلن قیلله لر قادین ،
 ارکك فخر كائناتك استقبالنه قوشارلر وکندیله ری مآتمزده اولدقلى ری
 حالده : یا رسول الله ! سن سالماً عودت ایتدکن صوكر بزم ایچین
 اوغرا دیغمز مصائبه تحمل ایتمك آساندر . ده په اظهار شادمانی
 ایلرلردی . بنی عبد اشهل دن اوتوز قدر یاری واردی ؛ بو یاری لیلی ری
 بوردلرندن سکرکن قیلله لرینه براقدیله .

اوردوی اسلام ، مدینه په کلدکن صوكر هر خانه برولوله گاه ماتم
 اولدی ؛ یالکز حضرت حمزه نك خانه سی بر سکوت مآتمی ایچنده
 ایدی . بو حال فخر كائنات ه کمال حزن ایله شوسوزلی ری سوبلتمشدر .
 « ولکن حمزة لا بواکی له ههنا »

مآل شریفی :

لاکن غریب الدیار اولان حمزه نك بو شهرده آرقاسندن آغلا یا جق
 گهسه سی یوق .

مآتمزده اولان اسلام عائله لری آه وافغان ایتدکجه منافق لر شاد
 [اولوبوردی . اسلامك بو مغلوبیتی طائفة یهوده ده جرأت بخش
 اولوبوردی .

•••

قربشی لرك تکرار تجاوزی ، غزوه همراء الاسد

مشرک لر مکّه په عودت ایدرلرکن تادم اولارق آدرلرنده ده دبلرکه :

احد مقاتله سندن نه فائده حاصل اولدی ؟ بر او ردو جمع و تجهیز
ایندکدن و مساعی عظیمه صرف ایله دکن سوکرا محمد (ص.ع) ک
اصدقاسندن و اثرافدن بر قچ کشی نی قتل ایله اکتفا ایندک ؛ محمد
(ص.ع) ی و اصحابی تمامیه احسا ایده مدک . کری دونمیلی بز
واونلرک جمله سنی محو و افنا ایده رک آرتق بومسئله به نهایت ویرمیلی بز .
بوسوزلری سویله بن عکرمة بن ابی جهل دی . رؤسای قریش دن ،
صفوان ابن امیه ایسه شو مطالعه ده بولوندی :

اسلام لرک اوغرا دقلری فلاکت و مغلوبیت ، قدر و حیثیتلرینی تنزیل
ایتدی ؛ قلبلرنده سونمک بیلمز بر آتش کین و عداوت ایقاد ایله دی .
اگر شیمدی دونوبده تکرار اونلره تعرض ایده جک اولورسه ق
أوس ایله خزرچ دن احد مقاتله سنه اشتراک اتمه مش اولانلرده بودفعه
اسلامه التحاق ایدرلر ؛ سوکرا غالب ایکن مغلوب اولورز .

ابوسفیان سه عکرمة ایله صفوان دن برینک رأینی ترجیح و قبول
ایتمکده متردد اولدیقندن دونوب مدینه به هجوم ایتک و یاخود مکه
بولنی تعقیب ایله مک خصوصلرنده قریشک بو اوچ رئیس بحت و جدال
ایده ایده روحا مرحله سنه واصل اولدیلر و آنجاق اوراده دونوب
مدینه اوزرینه حرکت اتمه به قرار ویردیلر . انهای راهده یا کلرنده
بولونوبده اونلرک مباحثه لرینی ، مجادله لرینی دیکله مش اولان عبدالله
بن عمرو المزنی هان قریش اوردوسنی ترک ایدوب ایرته سی صبح
نمازی وقتنده مدینه به یتیشدی و ایشیتدیکی سوزلری رسول اکرم
تبلیغ ایتدی .

فخر کائنات ابوبکر الصدیق له عمر بن الخطابی نزدینه دعوتله ابن عمرو منی نك كثر دیکي خبر لردن اونلری اگاه ایدوب بوبابده کی رأی و مطالعه لرینی استفسار بووردی . مراد پیغمبری، کفارک اهل اسلام ی بوسبوتون زبون و پریشان عدیه مدینه یه وقوع بولاجق بوتعرض و هجوم لرینه مانع اولمق ایچین جرأت و جلادت اظهار ایتمکدی . حضرت صدیق له جناب عمر، رأی رزین رسالتناهک بک مصیب اولدیفنی تصدیق ایتدیلر .

بونک اوزرینه فخر کائنات، مسجد شریفده صباح نمازینی جماعتله ادا ایتدکن سوکرا بلال حبشی یه اصحاب کرامی دعوت ایتمه سفنی، امر ایتدی . اوده الدیفنی امره امتثالاً :

« احد غزوه سنده بولونانلر سلاحلارنوب کلسینلر؛ دشمنی تعقیب واستیصال ایچین حرکت ایدیه جکدر ، ده یه ندا ایتدی .

بوتون اصحاب ، حتی مجروحلر بیله یارالرینی صاروب کلدیلر . فخر کائنات ابن ام مکتومی مدینه یه قائم مقام نصب ایتدی؛ لوی . اسلام ی علی بن ابی طالبه ویردی . کندیسیده مجروح اولدیفنی حالده . آتیه بیدی ؛ احد غازیلردن تقریباً آلتی یوز اوتوز کشیله مدینه دن حرکت ایدوب سکز میل مسافه ده کائن اولان حرام الاسد ده نیلین . محله واصل اولدی . امر رسالتناهله بوراده بش یوز یرده آتش باقیلوی .

بو ائاده مکه یه کیتمکده اولان معید بن ابی معبد خزاعی رسول اکرم له بو محله ملاقات ایدوب احد غزاسنده اهل اسلام ک اوغرامش اولدیفنی انکسار و پریشانیدن دولایی اظهار اسف ایتدی؛

فخر کائناتی تعزیت و تسلیت ایتدکدن سوکرا مکبه متوجهاً حرکت ایلهدی .

ابن ابی معبد هنوز اسلام له شرفیاب اولمامشدی ؛ فقط رسول اکرمک حلیفی اولان خزاعه قبیله سنه منسوب اولدیفی جهته دائماً اسلامک طرفدار و مظاهری ایدی .

روحا مرحله سنندن کچرکن قریش اوردوسنه مصادف اولدی . ابو سفیان ، ابن ابی معبد محمدی لردهن بر خبرک وارمی ؟ دهیه سوردی . اوده :

سزدن اخذتار ایتک مقصدیله محمد (ص . ع) اویله عظیم ، اویله مهیب بر اوردو ایله مدینه دن حرکت ایتش که بن عمرمده بویله سطوتلی بر اوردو کورمدم ؛ احد غزاسنه اشتراک ایتمینلرده بودفعه سلاح نامششر ، اتش بوسکورده رک سزی ارایوب کلپورلر .

دهدی . ابوسفیان :

سن نه سویله بورسک ؟ اسلام لرده قیام و حرکت مجال قالدیمی که اویله عظیم بر اوردو ایله بزی تمقیه قیام ایتسینلر .

ده نیجه ابن ابی معبد :

والله طوغرو سویله یورم ؛ هم اویله ظن ایدی یورم که سز شو روحا مرحله سنندن حرکت ایتهدن اول اسلام آتترینک باشلرخی کورمه جکسکز .

دهدی . بوسوزلری ایشیدن صفوان بن امیه :

بن سزه ده مه دمی ؟ ایشسته قورقدیفم شی ظهور ایتدی . همان

بورادن قالمقوب كیدهلم ، طالع بزه آل ویرمشکن امر بر عکس اولماسین .

دهدی. قریشی لرك كوكلرینه شدید بر خوف، متاتلرینه بر وتزلزل طاری اولدی همان روحا موقعی ترك ایله مکیه دوغرو شتاب ایتدیله. ابن معبد ، رسول اکرمه برادم کوندره رك صفوانك اخطارات معقولهسی اوزرینه قریشی لرك دونوب مکیه کیتدکلرینی اخبار ایتدی. بونک اوزرینه فخر کاتات :

« ارشد هم صفوان وما کان برشید »

مال منیقی :

(کندیبی رشید اولمادیفی حالده صفوان اونلری ارشاد ایتدی). بویوردی . قریشی لردن معاویه بن مغیره بن امیه ایله ابو عنزه نام شاعر حمراء الاسد مرحله سنده اسلام لر طرفدن اسیر ایدلدی. بو ایکی مشرکدن برنجیبی بدر غزاسنده اسیر ایدلش وبر داهاهل اسلام اوزرینه قیلیج چکمه یه جکنه عهد ومیشاق ایتکله اطلاق اولونمشکن بودفعه تقض عهد ایدرهك احد مقاتله سنه اشتراك ایتمشدی. صهر نبی عثمان بن عفوانك رجا والتماسی اوزرینه اوچ کوندن زیاده مدینه ده طورمامق واوچ کوندن صوگرا تصادف ایدلدیکی تقدیرده قتل اولونمق شرطیله بودفعه ده مظهر عفواولوب سیبلی اخلا ایدلدی. فقط معاویه اوچ کون طرفنده مدینه دن چیقوب کیتمه یه موفق اولد .

مادینی جہتلہ بر محلہ اختفا ابتدی ؛ فخر کائنات ، زید بن حارثہ
ایہ عمار بن یاسری اختفا ابتدکی محلہ کوندروب اونی قتل ابتدردی .
ابو عنزہ حضور پیغمبری بہ چققدینی زمان حائز اولدینی بلاغت
وفصاحتدن مستفید اولق امنہ سیلہ بک مؤثر تضرع و نیازلرده
بولوندی سده فائده ویرمہدی ؛ رسول اکرم اونک تضرعات بلیغہ-
سنہ جواباً :

— (لایلدغ المؤمن من حجر مرتین) مؤمن کندینی برده لیکن
ایکی دفعہ صوقدورماز ، سنی عفو ایدوبده مکہ بہ اعاده ایتسہم ،
کیدرسک حجرده اوطورور و محمد (ص . ع) ی ایکی دفعہ آلداتم
ده بہ الکله صاقلکی اوقشارسک .

بو یوردی و قتل ایدلسنی امر ابتدی .

فخر کائنات اوردوی اسلام له برابر بش کیجه لک بر مفارقتدن
صوکرما مدینہ بہ عودت بو یوردی .

ینہ بو اوچنجی سال هجرتک شهر شوالی اتناسنده اهل اسلام
شراب ایچمک وقار اوینامق منع ایدلدی .

امام احمد بن حنبل (رحمہ اللہ تعالی) ابو ہریرہ (رضی اللہ
عنه) دن شوبله روایت ایدیور :

رسول اکرم مدینہ بہ هجرت ابتدکی ائنادہ خمر ایچیلیور وقار
اوینانیوردی . اصحاب کرام دن بمضاری خمر ایچمک وقار اوینامق
خصوصلرینی فخر کائناتدن سوردیلر . بونک اوزرینہ شو آیت جلیلہ
نازل اولدی :

اوتوز ایکنجی باب

هجرت یغمبری نك دردیجی سنسی

سریه بنی اسد - رجیع سریه سی - عبدالله بن ایسک سفیان بن خالدی قتل - بئر معونه وقعه سی .

سریه بنی اسد

دردنجی سال هجرتك اوائلنده ایدی که بنی خوینددن بنی طلیحه ایله سلمه نك ، کندی قوم وقیبه لرندن بعضلرینی فخر کائنات له حرب وقتاله تشویق ومدینه جوارینه کلوب اوراده کی حیواناتی غصب وتاراجه تحریص ایتمکده اولدقلری وحی بر طاقم کسه لری جمع ایدوب مدینه اوزرینه کلیرکن یولده پشیمان اولارق کری دوندکلری رسول اکرم طرفندن استخبار ایدلدی . بونک اوزرینه فخر کائنات ، مهاجرین و انصاردن یوز اللی کشیلک بر سریه تجهیز وبرلوا ترتیب ایدوب ابوسلمه بن عبدالاسد مخزومی بی بوسریه یه امیر نصب ایتدی . ابو عیبه بن جراح ، سعد بن ابی وقاص ، اسید بن حضیر ، ابو نائله ، ابوسیره بن ابی زیم غفاری ، عبدالله بن سهیل بن عمرو ، ارقمده بوسریه نك ارکانندن دی . رسول اکرم شو امرلری اعطا

ایده رك ابو سلمه بی مدینه دن حرکت ایتدیردی : بی اسد دیارینه کیت ؛ اونلر عسکر جمع ایتمه یه میدان بولسادن سن اونلره هجوم ایت ؛ مال ومناللرینی غصب و غارت ایت. ابوسلمه، مدینه دن چیقدن صوکرآ زهیر طائی بی کندیسنه زهیر اتخاذا ایتدی ، زهیر ، سریه بی قطن ده نیان برصویه قدر کوتوردی ؛ اوراده بی اسدک کوله لری طرفدن ری ایدیلن حیواناته مصادف اولدیلر . بو حیواناتله برابر کوله لردن اوچی اسیر ایتدیلر ؛ دیگرلری فرار ایدوب ابو سلمه نك کلدیکنی بی اسده خبر ویردیلر ، عسکرینك مقدارینی مبالغه لی بر راده ده بیلدیردیلر . بی اسد قبیله سی افرادی قورقدی هر بری بر طرفه فرار ایتدی . ابو سلمه ، اونلرک مسکنلرینه داخل اولونجه بی اسددن فرد آفریده یه تصادف ایتدی . سریه افرادی مسکنلری اشغال ایتدیلر . ابوسلمه ، عسکری اوچ قسمة آیردی . بر قسمنی کندیسنی محافظه یه مأمور ایتدی ؛ دیگر ایکی قسمنی ده جوارده نه قدر قویون ، دوه وارسه هپسنی سوروب ابوسلمه نك زدینه کتیردی . دشمنك یوزینی بیله کورمه دن بر چوق غنائمله برابر مدینه یه عودت ایدلدی . ابو سلمه اولاً سریه یه زهیرک ایتمش اولان زهیر طائی نك خاطرینی تطییب ایتدکن و فخر کائنات ایچین بر کوله آیردقدن صوکرآ خسنی اخراج ایدوب غنائمی بین الغزات تقسیم ایتدی . هر فردک حصه سنه یدى دوه ، بر قاق قویون اصابت ایلدی . مدت سفر اون کون امتداد ایتشد .

رجیع سریه

« رجیع » هذیل قبیله‌سی دیارنده واقع بر صویک اسمیدر؛
 وقسه بو صویه قریب بر محله جریان اتمش اولدینی ایچین رجیع
 سریه‌سی دهیه اشهار اتمشدر .
 دردنجی سال هجرتک اوانلنده ایدی . احد مقاله‌سندن سوکرا
 قریشی لر مکه‌یه عودت ایدنجه سفیان بن خالد هذلی اسمنده برمشرک،
 عضل وقاره قیله لرندن برجامتله کیدوب قریشی‌لی احراز ایتدکلی
 ظفردن طولایی تبریک ایتدی . بو ائشاده بنی عبدالدار محله‌سندن
 ایشتدکلی نوحه وزارینک اسبابی صوردیله . قریشی‌لرده اونلره
 احد حربنده مقتول اولانلرک اقربا و تملقاتی طرفندن ماتم ایدلمکده
 اولدینی سویلدیلر . سفیان بن خالد رفقاسیله برابر - احد کوننده
 زوجنی اوغوللرینی غائب اتمش اولدینندن طولایی آه و فغان ایتکده
 اولان سلافه بنت سمیدک یا گنه کیتدی . اونی تعزیت و تسلیت
 ایتدی . سلافه‌نک، زوجیه اوغوللرینی قتل ایدن کسه‌لردن برینک
 باشی کتیره نه یوز دوه و برمه‌یی عهد و پیمان اتمش اولدینی طویان
 سفیان بن خالد اوکا صوردی : سزک اوغللرینی کیم قتل ایتدی ؟
 اوده : درت اوغولوسدن ایکسینی عاصم بن ثابت ، برینی طلحه بن
 عبدالله، برینی ده زبیر بن العوام قتل ایتدی . ده‌دی . حرص و طمی
 غلبان ایدن سفیان بن خالد ، قبیله‌سی افرادینه ده‌دیکه : بوندن دها
 فائده‌لی بر ایش اولماز . ایچکزدن برقاچ کشی همان مدینه‌یه کیدیکز .
 اوراده محمد (ص ع) ک حضورینه جیقیکز اوکا ده‌بیکزکه :

بز دین اسلامی قبول ایستدک ؛ احکام شرعیہ بی بزہ تعلیم ایتمک ایچین اصحابکزدن بر قاجنی قبیله مزہ مأمور ایدیکنز . احتمال کہ قبیلہ کنزہ کلہ جک مسلمانلرک ارانسدہ سلافہ نک ارادینی کسمہ لردہ بولنور . یوصورتہ ہم سلافہ نک انتقامنی اخذ ایتمش ، ہمده کندیکنز استفادہ ایلمش اولورسکنز .

سفیان بن خالدک بورائی استحسان ایدن رفقاسندن یدی کئی همان مدینہ یه عزیمت ایدوب حضور رسول الله داخل اولدیلر وده دیلر :

— یا رسول الله بز دین اسلامی قبول ایستدک ، قبیلہ لرمزده مسلمان اولدی . اصحابکزدن بر قاج ذاتی کوندریکنز کہ احکام شرعیہ بی بزہ تعلیم ایتمینلر .

بویدی منافق مدینہ ده قالدقلری مدتجه عاصم بن ثابت ک یا کندن آریمازلردی واوگا ، اومارز که رسول اکرم بز قبیلہ مزہ تعلیم احکامه ، سنی ده مأمور ایدر دیرلردی . فخر کائنات بونلر اصحاب کرام دن اون ذاتی ترفیق ایدوب کوندردی : عاصم بن ثابت ، مرثد بن ابی مرثد ، حبیب بن عدی ، زید بن الدثنه ، عبدالله بن طارق ، خالد بن ابی البکیر ، معتب بن عیید واعیان اصحاب دن معدود اولمایان اوچ ذات دها وار که اسملری غیر مضبوط . بوذوات سلاخلانه رق ، عضل وقاره قبیلہ لرندن اولان بویدی کئی ایله برلنکده مدینہ دن چیقدیلر . بونلر انشای راهده اصحاب کرامه : نه ایچین سلاخلاندیکنز ؟ ایچلرینه کیده جککنز قبیلہ افرادی سراپا مسلحدر . ده دیلر . اونلرده : شایدیولده برشی ظهور ایدر سه استعمال ایتمک ایچین سلاخلاندق جوابنی ویردیلر .

کوندوز صاقلانبرلر ، کیجه وقتی یول یورورلردی . نَسازی جَساعتله
قیلارلر وعاصم امامت ایدردی .

بو منوال اوزره عسقانله مکه اراسنده واقع اولان هده نام محله
واصل اولدیلر . بوراده یدی کشیدن بری همان آیریلوب سفیان بن
خالدی خبردار ایتک اوزره کیتدی ، عاصم بن ثابت کده فخر کائنات
طرفندن کوندربلن اصحاب کرامک اراسنده اولدیفنی اوکا سویلیدی .
بویدی کشیدن آیریلوب کیدن مشرک بنی حلیان دن یوزی تیر انداز
اولوق اوزره ایکی یوز مسلح افراد آلوب عودت ایتدی . عاصم بن
ثابت سه اصحابله برابر رجیم ده نیلن موضعهده « اوطوروب مدینه دن
برابرلنده کتیر دکلری خورمالری یه دکدن صوکر ا طاعه طوغرو
حرکت ایتشدی . بو ائاده بنی حلیان منسوب اولوب اونلرک حیواناتی
رعی ایدن بر قادین رجیع موضعه کلوب اوراده کی غایت کوچوک
خورماچکر دکلری کورونجه : یا قوم ! سزک ارادقلری کیز بوراده در ،
ده یه حایقیرمایا باشلادی . بنی حلیان دن کلن ایکی یوز مسلح مشرک ده
بو ائاده او جوارلره واصل اولمشدی ؛ بو قادین اونلره مسلمانلرک
کتیدکلری جهتی و ایزلرینی کوستردی ؛ براز صکرا ، عاصم بن ثابت له
اصحابنه یتشدیلر . خالد بن ابی بکیر ، عاصم بن ثابت ده دی که :

— کوردکمی ، بو آدملر بزی ناصل الداندیلر ؟

عاصم :

— الله . قسم ایدرمکه الداندق . فقط ، ارقاداشلر ! جناب حق
بزه رتبه شهادتی تقدیر ایتمش که بزی بورایه سوق ایتدی . بو نعمت
شهادتی غنیمت عدایده لم ، الله یولنده بی محابا اوغراشالم .

ده به رك ارقداش لرینی مشركلاره قتاله تشویق ایتدی. اصحابك مقاتله به حاضرلاندقلرینی کورن مشركلر :

— سز بزم له مقاتله به مقتدر دكلسكنز ؛ بيهوده كندیكزی تلف ایتدیرمه بیكز ده دیلر عاصم بن ثابت :

— حمد اولسون مسلماتز ؛ بز اولمكدن قورقمایز ده به جواب ویردی . سفیان بن خالد :

— ای عاصم ! سوزمی دیکله ؛ کندیكده ، رفیقلربكده هلاکنه سبیت ویرمه ، مقاتله دن واز کچ سکا امان ویریرز .
ده دی . عاصم بن ثابت سه :

— بن هیچ بر مشرکدن امان ایسته مه مه به ، هیچ بر مشرک النی طوتوب استمداد ایتمه مه به نذر ایتدم وبوکاده خدای متعال شاهد مدر .

ده به رك مشركلرك اوزرینه اوق آتمه به باشلادی ، یاکنده اوق قالمانجه :

— الهی ! اسلامه داخل اولدیغم کوندن بری سنك دین جلیلکی مدافعه و جایه ایتمک ایچین نفسی فدا ایتدم ؛ بو کونکی کون صوگ کونمدر ، سن بنم جسمی محافظه ایت .

ده به رك قیلنجنی چکوب مشركلره هجوم ایتدی ونهایه الامر شهید اولدی . (۱)

اصحاب کرامك آلتیسی ده عاصم بن ثابتك اترینه اقفاء مشركلاره حرب ایده ایده شهید اولدیلر خیب بن عدی ، زید بن الدثنه ،

[۱] عاصم بن ثابت ك ، یاربی جسمی محافظه ایت دیمه سی احد کوننده

عبدالله بن الطارق مشرکوں کو ویرد کر کے امانہ اعتماد ایده رک طاعنن اینوب کندیلرخی تسلیم ایتدیلر، لکن مشرکوں کو عہد لرینہ وفا ایتیموب هان بو اوج ذاتک اللربنی کندی یایلرینک کیریشلرله باغلا دیلر ، عبدالله بن الطارق کفارک بوغدر ومکرینی کورونجه برتقریبله اللربنی کیریشدن قورتاردی وقیلجینی قاپوب اوزر لرینہ هجوم ایتدی. مشرکوں کو کری به چکیلوب اوزرینہ یاغموور کبی طاش یاغدی ره رق عبدالله شیهد ایتدیلر، خیبله زیدی الوب مکبه کورتوریلر. حبیبی، حارث بن عامرک قیزی عهدی وجهله یوز دوه ووروب صاتین الدی، زید بن دثه پی ده صفوان بن امیه بدر کوننده مقتول اولان باباسنک یرینه قتل ایتمک ایچین یوز دوه به اشترا ایتدی .

مشرکوں کو اشهر حرم دن معدود اولان ذی الحججه ایله محرم آیارینک تمام اولمانه قدر بکله دیلر. سوکرا مککنک تنیم، ده نیلین بر موضعنده یر دیره ک نصب ایدوب ابی صحابی بن اورایه کتیر دیلر. حبیبله زید بر برینی کورونجه صاریلوب قوجا قلاش دیلر وبر برینه صبر وتوکلہ دائر دصینلر ایتدیلر. خیب شہید ایدله دن اول ایکی رکعت نماز قیلمايه

اولاد لرینک مقتول اولاسی اوزرینہ کندیسنک قفاسنک طاسیله شراب ایچمه به عهد ایدن سلاسه تک بو عهدینه مطلع اولدینس دن طولاییدر. روایتہ نظرآ حاصم شہید اولور اولماز مشرکوں کو باشنی آلتی اوزره اونک یانه تقرب ایتمک ایسته مشرکوں کو فقط او صیراده شہید مغفورک جسمنی بر آری کومه سی احاطه ایتمش، کسه یانه صوقولامامش. سوکراده ظهور ایدن شدتلی بر یاغمووردن حاصل اولان سبل، شہیدک جسمنی آلوب کوتورمش، مشرکوں کو مقصد لرینہ نائل اولامامش.

مساعدہ ایلمسنى طلب ايتدى. مشرکارده مساعدہ ايتدیلر [١] بوايى
 معصوم صحابى نك شهيد ايديله چكى محل مشرکارله خنج ائنجيچ توشدى.
 خبيب ايكي ركعت نمازى بيتيرد كدن صوكرامبارك اللارنى دركاه احديته
 طوغرو رفع ايده رك اطرافنى احاطه ايتكده اولان مشركارلر حقنده
 اوله مؤثر بربددعا ايتدى كه بك چوق كسه لر طور اياوب ساووشديلر ،
 بعضيلرى قولاقنيرنى طيقا ديزا حتى هنوز چو چوق اولوبده باباسى ابوسفيان له
 برابر بولونان . بو يه يى ابوسفيان بوبددعانن مصون بولوندورمق زمعيه
 - چونكه جاهليتده عربنر نه بو يه براعتقاد واردى - همان اونى يره
 ياتيردى . مشركارلر خبيب ده ديلر كه :

— محمد (س . ع .) ك ديناى ترك ايدوب ابا واجدادينك دينه
 رجوع ايدرسه ك سكا امان ويررز .

جناب خبيب :

— بنم ايچين الله بولنده مقتول اولاق ميم برشى دكلدر .
 ده دكدن صوكرامبارك اطرافنه اماله نكاه ايتدى وشو سوزلرى
 سويله دى :

— الاهى اطرافنه باقىورم ، سنك دوستكه ورسولكه سلامى
 ابلاغ ايده جك بردوست كورمه بورم ، آرتق بنم سلامى خبيب ذيشانكه
 سن تبليغ بو بورورسك .

بوندن صوكرامبارك خبيبى ديره كه اصدیلر ، مقتول اولان مشركارلر

[١] كان اول من سن ركعتين عنداقتل خبيب بن عدى ، يعنى قتل ائناسنده
 ايكي ركعت نماز قيلمايى اك اول سنت وعادت ايدن خبيب بن عدى در .

اوغوللرندن قرق کنج الیرینه بر فارغی آلوب جناب حبیب بر رکره
ووردیلر ؟

فقط ضربلر خفیف اولدیغندن تأثیر ایتدی. خبیب ایسه غارغیلرک
آچدینی یارالرک الم واضطرابی ایچنده قیور اتمقده وکاه صاغه ، کاه
صوله دونمکده ایدی ، بوصیراده وجهی کعبه الله طوغرو دوندی .
الحمد لله الذی جعل وجهی نحو قبلته ، حمد اولسون او الله که وجهی
قبله سنه طوغرو تقلیب ایتدی ، ده دیکی اثناده مشرکلردن بری طرفندن
کوکسنه صاپلانان بر فارغی ایله شهید اولوب کیتدی .

زید بن الدثنه به کنتجه اوکاده اولا ارتداد ایتمسنی تکلیف ایتدیله ،
رد ایتدی . اوده خبیب کی ایکی رکت نماز قیلدقدن صوکر صقوان
بن امیه نیک کولاسی نسطاس طرفندن شهید ایدلدی .

مشرکلر خبیبک جنازه سنی خبلی زمان دارده بر اقدیلر . بو اون
صحابی نیک خبر شهادتی مدینه ده شایع اولدی . فخر کائنات اصحاب
کرامه خطاباً :

— کیم مکیه کیدوبده خبیبک جنازه سنی داردن ایندییره رک دفن
ایده جک وبوصورتله نعیم آخرته مستحق اولاجق ؟

بو بوردی . زبیر بن العوام له مقدا بن الاسود در حال قیام ایدوب :
— یا رسول الله ! بو شرقی بز احراز ایده چکنز .

ده دیلر . در حال مدینه دن چیقدیلر ، کوندوزلری صاقلانارق ،
کیجه لری یورویه رک مکیه واصل اولدیله کیجه لین تنعیم ده نیلن موضعه
کلدیله ، خبیبک جنازه سی حالا اودارده معلق اولارق طور بووردی . دارک
اظر افنده محافظلق ایدن قرق مشرک مست مدام او یوم مشرکدی . زبیر ایله

مقداد باو اشجہ جق جنازہ میں ایسے ایںدیردیلر . بر خیلی زمان
بویہ قلمش اولدینی خالدہ جنازہ دہ کی بارالر طوقونلہ قجہ الان قانا بوردی .
زیر جنازہ میں کندی آتک اوستنه قویدی . رفیق مقداد ایلہ
برابر مدینہ طوغرو قطع راه ایتمہ به باشلادی .

صبح اولوبده جنازہ نك اورتادن غائب اولمش اولدینی کورن
قریشی لر حقیقت حالی همان آکلادیلر ؛ بو ائساده مدینہ بولی اوزرنده
خطوہ انداز اولان ایکی صحابی میں کمال سرعتله تعقیبه باشلادیلر ونهایت
اونلره یتشیدیلر . زیر قریشی لرك تقرب ایتمکده اولدقرینی کورونجه
طوردی ، جنازہ میں آتدن ایندیردی ومقدادک معاونتله همان اوراجقده
قازدینی بر مزاره دفن ایدوب اوزرینی طوپراقله اورتدی . مشرکلرده
بوصیراده بوسبوتون باقلاشدیلر . زیر ، باشنده کی عمامہ میں چیقاردی
واونلره :

— بن زیر بن العوام ، صفیه بنت عبدالمطلبک اوغلویم ، رفیق
اولان ذاتده مقداد بن الاسوددر . بز ، یاناغنه کیدن ایکی آرسلاز ،
بزه سدراه اولاجق مانعہ لری محوایدمک قدر قدر نمزوار . ایسترسه کنز
پیاده اولارق بره بر مبارزه به طوتوشالم .

دهدی . مشرکلر کرک مقاتله ده ، کرک مبارزه ده کندیلری ایچین
بر فائده تصور ایتمه دکلرندن آتلیسک دیز کینلرینی مکیه چه یروپ
کیتدیلر . بو ایکی صحابی ده مدینہ به مواصلت ایدوب حضور قدسیت
نشور رسالتناہه داخل اولدیلر و آرزوی پیغمبرینک اجرا ایدمش
اولدینی عرض ایتدیلر .

عبداللہ بن انیس، سفیان بن خالدی قتل ایتمک ایچین عزیزمعی

سفیان بن خالد ہذیلی، حاصم بن ثابت له رفاقندہ کی اصحابک شہادتہ سبیت و یرمش اولدینی کبی فخر کائنات له محاربه ایتمک ایچین عسکر طویلامایہده قیام ایتمدی . فخر کائنات ، عبداللہ بن انیس ی چاغیردی . اوکا کیدوب سفیان بن خالدک وجودینی دنیادن قالدیرماسق امر ایتمدی . انیس ، سفیانک اوصاف و شائقی اوگردکندکن و ایستہدیکی وجه ایله حرکت ایتمک خصوصنی رسول اکرم دن استیذان ایتمکدن سوکرا قلیجینی آلوب مدینہ دن چیقدی . راست کلدیکی کسه لره کندیسنک نی خزاعه قبیله سنہ منسوب اولدینغنی سویلهدی . بطن صرنبه دهنیلن محله کلدی ، سفیان بن خالدی اوراده بولدی . سفیان ، انیس . کندیسنک کیم اولدینغنی صورونجه :

— بن خزاعه قبیله سنہ منسوبم، محمد (ص.ع) له حرب ایتمک . ایچین عسکر طویلامایہده ایشتیم، بو عسکره التحاق ایتمک ایچین کلدیم . ده دی . سفیان ده :

— اوت، عسکر طویلامایہده و محمد (ص.ع) له محاربه ایده جکم . جوانی و یردی . انیس ، سفیانک خوشنه کیده جک صورتده اداره لسان ایده رک تمامیلہ امنیت و توجهنی قازاندی . سفیان اونی خیمه سنہ آلوب مسافر ایتمدی . کیجه اولونجه هرکس طاغیلد قدن سوکرا انیس قلیجینی چکوب سفیانک باشنی کسدی و برابر آلوب مدینہ یه طوغرو بورودی . برخیلی مسافه اوزا قلاشد قدن سوکرا پول اوزرنده تصادف

ایتدیکی بر مغاره به کیروب توقف ایتدی. سفیانك قتلنه واقف اولان قبیلهسی افرادی انیسی تعقیب ایتدیلر ، فقط هیچ بر یرده بولامایارق بوردلرینه دوندیلر . انیس مغاره دن چیقدی . کوندوزلری کیزلنیر ، کیجه لری ده بوروردی . سکز کونده مدینه یه واصل اولدی. سفیانك سر نکبت مدارینی زیر اقدام رسول الله وضع ایتدی .

••

بئر معونه دفعهسی

نجد قبیله لرندن بنی عامره منسوب اولوب «ملاعِبُ الْأَسْتَه» [١] لقبیله مشهر اولان ابو براء عامر بن کعب مدینه یه گلدی؛ مجلس ملائک انیس رسالت پناهه داخل اولقله شرفیاب اولدی . رسول اکرم عامری اسلام دعوت ایتدی واقعا عامر مسلمان اولمادی، فقط اسلام عداوت ده ایتمه دی . ابو براء فخر کائنات ده ده دی که :

— یا محمد (ص . ع) ابن سنک آیین و دینسکی شریف و محترم بیلیرم . بنم قوم و قبیله م بک کثیرالافراددر . اصحاب کرام دن بعضیلرینی بکا ترفیق ایدوب نجد قبیله سسیله بنی عامره کوندربرسه ک اومارم که دعوت که اجابت ایدرلر .

رسول اکرم :

— نجد قبائلندن امین دکلم ، قورقارم که اصحابه سوء قصد ایدرلر . بویوردی . عامر بن کعب ایسه :

[١] مَلَاعِبُ الْأَسْتَه : میزراق له اوینایان بنی میزراق قوللاغنده مهارتی اولان کسه .

— یا محمد (ص . ع) ۱ مطمئن اول . بن اونلری حایه مه آلیرم
هیچ کسه اونلره غدر و خیانت ایده من .

دهیه تأمینات ویزدیکندن رسول اکرم اکثریسی انصاردن
و بعضیسی مهاجریندن پتمش صحابی بی تفریق واعزام ایندی . قراء صحابه
عنوانی و یریلن بو ذواتدن اسملرینه کتب سیر و احادیثده تصادف
ایدلش اولانلر شونلردر : منذر بن عمرو ، ملحان اوغوللری : خزام ،
سایم ، حارث ابن صمه ، عامر بن قهیره ، حکم بن کيسان ، نافع بن بدیل ،
هروه بن السلت ، عطیه بن عبد عمرو ، مالک بن ثابت ، سفیان بن ثابت ،
عمرو بن امیه ضمیری ، کعب بن زید . ذوات کوندوزلری اودون
کسوب شهرده صانارلر و بدلیله اصحاب صفه بی و کندیلرینی [۱] انفاق ایدرلردی
کیجکلری ده بر کوشیه چکبلوب قرآن تلاوتیه مشغول اولورلردی .
رسول اکرم بو فرقه اصحابه منذر بن عدی بی امیر تعیین بو یورمشدی .
بو پتمش صحابی مدینه دن حرکت ایندیله . بئر معونه اسمنده کی
محل کلدیلر . ده اولرینی عمرو بن امیه ضمیری له حارث بن صمه یه تسلیم
ایدوب مرعابه کوندردیلر . رسول اکرم ک مکتوبخی خزام بن ملحان
و بردیلر ، یاکننده ایکی صحابی ترفیق ایندیله . خزام بن ملحان ایکی
رفیقیه برابر عامر بن کعب ک برادری عامر بن طفیل بن مالک ک نزدیکه
کیتدیله . عامر بن طفیل ک بولوندینی محله یا قلاشنجه خزام رفیقلرینه
دهدی که : سز بوراده توقف ایدک ، بن کیدوب فخر کائنات ک مکتوبخی
عامر بن طفیله ویره ییم ، اگر بکا امان و یریرسه سزده کلیرسکز ، اگر

[۱] قرای اصحاب در .

بنی اولدورورسه سز همان کیدر ، اصحابی وقعه دن خبردار ایدرسکزر .
 ابن ملحان یالکز اوله رق عامر بن طفیلک نزدیکه کتدی ؛ کندیسنه
 خطاباً یازلمش اولان نامه رسالتناهی بی حامل اولدیغنی سویله دکدن سوکرا
 ابن طفیلدن امان طلب ایتدی . خزام کمال امنیتله مکالمه به دوام
 ایتکده ایکن طفیلک ویردیکی بر اشارت اوزرینه اوراده بولونان بر
 شخص ، النده کی مزراق خزامی شهید ایتدی . بئر معونه ده توقف
 وانتظار ایتکده اولان اصحاب کرامی کاملاً قتل ایتک ایچین ابن طفیل
 بنی عامردن استمداد ایتدیه ده عامر بن مالک رسول اکرم طرفندن
 کوندریلن بو جماعت اصحابی کندی امانی تختنه المش اولدیغنی ده
 اول بنی عامره اخبار ایتش اولدیغنی جهتله مراجعت واقعه به رد ایله
 جواب ویردیلر . بنی عامرک کندیسنه مظاهرتدن ابا وامتناع ایتدیکی
 کورن ابن طفیل بودغه سلیم ، عصیه ، رعل ، ذکوان قبیله لرندن
 استعانه ایتدی ، اولرده قبول ایدوب متفقاً و مجتمعاً بئر معونه به
 کیتدیلر . اوراده کی جماعت اصحابی درت طرفدن محاصره ایتدیلر . ایچیه
 بر زمان مرور ایتش اولدیغنی حالدله خزام بن مالکک عودت ایتدیش
 اولماسندن طولای اشتباه ایتیه باشلایان اصحاب کرام شیمدی حقیقتک
 نه دن عبارت اولدیغنی اکلا دیلر . اطرافه باقدیلر ، امید نجات اولمادیغنی
 کوردیلر . یاربی ! بزم سلام و پیامتزی رسول الله ابلاغ ایده چک سندن باشقه
 کسه یوق . ده دکدن سوکرا هر طرفدن هجوم ایدن کافر لرله مقاتله به
 باشلادیلر ، کافه شهید اولدیلر . یالکز منذر بن عمرو صاغ قالدی .
 کفار ، اوکا ، ایستهرسه ک ساکامان ویره لم ده دیلر سه ده خزام بن ملحانک

شہید اولدینی محله کیندنجہ بہ قدر امانکزی قبول ایدر و صوگرا سزگله
 ینہ مقاتله ایدرم ، دہ یوب اورایہ قدر کیتدی اورادہ کفار ایله حرب
 ایده ایده شہید اولدی . اصحاب کرام دن دہ و ہلری رعیه مأمور ایدلش
 اولان عمر بن امیہ ضمیری لہ حارث بن صمہ دہ و ہلرہ برابر باشقہ بر
 محلہ بولوندا قارندن ہنوز شہید اولما مشلردی ، کادکری زمان رفیق لری نیک
 جملہ سی کفار طرفندن قتل ایدلش اولدینی کوردیلر . عمرو بن امیہ
 ہمان مدینہ بہ عودت لہ رسول اللہ ص و قعہ دن خبردار ایتک رأیندہ بولوندی .
 فقط حارث بن صمہ : بن منذر بن عمرو ک شہید اولدینی محلہ دن آیلام
 دہدی و کفار اوزرینہ هجوم ایدوب ایکی مشرکی اولدردی . نہایت
 عمرو ایله حارث کتار طرفندن اسیر ایدلدی . حارثہ امان تکلیف ایتدیلر ،
 قبول ایتدہدی . بنی ، منذر بن عمرو ایله حزام بن ملحانک شہید ایدلکری
 موقعہ کوتورک دہ اورادہ نہ ایستہ رسہ کز پانک دہدی . اورایہ کوتوردیلر
 حارث تکرار مشرک لہ هجوم ایتدی و ارزوسی وجہہ ایله کندیسہ دہ
 اورا جقدہ شہید اولدی . مشرکار عمرو بن امیہ ضمیری بی شہدانک
 ایچنہ کوتوردیلر ہبسنی کوستروب بربر اسملرینی صور دیلر صوگرا
 رفیق لری گدن جسدینی بورادہ کورمدیک کسہ قالدیمی ؟ دہ دیلر .
 عمرو : اوت ، ابوبکر الصدیق ک آزادلیسی طامر بن قہیرہ نیک جسدینی
 کورمہ دم ، دہدی . حقیقہ طامرک جسدنی شہدا میانندہ یوقدی .
 ابن طفیلک اناسی بر قول آزاد ایده چکدی ، او قولک یرینہ عمروی
 ازاد و اطلاق ایتدیلر . عودت ایدرکن بولده تصادفہ ایتدیکی ایکی کافری او یقودہ
 باصدیروب قتل ایتدی . حضور رسالت پناہہ کیرنجہ بو ایکی مشرکک مقولتینی
 سویلہدی . مگر بونلرک ایکیسی دہ فخر کثبات ک تحت امانندہ ایمشار بوسیله

رسول اکرم اوکا : فنا برایش کورمشسک . بوپوردی .
 بوقتالدين عمرودن ماعدا برده کعب بن زید قورتولدی . بئرمعونه دن
 مجروحاً دونمش اولان کعبی مشرکلمقتول اولدی ظن ایتشلردی .
 بالآخره کعبك یارالری التیام پذیر اولدی وکندیسی ده اپی زمان یاشادقنن
 صوکرآ غزوه احزابده جام شهادتی تجرع ایتدی .
 رسول اکرم بئر معونه وقعه سنندن خبردار اولونجه پک زیاده
 تأسف ایدوب :

— بویه برحادثه نك وقوعه بمسای احتمالسندن پک زیاده خوف
 واندیشه ایدیوردم ، اونك ایچین بو جماعت اصحابی کوندرمک ایسته .
 مه یوردم ، بوکا سبب اولان ابو براء عامردر
 بوپوردی .

فخرکائنات اصحاب بئر معونه به آجیدینی قدر هیبج کسه به
 آجیمامشدر . روایته نظرآ رجیع و بئر معونه حادثه لرینک خبری
 پرکونده فخر کائنات واصل اولمشدر .

‘ اوتوز اوچنجی باب ‘

غزوة بنی نضیر — غزوة بدر موعود

غزوة بنی نضیر

بنی نضیر فخر کائنات کتخت اماننده بولونمقله برابر بنی عامرکده حلیفی ایدی .

بو یهودیلر قبائل اسرائیلیه نك الك زنکین واک ذی قدرت بر قبیله سی اولوب مدینه دن اوچ میل مسافده کاتن، مکه طریق اوزرنده واقع مستحکم بر حصارده ساکن اولویورلردی. عمرو بن امیه ضمیری نك بلا نامل قتل ایتش اولدینی ایکی مرد عامری نك دتی مسئله سنندن طولای بی معاونتلی بنی طلب ایتک مقصدیله فخر کائنات خواص اصحاب کرامدن ابوبکر الصدیقی عمر الفاروقی ، علی المرتضی بی ، زبیر بن العوامی ، طلحه بن عبداللهی ، سعد بن معاذی ، اسید بن حضیری ، سعد بن عباده بی برابر الوب نضیرک نزدینه کیتدی .

بنی نضیر ، فخر کائنات ی و اصحاب کرامی ظاهری بر دوستی ومودتله استقبال ایتدیلر . رسول اکرمک ورود ومسافرتنک اسبابه واقف اولونجه خدمت ومعاونتلی بنی دریغ ایتمه چکلرینی کندیلرینه خاص بر ملایمتله بیان ایله دیلر . بو ائشاده فخر کائنات بر خانه نك دیوارینه طایانمش ومبارک یوزینی قارشیسنده طوران اصحاب کرامه چه ویرمش

اولدینی حالده بنی نضیر ایله دیت مسئله سنی مذاکره ایدیوردی .
 یهودیلردن بمضلری، کویا آزالرنده بر مصلحته دائر تماطی، فکر
 ومطالعه ایدیورلرشم کبی بر کوشه یه چکیلمشار بر برلینه :
 « بوندن دها کوزل بر فرصت اله کیرمز ، سه زدیرمه دن شو خانه نك
 طامنه چیقمالی وآشاغیده دیوارك دینده بز مکپلرله کوروشمکده اولان
 محمد (ص .ع) ك باشنه بویوک برطاش آتمالی، ده یورلردی . ایچلرندن
 سلام بن مشکم اسمنده بر یهودی اونلره :

كلك بوفكردن فراغت ايدك، نقض عهد ايمه يك، حيله وتدبير ييكنز
 طوبولورسه باشيكنزه بلاكلير ده دی . فقط یهودیلر سلامك سوزینی
 دیکله مه دیلر . عمرو بن جحاش، بن طامه چیقارم ومحمد (ص .ع) ك
 باشنه طاشی آتارم ده دی و طامه چیقمايه کیندی . یهودیلرک سهوه
 نیتلرینی باذن الله تفرس ایدن رسول اکرم بولوندیفی محلی ترك ایله
 سرعتله یورودی واصحاب کرامك آراسندن چیقوب کیندی . هرکس،
 بر مصلحت ایچین کیتمشدر شیمیدی ینه عودت ایدر ظن ایتدی ؛
 برمدت انتظار وتوقف ایتدکدن سوکرا رسول اکرمك عودت ایتمه دیکنی
 کورن اصحاب کرامده عقبنجه مدینه یه طوضرو عزیمت ایتدیلر . رسول
 اکرمه آنجاق مدینه ده ملاقی اولدیلر،

— یا رسول الله ! بنی نضیر ایله مذاکره ایدرکن بر دیره قالقوب
 کیندیکنز، سببنی آکلا بامادق، بکله دک عودت ایتمه دیکنز، بزده آرقا کیز صبرا
 قالقوب کلدک ده دیلر .

فخر کاشات جواباً :

— یهودیلر بکا سوء قصد ایتمک اوزره حاضرلاندیلر . جناب حق بنی او سوء قصددن خبردار ایتدی . اونک ایچین بولوندیغم محلی همان ترک ایدوب سرعتله مدینه یه کلام .

بووردی . صوکر محمد بن مسلمه بی حضورینه جلب ایتدی وشو اوامری اعطا ایدرک بنی نضیرک نزدینه کوندردی :

— بنی نضیره سویله : حقمده غدر و خیانت تصور و ترتیب ایتدکاری ایچین آرتق بودبارده طورماسینلر ، کیتسینلر ، کتدیلهینه اون کون مهل اعطا ایدیورم ، اون کوندن صوکر بورالرده بنی نضیردن کیمی بولورسه بویینی ووردوروم .

محمد بن مسلمه ، اوامر پیغمبری بنی کیدوب بنی نضیره تبلیغ ایتدی . اونلرده دیار اسلامی ترک و عزیمته حاضرلاندیلر . لاکن بو ائشاده رئیس المنافقین عبدالله بن ابی بن سلول اوناره :

نچین ترک دیار ایدیورسکنز ؟ حصاریکزده تحصن ایدیکز ، بن قبیله مدن ایکی بیک ارله سزه معاونت ایدرم . قبیله مک خایقاری اولان بنی قریظه یهودیلر یله غطفان مشرکری بکده مظاهرتلری مقرر در .

ده یه خبر کوندر دیکسندن حی بن اخطب بو وعد مظاهرتله اغترارا ترک دیار ایتمکدن فراغت ایدرک رسول اکرمه شوخبری کوندردی : — بولوندیغمز محل کندی دیار مندر . بز بوراسنی ترک ایدوب کینمیه جکزه سن الکنن کنی یا بمقده قصور ایتمه .

بونک اوزرینه فخر کائنات اصحاب کرامه سفرا ایچین حاضر لائمالرینی امر ایتدی . ابن ام مکتوم می مدینه ده خلیفه اولق اوزره براقدی .

لواى اسلامى على المرتضى به توديع ايتدى . مهاجرين و انصار دن
متشكى اولان اوردوى اسلام له مدينه دن حركت ايدوب ايكندى
زمانه قريب بنى نضير صحرا سنه نازل اولدى ؛ ايكندى نمازى اوراده
جاغته ادا ايتدى .

بنى نضير ايسه حصارلرينه چكبلوب ابن ابى ك و عد ايتدى كوه
امداد به نك و رودينه انتظار ايديوورلدى . يهوديلرى حصارلر دن
چيقمايا مجبور ايتك مقصديه فخر كائات خورما آغاچلرينك قطع
واحراق ايدلهنى امر ايتدى .

يهوديلر :

— يا محمد (ص.ع) ا باشقهلرينى بويله اسراف و تخريدن منع ايدر كن
شيمدى سن كندك بونى تجوز ايديوورسك .

ده به باغريدلر . بونك اوزرينه اهل اسلام دن بعضارينك قىلر نده
تردد حاصل اولديندن شو آيت جليله :

« ما قطعتم من لينة او تركتموها قائمة على اصولها فبازن الله

وليخزي انفسقن ،

(كسديكوز ياخود كوكلرى اوزرنده قائما ترك ايتديكوز خورما
اغاچلرينى جناب حقك اذنيه و فاسقره اهانت و حقارت اولق اوزره
كسديكوز .)

نازل اولمق له — قاضى نك تفسيرينه كوره — كفارى رنجيده
و غضبناك ايتك ايچين خانهلرينى تخريب ، اشجارى قطع ايتك جائز
اولدينى استدلال ايدلى .

عبدالله بن ابیك وعدي بوشه چيقدی ، نه كندی قومی ، نده
 بنی قریظہ ایله غطفان، بنی نضیره امداد ایتمه به جرات ایده مدیلر . فخر
 کائنات اطرافنده کی باغلی ، باغچه لری تخریب ایندیروب یهودی لری
 اون بش کون حصارلرنده محاصره ابتد . نهایت بنی نضیره رعب
 ودهشت عارض اولدی . امریغه بری بی قبول واجرا ایده جکری بی سوله دیلر ،
 هرکس بالکر برده و نه ک کو توره بیله جکی قدر مال آلوب سائر اموال
 واسلحه بی ترک ایتمک شرطیله چیقوب کیتمه لرینه مساعده ایلدی .
 یهودیلر ، کندی خانه لرینی کندی اللریله هدم ایدوب التي یوز ده وه
 یوکی مال الدیلر ، اموال سائره ایله اسلحه بی کاملاً ترک ایسدیلر ،
 دفار چالارق ، افتراق وطنه دائر نشسیده لر اوقویارق یوله چیقیدیلر .
 رسول اکرم ، محمد بن مسلمه بی دیار اسلام دن چیقنجه به قدر اونلرک
 حرکاتی ترصد ایتمه به مأمور ایندی . بنی نضیرک برطاقی شام طرفنه ، برطاقی
 خیر جهننه و برطاقی ده یمنه طوغرو کیتدی . الی زره ، الی مفر ،
 اوج یوز قرق قلیج براقیدیلر ، بونلری فخر کائنات ایتمه دیکی ذواته
 توزیع ایندی . اموال وعقاراتک بمضیلرینی اصحاب کرام دن بمضلرینه
 باغشلادی . ذخائر مدخره دن کندی افراد عائله سنک بر ییلاق نفقه سنی
 تقریق ایندکدن سوکرا باقیسنی اهل اسلامک زمان احتیاجی ایچین
 صاقلادی .

رسول اکرم مدینه به عودت ایندکدن سوکرا انصار کرامی
 نزدیکه دعوت ایدوب ده دی که :

— ای انصارا شیمدی به قدر مهاجرین حقنده بدل اموال واعانه ده
 تصور ایتمه دیکیز . شو آنده جناب حقک لطف و عنایته بنی نضیرک
 اموال واملاکنه متصرفز . اگر راضی اولورسه کز مهاجرین یمنه

سزك خانه لریكزده ساكن اولسونلر بواموالك كافه سنی سزه تقسیم ایدیم ، اكر مو افقت ایدرسه كز ، بواموالی مهاجرینه تقسیم ایدیم آرتق سزك خانه لریكزدن چیقوب كندیلرینه خانه تدارك ایتسینلر و امر همیشه لرینی ده كندیلری تحصیل ایله سینلر .

بووردی . انصاردن سعد بن معاذله سعد بن عباده ده دیلر كه : یارسول الله ! بواموالی فقرای مهاجرینه تقسیم ایتمه كزی ارزو ایدرز . اونلر دین محبتی ایچین خاتمانلرینی ترك و ضربتی اختیار ایتدیلر ؛ سزه مصاحب و ملازم اولق ایچین ماللرینی ملكلرینی براقدیلر . رجا ایدرز . اونلر یینه بزم خانه لرمزده اقامت ایتسینلر ، بزدن مفارقت ایتسینلر ، زیرا خانه لرمزك شنلکی وبرکتی اونلردر .

دیكر انصار كرامده بوایکی مرد بختیاره اقتدا ایله :

بزه بویله اولماسنی ارزو ایدرز ، یارسول الله !

ده دیلر . انصار كرامك بووضع عالیجنابانه سندن بك زیاده خشنود وراضی اولان فخر كاشات :

— اللهم ارحم الانصار وابناء الانصار وابناء ابناء الانصاره (یاری

انصاره ، اولاد انصاره ، اولاد اولاد انصاره رحمت ایت).

بووردی . اموال بنی نضیر ، كاملاً مهاجرینه تقسیم ایدلدی ، ابوبكر الصدیقه ، عمرو الفاروقه ، عبدالرحمن بن عوفه ، صهبه ، ابو سلحه بن عبدالاسد مخزومی به معروف ضیعه ل (۱) تمليك ابدلك موافق مصالحت عد اولوندی . بك زیاده فقر و احتیاج ایچنده بولونان انصاردن سهل بن جثیفه ده بواموالدن حصه ویرلدی .

(۱) ضیعه ، چفتك ده مكدور .

بنی نضیردن ابی الحقیق اسمندہ کی یہودی نیک بغایت مشہور اولان
قیلیجفی رسول اکرم، سہد بن معاذہ احسان ابتدی .

بوسنہ ایچندہ وقوعہ کان و فیات :

رسول اکرم ک حفیدی عبداللہ بن عثمان بن عفان الی یاشندہ
اولدینفی خالدہ ارتحال ابتدی ، نمازینفی رسول اکرم قیلدی ، پدری
عثمان بن عفان قبرہ اینوب اونی دفن ایلہدی .

رسول اکرم ک زوجہ محترمہ سی زینب بنت خزیمہ ، وام سلمہ نیک
زوجی ابوسلمہ بن عبدالاسد مخزومی ، وعلی بن ابی طالب ک والدہ سو فاطمہ
بوسنہ ایچندہ ارتحال ابتدیلر .

ریحانہ رسول ، نور دیدہ بتول حسین بن علی دہ بوسنہ دہ تولد
ابتدی .

ام سلمہ دہ بوسنہ ایچندہ رسول اکرم طرفندن استسکاح
ایدلی .

∴

غزوة بدر موعود کہ غزوة بدر صفراء دہ نیر .

ابوسفیان احد معرکہ سندن عودت ایدرکن مسلمانلرہ :

کلہ جک سنہ ینہ بدر موقعندہ سزی بکلہ رز .

دہ مش وعمر بن الخطاب دہ :

— ان شاء اللہ . دہ یہ جواب ویرمشدی . موعود اولان زمان

تلاقینک حلولی تقرب ایتمکدہ اولدینندن ابوسفیان اسباب حرب و قتالی

تدارک ایتمکدہ مشغول اولمایہ باشلادی . ظاہراً مکہ اہالیسنی حربہ

تشویق ایدیوردی؛ فقط اوسنه مکه جوارنده قحط وقوعه کلدیکندن محاربه یی آرزو ایتدیوردی . وعدنده خلف ایتیش اولماق ایچین ابوسفیان کندی اوردوسنک عظمت و سطوته دائر مدینه ده بالواسطه یا کلش خبرلر اشاعه ایتدییره رك اسلام لری اخافه ومدینه دن حرکت ایتهلرینی منع ایتک ، بوصورتله اسلام لری وعدلرندن خلف ایتیش اولمغله خلق نظرنده لکه له مک ایسته یوردی . بوصیراده نعیم بن مسعود اشجعی مدینه دن مکه یه کلدی . ابو سفیان نعیم دن استعانه ایدره رك اوکا ده دی که :

— احد جنکندن عودت ایدرکن اسلام لره :

کله جنک سنه سزکله بدر موقضنده ینه بولوشالم ده مشدم واونلرده قبول ایتشلردی . شمعی زمان موعود تقرب ایتدی ؛ حال بوکه بز الان عسکر طوبلایامادق . بوسنه قحط سنه سیدر ؛ قیرلرده حیوانات ایچین علف ده یوق . اکر سن مدینه یه کیدر ومحمد (ص . ع) له اصحابنی اخافه ایدوب بزم له حرب ایتک ایچین مدینه دن چیقمالرینه مانع اولارق وعدلرندن خلف ایتدییره سکه سکا اوچریاشنده بکرمی رأس ده وه واجب الادا دینم اولسون .

ده دی . سهل بن عمرو ده ابوسفیانک بکرمی ده وه بورجنه کفیل

وضامن اولدی .

نعیم جواباً ده دی که :

— بن ده سزه محمد (ص . ع) که عسکر طوبلامقله مشغول اولدینقی

وحلیقلری اولان اوس وخزرج دن بک چوق کسه کندیسنه التحاق

ایتدکرندن مدینه نك لبالب عسکرله طولدینغی خبر ویرمک ایچین کلم .

نهایت نعیم ، ابو سفیانك تکلیفی قبول ایتدی . کویا مکبه عمره ایچین کلش کبی باشنی تراش ایدوب مدینه به کیتدی . مسلمانلر اونك مکهدن کلدیکنی اکلا دیلر ، قریشی لرك نه باید قارینی صورمایا باشلا دیلر . نعیم اونلره :

— ابوسفیان سزکله حرب ایتمک ایچین بویوک تدارکات اجرا ایدیور ، قبائل عربك اکثریسیله اتفاق ایتش ، اگر اونکله حرب ایتمک اوزره مدینه دن چیقارسه کز ، نئم فکر و ظنمجه پک بویوک بر خطا ایتش اولورسکز .

نعیمك اشاعه ایتدیکی بو کاذب خبرلر مسلمانلاری پک زیاده اور کوندی حتی فخر کائسات مدینه دن طیشاری به چیقلمق ایسته نیله جک اولسه بیله هیچ کسه نك موافقت ایتمه به چکنه حکم ایتدی . مدینه ده کی منافقار له یهودیلر اهل اسلامك اظهار ایتدیکی انا رخوفدن طولای شاد و خندان اولویورلردی . ابوبکر الصدیق له عمر الفاروق حضور رسالتی باه کل دیلر و : — یارسول الله ! جناب حق کندی دیننی ویغمه برینی محققدرکه اعزاز ایده جکدر . هم بز دشمنلر مزه کندیلر یله بوسنه بدرده مقاتله به حاضر بولنه جقمزی احد غزاسنده وعد ایتدک . بز بوبابده مشرک لرك مادوننده قالمق ایسته مه یز ، کندمزی هر کس عنسدنده جیانتله تشپیر ایتمه یی ارزو ایتمه یز . همان موعده مقاتله به کیتمه لی یز . خدا حق ایچین بوغزا بزه حیات نازه بخش ایده جکدر .

بو سوزلردن نمون اولان فخر کائنات بووردی که :

— محمد (ص.ع) که نفسی دست قدرتنده اولان الله بيمين ايدرم که قتال موعود الحين مدینه دن طیشاری به هیچ کسه چیماسه بن یالکنز اولارق چیقار کیدرم .

رسول اکرمک بو عزم کارانه سوزلری اهل اسلامک قلبلرنده بو یوک برحس شجاعت او یاندیردی . فخر کائنات ، عبدالله بن رواحه بی مدینه ده قئمقام نصب ایتدی ؛ لوای اسلافی علی المرتضی به تودیع ایدوب بیک بش یوز بهادرله بدر موعوده طوغری حرکت ایلدی . اوردوی اسلامده اون آت واردی . بوسفرده مساهانلریا کلرینه آلمش اولدقلری امتعه واموال تجاریه بی صاتارق بک چوق استفاده ایتدیلر . ذی القعدة نك ایلک کیجه سی بدر محراسنه مواصلت ایتدیلر . یدی کون ، یدی کیجه اوراده قالب بیع و شرا ایله مشغول اولدیلر . عثمان بن عفان ده مشدرکه بدر موعوده کی بیع و شرا دن بر دینساره بردینار قازاندم .

ابوسفیان ده ایکی بیک عسکرله مکهدن حرکت ایتمش و مجنه ده نیلن محله قدر کلشدی . قریشی لرك یا کلرنده اللی آت واردی . ابو سفیان ، مجنه دن ایله ری کیتمه دی . ورفقاسنه :

— بوسنه سال قحطدر ، قیرلرده حیوانلری اداره ایده جک اوت یوق ؛ دو اب و مواشینک سودلری چکیلدی ، بز بورادن دونوب مکیه کیتمه لی بز .

ده یوب اونلریده عوده ارضا ایتدی . قریشی لر بدر موعوده قدر کیتمه دن مکیه دوندیلر .

اهل اسلامك، وعدلری موجبنجه كال سطوت وشوكتله مھرای
 بدره كلوب یدی کون یدی کیجه او طور دقلرق خبری ابوسفیان له
 سائر رؤسای قریشك سمع اطلاعنه واصل اولونجه صفوان ابن امیه،
 ابو سفیانہ ددی که :

— بز محمدی لری بوسنه بدرده مقاتله به دعوت ایتشدك ، اونلرده
 اجابت ایتشاردی . شیمدی مسلمانلر وعدلرینه وفا ایتدیلر ، بزه
 وعدمزده خلف ایتدك . باری مکمل بر اوردو حاضر لایامده اسلاملره .
 هجوم ایدلم .

بونك اوزرینه قریشی لر خندق مقاتله سی ایچین عظیم بر اوردو
 جمع و ترتیب ایتیه باشلادیلر . اهل مکه ابو سفیانك عسکرینه مقام
 استهزاده « جیش السویق » ده دیلر که مقصدلری سز دشمنله حرب
 ایچین کیتمه دیکیز ، برقاچ کون سوبق ایچمك مقصدیله طوبلانوب
 بجه به قدر کیده رك دوندیکیز ده مکدی .

مدینه ده یهودیلردن برار ککله برقادرین زنا ایتشاردی ، یهودی لر
 تورات ده زنانك حکمی ، ارکک اولسون ، قادین اولسون بر ده وه ترس
 یندیروب شهرک چارشو وپازارنده تشهیر ایتمکدر ، ده به فخر کاشات
 یالان سویله دیلر . اصحاب کرامدن واجبار یهوددن اولان عبدالله بن
 سلام بر تورات کیترتدی ، زنا ایدنه فی رجم ایتمک لازم کله جکفی بیان ایدن
 آیتی بولوب حضور رسول الله ده و یهودیلرک مواجه سنده او قویوب یالان
 سویله مش اولدقلرینی میدانه قویدی . زانی وزانیه رجم ایدلدیلر .

بو حادنه اوزرینه فخر کاشات ، یهودیلرک کذب و تحریفندن امین
 اولق ایچین ، زید بن ثابت توراتی تعلم ایتمه سفی امر ایتدی .

اوتوز دردنجی باب

لهجرت بربینک بشنبی سنسی

غزوة ذات الرقاع — غزوة دومة الجندك — غزوة بنی مصطلق
رافك مسئلهسی

غزوة ذات الرقاع [۱]

فخر کائنات نجد طرفلرنده بنی محارب و بنی ثعلبه اوزرلرینه
کیتمک اوزره اصحاب کرامدن یدیوز عسکرله مدینه دن حرکت ایتدی.
عثمان بن عفان، مدینه ده قاتمقام اولارق ترک ایدلدی.
غطفان قبیله سنک اراضیسندن اولان نخل نام موقعه واصل اولدیلر.
برقاج کسه یه مصادف اولدیلر سه ده حرب وقوعه کله دی . رسول
اکرم « صلات خوف » ی ایلک دفعه اولارق بو غزاده قیلمشدر .
اون بش کیجه طیشارده قالدقن سوکرا رسول اکرم عسکر اسلام له
برابر مدینه یه عودت بو یوردی .

(۱) رقاع ، رقعه نك چمی در ؟ بزپارچه سی ده مکدر ؛ بو محلك طویرانی .
ونك ونك اولدینندن بو غزومه ذات الرقاع ده تلشدر .

∴

غزوهٔ دومة الجندل

دومة الجندل، مدینه دن اونیس، اونی الی مرحله اوزاق بر محله کائن بر شهر در که شامه بش مرحله ک بر مسافه در. بوغزوه، هجرتک قرق طقوزنجی ربیع الاول آبی ظرفده وقوعبولدی .

دومة الجندل ده تجمع ایتمش اولان کفارک ابنای سبیله جور و تمدی ایتمکده اولدقلری سمع پیغمبری به واصل اولدی . رسول اکرم ، اصحاب کرام دن بیک کشیک بر اوردو ترتیب ایدوب مدینه دن حرکت بویوردی . کیجه لری مشی و حرکت ایدیلیر ، کوندوزلری اختفا اولونوردی . اهل اسلام بومنوال اوزره کیده کیده دومة الجندل واصل اولدیلیر . اطراف ونواحیده بولدقلری قویونلری ، ده وه لری کاملاً غارت ایتدیلیر . رسول اکرم ک بویله بغته شهره تقرب ایتمش اولدیغنی خبر الان مشرکلرک هریری، بر طرفه طانغیلدی . فخرکاشات عسکریله برابر دومة الجندل کیروب تمکن ایتدی . اطرافه سریه لر چیقاریلدیسه ده کسه به تصادف ایدله دی . اونی بش کون قدر بوراده اقامت ایتدکن صوکر اصحاب کرام دن سباع بن عرفطه پی اوراده ترک واقامه ایدوب رسول اکرم اوردوی اسلام له برابر مدینه به عودت ومواصلت ایلهدی .

∴

غزوهٔ بنی مصطلق «باصور مرسیع»

مرسیع بر بیگارک اسمیدر که بنی مصطلق قبیله‌سی اونک باشنده رکنز خیام آرام ایشلردی . قدید نام موضعدن تا ساحله وارنجیه قدر مکه ایله مدینه آراسنده کی حوالیده ساکن اولانلرک کافه‌سی ، بو قویودن سیراب اولورلردی . بنی مصطلق رئیس اولان حارث بن ابی ضرارک بعض قبائل عربی دائرةٔ اتفاقه آلارق رسول اکرم له محاربه‌یه قیام ایتک اوزره استحضار اتده بولوندیغی خبری مدینه‌یه واصل اولدی . فخر کائنات بوخبرک قرین حقیقت اولوب ولما دیغنی آکلامق ایچین بریده بن الحصیب اسلمی بنی مصطلق نزدیکه کوندردی . بریده اونلره ملاقی اولونجه ده‌دی که :

— ایشیتدیگمه کوره محمد (ص . ع) له حرب ایتک اوزره حاضر لانیورمشکز ؛ اکر صحیح ایسه بو حربه بن‌ده اشتراک ایده‌جکم .
بنی مصطلق جواباً :

— اوت ، اسباب حربی اکیلا ایدر ایتمز محمد (ص . ع) ک اوزرینه حرکت ایده‌جکز .

ده‌یجه بریده :

— اویله ایسه بن‌ده کیده‌یم ، طوبلایاجم عسکرله کلوب سزه التحاق ایده‌یم .

ده‌به‌رک اورادن قالقدی مدینه‌یه عودت ایتدی ؛ بنی مصطلق حقیقهٔ اهل اسلام له حرب ایتک اوزره حاضر لاندیغنی فخر کائنات .
عرض ایله‌دی .

بونك اوزرينه فخر كائات زید بن حارثه بنی مدینه ده قائم مقام
نصب ایدوب مهاجرین وانصاردن متشکل اوردوی اسلام له برابر
حرکت ایتدی ؛ لوی مهاجرین علی المرتضی به، لوی انصار سعد بن
عباده به اعطا ایددی . مهاجرین دن اوتوز ، انصاردن یکریمی سواری
واردی .

بوغزوده اسلام اوردوسنه غنم دن مستفید اولق مقصدیله
مناسفقرده التحاق ایتشلردی . مقدمه الجیش ده عمر بن الخطاب ،
میسروده اسید بن حضیر بولونویوردی . انانی راهده تصادف ایدیلن بر
جاسوس اسپرایدیلوب استجواب اولوندی . بنی مصطلق طرفدن اوردوی
اسلامی تجسس له کندیلرینه خبر کورتورمک اوزره کوندرلمش اولدیغی
اعتراف ایتدی . حضرت عمر ، بوجاسوسی رسول اکرمک حضورینه
کوتوردی ؛ فخر کائات اوکا دین اسلامی قبول ایتمه سنی تکلیف
ایتدی ؛ جاسوس قبول ایتمه بوب شو جوابی ویردی :

— بن قیله مک عاقبت احواله انتظار ایدم جکم ؛ اونلر مسلمان
اولورلرسه بن ده اولورم ؛ اولمازلرسه بن ده اولمام .

عمر الفاروق رسول اکرم دن استیدان ایدمک جاسوسی قتل
ایتدی . بو آدمک قتل خبری بنی مصطلق آراسنده شایع اولونجه
مشرکله عظیم برخوف مستولی اولدی . حارث بن ضرارک اطرافنده
اجتماع ایتمش اولان قبائل مجاوره کندیسندن افتراق ایتدیلر ؛ یاکنده
بنی مصطلق دن باشقه قبیله قالمادی .

بوغزوده ازواج مطهراتدن حضرت عایشه ایله حضرت
ام سلمه ده فخر کائاتک برابرنده ایدیلر .

فخر کائنات اوردوی مریسج صوبنک یاکنده طور دوردی .
 واقع اولان امریغمبری اوزرینه عمر بن الخطاب مشرکره ندا ابدە رک:
 — ای مشرکر! کله شهادتی تصدیق و تقریر ایدر سه کز
 تفسلر یکنز ، مالربکنز مصون و محفوظ اولور .

دهدی . مشرکر بودعوته سکوت ایله مقابله ایتدیلر . فخر کائنات
 حربه ابتدار ایدله سنی امر ایتدی . محاربه اولا او قله باشلادی ،
 سوکرا اهل اسلام ، کفار اوزرینه ، هپ بردن هجوم ایتدیلر . مشرکر
 مغلوب اولدیلر ، ایچارندن اون کشتی مقتول ، دیکر لری ده اسیر
 ایدلدی . مسلمانلردن یالکنز برکشتی شهیددوشدی . بنی مصطلق دن
 برکشتی دین مین اسلام ی قبول ایله دی . غنائم واسرا بین الغزات
 تقسیم ایدلدی . بنی مصطلق ک رئیس حارث بن ضرارک قیزی اولوب
 اسیر ایدیلن نسوان آراسنده بولونان جویرییه ، ثابت بن قیس له عمجه سی
 اوغلونک حصه سنه اصابت ایله مشدی . ثابت مدینه ده کی خورمالغندن
 برقاق آغاجی عمجه سی اوغلو نه ویره رک جویرییه اوزرنده کی نصف
 حصه سنی اشتر ایتدی . و جویرییه بی ده کتابته کسیدی . [۱] جناب
 عایشه ، جویرییه نک فخر کائنات طرفندن استنکاهنی شویله نقل ایدیور:
 « اهل اسلام مظفر اولدی ، غنائم واسرا تقسیم ایدلدی ، فخر
 کائنات له برصو کنارنده اوطور و یوردق ؛ برده باقدم که جویرییه کلدی ،
 رسول الله ک قارشینسنده طوره رق :

[۱] کتابته کسک : براسیری ، تمین ایدیلن مقدار معنی قازانوب
 ائندیسنه ویره رک نفسی اسارتدن قورتارمایا مأذون قیلیق .

— یا رسول الله! بن مسلمان اولدیغم حالدده حضور شریفکه کلددم : لا اله الا الله وانك رسوله . قبیله مزك سید و پیشواسی اولان حارث بن ضرارك قیزییم؛ ثابت بن قیس له عمجه سی اوغلو نك مشترك حصه لرینه اصابت ایتدم ، فقط ثابت بر قاچ خورما آغاچی مقابلنده عمجه سی اوغلو نك حصه مشترکه سی اشترای ایتدی ، و بنی کتابته کسدی . حال بوکه بنده بدل کتابتی تدارک ایدوب ویره جک استطاعت اولمادیغدن سخا و کر مکندن استعانه ایتمکدن باشقه بر چاره م یوق .

دهدی . فخر کائنات جواباً :

— آرزو ایتدی کک وجه ایله سکا معاونت ایدم ، حتی حقکده بوندن دها خیرلی برشی یا پالم بویوردی . جویرییه :

— یا رسول الله! حتمده یا با جفکمز بوندن دها خیرلی شی ندر؟ دهیه صور نجه رسول اکرم :

— کتابتدن طولانی اولان دینگی تماماً ادا ایتدکن سوکرا سی نفسه نکاح ایدم .
دهدی . جویرییه ده :

— یا رسول الله! اگر بنی بو شرفه نائل ایدرسه ک نم ایچین بوندن دها بویوک بردوات ، بر سعادت اولاماز .

جوابی وردی . فخر کائنات ، ثابت بن قیس ی حضورینه احضار له اوندن جویرییه ی طلب ایتدی ، ثابت در حال راضی اولدی ، رسول اکرم بدن کتابتی بالتمام تأدییه ایدره ک جویرییه ی استکاح ایتدی . اصحاب کرام یونی طویونجه رسول خدانک حرم محترمک اقربا و تعلقاتی

آرتق ذلت اسارت ایچنده بولونامازلر ده یهرك قسمتلرینه دو شمش اولان اسیرلری آزاد ایتدیلر .

جویرییه بنت حارث ، غایت ملیح و شیرین برقادیندی . اقربا و خویشاوندانه جویرییه دن زیاده خیر و برکتی طوقونمش برقادین بیلمه یورم .»

فخر کائنات اوردوی اسلام له برابر مرسیبده برقاچ کون اقامت ایتدی . بوئانده اوردوده شوپله بروقمه ظهور ایتدی :

خزرج قیله سندن بنی عمرو بن عوفك حلیفی سنان ایله عمر بن الخطابك اجرتلی سقاسی سعید بن جهجاه غفاری ، قویودن صو چکیورلردی ، ایکینسکده قووالری بربرینه بکزه دیکندن قویودن ایلك چیقان قووانك کیمه عاند اولدیغنی تعین ایتمك ، خصوصنده آرالرنده نزاع ظهور ایتدی . جهجاه ، قووانی بنمسه مکده اصرار ایدن سنانك یوزینه بریومروق ووردی ، یوزندن قان آقایا باشلایان سنان یا للانصار! یا للجزرج! دهیه فریاد ایدنجه جهجاهده: یا للکسانه یا للقریش! دهیه استمداد ایله دی . مهاجرین دن ، انصاردن برجماعت سرعتله اونلرك اطرافنده طوبیلاندی ، ایکی فرقه سلاحلرینی چکدیلر آرز قالدی عظیم برفته قوواجقدی . مهاجرین دن بعضلری سنانم :
— جهجاهی عفو ایت ، حقکدن فراغت ایله ، تا که فتنه سکونت بولسون .

ده دیلر وحلیفی اولان بنی عمرو بن عوفی ده توسط ایدهرك سنان ی حقکدن وار کچوروب فتنه ی تسکینه موفق اولدیلر .

موافقین و منافقیندن مرکب بر مجلسده او طور مقدمه اولان عبدالله
بن ابی سلول بو وقعه دن خبردار اولونجه حدیثله رک :

— بومهاجر طائفه سی سایه مزده قوت و شهرته نائل اولمش کن
شیمدی بزه بویله محقرانه معامله ای دییورلر. (کندی قومنه خطاباً)
بونلری شهریکزه کتیروب یر ویردیکزه؛ اموال وارزاقکزه تشریک
ایتدیکزه ، بو اوغرا دیگزه حقارتلره سبیت ورن یینه کندیکزه سگزه.
مدینه یه کتدیگزه زمان البته اعز اولان اذل اولانی طرد و اخراج
ایدر . (۱)

کیی هرزه لرسویله مه یه جرات ایتدی . او مجلسده بولونوبده بونلری
ایشیدن زید بن ارقم حضرت خیر الانامک تزدینه کتدی ؛ حضور
رسول الله ده کبار اصحاب دن ابوبکر الصدیق ، عثمان بن عفان ، سعد بن
ابی وقاص ، محمد بن مسلمه ، اوس بن خولی ، عباد بن بشر و ذوات
سائر بولونوبوردی . زید بن ارقم بونلرک مواجهه سنده ابن ابی سلولک
سویله دیکی سوزلری رسول اکرمه اخبار و تکرار ایتدی . وجه
انور بیغمبری نک رنکنده تغییر پیدا اولدی و بوردی :

— یا زید ! صاقین ابن ابی قارشی سنک بر غیظ و عداوتک
اولماسین .

زید :

— الله قسم ایدرم که بوسوزلری عینله ابن ابی سلول دن ایشیتدم .

[۱] لکن رجنا الی المدینه لیخرجن الاعز منها الاذل . بومناق ، بوهدیایله
فخرکائناتک ذات شریفنی قصد ایدوردی .

— یا کلهش ایشیتمش اولماک احتمالی ده وار .

زید :

— خدا حقیچین ، نه یا کلهش ایشیتدم ، نه ده یا کلهش اکلادم

ابن ابی سلولک سسویله دکترینی بوراده بروجه حقیقت تکرار

ایتدم .

ابی بن سلولک سسویله مش اولدینی بوسوزلرک اوردوده شایع

اولسیله انصاردن بمضاری :

— کندی قومکک سیدی حقنده بغيرحق اسناداده بولوندى ،

قطع رحم ایتدى .

دهیه زیدی توبیخ ایتدیله . زید ایسه :

— خدا بیلیرکه بوسوزلری عبدالله بن ابی بن سلولک اغزندن

ایشیتدم .

دهیه مقابله ایتدی . مجلس رسول الله ده حاضر بولان عمر بن الخطاب :

— یارسول الله ! مساعده بویورده شومناقفک بوینی وورالم .

ده دیسه ده فخرکائات :

— اکر ابن ابی ک قتلنی تجویز ایدرسهم مدینه اشرافندن

اکثرینک قلبه خوف واضطراب طاری اولور .

بویوردی . عمر الفاروق تکرار :

— یارسول الله ! محمد بن مسلمه یه یاخود عباد بن بشره ویاخود

سعد بن معاذه امر ایت ابن ابی ک بوینی وورسونلر دهیه اصرار

ایدنجه فخرکائات ده دی که :

— یا عمر! خلقه، محمد (ص.ع) اصحابی اولدورمه یه باشلادی
دهدیرمک ایسته م .

بو حادته قلب انور بیغمیری بی رنجیده ایتدی ؛ حرارت شمسک
شدتلی آنلرنده یوله چیقماق حضرت رسالتپناهک خلاف معنادی ایکن
همان حرکت امرینی ویردی زید بن ارقم، حضور رسول الله ده عبدالله
بن ابی ک سوزلرینی تکرار ایدرکن حاضر بولوتمش اولان انصاردن
بعضلری ابن ابی پی ماجرادن خبردار ایتدیلر و دیدیلر :

— اکر بوسوزلری سویله دکسه همان استغفار ایت ؛ اکر سویله
مه دکسه کیت ، رسول اکرمی بوسوزلری سویله مه دیککه یمین
ایده رک ایناندیر .

عبدالله ابن ابی سلول فخرکائنات ک حضورینه کیدوب زیدک
سزه عرض و نقل ایتدیکی سوزلرک هیچ برندن علم و خبرم یوقدر
دهیه یالان یره یمین ایتدی . بونک اوزرینه بعضلری زیدک بو حرکتی
یر غرض طفیلانه دن نشأت ایتشدر ده دیلر و سوزلرینی خطا و کذب
حمل ایتدیلر .

زید بن ارقم حقیقی میدانه قویمش کن تکذیب ایدلیدیکی کورونجه
یک زیاده ملول و محزون اولدی . بو صیراده علام القیسوب اولان
خداوند کریم شو آیات جلیله بی :

وَ اِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا اِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ اَنَّكَ

لرَسُولِهِ وَاللَّهُ يَشْهَدُ أَنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ أَخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً
فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَنَّهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ .

(یا محمد . (ص . ع) ! منافقوں سنک یا ککے کلدکاری زمان
سن رسول اللہ سک دیرلر ؛ حال بوکه الله سنک کندی رسولی اولدیغکی
بیلیر ومنافقوں کاذب اولدقلربنه شهادت ایدر . منافقوں یمنلریخی
قالقان آخاذا ایدرک اهل ایمانی سبیل حقدن چه ویرمه یه چالیشیورلر .
اونلرک ایشله دکاری بو عمللر نه قدر قنادر !)

« هُم الَّذِينَ لَا تَنْفَقُوا عَلٰی مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتّٰی يَنْفَضُوا »

مأل منبئی
(اونلردرکه (یعنی منافقوں) رسول الله ک یا کنده بولونان
مهاجرینی انفاق ایتمه بیکزکه طاغیلوب کیتسینلر دیرلر .)

« يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزَّ مِنْهَا الْأَذَلَّ

وَلِلَّهِ الْمِزَانُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ »

مأل منبئی :
(اونلر (منافقوں) دیرلرکه مدینه یه عودت ایتدیکمز زمان اعز
اولان اذل اولانی اورادن طرد و اخراج ایدر جکدر ، عزت ایسه
الله ک ، رسولنک و مؤمنلر کدر ، لاکن منافقوں بونی بیلمزلر .)

اتزال ایدہ رك حق و حقیقی اظهار ایلہدی .

فخر کائنات زید بن ارقمی :

— جناب حق سنی تصدیق بو یوردی . ده به تطفیف ایلہدی . عبدالله بن ابی ک کذب و نفاق بو صورتله علانیه چیقنجه هر کس اوکا لعن وقرین ائمه به باشلادی . بعضلری اوکا حضور رسول الله کیدوب استغفار ائمه سنی توصیه ایتدیلر سده احاله سمع اعتبار ائمه دیکندن بودفمه ده حقنده شوایت جلیله :

« و اذا قبل لهم تعالوا يستغفر لکم رسول الله لووا رؤسهم .

ورأيتهم يصدون وهم مستكبرون ،

مال منی :

(اونلره) منافقاره) کلیکز ، رسول الله سزک ایچین استغفار ایتسین ده نیلنجه اونلرک ، باشلرینی چه و یروب استکبار ایله اعراض ایتدکلرینی کورورسک .)

نازل اولدی .

عبدالله بن ابی سلولک غایت مخلص و موحد بن اولان اوغلو عبدالله ، عمر بن الخطابک فخر کائنات . :

— یا رسول الله ! محمد بن مسلمه به یا خود دیکر برینه امرایت ؟

ابن ابی ک بوینتی وورسونلر .

ده دیکنی ایشیتدی . بونک اوزرینه رسول اکرم ک حضورینه

کیدوب :

— یارسول الله ! اکر باہامک قتلنی امر ایدیورسہک بکا امر
ایت ، شیمدی کیدوب باشنی حضور شریفکہ کتیرہیم . بوتون بنی
خزرج بیلرلرکہ باہامہ بک زیادہ شفقت و محبتم واردر ؛ اونک قتلنی
باشقہسنہ حوالہ ایدرسہک احتمال کہ اوادمہ بغض و عداوت پیدا اولور ،
اوندن اخذ ناره قیام ایدر و مستحق نارنجیم اولورم .

دهدی . رسول اکرم :

— یا عبدالله ! باباکی قتل ایتمہی مراد ایتمہم و هیچ کسہنی ده
اونی قتل ایتمہیہ مأمور ایلمہدم . باباک بزم ایچمزده قالدقجه خوف
و ضرردن مصوندر .

بو یوردی . مدینہ یہ جوار اولان وادی العقیق نام محلہ کلدکلری
زمان عبدالله آتندن اینوب کتدی ، باباسی اُبی بن سلول ده وه سنک
اوکنده طوروب یولارندن طوتدی ؛ رسول اکرم مساعده ایتمدجہ
سن مدینہ یہ کیرہ منسک ؛ شوئی ده اُبی بیل کہ عنیز اولان رسول الله دره
ذلیل اولان سنسک ؛ ده دی اُبی بن سلول ایسه : بن قادی نلردن ، چوجوقلردن
دها ذلیل و حقیرم ده یوردی . خلق بونلرک باشنه بریکدی ؛ بو صیراده
فخر کائنات ده اورادن کیوردی ؛ عبدالله ک غیرت و صداقتندن محظوظ
اولارق اوکا خیر دعا ایدوب اُبی بن سلولک مدینہ یہ کیرمه سنہ مساعده
ایندی .

افك [۱]

اساساً جناب عایشہ بہ تعلق ایدن بو افتراینه کندیسى طرفدن
صحیح بخاری ده شو نقل اولونویور :

رسول اکرم غزیرده ازواج مطهرات آره سنده قرعه آتوب
هانکیسه اصابت ایدرسه اونى برابرنده کوتوروردی . بنی مصطلق
غزیره سنده قرعه بنم نامه چیقدیغندن رسول اکرم له برابر بولونویوردم .
حجاب آتی هنوز نازل اولمشدی ؛ بنی برحفه ارکاب ایتدیله ؛ غزوه
ختم بولدقن صوکر اعودت ایدرکن مدینه قریب بر موضعه
توقف ایدلدى . علی السحر منادیلر حرکت ایدله چکنى یوکسک
سسه خلقه اعلان ایدیورلردى . بوندای ایشیتدم ، قضای حاجت
ایتک اوزره اوردوگاهدن برآز اوزاقلاشدم . موقعه کلدیکم زمان
بوینده کی کردانلغک دوشمش اولدیغنى کوردم ؛ تکرار قضای حاجت
ایتدیکم محله کیدوب آرام ، ایجه وقت کچمش ، اوردوگاهه دوندیکم
زمان هیچ کسه بی بولامادم ، صغیرالسن ونحیف البدن اولدیغمدن
حفه می ده وهنک صیرتنه قورلرکن بنم ایچنده اولوب اولسادیغنى
اکلا یامامشله . کندى کندمه دهم کی شیمدی غائب اولدیغنى اکلارلر ،
کلوب بنی الیرلر . اولدیغم برده اوطوردم ؛ بو صیراده بکا نوم غلبه
ایتدی لباسه صاریلوب یاندم . صفوان بن معطل سلمی ذکوان ،
فخر کائناتک امریله اوردوی تمقیماً کبریدن کلیر ودوشورولش
یاخود اونوتولش اولان اشایی طویلایوب صاحبزینه ویرردى .

[۱] افك : افترا ، بهتان ده مکدر .

صبحا وقتی صفوان یوکسک سسله انا لله وانا اليه راجعون، ده يه رك بنی اویاندیردی . کندمی اورتدم؛ صفوان دوومسی چو کدوردکن سوکرا کندیسی اوزاقلا شوب بکا دویمه سوار اول ده دی . دویمه راکب اولدم ؛ اوده کلدی ؛ یولارینی طوتوب یورومه یه باشلادی . تام اوکله صیجانی ائناسنده اوردویه یتشددک .

ایشته بومسئله دن فرصت بولان منافقین افترایه تصدی ایتدیلر . بو خصوصده نازل اولان آیات شریفه منافقینک بو حرکتلرینی بالعموم مؤمنین نظرنده تشهیر بویوردی . (۱)

ینه بوسال ایچنده ایدی که فخر کائنات زینبی تزوج ایدی .
ینه بوسال ایچنده ایدی که تستر آیاتی شرفزول بویوردی .

..

نیم آیتک زولی

بنی مصطلق غزوه سنده ذات الحیش مزحله سنده صباح وقتنه قریب بر زمانده حرکت ایدیله جک کن حضرت عایشه کردنلقی غائب ایش اولماسی سببیه حرکت تأخره اوغراددی . صباح نمازی وقتی حلول ایدی ؛ اهل اسلام آبدست الاجق سو بولامدیغندن ابوبکر الصدیق فخر کائنات ی خبردار ایتک اوزره چادیرینه کتدی . ایجری کیردیکی زمان فخر کائناتک او یومقدمه اولدیغنی کوردی . جناب صدیق کریمه سنه تأخره سن سببیت ویردک ده يه رك عتاب آمیز انشاء الله ، اترك سوکنده نثر ایده جکمز صدق نبوت عمده ده بوباده تفصیلات لازمه اعطا ایدیله چکدر .

سوزار سوبله دی . حضرت عایشه فخر کاشانی او یاندر مامق ایچین سکوت ایتدی . فقط بر از سوکرا رسول اکرم بیدار اولدی وعقبنده :

« وَاِنْ كُنْتُمْ عَلٰی سَفَرٍ وَّلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَمِسُوا صَعِيدًا

طَيِّبًا .

مال منیق :

(سفرده بولونوبده سو بولامادیغکز زمان خاک پاک ایله تیمم ایدیگیز .)

آیت جلیله سی نازل اولدی . عسکر اسلام تیمم ایدوب صباح نمازینی ادا ایتدیلهر . اسید بن حضیر بوندن طولایی :
« ماهی اول برکاتکم یا آل ابی بکر، ای ابابکر عائله سی ! بوسزک برکتلریگیزک برنجیسی دکلدر .

ده پهرک عائله صدیق ثنا ایتدی . حرکت امری ویرلدکدن سوکرا کردنلکک جناب عایشه نکه ده وه سی آلتنده قالمش اولدینی کورلدی .

اوتوز بئشجی باب

غزوهٔ خندرقه یا غزوهٔ امزاب (۱)

رسول اکرمؐ امر جهاتعطایله مدینه جوارندن طرد و تبعید ایدلش اولان بنی نضیر یهودیلری اطراف بلاده منتشر اولوب فوج فوج اوتوده بری ده توطن ایتدیله . بونلردن بر طاقمی حی بن اخطب ، سلام بن ابی الحقیق ، کنانه بن الربیع کبی رؤسایه اتباع ایده رک خیبر نواحیسنده توطن ایله دیله .

بونلر کیجه کوندوز اسلام لردن اخذ نأر ایتک خیالاتیله اوغراشیدیلردی . نهایت بنی نضیرک اشراقندن حی بن اخطب ، کنانه بن الربیع ، ابوعامر راهب ، هوذة بن القیس وائلی ده داخل اولدیفی حالده یکرمی کشیدن مرکب بر جمعیت تشکیل ایدوب مککه کیتدیله . مقصدلری قریش مشرک لری اهل اسلام علیه تحریص و تحریک ایله حرب ایتدیرمکدی . قریشک رئیس اولان ابو سفیان ده دیلرکه :

(۱) بوغزوهیه احزاب نامی ویرله سنک سبی براق قبیله نك اسلام علیه . اتفاق ایش اوللاریدر .

- بز، محمد (ص . ع) ی محو ایتک ایچین سزکه عقد اتفاق،
 و اتقاقزی ده بر عهدنامه ایله تحکیم ایتک مقصدیله کلدک :

ابو سفیانده اونلره :

- صفا کلدیکنز ! محمد (ص . ع) . اک زیاده بغض ایدنلر و محمد
 (ص . ع) . قارشنی اولانجه قوتلریله بز، ظهیر اولانلر بزم اک
 زیاده سودیکمز کسه لردر . دهیه مقابله ایتدی . بونک اوزرینه بنی
 نضیر ، ابو سفیانه :

- قریشک اک کزیده لرندن یتیش کشی اتخاب ایت ، درون
 کعبه یه کیرسینلر ، کوكسارینی صیم صیتی کعبه نك دیوارینه تطبیق
 ایدوب پیغمبره انطفا ناپذیر بر عداوتله عداوت ایدم جکلرینه و یا شاد قجه
 پیغمبرله حرب وجدال اوزره بولونا جقلرینه معبودلرینی استشهد
 ایدرک یمین ایتسینلر .

دهدی . ابو سفیان ، قریش طرفندن بنی نضیره شو سؤالی
 ایراد ایلهدی :

- بز ، قریشی لر کعبه یی تعمیر ایدیوروز ، زائرلی اطعام ایچین
 دهوه لر کسیونر ، حجاجک احتیاجانی تهوین ایله یوروز ، بر زمانلر
 اسلام لرك ده معبودی اولان ابا واجدادمرك معبودلرینه متعبدز . محمد
 (ص . ع) یکی بر دین ، بر طاقم عادات و رسوم احداث ایتدی .
 سز ، یهودی لر که توراته مالک و اونک احکامنه سالک سکز ، سویله ییکز
 بزم دینمزمی ، یوقسه محمد (ص . ع) ک دینیمی افضلدر .

بت برستلکدن بک زیاده متنفر اولان یهودی لر قریشی لرک نمونیت

وتوجهنی استحصال و جلب اتمک ایچین کذبى اختيار ایتدیلر
وقریشی لره :

– سزك دینكز ، محمد (ص . ع) ك دیتدن دها افضلدر .
ده دیلر . بونلرك حقلرنده جناب حق شو ایت جلیله یی :
« الم ترالى الذین اوتوا نصیباً من الكتاب یؤمنون بالجبت والطاغوت
ویقولون للذین كفروا هؤلاء اهدى من الذین امنوا سیلاً »
مأل منیفی :

(کورمز میسك كه کندیلرینه کتابدن نصیب ویرلمش اولانلر
جبت و طاغوت ه (۱) اینانلر و کافرلره : سزك طوندیفكز یول
اهل ایمانك یولدن دها طوضرودر دیرلر .)

« اولئك الذین لنهم الله »

مأل منیفی :

(الله اولرله لعنت ایسین)

اتزال بو یوردی :

قریشی لرله بنی نصیرتداركات حربیه خصوصنده مشاوره ایتدکدن
صوگرا یهودیلر ، بنی غطفان ، بنی اسلم ، بنی اشجع ، بنی کنانه ،
بنی مره ، بنی فزاره قبیله لرینه مراجعت ایدرک خیرک بر ییلق خورما
محصولاتنی کندیلرینه باغشلامق شرطیله بونلری ده اسلام علمنده
داثره اتاقه دیلر .

قریشك درت بیک عسکردن مرکب اولان اردوسی ابو سفیانك

جبت و طاغوت : قریشك طاپدینی بتلردن ایکیمنك اسیدر .

ریاستی التندہ اولارق مکدن حرکت ایتدی . بو اوردوده بیک بشیوز ده وه ، اوج یوز ات واردی . علم قریش عثمان بن طلحة بن ابی طلحة ین تسلیم ایدلمشدی . قریش اوردوسی مرالظهران ده نیلن موضعه کلنجه اسلم ؛ اشجع ، صره ، کنانه ، فزاره ، غطفان قبیله لرندن بر چوق محارب لر اوکا التحاق ایتدیلر . بو صورتله افرادینک عددی اون بیکه بالغ اولان قریشی مدینه یه طوغرو یورومه یه باشلادی .

رسول اکرم قریشک قبائل سائره ایله بالاتفاق عسا کر وفیره جمع ایله مدینه یه یورودکارینی استخبار ایدنجه لاجل ، الاستشاره کبار مهاجرین و انصاری نزدیکه دعوت بو یوردی . اکثریت شهردن چیقما یوب مدافعه ایتمک رأینده بولوندی . مجلس استشاره ده حاضر بولونان سلمان فارسی ده دی که :

— ایرانلیلر ، قوای کلیه طرفدن تهدید ایدیلن برشهری مدافعه ایتمک ایچین اونک اطرافه دائراً مدار خندق قازارلر . سلمانک بو رأی اوزرینه مدینه نک اطرافه خندق قازماسنه قرار ویرلدی . اهل اسلامک متفق اولان بنی قریظه دن ده بو باده استمانه ایدلدی .

ابن ام مکتوم مدینه ده قائم مقام اولق اوزره ترک اولوندی . رسول اکرم معیتده اوج بیک کشی بولوندی فی حالده مدینه نک خارجه چیقدی . عبدالله بن عمر ، زید بن ثابت ، ابو سعید خدری ، براء بن عازب کبی اون بش یاشنی اکمال ایتمش اولان کنسج صحابی لرده خندق حفرینه اشتراک ایتدیلر .

مدینه نک برجتهی حصار ومبانی سائره ایله مسدود ومستحکمدی ؛

دیگر طرفنده، اوکی آجیق برههرا اولان، سلع طانغی بولونوبوردی. ایشته بو طانغک اوک طرفنه خندق حفر ایدمک مناسب کورولدی. طانغک اتکی اوردوگاه اتخا ایدیلوب اوراده فخر کائنات ایچین قرمزى سختیاندن بر خیمه نصب ایدلدى .

خندق قرق ذراع عرضنده ، اون ذراع عمقنده اولمق اوزره حفر ایدلهیه قرار وریلوب هر اون آرشین محلك حفرى اصحابدن اون ذاته توزیع ومهاجرینله انصارک حصه لری تفریق اولوندی .

هر زمرة عهده سنه اصابت ایدن محلی حفر اتمیه باشلادی. صفار و کبار کمال جد واجتهاد ایله سی واقدام ایدیورلردی. فخر کائنات اصحابک برقات ده اذدیادشوقلرینه باعث اولمق ایچین بالذات طوبراق طاشیوردی. بک زیاده اختیار فقط قوی البینه برذات اولان سلمان فارسی بوکی مشاغل ایله مألوف اولدیغندن اون کشینک یاپاجنی ایشی یالکز باشنه یاییوردی . جناب سلمانک بو خدمات خدا پسندانه سنه غبطه ایدن مهاجرین و انصار فرقه لریدن هر بری سلمانی کندیلرینه نسبت ایتدیله، بوسبیله اصحاب کرام آراسنده بر مناقشه قایبسی آجیلدیغنی کورن رسول اکرم :

« سلمان منا اهل البیت » ، سلمان بزم اهل بیت دندر . سوزلریله اونک قدرینی برقات ده اعلا ایتدی .

فحط وغلا حسیله یاری آج یاری طوق چالیشان اهل اسلام بوسیراده ظهور ایدن شدتلی بر شمال روز کارینک تأثیریه مضطرب اولوبورلردی .

اصحاب کرامی تشویق ایچین طوبراق طاشیمقده اولان رسول
اکرم شودعایی :

اللهم ان المیش عیش الاخرة
فاغفر الانصار والمهاجره

تورکجهسی :

(یاری ا حبات ، آخرت حیاتیدر ، سن انصار ایله مهاجرینه
مغفرت ایت ،
اؤقور واصحاب کرامده جواباً :

نحن الذين بايعوا محمداً
على الجهاد ما بقينا ابداً

تورکجهسی :

(بز او کسه لرزکه حیاتده اولدقجه جهاد ایتک اوزره محمد (ص.ع) له
مبايعه ایتدک)

یتقی انشاد ایدر لردی .

سلمان فارسی تک داخل اولدینی فرقه تک حصه سنه اصابت ایدن
خندق قسمنده بویوک برقا یا ظهور ایتدی ؛ کولونک ایشله مه یوردی ؛
عمر بن عوف ، سلمان واسطه سیله فخر کائنات ی خبردار ایتدی .
رسول اکرم او محله کلدی ؛ کولونکی سلمان ک الدن آلوب خندقه
ایتدی ؛ آرقاسنی خندق تک بر کنسارینه طایایوب « بسم الله » ده یرک

قاپايه بر کولونك اينديردى ، اوچده بر پارچه سنى قوپاردى . شدتله
اينن بوکولونك ضربه سندن بر شراره پيدا اولوب يمن جهتنه طوغرو
صيچرادى . فخر کائنات :

— الله اكبر ، يمنك آناختارلرى بكا ویرلدى ؛ شو آنده
صنمانك قایلرینی کوروپورم .

دهدى . سوکراينه « بسم الله » ده یوب برده اووردى ، قاپانك
بر پارچه سنى ده قوپاردى . بودفمه پيدا اولان شراره شام جهتنه
طوغرو صيچرادى ؛ فخر کائنات :

— الله اكبر ، بكا شامك آناختارلرى ویرلدى ؛ بورادن شامك
قرمزی گوشکلرینی کوروپورم .

دهدى . اوچنجی ضربه ده قاپا تاماميله قويدى . بودفمه پيدا اولان
شراره ايران جهتنه طوغرو صيچراديفندن رسول اکرم :

— الله اكبر ، مداین ده کسرانك قصر ابيضنى مشاهده ايله دم .
بو یوردقندن سوکرا سلمان فارسى به توجه ایدمرك :

— یاسلمان ! یم اتم بندن سوکرا اورالری کاملاً تسخیر ایدم جك .
بو یوردى . فخر کائنات بو تبشیراته مؤمنلری دلشاد ایتکده
ایکن منافقلردن معذب بن قشیر ده یوردى که :

— پیغمبر ، بزه قیصر لرك ، کسرالرك بلادینی ، خزینه لری
ویریور ، حال بوکه بز شو آنده قورقودن مدینه خارجه چیقاما .
یورز و بوراده خندق قازمقله مشغول اولویورز .

بونك اوزرینه منافقلری تویحاً شوآیت جلیله نازل اولدی .

« واذ يقول المنافقون والذين في قلوبهم مرض ما وعدنا الله ورسوله الا غرورا »

مأل منبى :

(منافقار وقلبونده بر مرض اولانلر الله تعالى نك ورسولتك
 بزه وعد ابتدكرى شيلر كلام بهوده در ده بورلر)
 خندقك امر حفري بكرمى ياخود بكرمى يدى كونده ختام
 بولدى .

ابو سفیان ، بنی قریظہ نك فخر كائاتله اولان عهدینه صادق
 قالدیفنى كورونجه اونلرى ده دائره اتفاقه المق ایچین حی بن اخطبى
 قریظہ نك رئیسى كعب بن الاسدك تزدینه كوندردى .
 حی بن اخطب كئدى ، كعب بن الاسدك ساكن اولدیفنى حصارك
 قایسنه واصل اولدى . كعب ایسه قریظى ترك دام اغفاله دوشمكدن
 حذر ابتدیكى جهته حییه قایسنى آجادی . حی بن اخطب هر نه
 قدر كعب ، اسمیله ندا ایتدیسه ده كعب یینه اونى قبول ایتمه مكد
 اصرار ایتدی . نهایت حی بن اخطب كئدیسنك مسافره قبول
 ایرلهسنى رجا ایتدی . مسافرى رد ایتك ایسه قبائل عرب ایچنده
 هیچ بر فردك ارتكاب ایدمه په چكى بر فعل قییح اولدیغندن كعب
 بو دفعه حصارینك قایسنى آجوب حی ی ایچرى په آلمقده مضطر
 قالدی .

حی اونك تزدینه داخل داخل اولور اولماز جوارده ساكن
 اولان بوتون قبائل عربك محمد (ص . ع) علیهنده اتفاق ایتمش

اولدقلرینی اوکابیلدیردی و کندینکده بو اتفاقه ایتمه سنی مصرانه تکلیف ایتدی . کعب ایسه بو الحاحات مکرره یه قارش ی بر زمان مقاومت ایدوب ردایله جواب ویردی . حی اکر قبائل متفقه مغلوب اولورلرسه کعبی یالکمز براقایوب کندیسيله برابر کلوب اونک حصارینه قاباناجغنی و اوغراپاجنی فلا کتیرک کافه سنه اشتراک ایده جکنی قسم ایده رک سویله دی ، بو صورتله کعبی اغفال ایتدی .

حتی اورادن قالقوب قریش لک تزدینه کیتدی و کعبی ده قاندروب دائره اتفاقه ادخال ایتش اولدیغنی اونلره بیلدیردی .

فخر کائنات ، بنی قریظه نک نقض عهد ایتدیکنی استخبار ایدنجه فوق العاده متأثر اولدی ؛ امر رسالتپناه اوزرینه حقیقت حالی رأی العین کوروب آ کلامق ایچین زبیر بن العوام بنی قریظه نک تزدینه کیتدی ؛ اونلری حقیقه حرب تدارکاتیه مشغول بولدی : اطرافده کی سورو- لرینی طوبلا بورلر و حصارلرینی تحکیم ایدیورلر دی . بنی قریظه نک نقض عهدی تحقق ایتمه سی اوزرینه رسول اکرم اونلری تحت امانه آلمش اولان بنی اوس رؤساسدن و اصحاب کرام دن سعد بن معاذی ، سعد بن عباده یی ، عبدالله بن روحه یی ، خوان بن جیری برای نصیحت بنی قریظه یه کوندردی . اصحاب کرام هر نه قدر بونلره نقض عهدک بالاخره سینات و بلایاسنه اوغراپاجقلرینی سویله یوب نصایحده بولوندی لر سده . بنی قریظه خصومتلرینی علناً اعلان ایده رک نقض عهد ایتکده مصر اولدقلرینی بیان ایتدیلر ؛ ابکی طرف یكدیکره شدید خطابلرده بولوندی ؛ نهایت اصحاب کرام بنی قریظه یه عهد وفا ی قبول ایتدیرمه یه موفق اولمادن مدینه یه عودته مجبور اولدیلر و نتیجه

مراجعت‌رینی رسول اکرمه عرض ایندیله. فخرکائنات اصحاب کرامی
دیگله دکدن سوکرا :

— اعتماد و توکلمز آنجاق الله عظیم الشانه در ، حارث حقیقی
آنجاق رب عظیم الشاندر.

بو یوردی . نسوان و صبیان شهر داخلنده بولونداقلرندن بی
قریظه نك نقض عهد ایتمه سی اهل اسلام ایچین باعث اندیشه اولدی.
زید بن حارثه اوچ یوز نفرله، سلمه بن اسلم ایکی یوز نفرله کیجه لری
شهری محافظه یه مأمور ایدلدیله .

خندق خطنك بر نقطه سی اقتضا ایندیکی قدردرین قازلامش اولدیغندن
دشمنك اورادن کچه ییلمه سی احتمالی واردی، بوسبب له اورانك محافظه سنه
رسول اکرم بالذات تقید بو یوردی، بو صیراده حکمفرما اولان صوتوقدن
مضطرب اولدقجه فخرکائنات خانه سعادتنه عودتله بر مدت ایصنیر وینه او محله
عودت ایرددی ، بک زیاده اویقوسی غلبه ایندیکی زمانلر یرینه سمد
بن ابی وقاص له عباد بن بشری اقامه ایلردی . قریشلر بو نقطه یه
— ضعیف اولدیغنی کشف ایده رك — هجوم ایندیله رسیده شدتله دفع
ایدلدیله .

قریشلر متفق‌لیله برابر اولایلک محنه مظفریتلری اولان احد
قربنده توقف ایندیله ، سوکرا هیچ برمانه یه تصادف ایتمه دن احد
مهراسنی کچوب مدینه یه طوضرو ایله ریله دیله . قوتلرینی بر قاج فرقه یه
تقسیم ایده رك — نچادیرلرینی خندق جوارنده رکز ایتمش اولان اسلام
اوردوسنك قارشیسنده — اخذ موقع ایندیله .

مشركلارك اولاسوريلرى كوروندى ، سوكرابنى اسد ، بنى
 غطنان ، بنى فزاره ، بنى قريظه مالك بن عوفله عيينة بن حصين
 فزارى نك قومانداسى التده اوله رق مدينه واديسنك شرق طرفنه مصادف
 اولان جهت علباسنه طوغرو ايله ريله ديلر . قريشلىرله بنى كنانه ده
 ابوسفيان بن حربك تحت رياستنده اولارق وادينك نقطه سفلاى
 انتهايه سنه اينديلر .

كفار اوردوسنك بر نمايشدن عبارت اولان كترت وشوكتى ضعفاى
 اسلامدن بضرلينك كوزلرينى قورقوتدى ، قىلبرينى تيترتدى . حارس
 دين ميبين اولان خداوند كريم قرآن قديمده اوحالى شويله تصوير
 بو يور يور :

« اذ جاؤم من فوقكم ومن اسفل منكم واذ زاغت الابصار
 وبلغت القلوب الحناجر وتظنون بالله الظنونا هنالك ابلى المؤمنون
 وزلزلوا زلزالا شديدا »

مال منبى :

(اعداى دين وادينك جهت عليا وسفلا سندن اوزريكزه كلديكى
 وكوزلر قورقو ايله قاراردىنى ، قىلبر حنجره لره كلوب طاياندينى يعنى
 خوف ايله نفسلريكز كسيلديكى زمان الله تعالى حقنده درلو درلوظنلره
 ذاهب اولديكىز ؛ او ائمه اهل ايمان بر تجربه وامتحان كچيردى .
 وشدتلى برتزلله دوچار اولدى .)

مناقبتندن بر كروه اهل اسلامه فخر كائنائى ترك ايديوب كندى
 خانلرينك حفظ و حراستيله مشغول اولمالرينى توبسه ايدهرك اغضاله
 سى ايديورلردى ، حتى بومناقبتنك بضرلى حضور رسالتپناهه كيدوب

محلہ لریںک، مکینلریںک تجاوز اعدایہ، مروض اولدیغنی بهانه اتخاذ ایدرک
مساعدہ طلب ایتدیلر لیکن جناب کبریا بو آیت جلیله ایله :

« واذ قالت طائفة منهم یا اهل بئر لایمقام لکم قارجعوا ویستأذن
فریق منهم الئی یقولون ان بیوتنا عورة وماهی بعورة ان یردون
الافرازا »

مال منبئی :

(منسافقیندن بر طائفة اهل اسلامه ده دی : ای یثرب اهالیسی !
بوراسی سزک ایچین مقام مأمون دکلدیر ، کری دونکیز ، مذاقلردن
بر فرقه خانہ لریںک نهب و تاراجه مروض اولدیغنی بهانه ایدرک پیغمبردن
اذن و مساعدہ ایسته دیلر ، حال بوکه یالان سوبله یورلردی ، خانہ لری
نهب و تاراجه، مروض دکلدی ، اونلرک مقصد لری انجناق فرار ایتمکدی .)
اونلرک منوی ضعیفی فخر کاشته بیلدیردی « سلع » طاغنی
آرقه طرفه المش اولان اوردوی اسلامده مهاجرینک سنجاغنی
زید بن حارثه ، انصارک سنجاغنی ده سعد بن عباده حاملدی ، مهاجرین
کریںک علامتی « خیل الله » ، انصار کرامک علامتی ده « حم لاینصرون »
دی . قریشی لر اسلام اوزرینه هجوم اتمه به باشلادقلری زمان اوکلرند
بر خندق ظهور ایتدیکنی کورنجبه اولاتمجب و حیرته دوشه رک طور دیلر
چونکه بوبله بر طرز مدافعه بی ایلك دفعه اولارق کورویورلردی ،
صوکره هجوم ایتدیلر سده اهل اسلامک مدافعه شدیدہ سی قارشینده
خندقدن کذار اتمه به موفق اولامایارق چکیلمه به و اهل اسلامی محاصره
ایله اکتفایه مجبور اولدیلر .

ازواج مطهران دن ام سلمه ده بورکه :

صربسیع ، خبیر ، حدیدیه ، خنن کبی برقاچ غزوه ده رسول اکرم له برابر بولوندم ، خندق غزاسنده چکدیکی محن و مشقی رسول اکرم او غزوه لرك هیچ برنده چکمه مشدر ، خندق غزاسنده برچوق مسلمان مجروح اولدی ، هوا نایت سوئوقدی ، کونلر بیک درلو مشکلات ایچنده کچردی .

فخر کائنات هم اهل اسلامه عارض اولان خوف و خشیتی تعدیل و ازاله ایتمک . همده قریش لک قوتی بدرجه به قدر تقلیل ایله مک مقصدیله بی غطفان له بنی فزاره بی قریش دن آیرمق ، اسلامه قارشی مخصوصه دن منع ایتمک چاره سنه توسل بووردی . بنی غطفان له بنی فزاره نیک رئیس و مقتدالری اولان حارث بن عوف ایله عینة بن حصینه ادم کوندروب قریشی لردن افتراق و اهل اسلامه عقد صلح و وفاق ایتدکلی تقدیرده کندیلرینه مدینه محصولاتنک نای بدل مصالحه اولمق اوزره اعطا ایدیه چکنی اخبار ایتدی . حارث له عینة مدینه محصولاتنک نصفی کندیلرینه ویرلدیکی تقدیرده بو تکلیفی قبول ایدیه چکلرینی بیان ایتدیلر سه ده فخر کائنات برنجی تکلیفی تکرار ایتدیکندن اونلرده بو صورته راضی اولدیلر . قبیله لرندن برقاچ نفر یا کلرینه آلوب عقد مصالحه ضمننده حضور رسالتیناهه کلدیلر ، عثمان بن عفان له شرائط صلحی حاوی بر عهدنامه یازدیرلدی ، بو عهدنامه نیک مضموننه شاهد صفتیله بعض اصحاب کرامک اسملری قید و تسجیل ایدنک ارزو اولونو- بوردی . تام بو صیراده اسید بن حضیر مجلس رسالتیناهه داخل اولدی . کوردی که عینة بن حصین فزاری رسول اکرمک حضورنده کبرو

عظمتله ایاقلرینی اوزاتوب اوطورمش وکستاخانه بروضع وطور المش،
 بوراده بولونماسنک اسبابنه مطلع اولدوقدن سوکرا عیننه به توجه ایدهرک:
 — ای تیلکی کوزلو حریرف! آباغکی طوبلا وادبکله اوطور .
 اکر رسول الله ک حضور واجب الاحترامنده بولونماسه یدق سنک بوکرکی
 المده کی شو میزراقله ده لردم نیدی . وفخر کائنه خطاباً :

یا رسول الله! بو صلحی عقده جناب حق طرفندن مأمور
 ومؤکل سهک یاخود امر خدا اولماقوله برابر بالذات مصالحنه بی مراد
 بوپوروپورسهک هرایی صورتله ده امره مطیع ، لکن بوایی شقدن
 باشقه بر سائق واره حضرت الله . عین ایدرم که بز اونلره قیلجدن
 باشقه بر شی وبرمه بز ، اونلر بو جراتی زه دن آلیورلر ؟

ده دی . فخر کائنه بر مدت سکوت ایندکدن سوکرا سعد بن
 معاذ ایله سعد بن عبادنه ایسته دی ، اونلره ده بو باده استشاره
 ایدهرک ده دی که :

— قبائل عربک متفقاً اسلام اوزرینه هجوم ایندیکنی کورویورم ؟
 مشرک لک آرالریته تفرقه الفا ایدهرک قوت وسطوتلرینی تقلیل ایتمک
 مقصدیله بو ایکی قبیله به بو تکلیفی درمیان ایندم .

سعد بن معاذله سعد بن عباده شو جوابی ویردیلر :

— یا رسول الله! غطفانله فزاره ایام جاهلیتده مدینه نک برتک خود-
 ماسفی بیله به مزلردی، مکرکه صائین آلمش ویاخود نزد مزه مسافره
 کاش اولسونلر .

شیمدی ایسه جناب حق وجود شریفکله بزه تقویت بخش و اسلامله

شرفلندی، اعزازابتدی، حال بویله اولونجه بویله بر شرط دائره سنده
 عقد ایدیه جک بر صلحی نیچین قبول ایدم ؟
 فخر کائنات سعد بن معاذه :

— صلحنامه بی بیروت ! بوندن سوکرا اونلره بزم ارامزی
 قلیج فصل ایدر .

بو یوردی، بو حاله شاهد اولان عینه ایله حارث، انصار کرامک
 فخر کائنات له بو مرتبه ده بیکدل ویکجهت اولدقلرینی کورونجه هیچ
 بوجه ایله اسلام لرك مغلوب و مدینه نك تسخیر ایدیه مه به جگنی
 اکلا دقلرندن اعتماد نفسلرینه فتور و تزلزل عارض اولدی ؛ خائب
 وخاسر قیله لرینک نزدینه عودت ایتدیلر .

اهل اسلامه جنک وجداله طوتوشمق ایسته ین قریش بهادر لرندن
 یرطاقی خندق کنا رینه کلش و عمرو بن عبد ود ، نوفل بن عبدالله،
 ضرار بن الخطاب، هیره بن ابی وهب، عکرمة بن ابی جهل و مرداس
 بر تقریب له بری طرفه کچمشلردی. ابوسفیان، خالد بن ولید، قریش دن،
 کنانه دن ، غطفان دن بر جماعت ده اوته طرفه صف حرب تشکیل
 ایدوب طور مشلردی . عمرو بن عبدود اونلره :

— نیچین سزده بو طرفه کچمه یورسکز؟ ده دی. اقتضا ایدر سه بزده
 کچرز، ده به جواب ویردیلر.

شجمان عربک سر افراز لرندن اولان عمرو بن عبدود آتی
 مغرورانه اجاله ایدره ک اسلام لردن بر مبارز طلب ایتدی . ابن عبدود
 شدت و جلاد تبیله معروف بر پهلوان اولدینی ایچین کسه قارشینه
 جیقما یا جرأت ایدمه دی .

فخرکاشات :

— بودشمنک شریخی اوزرمزدن کیم دفع ایدم جک ؟

دهدی . درحال علی المرتضی :

— یارسول الله ! مساعده ایت ، بن کیدوب ابن عبد ود له

جنگ ایدم .

دهیه ایله ربه دی . فقط رسول اکرم سکوت ایتدی . ابن عبدود
ینه مبارز ایسته دی . ینه جناب علی مقابله به حاضرلاندى ، فقط
رسول اکرم ینه سکوت ایله مقابله ایتدی ؛ ابن عبدود بوتون ، بوتون
شماردی . اوچنجی دفعه اولارق ه هانیا اولولرکز ، هانیا بهادرلریمکز
ایچکزده میدان مبارزه به چیقاجق کیمسه یوقیدر ؟ ، دهیه ندا
ایدوبده ینه علی المرتضی دن باشقه کسه ظهور ایتمه نیجه ارتق فخرکاشات
دست مبارکنده بولتان ذوالفقاری اله و یروب جناب علی به مساعده
ایتدی و بارکاه اُحدیته طوغرو ایدی نیازی رفع ایدم رک :

— الهی ! یوم بدرده عیده یی بسدن الدک ؛ یوم احدده یخی

همزه دن آبردک ؛ باری همه مک اوغلو علی بی بکا باغیشلا .

دهیه تضرع و نیاز ایتدی .

جناب حیدر کرار ، عمرو بن عبدوده طوغرو ایله ربه یوب یکدی بکره
ملاق اولونجه عمرو اوکا اسمنی صوردی . حضرت علی نام و نسبنی بیان
ایدنجه :

عمرو فهقه ایله کوله رک :

— عرب بهادرلرندن هیچ برفردک بمله مبارزه به جرأت ایده .

جکفی عقل و خیاله کتیر مزکن سنک بویه برامر عظیمی انتحام ایتمه کی .

حیرتله تلتی ایدرم ؛ سن دها هنوز بهادرلر میداننده جولان ایدم جک
برسنده دکلسک؛ بابک ابوطالب له دوستلم واردی؛ بوسبيله سنک قانگی
الله بولاشدیرمق ایسته م .
دهیه جواب ویردی .
علی المرتضی :

— بن ، سنی مبارزه یه دعوت ایدیورم وَالله یولنده سنک قانگی
دوکنک ایسته یورم .

بو سوز عمروک حجت جاهلیه سنی تحریک ایتمکله حضرت علی به
مجوم ایتدی . حضرت علی عمروه خطاباً :
— ای عمرو ! ایشیتدم که سندن برادم اوج شی طلب ایدم جک .
اولورسه مطلقا برینی قبول ایدرم دهرمشسک .
عمرو :

— اوت اویله در ، یا علی .
علی المرتضی .

— یا عمرو ! او حالده بنده سندن شو اوج شیئک برینی قبول
ایتمه کی طلب ایدیورم : جناب حقک برلکنی ورسولنک نبوتی .
قبول و تصدیق ایت .
عمرو :

— یا علی ! بوئی یا باجغمی امید ایتمه .
علی المرتضی :

— یا عمرو ! اهل اسلام له محاربه دن فارغ اول؛ یوردیگه چکیلوب .

کیت ، اگر رسول اکرم اعداسنه غالب ومظفر اولاجق اولورسه
اوکا خدمت ایتیش اولورسک ؛ عکسی تهدیده جنک وجدال ایتمه دن
سنک مقصودک حاصل اولمش اولور .

عمرو :

— یا علی ! بوسوزی قریشک قادینلری بیله سویله من ، بدر
کونی ابتدیکم نذری ایضیه قوت وقدرت بولمش کن ایفا ایتمه دن ناصل
دونوب کیدرم ؛ [۱]

نهایت الامر علی المرتضی اوکا :

— یا عمرو ! کل مقاتله ایدم . فقط سن سواریسک بن ایسه
بیادهیم . دیمسیله حمیت جاهلیه سی تهییج ایدن عمر و آتندن ایندی و آتنگ
ایاقلرینی قلبجلایارق حضرت علی به هجوم ایندی .

بومقاتله نك صفحات مختلفه سنه شاهده اولمش اولانلردن جابر بن
عبدالله الانصاری ده بورکه : بواکی مبارز بربرینه یا فلاشوبده قلییح قلییجه
کلدکلری زمان یردن اوپله توز قالدیردیلرکه ایکیسی ده کوزلرمندن
غائب اولدیلر ؛ یالکنز جناب علی نك آوازده تکبیرینی ایشیدییوردتی ؛
عمرو ، غضب و شدتله هجوم ایندی ؛ فقط حیدر کرار چستی ومهارتله قالقانی
سپرایتدیکندن عمروک ضربه سی قالقانی پارچه لادی وخفیف بر جریحه
حصوله کتیردی . اسدالله الغالب علی ابن ابی طالب سه کال سرعتله
ایندیردیکی برضربه ذوالفقارله عمروک کله سنی خاک ذلتده یووارلادی
وصوت بلند ایله تکبیر آلدی ؛ بوتکبیری استماع ایدن فخر کائنات

[۱] عمرو بن عبدود بدر ملحه سنده مجروح اولمش واسلام دن انتقام
آلادتیجه وجودینه یاغ سورمه مهیه عهد ایتمدی .

عمروك مقتول وخذول اولديغى درحال آكلادى . خندقدن برى طرفه كچمش اولانلردن ضرار بن الخطاب له هيرة بن ابى وهب ، عمروك انتقامنى آلمق ايچين جناب على به هجوم ايتديلر ؛ فقط ضرار حضرت على له يوز يوزه كلنجه كوكلنه برقورقوكلهرك فرار ايلهدى . كنديسنه نيچين فرار ايتديكىنى صورائلره : على ايله قارشى قارشى به كلديكم زمان كوزمك اوكلنده موت تجسم ايتدى ده اونك ايچين فرار ايتدم جواڭى ويردى . فقط هيرة بن ابى وهب دهها زياده ثبات ومثانت كوستردى ؛ نهايت ذوالفقار ك شدت ضربه سيله اوده جرمحمدار اولدى ؛ اويله برخوف ودهشته اوغرادى كه سهولته قوشايلمك ايچين صيرتنده كى زرهى آتارق فرار ايتدى . عمر بن الخطاب له زير بن العوام ، قریشى لرك اوزرلرينه هجوم ايتديلر ؛ ضرار كنديسنى تعقيب ايتكده اولان عمر بن الخطاب دونوب بر مزراق باتيرمق اوزره ايكن صرف نظر ايدهرك :

— يا عمر سكا ايتديكم بونعمت واحسانى فراموش ائمه

دهدى .

فرار ايدن مشركلردن نوفل بن عبدالله آتندن خندقه دوشدى ؛ مسلمانلر اونى طاشه طوتديلر ؛ نوفل :

— بنى بويله تذييل ائمه يك ، باشقه برشيله اولدورك :

دهيه فرياد ايتدى ، بونك اوزرينه على المرتضى كيندى ، قيليجيله بلنه ووروب وجودىنى ايكى به بولدى . مشركلرك بيهسى خندقلرك اوتنه طرفنه جان آتوب قورتولديلر . قریشى لر عمرو بن عبدوله نوفل ك جسدرينى اسلام لردن ساتين آلمق ايسته ديلر ، فقط فخر

کائنات «اونلرک جسدلرینک تمن خیشته محتاج دکلز، براقک اونلری آلوب کوتورسونلر» بویوردی. عمرو بن عبدودی قتل ایتمش اولان حضرت علی اونک سلیبنه [۱] طوقونماشیدی، عمروک جنازه سنک باشی اوجنه کلوده آغلایان همشیره سی اونک البسه واسلحه سنه ال سوروله مش اولدیفنی کورونجه :

— ماقته الا کفو کریم : قاردشمی کفو کریمی قتل ایتمش. دودی وقتل ایدنک جناب علی اولدیفنی اوکره تنجه شو بیتلری سوبله دی :

لوکان قاتل عمرو غیر قائله لکنت ابکی علیه آخرالابد

تورکجه سی : (قاردشم عمروک قاتلی علی دن باشقه سی اولایدی ، قاردشم ایچین الی آخرالایام آغلاردم)

علی مرتضی نک عمرو بن عبدود کبی قبائل هرهبه شهرت انداز اولمش برهادری قتل ایتمه سی اهل اسلام ایچین برفتح عظیم، مشرک لک ایچین بریاس الیم اولدی ، حتی روایت ایلدیکنه کوره عمر بن عبدودک حادثه قتل حقدنه فخر کائنات شوبله بویورمشدر :

« ضربة علی فی يوم الحندق افضل من اعمال امتی الی يوم القيامة »

[۱] فعیل وزنده قتل ایدلن آدمک اوزنده بولونان لباسی و سلاخی ده کدرکه قتل ایدهنه هانددر .

مأل شریفی :

(علی بن ابی طالبك یوم خندق ده وقوعبولان مبارزه سی امتك
الی یوم القیامه ایشاهیه جکری عملردن افضلدر)
ایرته سی کون مشرککر خندقك هر طرفدن بوتون قوتلریله هجوم
ایتمه به باشلادیلر ؛ صباح وقتی باشلانیلان اوق محاربه سی تا کیجه
اولونجه یه قدر دوام ایندی . ابو سفیان ، فخر کائناتك چادیرینك
حذاسنده آریجه بر مفرزه اقامه ایتمش اولدیفسدن اوراده بولونان
اهل اسلام یرلرندن قیلمدامادیلر . اوکونکی حرب وقتال اوقدر
شدتله اجرا ایلدی که مسلمانلر اوکله وایکندی نمازلرینی قیلما یا
وقت بولامادیلر . انجاق مقاتله ختام بولدوقدن سوکرا بلال حبشی
امر پیغمبری ایله اذان اوقودی و مسلمانلر نمازلرینی قضا ایندیلر .
انصار کرامدن سعد بن معاذ اوکون کندی وجودینه نسبة قیسه برززه
کیمش اولدینی حالده خندق کنارنده باشلامش اولان حربه اشترک
ایتمه به کیدرکن والده سنه تصادف ایتمشدی ؛ والده سی اوکا :
— اوغولوم ! اللرك ایاقلرك آچیقده قالمش ؛ نه ایچین بوقیسه
زوهی کیدک ؟

دهدی . اوده جواباً :

— یقضى الله ما هو قاضٍ : الله تعالى نه حکم ایده جکسه حکم
ایدر ، دهدی (۱) . سعد بن معاذ بو خندق مقاتله سنده ابن العرقه
(۱) حضرت سعدك والده سنه وردیکی جواب شو بیت مشهوری اخطار
ایدیور :

از صرک حذر کردن دوروز روا نیست
روزی که قضا باشد روزی که قضا نیست

اسمنده بر مشرك طرفدن مجروح ابدلی .

محمد بن اسحق ، مشركلرك مدینه ی محاصره دن صرف نظرله
دونوب کیتمه لرینک اسبابی شویله جه ایضاح ایدیور :

بنی غطفان دن نعیم بن مسعود اشجعی اسمنده بر ذات بر کیجه
حضور پیغمبره کله رك دین مین اسلام ی قبول ایتدکن صوکره
دهدی که :

— یا رسول الله ! یم اسلام له شرفیاب اولدیغمدن مشركلرك
خبرلری یوقدر ، اونلره نه سویله سم ایتدیریم ونه ایسته سم
یاپدیریم ، بناءً علیه ارزو ایتدیکنز خدمتی ایفا اتمه مه مهیام .
فخر کائنات :

— یا نعیم ! قبائل متفقه اراسنه تفرقه دوشورمه یه مقتدر میسک؟
دهیه صوردی . نعیم :

— اوت ، مقتدرم . یا رسول الله .
دهینجه رسول اکرم :

— فان الحرب خدعة : حرب بر خدعه دن عبارتدر ، هر نه
ایسته رسک سویله ، هر نه ایسته رسک یاب .
دهیه نعیم . مأذونیت تامه ویردی .

اسلام ی قبول ایتش اولدینی هنوز شایع اولماش اولان نعیم ،
اولا بنی قریظه نك نزدینه کیتدی . بونلره نعیم اراسنده قدیمدنبری
محبت و صداقت واردی . اونلره دهدی که :

— یم سزه نه قدر خالصانه بر میل و محبت اولدیننی بیلیرسکنز .

بنی قریظه :

— اوت ، بیلیرز .

ده دیلر ، نعیم سوزینه دوام ایده رک :

— قریشی لرله بنی غطفان ، محمد (ص . ع) له جنک وجدال ایتمک ایچین بورایه کلدیلر ، سزده اونلره ظهیر ومعاون اولویورسکزه .
 کرک قریشک ، کرک غطفانک وطنلری بورادن پک اوزا قدره نصرت وغلبه مکن اولمادی بنی تقدیرده اونلر قالقوب یوردلرینه چکیلیرلر ، سزایسه وطنکیز بوراده اولدیغندن بریره کیده مزسکیز . دوشونمه یور .
 میسکیز که اسلاملر مظفر اولورلرسه سز محمد (ص . ع) له امحبابنک قارشیننده یالکنز قالا جقسکیز ؛ سزده محمدی لرله . قاتله ایده جک قوت و قدرت ده یوق ، بناءً علیه محو اولوب کیدرسکیز .

ده نیجه بنی قریظه :

— یا نعیم ! طوغرو سویله یورسک ؛ ناصل حرکت ایده لم ؟

ده دیلر . نعیم شو صورتله :

— سز ، قریش اشراقندن بر قاجنی رهن اولارق تزدکیزده توقیف ایتمه دیکجه حربه اشترک ایتمه ییکیز ، چونکه اونلر وطنلرینه عودت ایندکدن سوکرا اسلام لر سزه هجوم ایده جک اولورلرسه الکنزده کی رهن لردن طولای قریشله بنی غطفانی کندیکزه امداد واعانه یه مجبور ایدرسکیز .

بنی قریظه بی اغفال ایندکدن سوکرا همان قریشک تزدینه کیتدی ، ابوسفیان وسائر اشراف قریشله ده کوروشه رک اونلره ده دی که :
 — بن ، سزک دوستکیز وخیرخواهکنم ، محمد (ص . ع) کسه

اك شديد خصمى يم . بنى قريظه يهوديلرينك سزه قارشى ارتكاب
ايتدكارى برخياتى طويدم ، اوندن سزى خبردار ايمه يه كلدم . فقط
زنهار سويله يه جكم شيلرى اونلر طويماسينلر .

اشراف قريش ايشييده جكلرى سوزلرى هر كسدن مكتوم
طوتاجقلىرىنى تأمين ايتديلر ، بونك اوزرينه نعيم اونلرى شوصورتله
دام اغفاله دوشوردى .

— معلومكنا اولسون كه بنى قريظه يهوديلرى محمد (ص . ع) له
نقض عهد ايتدكارينه پشيمان اولارق تجديد صلح ومخادنت ضمننده
زديبغمبرى يه آدم كوندرديلر وده ديلر كه بز رهن بهانه سييله قريش
وغطفان رؤساسدن بمضيلرينى آلوب سزه كوندره جكيز ، زدكزه
كليركلر اونلر ك بويونلرينى ووروكيز ، بوصورتله سزك رضا وخنشوديكيزى
جلب ايتدكدن سوكر ا بالاتفاق قريش له غطفانه قارشى حرب ايدرز .
محمد (ص . ع) ده اونلر ك بوتكليفنى قبول ايتدى . آرالزنده واسطه
مخابره اولان آدم كلديكى زمان ، بنى قريظه نك مجلسنده بولونويوردم ،
بوخبرلرى طويدم وكلوب سزه بيلديردم . شايد بنى قريظه سزدن
رهن طلب ايدرلر سه صاقين وپرمه ييكيز .

نعيم ، اشراف قريش دن آيرلدقن سوكر ا بنى غطفانك زدينه
كيتدى واونلره قارشى ده شوندييره مراجعت ايتدى :

— اى بنى غطفان ! سزلر بنم دوستلرم وقريبلرم سكيز . نه قدر
خيرخواهكيز اولديغمى ده بيليرسكيز . بنى قريظه يهودى لرى محمد (ص . ع) له
تجديد عهد واتفاق ايتديلر ، سزك اشرافكزدن بمضيلرينى رهن

مقامنده طلب ایدہ جکسر و اونلری اعدام ایدلک اوزره محمد (ص.ع)ک
 نزدیکه کوندره جکسر سوکرا محمدی لرله بالاتفاق سزه و متفکر
 اولان قریشه اعلان حرب ایله جکسر ، متبصرانه طاورانکز
 سزه مراجعت ایدوبده رهن طلب ایدہ جک اولورلرسه قطعاً رد
 ایدیکز .

نعیمک ابوسفیان ی زیارتی جمعه کوننه مصادف اولمشدی ، اونک
 سویله دیکی سوزلر رئیس مشرکینه پک زیاده تأثیرایتدیکندن درحال
 بنی قریظه یه عکرمة بن ابی جهل ایله برابر غطفان دن بمضلرینی
 کوندردی ؛ بونلرده دیدیلرکه :

— ای بنی قریظه: برچوق زمان اولویورکه بوراده بولونویورز.
 برچوق آتلمز، برچوق ده وه لرمز هلاک اولدی؛ حالا برشی یاپامادق؛
 بوکیجه حاضرلانگیز ، یارین همز بردن اسلام لره هجوم ایدلم ؛
 بلنکه مقصدمز نائل اولورز.

بنی قریظه سویله جواب وردی :

— یارین جمعه ایرتهسی کونیدر ؛ بز ، یهودیلر ، اوکون برشی
 یاپاماز ؛ هم جمعه ایرتهسی کونی اولماسه بیله اشرافکنزدن رهن اولارق
 برقاچ کشتی بزہ تسلیم ایدلنجه محمدی (ص.ع) لرله ایدہ جکسر مقتانیه
 اشتراک ایدمه بز؛ چونکه سز بورادن چکیلوب کیتدیکنز زمان بز محمد
 (ص.ع) لرله یالکنز فالاجنز؛ اونلر بزہ هجوم ایتدکری تقدیرده معاونته
 عبور اولماکز ایچین مطلقاً اشرافکنزدن برقاچی رهن اولارق
 ویرمه لیسکنز.

عکرمه ایله رفقاسی بنی قریظه دن آلدقلى بوجوابله عودت
ایدوب قریش ایله غطفانی خبردار ایتدیله. بونک اوزرینه ابوسفیان
وسائر رؤسا : نعیم ک سویله دکلى طوغرو ایمش ، ده دیله وتکرار
بنی قریظه یه :

— بز ، سزه رهن اولارق کسه بی ویرمه بز ، ایسته رسه کز
حربه اشترک ایدیکز ؛ ایسته رسه کز ایتمه یکز .

ده یه خبر کوندر دیله . بو خبری الان بنی قریظه : نعیم ک حق
وارمش ؛ بز ارتق محمد (ص . ع) له مقاله ایتمه بز ، ده دیله . نعیم ک
مراجعت ایتدیکی بو اغفالکارانه تدبیر ایله احزاب ک اراسنده کی
پیوند اتقاق قیرلدی . بوسیراده قریش اوردوسنک بولوندینی موقعده
ظهور ایدن شدتلی بر قاصیرغه ، چادیرلری سوکوب پارچه لادی ، هر
شینی خردوخاش ایتدی ، بوتون آنشلی سوندردی . بو آنفک ایقاع
ایتدیکی خساراته انضمام ایدن شدت برودتک ، قحط و غلانیک تأثیریه
یأس و فتوره اوغرایان ابوسفیان :

— ای قریش ! برچوق زماندنبری درکه بوراده توقف ایدیورزه ،
ده وه لرمز ، آنلرمز هلاک اولدی ، سلاح لرمز استعمال ایدله په چک
برحاله کلدی ، بدایت امرده متفقمز اولان بنی قریظه ده محمدی لرله
برلشوب علیهمزه قیام ایتدی . بناء علیه بن حربدن صرف نظر ایتدم .
ده یه حایقیرارق او یله برشتاب ایله ده وه سنه راکب اولدی که
آیاقلرنده کی باغی بیله چوزمه بی اونوتدی . ابوسفیان ک بو استعجاب
لکارانه حرکتی کوردن عکرمه بنی جهل اوکا خطاب ایدره ک :

— سن که بزم رئیسزسک ، بوخرب آفتک قارشیسنده بزی
براقوب نزمه کیدیورسک ؟

دهدی . ابوسفیان اوتاندی ، دهووسندن ایندی ، حیوانک
ایاقلرنده کی باغی چوزدی ، اونی یدکنه الارق اوردو کاھی باشدن باشه
طولا شدی ویا کنده کی منادی به : « اوردو حرکت ایده جک ، سرعتله
حاضر لانکز ، ده به ندا ایندی بردی . ایشته قریشدن ، غطفان دن ،
کنانه دن ، قریظه دن متشکل اولان بو عظمتلی اوردو بویله جه یأس
و حجاب ایچنده مدینه دن تباعد ایندی . اهل اسلامک مالک ، فائنه
صوصایوب کلش اولان مشرکلردن اطراف ونواحیده فرد آفریده
قالادی .

جناب حق کلام قدیمده قریشک مبتلا اولدینی خوف ویاسی
شوآیت جلیله ایله :

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ
جُنُودٌ فَارْسَلْنَا عَلَيْهِم رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا »

مأل منیق :

(ای ایمان ایدن زمره ناجیه ! جناب حوقک سزه احسان ایندیکی
نعمتلی یاد ایدیکز . جنود اعدا سزه هجوم ایتمشدی ، اونلره
قاصیرغه کوندردک ، سزک کورمه دیککز جنود غیبی ارسال ایتدک ؛
الله تعالی او وقت سزک یادیغکزلی کوریدی .)

روایت اولونوبورکه بر کون فخرکاشات اوکله نمازیله ایکندی
 نمازی اراسنده کفار حقدنه شودعایی ایتیش :
 « اللهم منزل الكتاب سريع الحساب ، اللهم اهزمهم وزلزلهم
 وانصرنا عليهم »

(ای منزل کتاب! ای سریع الحساب اولان الله! سن اونلری
 پریشان و متزلزل ایت ، بزى اونلره مظفر وغالب قيل .)
 بونک اوزرینه بالاده تعریف وایضاح ایتدیکمز اوت ساویه قریش .
 مسلط اولمش .

قریشک مدینه اوکنه چکیلوب کیتدیکی کیجه فوق العاده بر
 برودت حکمفرما وشدتلی بر روزگار هبوب ایتمکده ایدی . تأثیر
 جوع ایله اهل اسلام زیون و بی تاب دوشمشدی ، خوف و خشیت
 کولکلری استیلا ایتمشدی ، هیچ کسه نک قیام و حرکت مجالی قالماشدی .
 بویله بر زمانده ایدی که فخرکاشات :

– دشمن اوردوسندن بکا کیم بر خبر کتیر برسه روز قیامتده
 اونى کزده رفیق اتخاذا ایدرم .

بویوردی . کسه جواب ویرمه دی . سوکرا رسول اکرم
 حذیفه یه خطاب ایدمک :

– یا حذیفه ! کیت ، دشمن اوردوسندن بکا خبر کتیر ، فقط
 دشمندن کسه یه تعرض ایتمه

بویوردی . حذیفه صوئوقدن طوگمه اجنندن بی تاب ش ،
 دوشمش بر حالده ایکن امثالاً للامم قالقوب دشمن
 اوردوگاهنه طوغرو کیتدی . هیچ کیمسه نک دقت و اشتباهی

جلب و دعوت ایتمکسزین مشرکک آرالرینه صوقولدی .
 بوئانده ابوسفیان ، اوردوده جاسوسلرک ا کسک اولمایاجفندن
 هرکسک ، یاکنده بولونان کیمسه بی دقتله ترصدایتمه سی لازمکه جکفی
 اخطار ایدیور و بوتون اوردو افرادی کمال استمجال ایله یوکلرینی
 طوبلایوب حرکت و عزیمته حاضر لانیورلردی . حذیفه قریشک
 احوالی مشاهده ایتدکن صوکر ا دونوب نزد پیغمبری به کلدی
 و دشمن عساکرینک مأیوساً و مرعوباً دیارلرینه عودت ایتکده
 اولدقلرینی بیلدیردی .

مشرکک انای عزیمتلرنده بر چوق ذخیره و اشیا براقشلردی ؛
 ایرته سی کون مسلمانلر اونلری التقاط ایتدیلر ؛ رؤسای یهوددن
 حی طرفدن ابوسفیان کوندریلن یکر می ده وه خورما و ذخیره ده ،
 اهل اسلام طرفدن اغتنام ایدلدی .

خندق غزوه سنده اهل اسلامدن ایکیسی اوس ، اوچی خزرچ
 قیله سندن اولق اوزره بش ذات نائل رتبه شهادت و مشرککردن
 درت کشی طمئه لهیب جهنم اولدی .

فخر کاتات ، اصحاب کرامه :

— بوندن صوکر ا ارتق مشرکک ، اهل اسلام اوزرینه هجوم
 ایتیه جکلر ؛ اهل اسلام مشرکک اوزرینه هجوم ایده جک . بو یوردی .
 ابوسفیان مکیه عودت ایدرکن فخر کاتات به بر مکتوب کوندردی ؛
 کرک بومکتوبی ، کرک جوابنامه رسالتپناهی بی - سعید پاشا مرحوم -
 بوجه زیر نقل ایدیور .

ابوسفیانك مکتوبی :

« باسمك اللهم! فانی احلف باللات والعزى واساف نائله وهبل .
لقد سرت اليك في جمع وان اريد ان لا اعود أبداً حتى استأصلكم
فرأيتك قد كرهت لقاتنا واعتصمت بالخذق بمكيدة ما كانت العرب
تعرفها وإنما تعرف ظل رماحها وسيوفها وما فعلت الافراداً من
سيوفنا ولقاتنا ولك منى يوم كيوم احد »

تورکجهسى :

(باسمك اللهم، لات وهزايه، اساف ونائله، هبله بين ايدرم كه
جمعيت عسكريه ايله اوزريكه كلكدن مقصدم بن سزى استيصال ايتدجه
عودت ايتمهك ايدى . بويوك بر اوردوين مستصحباً اوزريكزه
كلشدم . فقط سن بزمله ملاقات ايتك ايسته مهديك . بر خندقه اعتماد
ايتدك . حال بوكه عرب اويله شى بيلمز، اونلرك بيلديكى غارغيرلينك
وقليجارلينك كولك سيدر . سن خندقه التجا ايله انجاق بزم
قيلجمزدن قاجق استدك . بندن احد كوني كيبى بر كون آلا جفك
اولسون .)

جوابنامه رسالتپناه :

بسم الله الرحمن الرحيم . من رسول الله الى صخر بن حرب .
قد اتانى كتابك وقديماً غرك بالله الفرور . اما ما ذكرت انك سرت
اليانا وانت تريد ان لا تعود حتى تستأصلنا فذلك امر يحول الله
بينه وبينك ويجعل لنا العاقبه وليأتين عليك يوم اكسر فيه اللات
والعزى واساف ونائله وهبل حتى اذكرك ياسفيه بنى غالب .

مال شریفی :

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ . اللّٰهُکَ پیغمبری محمد (ص.ع) دن صخر
بن حربہ : مکتوبک بکا واصل اولدی . شیطان سنی جناب
حقہ قارشى مغرور ایتشدیر . اوزرمزه کلکدن مقصدک بزى استیصال
ایتمدکجه عودت ایتتمک اولدینی حقمنده کی اشعارک بر ایشدرکه جناب
حق اوکا مساعده ایتمز . حق تعالی حسن طاقتی بزه ویره چکدر .
برکون اولاجق که بنم لات و عزاین، اساف و نائله یی ، هیل یارچه یارچه
ایتدیکی کوره چکک . ای غالب اوغوللرینک سنیهی !

اوتوز آلتنجی باب

غزدهُ بنی قریظه

فیخر کائنات ، اصحاب کرامہ برابر مظفرآ مدینہ بہ داخل اولدقن
 صوگرا سیدہ انسا جناب فاطمة الزهرانی خانہ سنہ کیندی ، سلاحلری
 چیقاردی ، وجود شریفدن توز طوبراغی تطہیر ایتدکن صوگرا
 صباح نمازی ادا ایتدی . نمازی هنوز ادا ایتشدی کہ حضرت جبرائیل
 طرف الہیدن بنی قریظه اوزرینہ حرکت ایتک امرینی حامل اولارق
 کلدی . فیخر کائنات امر الہی بنی تبایع ایدر ایتمز تکرار سلاحلاندی ،
 بلال حبشی بنی چاغیروب :

— یا بلال ! امر الہی بہ قارشی سمیع ومطیع اولانار بوکون
 ایتکندی نمازی بنی قریظہ قیلاجقلر .

دہیہ ندا ایتہنی امر ایتدی . لوای ظفر التوای اسلام علی
 المرتضیٰ بہ تودیع ایدہرک اونی مقدمہ الجیش اولق اوزرہ مهاجرین
 کرامدن بر جماعتلہ کندیندن اول سوق ایلدی . اوچ بیک قدر
 اصحاب کرام حاضرلاندی ، ابن ام مکتوم می مدینہدہ قائم مقام نصب
 ایدہرک فیخر کائنات اوردوی اسلام لہر ابر حرکت ایتدی ، بو اوردودہ
 اوتوز آلتی سواری بولونویوردی .

اشنای راهده بنی نجاره بنی عبد اشهل دن برچوق محاربرده صفوف اسلامه التحاق ایتدیله . بوغزوده فخر کائنات « لخیف » اسمنده کی اسبنه سوار اولمشدی .

بنی قریظه اراضیسنه داخل اولان علی المرتضی لوی اسلامی اونلرک حصارى اوکننده رکز ایلدی . عسکر اسلامده فوج فوج اجتماع ائتمه باشلادی، یهودیلر حصارلربنک اوزرندن فخر کائنات، اهل اسلامه طمن ایدیبورلردی ، رسول اکرمک امریله سعد بن ابی وقاص برساعت قدر اونلره اوق آندی ، عسکر اسلام ، بنی قریظه حصارینی دائراً مادار محاصره ایتدی ، هرکون اوق وطاشله مقاتله ایدیلردی . مدت محاصره اون بش کون دوام ایتدی .

نهایت قلوب یهودی شدتلی برقورقو استیلا ایلدی ، نباش بن قیس اسمنده برینی نزد رسالتپناهه کوندروب بنی نضیره ایدیلن مساعده وجه ایله کندیلرینه ده یالکز اولاد و عیاللرینی الملق وامته واسلحه لرینی مال و ملکلرینی ترک ایله مک شرطیله دیار آخره هجرته مساعده اولونماسنی طلب ایتدیله رسده فخر کائنات قبول ائتمه دی و «بلاقید و شرط بنم حکمه راضی اولمق اوزره حصارلرندن چیقینلر» جوابیله نباش بن قیس بنی قریظه به اعاده ایتدی .

بنی قریظه نك رئیس اولان کعب بن اسد، اشرفی جمع ایتدی . بونلرک اراسنده بنی قریظه رؤساسندن اولوب بو ائنده قریشله برابرکن اهل اسلامک حرکتتی طویارق اولجه و برمش اولدینی سوزی پرینه کتیرمک مقصدیله محصورینه ملتحق اولان حی بن اخطبده بولونیوردی .

کعب بن اسد ، بواسطراف مجتمعه به ده دی که :

— ای بنی قریظه ایشته ، بنم نصیحتلرمی سمع اعتباره المادیفکرتک
جزای سزاسنه اوغرادیکز ، شیمدی بزم ایچین شو اوچ صورتدن
برینی قبول اتمکدن باشقه بر چاره نجات قالمادی .

برنجیبسی : محمد (ص. ع) ه اتباع ایتلی یز . ذاناً اونک پیغمبر
حق اولدیفنسه سزک ایچین ذره قدر اشته قالمدی ، چونکه محمد
(ص. ع) ک اوصاف ونعوتی توراتده اوقومش اولدیفکرتک کچی
اجبار یهودک مشاهیرندن معدود اولان ابن جواسده سزه : بو
جوادده قریباً خاتم النبیین ظهور ایده جکدر ، اوکا ایمان ایدیکز ،
اگر بن یتیمه به جک اولورسه سلامی ابلاغ ایله ییکز . ده مشدی .
سزه تکرار ایدیورم اگر مالکرتک ، ملکرتک ، زوجکرتک ،
اولادیکرتک بقا وسلامتی ارزو ایدیورسه کز همان محمد (ص. ع) ی
تصدیق ایدیکز .

اشراف یهود :

— بز توراتدن باشقه هیچ بر کتابه تابع اولامایز؛ دینزی
تک ایده مه یز . ده دیلر .

کعب سوزینه دوام ایدهرک ایکنجی صورت : اولاد وعیالزی
خواری وذلندن صیانه کندی اللرمزاه قتل ایتدکن سوکرا
حصارمزدن چیقوب محمدی لره هجوم ایده لم ، اگر ظفریاب اولورسه ق
یکیدن ازواج وانسال پیدا ایدرز .

یهودیلر :

— بی کناه اولان اولادلرمزی ، زوجلرمزی کندی اللرمزاه

ناصل اعدام ایدرز و قلیلمز بوکا تحمل ایدری؟ هم اونلری دیار عدمه
کوندر دکن صوکر ا بزم ایچین یا شامقده نه لذت قالیر ؟
ده بهرک بو صورتی ده رد ایتدیلمز .

کعب اونلره اوچنچی صورتی ایضاح ایتدی :

— یارین سبت کونی (جمعه ایرتسی) اولدیغندن بزم قیلمدا نما یا جهمزی
بیلدکلری جهته مسلمانلر امنیت و غفلت ایچنده درلر ، بته اوزر لرینه
هجوم ایدلمز ، بزم ایچین احراز غلبه ایتک احتمالی اغلبدر .
یهودیلر :

— بزم سبت کوننک حرمتی هیچ بر وجه ایله الف ایدمه یز ،
بزدن اول بر قوم بوکونه حرمتده قصور ایتیش اولدیغندن جناب حق
اونلری مایمون و خنزیر صورتنه مسخ ایتدی .
ده دیلمز بو اوچنچی صورتی ده قبول ایتدیلمز .

دوشمش اولدقلری ورطه دن ناصل تخلیص نفس ایدمه جکلرینی .
کندیسیله استشاره ایتک ایچین حلیف و ظهیر لری اولان ابو لبابه بن
عبدالمذرّه ندر لرینه کله سته مساعده اولونماسنی فخر کائنات دن رجاء التماس
ایتدیلمز . رسول اکرم ک اذن ورخصتیه ابو لبابه بنی قریظه نك حصارینه
داخل اولدی . یهودیلر اوننی استقبال ایتدیلمز ، ارکک ، قادین ، جو جق
هیبی اونک اطرافنه طویلان دیلمز ، محاصره نك شدتندن ، فردانک
تملک سندن قور تولق ایچین بر چاره بولماسنی اغلا یارق استرحام ایتدیلمز ،
محمدی لره تسلیم نفس ایدلمی ؟ بو باده رأیک نه در ده یه صور دیلمز ؟
ابو لبابه رقت قلب اربانندن اولدیغنی جهته اونلرک حالنه آجیدی و :
— تسلیم اولوب حصار یکنزدن چیقیکز ، فقط ... (بوکلینی .

سویله دکن سوکرا بوغازینه اشارت ایدرک قتل ایدله جکلرینی اشراب ایتدی (ده دی . ابو لبابه بو حرکتندن درحال پشیمان اولدی ، خدا ورسولنه قازشی خیانت ایتش اولدیغنی کلادی ، هان حصاردن چیقدی ، رسول الله حضورینه کیرمه یه جرأت ایدمه یوب طوغرر مدینه یه کیتدی ، کندیسنی مسجد شریفده بر ستونه باغلاندی وکناهی عفو ایدله رک فخر کائات طرفدن اطلاق اولونونجه یه قدر اوله جه مقید قالاچته عهد ایتدی . بالاخره خطاسی عفو ایدیلن ابو لبابه فخر کائات طرفدن اطلاق ایدلدی .

تاب وتوانی کیلمش ، متانت وجسارتی محو اولمش اولان محصورلر بلاقید وشرط تسلیم اولدیلر . رسول اکرم ک امریله محمد بن مسلمه بنی قریظه اراکلرینک اللربنی باغلادی ، عبدالله بن سلام ده قادیتری چوجوقلری ، سلاحرینی وسائر ماللری تسلیم ایتمه یه مأور ایدلدی . حصار اچنده یکریمی بیک قویون ، بش یوز قیلیج ، بش یوز زره ، اوج یوز قالفسان ، لایه ده وه ، صیغیر و حیوانات سائر ایله برابر اموال و امتعه کثیره بوندیلر .

بنی قریظه ، اوس لرك عهد و اماننده بولوندیغندن اشراف ورؤسای بنی اوس ، نزد رسول الله ده اونلر شفاعت ایتدیلر وعبدالله بن ابيك نیاز و ابرامی اوزرینه بنی قینقاع ناصل عفو و آزاد ایدلدی سه بنی قریظه نك ده مظهر عفو اولماسنی استدعا ایدیلر . رسول اکرم بنی اوس مستدعیلرینی هر نه قدر اولا جوابسز راقدی سه ده بالاخره الحاحات مکرره لری اوزرینه شوپله بووردی :

— بنی قریظہ حقنندہ و پر بله چک حکمی سزدن بر ذاته حواله
ایدرسم اونک ویره چکی حکمی قبول ایدرمیسکز ؟
بنی اوس ، قبول ایدرزه . ده دیلر . بونک اوزرینه رسول اکرم :
— او حالده ، سعد بن معاذی انتخاب ایتمه ، او نه حکم و پر برسه
بنی قریظہ حقنندہ اویله معامله اولوناجق .

بووردی . خندق غزوه سنده مجروح اولدیغندن مدینه ده اسپر
فراش اولان سعد بن معاذ اوردو کاهه جلب ایلدی .

کلیر کلز ، دها هیچ کسه ایله ملاقات ایتمه دن بنی اوس اونو
احاطه ایده رک بنی قریظہ بی تخلیص ایتمه سی ایچین رجا و نییاز ایتمه یه
باشلا دیلر . بورجا و نیازلره قارشی ایجه بر مدت ساکتانه مقابله ایدن
سعد بن معاذ نهایت شوسوزلری :

— شو آن ، الله یولنده جهد و غیرتده قصور ایدیبور دبه سعدک
تویخیخ ایدیله چکی آن دکدر .

سویله یه رک سکوتی اخلال ایتمدی ، بوصورتله یاراسنک تهلکلی
اولدینی امان ایله دی .

سعدک بوسوزلرینی ایشیدن بنی اوس رؤسازدن ایکی ذات نالمید
اولارق :

— حلیفلمن اولان بنی قریظهنک حالنه اسف ایدیلیر .

ده دیلر . سعد حضور فخر کائنات داخل اولدینی زمان بنی اوس ده
برابر کیره رک وقتیه بنی قریظهنک سمده ایتمش اولدقلری خدمانی
اخطار و اونلر حقننده رحمانه طاور انماسی تکرار و رجا ایتمیلر . سمده
بنی اوس خطاباً :

— ای بنی اوس! نیم ویره جکم حکم وقراری قبول ایده جکم یسکز؟
دهیه صورتی . بوتون بنی اوس :
— اوت .

دهیه مقابله ایتدیله ، بوتونک اوزرینه سعد ، حضرت رسالتیناهک
بولوندیجه جهته دونهرك و طوغرودن طوغری به رسول اکرمه خطاب
ایتمکدن تادب ایدهرك ده دی که :
— بوراده بولونانارک کافسی نیم بنی قریظه حقننده ویره جکم
حکم وقراره راضی اولاجقی ؟
رسول اکرم :

— یا سعد ! بنی قریظه حقننده ویره جکم حکم وقرار هرکس
طرفدن قبول ایدهل جک .
بویوردی . سعد ، شو حکم وقراری اعطا ایتدی :

— الی سلاح طوتان ارککلر تمامیه اعدام ، قادینارله چوجوقار
اسیر ایدهل جک ، بوتون اموال وامتعه بین المسلمین مقاسمه اولونا جق .
سعد بن معاذک اعطا ایتدیجه حکم وقرار موجبجه حرکت ایلدی .
بنی قریظه الیری باغلی اولارقی مدینه به کتیریلوب ارککلر اسامة بن زبده ،
قادینارله چوجوقلر فلانة بن حارثک خانه سننده حبس ایدهل دیله .
ایرته سی کون بنی قریظه ارککلری ، فوج فوج قازیلان خندقارک
یاکنه کتیریلوب بویونری وورلدی . بوصیراده خندقک کتارینه
کتیرلش اولان حبی بن اخطبه فخر کائات :
— یا عدو الله ! جناب قادره مطلق شو آنده سنی نیم تحت حکممه .
محکوم ایتدی .

یووردی . ابن اخطب شو جوانی ووردی ،
 — سکا عداوت ایتمدی کمیدن طولانی نغسه لوم ایتمم؛ بن یوکسلمک
 ایستمد ؛ لاکن جناب حق مظفر بنی سکا احسان ایتمدی . آرتق بنم
 ایچین تسلیم دن باشقه چاره یوق . ابنای بنی اسرائیل اکثریا بوبله
 فلا کتله مبتلا اولاکلشاردر .

ابن اخطب یوسوزلری هنوز بیتیرمشدی که اورادمذوالفقار الندم
 اولارق طوران جناب علی طرفندن بوینی وورولدی . بوندن صوکر ا
 بنی قریظنهک ریئسی اولان کعب بن اسد کتیرلدی ، فخر کائنات اوکا
 — یا کعب انه ایچین دین حق قبول ایدوبده دنیساده وعقباده
 نائل نجات اولماپورسک ؟

دهیه صوردی . کعب :

— اسلامی قبول ایدرسیم قورقارم که یهودی لر بنی قورقائقله
 اتهام ایدرلر .

دهدی . کعب کده کلّه ناپاکی خندق ذلته یووارلاندی .
 بنی قریظنه افرادندن زبیر بن باطا اسمنده بر آدم واردی که
 « یوم البغاث » ده نیلن محاربه ده ثابت بن قیس بن شماس . معاونت وامداد
 ایتمش واسارندن تخلص ایله مشدی . شماس ، زبیر بن باطایه قارشلی
 ذمتنده قهر ابدن او بورجی ادا ایتمک ایسته یوردی ، فخر کائنات
 رجا ونیاز ایتمدی ، زبیرک عفو بنی استحصال ایتمکله برابر اولاد وعبانی
 ثروت واملاکنی ده اعاده ایستیردی . ثابت بن قیس ، زبیره عفو
 واطلاق ایدلدیکنی تبشیر ایدنجه زبیر صوردی :

- قبيله مزك رئيس شجيه كعب بن اسد نه اولدى ؟
 ثابت بن قيس :
- قتل ايدلى .
- ارباب هنر و معرفتدن اولان ابن اخطب له نباش بن قيس نه اولديلر ؟
 ثابت :
- مقتول اولديلر .
- قبيله نك ديكر اشراف و اعيانى نه اولديلر ؟
 — اونلرده هب مقتول اولديلر .
 زير آلديني بو جواب اوزرينه :
- اي ثابت ! انسانك افريا و تعلقانى محو اولوب كيتدكدن
 سوكر اولك ياشامقدن خيرليدر . ماسبقده سكا ايتش اولديغ خدسانه
 مكافاة بني ده اصداقا و خوبشائتمك كيتدكلري يره كوندرمه كي سندن
 استرحام ايدر .
 دهدي و آرزومى وجه ايله افراد قبيله سنك كيتديكي يره اوده
 كوندردى .
- بني قريظه دن حكيمك زوجهمى بنانه انى محاصره ده بالاي حصاردن
 آشاغى به بردكرمن طاشي براقارق خلاد بن سويدى شهيد ايتش
 اولديني جهنله لاجل القصاص اعدام ايدلى .
- اموال غنائمك بشده برى بيت المال ايچين افراز ايدلدكدن سوكر
 متباقيسى بين الغزات تقسيم ايدلى ؛ پياده لر برر ، سواريلر اوچر حصه
 اخذ ايتديلر . بني قريظه نك اراضيسى انصارك موافقى استحصال
 ايديله رك مهاجر بن كرامه تملك اولوندى .

ابوالفدا ، ابن اسحق کبی مؤرخلرک اقوالنه نظراً بنی قریظله
رجالی تماميله قتل ایدله یوب بر قسمی سعد بن زید طرفندن نجده ،
دیگر قسمی سعد بن عباده طرفندن شامه سوق اولونوب حیوان واسلحه
مقابلنده فروخت ایدلی .

فخر کائنات اسرادن یالکزریحانه بنت عمروی کندی نفس نفیسی
ایچین تفریق ایتدی ؛ رسول اکرم ریحانه یی آزاد ایدوب ازواج
مطلهرات عدادینه ادخال ایتک ایسته دی سده ریحانه ، یارسول الله ا
بنی قولفکنک شرفندن مهجور ایتمه . دهیه استرحام ایتدی .

خندق غزوه سنده مجروح اولمش اولان سعد بن معاذک جریحه سی
تکرار آچیلارق سیلان دمدن متأراً شهید اولدی . مشار الیه کبار
انصارک افضلرندن تند مشرب وحقیکو بر ذات دی . جنازه سی رسول
اکرم طرفندن نهییز وتکفین ایدلی .

دومة الجندل غزوه سی ائناسنده سعد بن عباده نك والده سی ارتحال
ایتمشدی ؛ فخر کائنات بو غزوه دن عودتنده اونک قبری اوزرنده
نمازینی قیلدی . سعد حضور فخر کائنات کلوب ده دی که ،

— یارسول الله ا والدهم فجأة وفات ایتدی . اکر بویه اولمایوبده
سوز سوبله مویه قدرتی اولمش اولایدی هیچ شبه ایتهم که مالندن تصدق
ایدردی ، فقط وقت بولامادینی ایچین تصدقه موفق اولمادی ، شیمدی
اونک ایچین بن تصدق ایتک ایسته بورم ، جائز میدر ؟

فخر کائنات

— اوت ، جائزدر .

بو پورنجه سمد ،

— يا رسول الله ا صدقه لرك افضل ندر ؟

ده په سوال ايتدى . رسول اكرم ده :

— قو يو قازمقدر .

جوابى وىردى . بونك اوزرينه سمد بر قو يو قازديروب والدهمك

صدقه سيدر ده په وقف و تسبيل ايله دى .

اوتوز یدنجی باب

ابوسفیانك نثبت جایانه سی . حیات مقدسه پیغمبری به سوء قصد - سرینه
محمد بن مسلمه - عکک و بنی عربیه و قهسی .

ابوسفیانك نثبت جایانه سی . حیات مقدسه پیغمبری به سوء قصد

خندق غزو و سندن مکینه عودتنده ابوسفیان بعض کسه لره بی محابا :
— بوراده (مکده) کسه یوقه در که مدینه به کتسین ده محمد
(ص . ع) ی قتل ابله اخذ انتقام ایتسین ؟ او ، مدینه نك سوقا قلمنده
هیچ کسه دن قنورا تمکیزین تک و تنه اطولاشیور و نشر دین ایدیور .
ده به سوبله نبر طور وردی . بر کون حرص انتقام ابله بویه سوبله نوب
طوران ابوسفیانك یا کندن مشرک بر بدوی کچوردی ، بوسوزلی
ایشیندی ، کسه به سزدرمه دن خانه نه کیدوب ابوسفیان ده دی که ،
— اکر محمد (ص . ع) ی قتل ایتک ایچین اقتضا ایدن وسائطی
احضار ایدرسک بن بوایشی تمهد ایدرم . مدینه نك یولاریقی بیلیورم ،
بلده غایت کسکین برخنجرم وار و هیچ کسه دن ده قورقوم یوق .
پک زیاده ممنون اولان ابوسفیان ، بدو نك نیت و تصویرینی تحسین
ایتدی ، اوکا ما کولات ابله برابر برده ده وه ویردی ، بوخصوصک

تمامیله مکتوم طوتولماسنی طلب ایتدی. بدوی کچه این مکدن حرکت ایدوب کال سرعتله قطع راه ایدهرک مدینهیه واصل اولدی . فخر کائنات بو ائشاده بنی عبدالاشهل نزدنده بولونیوردی . بونی استخبار ایدن بدویده عاجلاً اورایه کیتدی . رسول اکرم مسجد شریفک قاپیسنده اصحاب کرامله مصاحبت ایدیوردی. بدوی :

— ایچکزده عبدالمطلبک حنیدی اولان ذات کیمدر ؟

دهیه سوردی . رسول اکرم درحال :

— بئم .

بویورنجه بدوی گویا برشی سوبله به جکمش کبی فخر کائنات . طوغرو یوردی . لاکن اوراده بولونان اسید بن حضیر بردنبره ،

— کری چکیل ! ملعون !

دهیه رک الیله بدوینک کرینی بوقلابوب خنچری بولونجه :

— بو حریف جانیدر .

دهیه طایقیردی . اسید بن حضیرک دست آهینی یاقاسنده اولدینی . حالده بدوی درحال رسول اکرمک آیاقلرینه قابانهرق حیاتهنه طوقونولماسنی استرحام ایتدی . فخر کائنات بویوردی که :

— حقیقتی-ویله ، سن کیمسک؟ بورایه نه ایچین کلدک؟ طوغروسنی

سولرسهک سنی عفو ایدرم . عکس تقدیرده جناب حق سنک حقیقت تصوراتکی بکا اعلام ایدر .

بدوی طوغرویی — ویله دیکی تقدیرده حیاتنک باغیش-لانا جفنی

آ کلادقدن سوکرا حقیقتی بیان ایتدی . رسول اکرمک امریله اسید

بن حضير اونی بر کجه حبس ایدرک ابرته سی کون حضور رسالتنا هه کتیردی . فخر کائنات بدوی به خطاباً :

— سنی عدو واطلاق ایدیورم ، ایسته دیکک محله کیده بیلیرسک . بوکبی افعال جانیه بی ارتکاب ایتکدن سه دین حق قبول ایتک سنک ایچین دها خیرلیدر .

بووردی . بدوی همان اسلامی قبول ایتدی وشوسوزلری سوله دی :
— بن هیچ برکسه نک ، هیچ بر سلاحک قارشینده متانقی غائب ایتش بر آدم دکلم ، لاکن سنک هیبتنا منظره ک نبی لرزان ایتدی . مدینه به مشرک اولارق کلش اولان بو بدوی بر قاچ کون سوکرا مکدن مسلمان اولارق کیتدی .

ابوسفیانک بو حرکت جانیه سی اوزرینه رسول اکرم ، عمر بن امیه ایله سلمه بن اسلمی اونی قتل ایتیه مأمور ایدرک مکیه اعزام بووردی . عمرو بن امیه ده یورکه :

« بز مکیه واصل اولدق ، کعبه الهی طواف ایدیوردق . مشرکلردن بری بنی طانیدی . همان قریشی لره خطاباً ،

— ای مکه اهالیسی ! آگاه اولوکزکه بو آدم عمرو بن امیه در . ده به حاقدیردی . بونک اوزرینه رفیق سلمه بن اسلم له برابر همان شهری ترک ایتدک ، سلمه ده وه سنه راکب اولوب مدینه به طوغزو چیقوب کیتدی . بن ایسه سرعنه جبل جهتنه یورودم . یولمی کسهک ایسته بن عثمان بن مالک ی خنجرم له قتل ایتدم ، اولا جبل ده ایلتک تصادف ایتدیکم بر مغاره ده اختفا ایتدکن سوکرا دیکر بر مغاره به

کیروب کیزلندم . بوراده فخر کائنات (حاشا) حقنده کلمات غلیظه استعمال ایدن تک کوزلو برچوبانه راست کلدیم . هیچ سسمی چیقارمادم ، چوبان او بودی ، بنده قاقدم . کائک اوجنی چوبانک صاغلام کوزینه صوقوب حرینی بوسبوتون کور ایتدم . بورادن چیققدن صوکر ا قریشک ایکی جاسوسنه مصادف اولدم . بونلرک بریسنی بر او قله جهنمه کوندردم . دیگرکی فرار ایدوب قورتولدی . بوندن صوکر ا هیچ برعارضه به تصادف ایتمسزین سالماً مدینه به عودت ایتدم . »

عمر بن امیه تک سرگذشتنی دیگرکن فخر کائنات هم مینهج اولور ، همده تبسم ایدردی . کچیرمش اولدینی تهلکدن بالآخره خبردار اولمش اولان ابوسفیان کندیسنی محافظه به پک زیاده تقید واهتمام ایتیه باشلادی .

سربئ محمد بن مسلمه

فخر کائنات ، محمد بن مسلمه بی اوتوز سواری ابله « ضریه » ده نیان موضعه ساکن بی بکر بن کلاب اوزرینه کوندردی . ابن مسلمه کوندوزلری اختفا ایده رک ، کیجه لری یورو به رک او موضعه واصل اولدی ، اخذ ایتمش اولدینی امر پیغمبری به اتباعاً بغتة بی بکر بن کلابک اوزرینه هجوم ایتدی ، بی بکر دن برقاچی مقتول اولدی ، دیگرلری فرار ایتدیلر . ابن مسلمه اوراده راست کلدیکی قویونلری ، دوه لری اوکنه قاتوب مدینه به عودت ایتدی . اموال خنیمتک خمس بیت المال ایچین افراز ایدلکدن صوکر ا متباقیبی بین الاصحاب تقسیم ایدلدی .

بنی عکلی و بنی عرینه و قعسی

واقعی ددیورکه : بنی عکلی و بنی عرینه قبیله لرینه مندوب برقاچ
 کشتی حضور رسالتیناهه کاوب دین مبین اسلام ی قبول ایتدیلر، بونلر
 مدینه نك آب و هواسیله امتزاج ایدمه دکارندن خسته لاندیلر ، ضعف
 وهزاله اوغرا دیلر . رسول اکرم اونلری برای تبدیل هوا قباتوابعندن
 ذی الجرد ناحیه سنده کائن عین طغنی جوارنده هواسی جیید بر محله
 کوندردی . اوراد، فخر کائنات کسوتلو ده وه لری رعی ایدلمکه ایدی .
 بوخسته لره شفا یاب اولونجه قدر بو دوه لرك سوتندن ایجه لرینه
 مساعده ایدلدی . بو سینه بر زمان دوه لرك سوتیه تغدی ایده لرك
 ارام ایتدنکن صو کرا بوخسته لر افاقت بولدیلر . اولرنده اتفاق ایده لرك
 بر صباح قالفوب رسول اکرم ک اون بش دوه سنی غضب ایله فرار
 ایتدیلر ، دوه لرك محافظه سته مأمور اولان فخر کائنات ک کوله سی یسار
 وقه دن خبردار اولونجه برقاچ کشیله برابر بوزان کوزاری تعقیب ایددرك
 یئیشدی ، غاصبار طور دیلر ، یسار ویا گنده کیلرله مقاتله ایتدیلر ،
 چشم نهایت یساری طوتوب اتی ، ایغنی کس دیلر ، کوز لرینی اویندیلر،
 و خانه لرینه ، اضربه دیکن طولدی ر دیلر، فخر کائنات بو وقته فحجیه دن
 خبردار اولونجه کرز بن جابر فهری بی بکرمی سوار ی ایله برابر
 بومرندلری تعقیب واستیصاله مأمور ایتدی . کرز بن جابر سیر سربیع
 ایله مدینه دن حرکت ایدوب یئیشدی . غضب ایتدکاری دوه لری
 لارندن ایدی ، یالکز بردانه سنی ذبح ایتشلردی . کندیلرینی یقلا یوب
 لرنی ارقالرینه باغلا دی و بویونلرینه بر رایب طاقدن ، اونلری بو حالد

مدینہ یمہ کتیردی ، فخر کائنات بوسیرادہ ہنوز غابہ خنزورہ سندن عودت
ایتمش اولدینمی جہتہ بو مرتداری اورایہ سوق ایشدیار ، مجمع السیول
دہ نیان موضعہ رسول اکرمک حضور عدالت نشورینہ چیقہ دیلر ،
بوانتادہ نازل اولان :

« اعجازاؤ الذین یحاربون اللہ ورسوله ویؤمنون فی الارض فساداً
ان یقتلوا او یصلبوا او تقطع ایدیہم وارجلہم من خلاف .. »
ماں منینی :

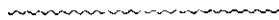
(اللہ ورسولناہ محاربه ایدنلرک وروی ارشدہ ساعی بانفساد
اولانلرک جزاسی قتال یاخود صلب ایدلک ویاخود جہنن متقابلتین دہ کی
الربیلہ ایاقلری قطع اولونتی در ..)
ایت جلیلہ نک حکم منینی ایچہ بونلرک اناری وایاقلری قطع
ایدلکدن سوکرا صلب ایدلبار .
دیگر بر روایتہ نظراً بو آیت جلیلہ بومرتدلرک صلب واعدامندن
سوکرا نازل اولشدر .

ارنوز یمنجی بابک نبی

ہجرت نبویہ نک ایلک بش سنہ سی ظرفندہ نازل اولان سور و آیات جلیلہ :

- سورہ بقرہ : الم ذلک الکتاب لاریب فیہ
- سورہ محمد : الذین کفروا وصدوا عن سبیل اللہ
- سورہ حدید : سبح للہ ما فی السموات والارض
- سورہ انفال : یسئلونک عن الانفال

- سورة مجده : قد سمع الله قول التي
 سورة طلاق : يا ايها النبي اذا طلقتم النساء
 سورة صف : سبح لله ما في السموات وما في الارض
 سورة ثورى : هم عسق كذلك يوحي اليك
 سورة نور : سورة انزلناها وفرضاها
 سورة منافقون : اذا جاءك المنافقون قالوا نشهد
 سورة نسا : يا ايها الناس اتقوا ربكم
 سورة آل عمران : الم الله لا اله الا هو الحي القيوم
 سورة مائده : يا ايها الذين آمنوا اوفوا بالتقود
 سورة احزاب : يا ايها النبي اتق الله
 سورة ممتحنه : يا ايها الذين آمنوا لاتخذوا عدوى
 سورة تحريم : يا ايها النبي لم تحرم ما احل الله لك
 سورة حجرات : يا ايها الذين آمنوا لاتقدموا
 سورة توبه : براءة من الله ورسوله

اوتوز سکزنجی باب

التنبی سال هجرت

غزوة بنی لحيان — غزوة ذی قرد — غزوات دسراہی سائره — دعای
استسقا (۱) — حج بیت اللہ مفروضی

غزوه بنی لحيان

بنی لحيانك مكر و خيانتنه قربان اولارق شهيد اولان عاصم بن
ثابت ، خبيب بن عدی و رفقاسنك انتقامنی الموقصدیله . فخر کائنات
هجرتك التنبی سالنده مهاجرین وانصاردن متشکل ایکی یوزسواریله
بو قبیلهك اوزرینه حرکت ایتدی .

رسول اکرمك مدینهدن حرکتنی استخبار ایدن بنی لحيان طاغیره
فرار و التجا ایتدیلر ، فخر کائنات ، عاصم بن ثابتله رفقاسنك
اسیر و شهید ایدلش اولدقلری موضعه کلنججه شهید ایچین استغفار و خیر
دعا بووردی . بوراده بر ایکی کون ارام ایدیلرک اطراف و نواحی به
سریلر اعزام ایدلدی . صوگرا فخر کائنات ، عسفان ، موقعه حرکت
ایتدی ، بورادن ابوبکر الصدیقی قریبیلرله خوف و خشیت ایراث
ایتک بقصدیله ، غمیم طرفه کوندردی . فقط جناب صدیق اورالرده هیچ
بر دشمنه تسادف ایتهدن نزد رسول الله عودت ایتدی . رسول اکرمده

(۱) یاغفور دعای دمکدر .

او: دوی اسلامی آلوب مدینه به حرکت بووردی . بوغزوه اون درت کون و کیجه دوام ایتشدرد .

••

غزوهٔ نزی قرد (یاغورد غابه)

صحاح احادیثده مسطور اولدیفته کوره سلمة بن الاکوع ده یورکه :
 بن ورسول اکرم ک کولهسی رباح مدینه خارجه چیقمشدق ،
 بن التمه ابوطلمحه تک اتی واردی . سبح سادق دلوخ ایتیه باشلا دبی
 صیراده عبینه بن حصین ک اوغلو عبد الرحمن بردنبره ظهور ایتدی ،
 رسول اکرم ک مرعاده کی سوتلوده وه لرینی غضب ایتمکه برابر چوبانی ده
 اولدوردی . بن آندن ایتدم ، رباح ده دم که : سن بواته بین کیت ،
 رسول اکرم ی بو حادنه دن خبردار ایت . رباح هانا اته بیئوب مدینه به
 کیتدی . بن ایسه او موقعه کی تیه چیقوب « واصباحاه ا » ده به
 اوچ دفعه فریاد ایتدکن سوکرا مشرکاری تعقیبه باشلام . قلیجم ،
 اوقم ، یایم یانمه اولدیفندن اولزه اوق آتوب برچوقلرینی بیجروح ایتدم ،
 مشرک سواریلری اوزرله هجوم ایتدکجه بو موقعه کثرتله بولونان
 اغاجلردن برینی سبر انخاز ایدر وهجوم واقعی دفع ایلریم ، وهر
 ایتشده : « خذها وانا بن الاکوع والیسوم یوم الوضع : آن بو اوقی
 بن ابن الاکوعم بوکونده لیمارک یوم هلاکیدر » دیردم . مشرکار بنی
 یک زیاده صیقشدردنلری زمان طاعک صرپ بر تحله انتجا ایدر
 واوزلرینه طاش آاردیم . بر زمان بومنوال اوزره اوغراشدیم . مشرکاری
 اوقدر بیزار ایتدم که نهایت ده وه لری ترک ایدوب کیتدیلر . بن ده

اونلری مدینه په طوغرو سوردکنن صوکرار تکرار مشرکاری تعقیب
ایتدم ، ینه اوق آنارق اونلری بیزار ایتمه به باشلادم .

بنی اشغال ایتمک ایچین اونلر ، نیزه لرینی ، لباسارینی اندیلار ، فقط
بن اونلرک اتدقلری شیلری طوپلامایا اصلاهمیت ویره یوب ارق و طاش
آتمقده دوام ایتدم . بو ائنده کونش سمت رأسده یو کسلهش وشدید بر حرارت
نشر ایتمکده بولونمشدی . مهبتنده بر طاقم مشرکار بولوندیغنی حالده
عینته بن حصین فزاری بردنبره ظهور ایدرب بونلرک امدادینه کلدی .
بریکلر عینسه به اشتکا ایدوب ، بنم ایچین ، بو حریف صباحدنبری
ارقامزدن کلپور ، المزدن نه وارسه هپنی الدی و الا زده پشیمه نزی
براقاپور ده دیلر . عینسه ، اونلره ده دی که : او ، امسداد الاجفنی
بیلدیکی ایچین سزی تعقیب ایتمکدن فارغ اولمایور ، فقط نام بو ائنده
رسوم اکرمک جنود مظفره سی اغاچلرک ارالرندن کوروندیلر ؛ اولاً :
احزم بن اسدی ، ارقاسندن فارس رسول الله ابوقتاده ، دها صوکرار
مقداد بن اسود کندی ، میدانه چیقدی . مشرکار ، اسلام سواریلرینی
کورر کورمز فرار ایتدیلر سه ده احزم اسدی اونلری تعقیب باشلادی ،
بنده همان طاغدن اینوب قوشدم ، احزمه یتیشدم وده دم که :

— ای احزم ! یالکنز باشنه مشرکارک ارقاسندن کیتمه بلکه سکا
بر ضرر اپرات ایدرلر ، صبر وانتظار ایت که رسول اکرم له اصحاب
گرامده موصلت ایتسینلر .

احزم اسدی بکا شو جوابی ویردی :

— ای سلمه ! خدایه ایمان ایدیورسه که جنت و جهنمی حق
بیلورسه که ینله مقام شهادت اراسنده حائل اولما .

بوسوزی ایشیدتجه احزم اسدی نك انك دیزکنی براتدم او، انئی
 درحال مشرکاره طوغرو سرعتله تحریک ایتدی ؟ عینیه بن حصینك
 اوغلو عبدالرحمنه بئشهرك نيزه سیله اونی جرح ایتدی ، اوده نيزه سیله
 احزمی شهید ایدرک انسه راکب اولدی ، ابرقانه عبدالرحمنه
 یتیشدی ونیزه سیله اونی قتل ایدوب التندهکی احزمك اتی الدی و اوکا
 سوار اولدی ، بن و ابو قتاده ایله مقناده ، مشرکاری تعقیباً اوقدر اوزا
 قلاشدق که رسول اکرمه عسکر اسلامک انئی مشی و حرکتده قالدیردقلری
 توزی بیله کورمه من اولدق . کونش ضرربه میل ایدنجه یه قدر مشرکاری
 قووالادقنن وایکی انلرین دها الدقنن صوکر ا عودت ایتدک ، بش
 یوز قدر اصحاب کرامله ذی قرد اسمنده کی چشمه سارک یا گنه نزول
 ایتش اولان رسول اکرمه ملاق اولدق . کتارک الیدن قورتارمش
 اولدیغم ده وولری ذیح ایتشلر ، بریان ایتمکله مشغول اولوبورلردی . بن
 طوغروجه فخرکائاتك حضورینه داخل ازلدم و دادم :

— یارسول الله ! بکا مساعده بوپورکه اصحاب کرامدن یوز کئی
 انتخاب و تفریق ایدوب مشرکاره بئشهیم و هیچ برنی صنغ بر اقایایم .
 فخر کائات بوپوردی که :

— یا سلمة ؟ دیدیککی یا یارمیسک ؟
 بن :

— یارسول الله ! سفی نبوتله اعزاز ایدن خرا حق ایچین بابارم .
 رسول اکرم تبسم ایدرک اذا ملکک سمح : نسه ثروت ایتدیکک
 زمان ساحت ایت . ده دکنن صوکر ا بوپوردی که :

— شیمدی ، اونار ، غطفان قبیله سنه مسافر اولمشلردر ؛ این الا کوع .

جزئی بر مدت کچدکدن صوکر ا بر آدم کلدی ، فرادیلرک غطفان قبیله سنده مسافر اولدقلرینی و بنی غطفان اونلره اکر اماً برده وه کسمشارسده طعامه مباشرت ایده جکلری صیراده یول اوزرندن ناکاه توز قالقماسیله محمدی لرك کندیلرینی تعقیب ایتدکاریسه ذاهب اولاراق همان فرار ایتدکارینی خبر ویردی .

فخر کائنات کیجه بی بو موقمه کپیردی . بو غزوه ائناسنده رسول اکرم ، ابوقتاده و سلمه حقلر ائده : « خیر فرساننا ابوقتاده و خیر رجائنا سلمه : سواریلر منک خیر لیسئ ابوقتاده در ؛ پیاده لر منک خیر لیسئ سلمه در . » بوردی .

❦

سربۀ عظمتہ بنی مخصئ اسدی .

رسول اکرم ، عکاشه بنی محسنی - معینه قرق نفر ویره رک - غمر نام موقمه ساکن اولان بنی اسدن بر قوم اوزرینه کوندردی . عکاشه نك اوزرلرینه حرکت ایتدیکنی استخبار ایدن بو طائفه خانهلرینی ترک ایدوب فرار ایتدیلر ، اسلام لر غمره واصل اولدقلری زمان هر طرفی انساندن خالی بولدیلر . عکاشه اطراف ونواحینی تبسس ایتک اوزره شجاع بن وهبی کوندردی . شجاع ، بنی اسدن برینه تصادف ایده رک اسیر ایتدی . بواسیر بنی اسدک حیواناتی اخفا ایتدکلری محلی مسلمانلره کوستردیکندن قتل ایدله یوب اطلاق اولوندی . عکاشه ، بنی اسدک بر جوق ده وه سنی اغتنام ایده رک مدینه به کتیردی .

❦

سریهٔ زید بن حارثه

طرف پیغمبریدن بطان نخله به قریب جود نام موضعه ساکن
بنی سلیم اوزرینه کوندربان زید بن حارثه بوناردن بمضیبنی اسپر
وحواناتی آلاق مدینه به عودت ایتدی .

سریهٔ محمد بن مسلمه

رسول اکرم محمد بن مسلمه بی اون نفرله برابر ذی القصه نام موضعه
بنی ثعلبه دن بمضیلرینک اوزرینه کوندردی . ابن مسلمه کیجه این بونلرک
اوزرینه هجوم ایتدی . بنی ثعلبه افرادی یوز کشی به قریب ایدی .
ایکی طرف یكدیکره اوق ائدیله . بر زمان صوگرا مشرکله البرنده کی
غارغیلرله مسلمانلرک اوزرینه هجوم ایدهرک یاران رسول الله دن برقاچنی
شهید ایلهدیلر . ابن مسامده مجروح - آ مقتوللرک آراسنه دوشدی .
اهل اسلام دن بری آرقاسنه آلوب مدینه به قدر کوتوردی .

سریهٔ عبیده بن الجراح

فخر کائنات محمد بن مسلمه سریه سنک انتقامی آلمق ایچین عبیده
بن الجراحی قرق عسکرله اهل اسلامک شهید ایدله کارمی محله اغتام
ایتدی . فقط مشرکله او موقعی ترک ایله فرار ایتش اولدقلرندن
عبیده اونلرک برقاچ ده و سنی وقویونق اغتام ایدهرک مدینه به عودت
ایلهدی .

سریہ زبیر بن عمارہ

شام دن عودت ایدن قریش کاربانی وورمق اوزره فخر کائنات
 زید بن حارثہ بنی عبصہ نیان موضعه کوندردی. زید اوموقعه عزیمت
 ایدهرک قریشک کاربانی ووردی وبتون اموال وامتعه بی اغتنام ایتمکله
 برابر برقاچ کشی بی ده اسپر ایدهرک مدینه به عودت ایلادی. رسول
 اکرمک بریمه عصمتیناهی جناب زینبک زوجی ابوالعاصه بواسیرلرک
 آراسنده بولونوبوردی. زینبک التماسی اوزرینه ابوالعاصه امان ویریلوب
 اموالی اعاده قیلندی. روایت اولوندیغنه کوره ابوالعاصه بودغه اسلامه
 شرفیاب اولمغه زوجہ سی جناب زینب کندیسنه اعاده ایدمشدر.

••

سریہ عبدالرحمن بن عوف

رسول اکرم عبدالرحمن بن عوفی حضور سعادت نشور رسالتیناهه
 جلب ایدیب شو :
 « اغز کذا بسم الله وفي سبيل الله فقاتل من كفر بالله ولا تغل ولا تغدر
 ولا تقتر، وايدا ،
 مال شریفی :
 (اسم خدا ایله سبیل خداده غزا ایت کافر بالله اولانلرله مقاتله
 ایت غنائمه خیانت، خلقه غدر، اطفالی قتل ایتمه)
 اوامری اعطا ایتدکنن سوکرا دومة الجندل موضعنده ساکن اولان
 بنی کلب اوزرینه سوق ایتدی . اولا اولنری اسلامه دعوت ایت.
 قبول ایدلرسه رئیسارینک کریمه سنی طلب ایله بووردی . عبدالرحمن

مدینه دن حرکتله دوماه الجندله مواصات ایتدی . بنی کلب قبیله سی ایچنده او چ کون قالدی . اوناری اسلامه دعوت ایتدی . رئیس لری اولان اصبع بن کلای نصرانی ابن عوفک الندم مسلمان اولدی . قبیله سندن برچوق کسه لرده اوکا متابعتله اسلامی قبول ایتدیلر . ایتینلر جزیه اعناسنه راضی اولدیلر . عبدالرحمن ابن عوف ، امر پیغمبری به اتباعاً اصبع بن عمرو کلای نک کریمه سی تماضری طلب ایدرک اونیکله برابر مدینه به عودت ایتدی . فقهای سهه دن و کبار تابعیندن ابوسلمه بوقیزدن دنیا به کیشدر .

..

سریه علی بن ابی طالب

فدک ده نیلن موضعه متمکن اولان بنی سعد بن بکر قبیله سنک عسکر طویلایوب خبیر بهودیاریله مدینه اوزرینه هجوم ایدرک لری استخبار ایدلمی اوزرینه فخر کائنات علی المرتضی بی یوز نفر له بنی سعدی تأدیه مأمور ایتدی . جناب ولایت ماب معیتله برابر کیجه یورویهرک ، کوندوز صافلانارق فدک جاننه عزیمت ایلدی . یولده تصادف ایتدک لری بر شخص کندیسنه امان ویرلدیکی تقدیرده اهل اسلام ی بنی سعدک بولوندی بی محله دلالت ایدوب کونوره جکئی تمهید ایتدیکله امان ویرلدی . اوده تمهدی وجه ایله جناب علی بی بنی سعدک بولوندی بی محله ایصال ایتدی . مسلمانلر آکمزین مشرک لرک اوزرینه هجوم ایدرک اونلری پریشان ایتدیلر ؛ بش یوز ده وه لرینی ، ایکی بیگ قویونلرینی اغتنام ایلدیلر . علی المرتضی ده وه لرک اک کوزلرندن بر قاجنی رسول الله ایچین

تفریق ایتدکن سوکرا غنائک متباقیسنی تقسیم ایدوب مدینهیه
 عودت ایتدی .

••

سریه زید بن حارثه

زید بن حارثه لاجل التجاره شامه کیدیوردی . اصحاب کرامدن
 بعضلریده زیده شامده بیع اتمهسی ایچین بعض اموال وامتعه
 اعطا ایتدیلر . زید وادی انقری ده نیلن موقعه یاقلاشجه فزاره قبیله سنه
 منسوب بنی بدردن بر گروه اوکنی کسیدی . زیدک معیتده آنجااق
 برقاچ کشی بولونویوردی . مشرکارسه غلبه لکدی . طرفین بکدیکر یله
 حربه کیریشدیار ، کفار احرارز غایت ایتدی ، اهل اسلامک اموال
 وامتعهسی غارت ایدلدی . مشرکازک انلرندن قورتولان زید، مدینهیه
 عودتله وقوعه کلن حادثه بنی فخرکائات، عرض ایتدی ، رسول اکرم ،
 زیدک معیته مقدار کافی عسکر ویروب کندیلرندن اخذ انتقام اتمهسی
 ایچین اون بنی بکرک دیارینه کوندردی ، زید وادی انقرییه غریمتله
 بنی بکرک بعضلرینی قتل وبعضیلرینی اسیر ایتدکن سوکرا مدینهیه
 عودت ایلهدی .

••

سریه عبداللہ بن رواحہ

ابورافعک قتلندن سوکرا خیر بودیاری اسیرین زرامی کندیلرینه
 رئیس انتخاب ونصب ایتدیلر ، اسیرک اهل اسلامدن انتقام قصدیله
 قبائل عربی برر زیارت ایدرک رسول اکرم له حرب و قتاله

تشویق اتمیه باشلادینی تحقق ایتمکه فخر کائنات اوتوز نفر عسکرله عبدالله بن رواحه بنی بو ملعونی استیصاله مأمور ایتدی . عبدالله بن رواحه معیتله برابر خیره کیتدی . اسیر بن زرامله ملاقات ایدرک :

— یا اسیر ! رسول اکرم سنکله ملاقات ایتمک ایسته یور ؛ عهده گده بولونان خیر امارتنی تصدیق ایدم جک ،

بوللو سوزلرله اسیری طمه، دوشوردی . اسیریا گنه اوتوز یهودی آلوب عبدالله بن رواحه ایله برابر مدینه یه طوغرو حرکت ایتدی . قرقره ده نیلن محله کانیجه اسیرک کوکانده اشتباه وندامت پیدا اولدیغندن مسلمانلری قتل ایله کری دونمک ایسته دی . فقط الی قیلیجنگ قبضه سنه کرتوردیکی صیراده عبدالله بن انیس اونک نیت فاسده سی کشف ایدرک :

— نه با بیورسک یا ملعون !

ده یه قیلیجنی چکوب اسیری قتل ایله ده وه سندن آشاغی بو وارلادی . اصحاب کرام ده دیگر یهودیلری قیلیجدن کپیردیار ، اعل اسلام مدینه یه مواصلت ایتدیار ، عبدالله بن رواحه اثنای راهده وقوعه کلن حادثه یی فخر کائناتمه نقل و اخبار ایله دی . رسول اکرم ماجرایه واقف اولدقدن سوکرا :

« قدینجیکم الله من القوم الظالمین » مأل شریفی :

« جناب حق سزی او قوم ظالمن خلاص ایله دی . » بو بوردی .

دعای استسقا

احادیث صحیحه ده ثابت اولدیفنه کوره رسول اکرم ، مدینه ده مسجد شریفده خطبه او قومقده ایکن مُبْرَك قارشینه مصادف اولان قاپیدن بر مرد اعرابی ایجری کیره رک ده دی که :

— یا رسول الله ! دو اب و مواشی هلاک اولدی ، انسانلر آلام جوع ایله قیور اقمقده ، یولردن آرتق انسان کچمه یور ، اشجار و نباتات قورودی ، جناب حقه دعا ایت که یا غمور ، برکت احسان ایتسین .
بوك اوزرینه فخر کائنات :

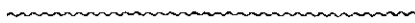
« اللهم اسقنا ، اللهم اسقنا ، اللهم اسقنا : یاربی ! بزى باران فیض آورله سیراب ایت ، یاربی ! بزى باران فیض آورله اسقا ایت . »
ده یه تضرع و دعا ایله دی . رسول اکرم منبردن هنوز اینجه مشدی که مبارک حییه سنک اوزرینه مسجدک سقنندن یا غمور طامله لر ی سقو ط ایتیه باشلادی .

مدینه نك اطراف و نواحیسی باشدن باشه سیراب اولدی .

مهك فرصه ارطاسی

جمهور اهل سیرک قولنه نظراً حج بیت الله آلتنجی سال هجرتده فرض اولدی . حال بوکه علمای اسلامیه دن بر طاقنک رایسه کوره حج بیت الله طقوزنجی سال هجرتده فرض اولمشدر .

اوتوز طقوزنجی باب

آلتنجی سال مجرتدن مابعد

هریبیه رقهسی

حدیبیه ، حرم مکه نواحیسینده بر قویونک اسمیدرکه بونواحی
بواسمه شهرتیاب اولمشدر ، رسول اکرم بر کیچه عالم نامده اصحاب
کرامله برابر کعبه معظمه نك زیارتنه کینمش ، عمره بی ادا ایتمش ، بیت
اللهک مفتاحنی انه آلمش ، اصحاب کرامدن بعضلری باشلرینی تخلیق
ایتمش کوردی . بورؤبایی اصحاب کرامه تقریر ایدنبه اونلر بمنون
اولدیلر وبوسنه ایچنده حج بیت اللهک میسر اولاجغنی استدلال ایتدیله .
رسول اکرم عمره نیتیه حاضر لاقده اولدیغنی اصحاب کرامه اخبار
ایتدی ؛ اونلرده لوازم سفریه لرینی اکل ایتیه باشلادیلر . ابن ام
مکتوم مدینه ده قائم مقام نصب ایدلدی .

ذی القعدة نك ایلک بازار ایرته سی کونی فخر کائات ، اصحاب
کرامه برر قیلیجدن باشقه یا کلرینه سلاح آلاملرینی امر ایدرک
« قصوی ، اسمنده کی ده وسنه بیندی . ازواج مطهراتدن ام سلمه
رفاقتنده ایدی ، اصحاب کرامدن بیک آلتی یوز کشیه برابر مدینه دن
حرکت ایتدی . حضور الاهی به قربان ایدلک اوزره یتمش ده وه
کونوروبوردی ، بوده وه لرک ایچنده بدر غزوه سنده اغتنام ایدیلن

ابو جهل ك ده وه سی ده بولو نو بووردی، اصحاب کرام دن ذی قدت اولانلرده یا کلرینه بر ده وه آلدیلر. فخر کاشات اوکله تمزینی ذوالحلیفه ده نیلن موقعه قیلدی. عمره ایچین احرامه کیرهك شو وجه ایله تنبیه بووردی:

« اللهم ليك ايک لاشريك لك ايک ان الحمد والنعمة لك والملك لا شريك لك .

اصحاب کرامك اکثریمی فخر کاشاته اتباعاً بوموقعه احرامه کیردیلر، بعضلری ده جحفه ده نیلن . وشعهده احرام باغلادیلر . فخر کاشات، ناحیه بن جنذب اسلامی بی ده اولرله برابر اولجه یوله چیتاردی، اولك عقبنجه کندیسی ده اصحاب کرامله برلکده ذوالحلیفه دن حرکت ایلدی، عباد بن بشری پدشدار اولوق اوزره تفریق ایدیلن مهاجرین وانصار دن مرکب یکریم سوارییه امیر نسب ایلدی. رسول اکرمك مککه طوغری حرکت یتمش اولدینی خبری مشرکینه واصل اولونجه بربرله مشورت ایلدرك فخر کاشاتی زیارت کعبه الله دن منع ایتمه قرار ویردیلر، اشرافده قبائله مراجعت ایلدرك اونلری ده دائرة اتفاقلرینه آلدیلر، مکه خارچنده « بادح » ده نیلن موقعی اوردوکاه اتخماذ ایلدرك خالد بن ولید ایله عکرمة بن ابی جهل ی مقدمه الحیره امیر نصب ایلدیلر. فخر کاشات، هنوز ذوالحلیفه موقعنده ایکن خزاعه قبیله سندن بشر بن سفیان ی احوال قریشی تبسس وتحتیق ایتک اوزره مککه کوندره شدنی، اهل اسلام عسقلان موقعنه واصل اولدیلری ائاده مکدن عودت ایدن بشر بن سفیان فخر کاشات ه ملاق اولدی .

قریشی لڑك اهل اسلامى زيارت بيت الله دن منع ايمك ايجين حاضر-
لائقمده اولدقاريني بياديردى . رسول اكرم بو باده اعيان اصحاب له
استشاره بووردى .

اونلردن بعضلرى ده ديلر كه :

— قریشك امدادينه كلش اولان قبيله لرك يوردلرينه هجوم ايدلم ،
اونلر اولاد و عياللاريني ، مال و ملكلريني محافظه ايجين قریشي لردن
افتراق ايدرلر ، بوقائلى ناديب ايتدكدن سوكر ا كسب ضعف ايدمه جك
اولان قریشك اوزرينه ده يورورز ، اونلرى ده مغلوب ايدرز .
ابوبكر الصديق بوراينى قبول ايمه يوك :

— بز بورايه فريضة حجى ايفا ايمك اوزره كلدك ، حرب
ايمك نيتيله كلدك ، فى سبيل الله مسلكمزي تعقيب ايدلم ، مشركلر
بزه قارشى بيت الله ك مدخلنى سد ايدرلرسه او زمان مقاله ايدرز .
دهدى . فخر كائانات ده جناب صديقك راينى استحصان ايدرك
بووردى كه :

— خالد بن وليد مقدمة الحيش ايله برابر غميم ده نيلن محله
بولونويور ، بز صابه بر بولدن كيدرز ، بردنبره اونك قارشيسنه
چيقارز .

بو تعقيب ايديلن بول عادت ا يورونه يه جك درجه ده صارب اولد بفتدن
اهل اسلام بك زياده تمب و مشقته اوغرادى ، فخر كائاناتك بويله
بردنبره قارشيسنه چيقديغنى كورن خالد بن وليد « يلدح » « رجعت
ايدرك اهل اسلامك و رودينى قریشي لره اخبار ايتدى :

فخر كائانات اصحاب كرام له برابر حديبيه قربنده كائن « ثنية المرار »

دەنيان موقە، واصل اولونجە « قەسوى » يره چوكدى . وعين استفادە يورومە مەككە اصرار ايتدى ، سوكر ا قالدى ، حەيدىك نەبايئەسەكى قوبونك باشنە كاوب طوردى . بو قوبونك صوبى پك آزكن فخر كائاتك فيض دغاسيە صوبى چوغالدى ، بوتون اهل اسلام سىراب اولدى .

رسول اكرم حەيدىدە ايكن بدىل بن ورقاە خزاعى ، افراد قومندن - ذات قەسيت - بات يىغمىرى بە قارشى حسابات و الاتكارانە ابلە منحس اولان - بەش كسەلر رفاقئندە اولدنى حالە قريش طرفئدن مأموراً حضور نبوتئانھە كەرك قبائل عربدن ا كترىسك قريش لە اتفاق ابدوب حەيدىبە قوبولرىك اطرافنى اوردو كاه اتخاذا ايتش و اهل اسلامى مەككە دخولدن منع ائتمە بە قرار و یرمش اولدقلىنى اخبار ايتدى .

فخر كائات ، بدیلە :

— بز بورايە اونلرلە محاربه ائتمك مقصدیلە دكل ، عمره ائتمك نيتیلە كلك ، قريش سە حرب وقتالە پك زياده انھماك كوسترييورلر ، فقط بو انھماك اونار ايجين بادى خسران و هلاك اولاجقدر . ارامزده بر مدت موقە ايجين عقد صلح ابدەلم ، بومدت ظرفئندە بر برمزلە حرب وقتالە نصدى ائتمەلم ، تكليف ائيدىكم صلحى قبول ائتمە بە جك اولورلسە محمد (ص . ع) ك نفسى يد قدرئندە اولان الله عظيم الشانە قسم ايدرمكە اونلرلە نەبايئە قدر مقاتلە ابدە جكم . البته جناب حق ازال بووردىنى بو دىن مپنە نصرت بخش اولور ، مراد آلہى البته برىنى بولور .

یووردی. بدیل، حضور نبوتیناهدن چیقدی؛ انجمن قریش عودت ایتدی. تالیف ذات البینه چوق چالیشدی، عکرمة بن ابی جهل، حکم بن ابی العاص و سائر سفها، محمد (ص.ع) ک سوزنی بزه سوبله، ده به مخالفتده بولوندیارسه ده قریش ایچنده رشد و سداد اربابی اولانار بدیلی سوبله توب دیکله دیار، فقط فخر کائناتک صلح خصوصنده کی تکلیفی (حاشا) خدعه به حمل ایدرک ایستامادیلر. انجمن قریش ده حاضر بولونان عروه بن مسعود الثقفی ایاغه قانقدی و اولنره ددی:

— ای جماعت قریش! سز بنم بابام مثابه سنده دگلیسکنز؟ بنده سنزک اولوکنز، منزله سنده دگلی بزم؟ بنی محمدی لره قارشی میل و محبتله اتهام ایدر میسکنز؟ قریشی لر:

خایر، ایتمیز. ده یخه عروه:

— او حالده شوراسی ایجه معلومکنز اولسونک محمد (ص.ع) ک سنزه تکلیف ایتدیکی صلح و آشنی غایت معقول و خلوص و صفوته مستند بر صلح در. اونی قبول ایدک و بنی محمد (ص.ع) تزدینه ابعاث ایله یک، اونکله شرائط مصالحه به دائر مذا کره ایدریم.

ده دی. قریشی لر عروه نك رأینی قبول ایدرک کندیسنی نزد رسالتیناهه اعزام ایتدیار. عروه اهل اسلام طرفنه کیتدی حضور فخر کائنات کیره رک شووجه ایله سوزه باشلادی.

— یا محمد (ص.ع) قریش، سننک کندی قبیله کدر؛ اکر اونی کلباً قهر و تنکیل ایدر، اولاد و عیالی پریشان و محو ایلسه ک نه قازانش اولورسک؟ هم قوم عرب ده هیچ کندی قبیله سنی

استیصال ایتمش کیمسه بی ایشیتدگی ا اطرافکده بولونانلره باقیورم ،
 ذره قدر بر مغلوبیته اوغراسهك بونلر سنی بر اقوب فرار ایدرلر .
 بوی ادبانه سوزلردن منفعل اولان ابوبکر الصدیق، عسوه بی شدتله
 تکدیر ابله دی . عسوه حضور نبوتیناهده ایکن کوز اوجیله حاضر
 بولونان اصحاب کرامك حد غایه به واران اطوار تمظیمیه و اوضاع
 احترامیه سنی کمال تعجبیه مشاهده ایتمشدی . قریشی لرك نزدینه عودت
 ابتدکی زمان اونلره ده دی که :

— ای قوم قریش ا بن، قیصرک، کسرانک، نجاشی نك حضور-
 لرینه چیقتم، محمد (ص . ع) حقنده اصحابی طرفندن ایدیلن تمظیم
 واحترامک اونلردن هیچ برینه اظهار ایدلدیکنی کورمه دم ، محمد
 (ص . ع) که صاقالندن بر قیل دوشسه اصحابی یکدیگره مسابقه
 ایدرک او قیلی آلوب عزت و حرمتله صاقلا بورلر ، محمد (ص . ع) که
 حضورنده سوز سویله دکلری زمان کمال تمظیملرندن سسلری ایشید-
 له به جک درجه ده یاواش سویله بورلر ، کمال حرمتلرندن کوزلرینی
 قالدیروب یوزینه باقامایورلر ، اونک سزه تکلیف ابتدکی صلحی قبول
 ایدک ، بوصلحی قبول ایتمکده سزک ایچین خیر و صلاح واردر .
 محمد (ص . ع) که اصحابنه دقت ایتمم ، اونلرده اوپله بر حال وارکه
 — محاربه ابتدکیکنز تقدیرده — یا هپسی اوله جک و یا خود مطلقا سزه
 غلبه ایده جکلره .

عسوه نك بوسوزلری اوزرینه قریش ک معاهدلرندن اولان اچايش
 قومنك رئیس علقمه (باخودحایس) اهل اسلام طرفنه کیدوب اونلرک
 صرف عسره نیتله کلش اولدقلرینی مشاهده ایدنجه عودتنده قریشی لره :

— سز کعبه‌اللهی زیارتہ کلمش اولانلری نہحقله منع ایدیبورسکز؟
اکر بونا بجا فکر وحرکتکزده اصرار ایده جک اولورسه کز قومله
برابر سزدن افتراق ایدرم .

یوللو حدت آلود اعتراضلرده بولوندی .

فیخر کائنات ، مقصود ومدعائنی قریشی لره ابلاغ وافهام ایتمک
اوزره خراش بن امیه کعبی کوندردی ؟ قریشی لر خراشی قتل ایتمک
ایسته دیلر ساده قوم وقبیله سی اونی . حایه ایده رک خلاص ایتدیلر .

بونک اوزرینه رسول اکرم ، قریش زدنده پک عزیزو محترم اولان
جناب عثمانی اعزام ایتدی . عثمان (رض) انشای راعده ابان بن سعد بن
العاصه تصادف ایله دی ، ابان ، اونک طرف رسالتینا همدن سفارتله مککيه
کیتدیکنی بیلدیکی جبهتله اونی تحت امانته الارق کندی ددوم سنه
بیلدیردی و کندیسی ده دهوم نک ارقا طرفنه بیلندی . عثمان بن عفسان
قریشی لره مکالمه ایتدیکن سوکرا اونرک سوزلرینی رسول اکرم مابلاغ
ایتمک ایچین عودت ایتمک ایستدی ، اوکا ارزو ایدرسانک کعبه‌اللهی
زیارت ایت ددیلر . اوده جواباً بن بیت‌اللهی رسول اکرم له برانکده
زیارت ایده جکم . ده دی . بوسوزلر قریشی لری تردد وحدته دوشوردی
جناب عثمانی عودت ایتمکدن منع ایتدیلر . حقیقت حاملدن خبردار
اولمایان اهل اسلام ایسه کعبه‌اللهی زیارت ایده جکندن طولانی عثمانه
غبطه ایدیورلردی : فقط رسول اکرم : بن قویاً ظن ایدرم که عثمان بوسز
بیت‌اللهی طواف ایتمز ، بویوردی ، بوائتاده فیخر کائنات عثمانک مککده
قتل ایلمش اولدینی خبر کاذبی واصل اولدی .

بوتون اهل اسلام حزن والم ایچنده قالدی ، برنک اوزرینه فیخر

كائنات اورادہ بولونان براغاجك التندہ قعود ایدہ رك بوتون اصحاب
كرام اجتماع ایتدیلر ، حرب وقوعبولدینی تقدیرده دین مبین اوغورنده
شید اولونجهیه قدر صبروئیات ایدہ جککربنه دائر جلهسی فخر کائنات
ایله مبیاعه ایله دیلر .

بو بیعت . تاریخ اسلامده بیعة الرضوان ، ده به شهرت یاب اولدی .
بیعة الرضوانده (۱) فخر کائنات له مبیاعه ایدن مؤمنلر حقیقده جناب حق
سوره فتحده شو ایت جلیله یی :

« لقد رضی الله عن المؤمنین اذ باعوا نك تحت الشجرة ،
مال منین :

(تحت شجره ده مؤمنلر سکا بیعت ایتدکلری زمان جناب حقك
رضاسنی تحصیل ایتدیلر .)
انزال بووردی .

(۱) بیعة الرضوان : ارزو ورضا ایله اولان بیعت ده مکدر ، التندہ بیعت
وقوعبولان افاج برقبه کیی اولدیفندن شجره حدبة ده نیلمش او محله ده حدیبیه
اطلاق اولونمشدر .

قرقچی باب

حدیبه معاهده ناموسی -- بو معاهده صلحیه تک نمرات اولیه سی

مربوبیه معاهد ناموسی

بیعه الرضوانک عقب ختاندن جناب عثمانک بر حیات اولدینی خبری
 فرح بخش قلوب مسلمین اولدی ، رسول اکرم ، اصحاب کرامه :
 — فی سبیل الله کینمش وهنوز عودت ایتیمش اولان عثمانک بو بیعتک
 فضیلتندن محروم قالماسی جائز دکلدن ، (صاغ النی اشارت ایدرک)
 بو ، عثمانک البدر ، (صول النی اشارت ایدرک) بو ، بنم المدر .
 ده بوب صول النی صاغ النک اوزربنه وضع ایدرک عثمان طرفندن
 کندیسنه اجرای بیعت ایلدی .
 بیعت الرضوانک وقوعنی استخبار ایدن قریبشیرک قلبیرینه وهم
 وخوف طاری اولدی ، اهل اسلامه عقد صلحه میل و رضا کوستردیلر ،
 شرائط صلحیه یی تذکر و امضا ایتک اوزره سهیل بن عمرو و اشرافدن
 دیگر ایکی کسسه یی حضور فخر کائنه کوندردیلر . سهیل بن عمرو
 رفقاسبله برابر حضور فخر کائنه داخل اولوب بووجه ایله سوزده باشلادی :

— یا محمد (ص. ع) ! قریش سزله عقد صلح ایتمیه راضیدر ، فقط شو شرطه که بوسنه زیارت بیت الله دن فراغت ایدوب اونی کله جک سنه به تأخیر ایدرسکنز .

فخرکائنات درمیان ایدیلن بو شرط اساسی بی قبول ایتمکله شرائط سائرته کذا کر سنه کچیله رک مواد انیه تحت ، معاهده به الندی :

۱ — اون سنه مدت اهل اسلامه قریش مشرکاری یکدیگری له حرب وقتال ایتمیه جکلورد و طرفین افراددن هربری دیگر طرفک تحت تملکنده بولونان بلاد و اراضیده ایسته دیکی کبی کشت و کذار ایده جکدر .

۲ — طرفیندن هیچ بری دیگرینک حیاته یا خود مال و ملکته نه علناً ، نه خفياً سوء قصد و اطانته دست نیاوز ایتمیه جکدر .

۳ — مشرکاردن فخر کائناتک عهد و امانته داخل اولق ایسته یئله قریشی لر طرفدن نمانعت اولونما جق و ه تقابلاً اهل اسلامدن قریشی لرک عهد و امانته داخل اولق ایسته یئله ده فخر کائنات طرفندن نمانعت ایدله به جکدر .

۴ — اهل اسلام بو سنه مدینه به عودت ایده جکلر و کله جک سنه قیلججاری قیلر نه اولارق مکه به کلوب بیت اللهی زیارت ایلمیه جکلردر ، فقط مکه ده اوچ کوندن زیاده قلمیه جنلردر .

۵ — طرفیندن هیچ بری کندی متفقارینک نزاعاته نه اچیلدن اچینه ، نه ده کیزلیدن کیزلی به مداخله ایتمیه جک و بر طرف دیگر طرفک متفقارینه هیچ بر خصوصده ابراه مضررت ایلمه به جکدر .

۶ — رؤسایک اذنی اولماق سزین فخر کائناتک زدننه التجا و اهتدا

ایدن هر مشرك اعاده اولونا جق و مسلمانن دن ارتداد ایدر ب قریشی لره التحاق ایدنلر اعاده اولونما یا جقدر .

بوصوك مشرك حیرته دوشوردیكى عمر الفاروقی ، دهدی كه :

— یارسول الله ! بو مشرطی ناصل قبول ایدیورسكز ؟

فخر كائات بسم ایدرك اوكا شو وجه ایله جواب وردی :

یا عمر ! مشركلردن بزه كلوبده اعتماد ایدناری بزرده اعاده ایده جكز ، چونكه جناب حق اونره برنجات و مخرج احسان ایتمه نادرده ؛ بزدن ارتداد ایله مشركلره التحاق ایدناری اونلر بزه اعاده ایتمه به جكلر ؛ زیرا مسأله بزم اینمزده دكل ، مشركلرك آراسنده یاشامایه لایق اسافلدر .
شرائط صلحیهك حین مذاکره سنده فخر كائات قعود ایتمشدی ، آرقاسنده عبادة بن بشر ایله مسلمة بن اسلم قائماً طور و یور و قارشینده سهیل بن عمرو بروضع حقیرانه اخذ ایتمش او طور و یوردی ، سهیل ك آرقاسنده شهود صفتیه بو مذاکرانده حاضر اولان اهل اسلام بولونویوردی .

مذاكرات صلحیهك عقب ختاهنده سهیل ك اوغلو ابو جندل اهل اسلام اراننده كوروندی . ابو جندل هنوز مسلمان اولمش بو سببیه باباسی طرفندن الی آیغنی باغلاوب حبسه القا ایدلمشدی . اوكون بر فرصت بولوب محبسندن چیقمش و مكهك الت طرفنده کی بولدن كارك ایاغنك باغمایه اهل اسلامه التحاق ایتمشدی . سهیل بن عمرو اوغلو جندلی كورونجه :

— ایشته عقد ایتدیكمز عهدنامه صلحیه احكامنك ایاك دفعه تطبیق

ایدیله جکی بر حائنه . یا محمد (ص . ع) بو آدم بنم اوغلو مدر ، بکا
اعاده ایت .

ده پیرک حایقیردی . رسول اکرم :

— عهدنامه هنوز امضا و تااطی ایدلهدی .

بووردی سده سهیل بن عمرو :

— او حالده عهدنامه پی فسخ ایله عقد صلحدن صرف نظر ایدرن .

دهدی ه فخر کائنات ، ابو جندلک استثناء استرداد ایدلمسی
پک زیاده آرزو بووردی ، فقط سهیل اصرار ایدلک قبول ایتهدی .
بونک اوزرینه فخر کائنات :

— هیچ اولمازسه بوندن سوکرا ابو جندله سوء معامله ، اذا
وجفا ایته یکر .

بووردی . سهیل بن عمروک رفاقتنده بولندن مکرز بن حفص
بوندن سوکرا ابو جندلی تحت امانه آلاجنفی وهیچ کسه نک اوکا
ذره قدر اذا ایته سنه رضا کوسترمه به جکنی سو بولهدی . کندیسنتک
مشرکله تسلیم ایدیلوب اونلرله برابر مکیه عودت ایده جکنی ایشیدن
ابو جندل :

— ای مسلمانلر ! سزک نزدیکزه التجا ایتش کن بی مشرکله می
تسلیم ایدیورسکمز ؟ کيفارک بنم حقمده روا کوردیکی اذا وجفادن
خبردار دکلیسکمز ؟

ده به فریاد ایله بیجه فخر کائنات :

— ای ابو جندل ! صبور و متحمل اول ، جناب حنک سکا

احسان ایدہ جکی اجر و مکافاتہ اطمینانہ ربط قلب ایت ، مرحمت
الہیہ بہ اعتماد ایلہ . چوق کچمہ بہ جک سنی و سنک کی - ایادی مشرکیندہ
بولونان - مظلومین اسلامی اللہ عظیم الشان خلاص بویورہ جق . شیمدی
بومشکر کلرہ عقد ایتدی کمز صلحنامہ نک احکامنہ رعایتہ مجبورز ، چونکہ
بز ، اهل اسلام ، هیچ بر زمان عہدمزدن تخلف ایتہ دک . عون
الہییدن اصلا قطع امید ایتہ دہہ رک جنڈلک قلب محزونہ رشحنہ نثار
تسلیت اولدی .

فخر کائنات عہدنامہ نک امر تحریرینی جناب علی المرتضیٰ بہ حوالہ
بویوردی . عہدنامہ نک حین تحریرندہ سہیل طرفندن وقوعبولان
اعتراضاتہ رسول اکرم طرفندن مسامحہ و قبول ایلہ مقابلہ اولوندی .
صلحنامہ بی شاہد صفتیلہ اسلامردن ابوبکر الصدیق ، عمر بن الخطاب ،
عبدالرحمن بن عوف ، عثمان بن عفان ، ابو عبیدہ ، محمد بن مسلمہ ،
ابوجندل بن سہیل و اهل اسلامک معاہدی اولان بی خزاعہ ، مشرکاردن
خویطیب بن عبد العزی ، مکرز بن حفص ایلہ دیکر بر ایچی مشرک
واونلرک معاہدی اولان بی بکر امضالادیلر .

سہیل بن عمرو صلحنامہ بی واوغلو ابوجندلی آلوب مکبہ عودت
ایتدی . اوناری تشیع ایتکدہ اولان عمر بن الخطاب ابوجندلہ :
- صبر ایت ، صبر ایت کہ بومشکر کلرک قانی کبارک قانی کیبی ہدر
ایدیلہ جک .

دیکلہ برابر آلوب باباسنی اولدورمہ نی ایچین خنچرینک قبضہ سنی دہ
اوکا اوزانیوردی . فقط ابو جندل باباسنی اولدورمک ایستہ مہدی
وعمر بن الخطابہ دہدی :

— بابای نه ایچین ، سن ، کئندک اولدورمه یورسک ؟

همربن الخطاب :

— فخرکاتات نهی ابتدی ده اونک ایچین اولدورمه یورم .

ابو جندل :

— بن ده سنک کبی رسول اکرمک امر ونهینه اطاعتنه مجبورم .

∴

مهیدیه صلحنامه نمرات ابتدایی سی

حدیبیه صلحنامه سنک حین تنظیم وتحریرنده عمرالذاریق وبعض

اصحاب فخرکاتاته ده دیلرکه :

— یارسول الله ا وادی مکده تحلیق رأس [۱] ابتدکنن سوکرا

مفتاح بیت الله المده اولارق حرم کبه به داخل اولاجم بویررمامشمی ابدک ؟

رسول اکرم :

— اوت ، بویه سویله دم ، فقط بونلرک بوسنه ظرفنده ، بوسفر

اثناسنده وقوعه کله چکنی سویله دمی ؟ بو یوردی واصحابه خطاباً :

— یوم احدهدده هیکنرک پریشان اولدیفکزی وسزی صوت بلندایله

دعوت ایتدیکم حالده هیچ بریکز سسمی طوبوب جواب ویرمه دیککزی

اونوتدیکزمی ؟ احزاب مقاتله سنده مشرکله سزی طرفدن ، چیل

وصحرا جهتلرندن محاصره وتضییق ایتدیکی زمان حق جل وعلا حضرتلری

سزه وعد ایتمش اولدینی فوز ونجاسی احسان بو یورمادی می ؟

[۱] تحلیق : تفصیل وزنده ، باشی تراش ایتک .

دهد کدن سوکرا اهل اسلامك عنایت الهیه ایله خلاص اولدینی
بر چوق مهالك و بخاطرانی تعداد ایتدی . اصحاب کرام یکنزان
اولارق :

— الله عظیم الشانله رسول اکرمك خبر ویردیکی شیلر هب
حقیقتدر ، یار رسول الله ا بزم عقولنز ، سزك غور تصور اتکزله واصل
اولفدن قاصر در و جناب حوله سنك آرا کده کی سرائره نفوذ ایتمکدن
عاجز در .

دهدیلر . فخر کاشات حج و طوافک وقوع بولدینی سنه ، رامن
مبارکی محلق اولارق کعبه کیرنجبه اهل اسلام :

— ایشته سزه وعد ایتمش اولدینغ شی تحق ایتدی .
بو یوردی و فتح مکه سنه سنده مفتاح بیت الهی دست مقدسه الینی
زمان عمر الفاروقی چاغروب :

— یا عمر ا سکا سوله مش اولدینغ شی ایشته حقیقتپذیر اولدی .
دهدی . روایت اولوندیفته نظراً حدیبیه مصالحه سنك مذا کرانی
امتداد ایتدیکی مدت ظرفنده اسلامی قبول ایدنلرک عددی دین مبینک
بدایت ظهور ندبری اسلامله شرفیاب اولانلرک عددینه مساوی ایتمش .
هیچ بر حرب و قتال حدیبیه مصالحه سی قدر اسلامه فوائد کثیره
بخش ایتدی . شو قدر وارکه اصحاب کرام بومصالحه نك عقدنده کی
اسباب و حکمتی بردنبره فهم و ادراک ایدمه مدیلر ، سوکرا اونک نمراتی
اقتطاف ایتدیگه الطاف سبحانییه قاشی سجده بر شکران اولدیلر .

صالحنامه امضا ایدلدکن سوکرا فخر کاشات :

— قربانلریکیزی ذبح ایدیکیز وباشاریکیزی ترانس ایله بیکیز .
 ده یه امر ایتدی وبالذات قربانی کسدکدن سوکرا راس مبارکنی
 خراش بن امیه بن فضل خزاعی به تراش ایتدیردی، اصحاب کرام ده وقوع
 صلحدن طولانی محزون ویکدر اولارق امر پیغمبری به ایشال ایتدیلر .
 حدیبیه ده یکریمی کون قدر اقامت ایتدکدن سوکرا فخر کائنات
 اصحاب کرام له برابر مدینه به عودت بو یوردی . اثنای راهده « کواع
 الغمیم ، ده نیان موضعهده :

« اَنَا فَتَحْنَاكَ فَتْحًا مَبِينًا . . . »

آیت جلیله سی نازل اولغله فخر کائنات :

« نزلت علی سوره هی احب الی مما طلعت علیه الشمس »

مال شریفی :

(بکا بر سوره نازل اولدی که او سوره بنم ایچین اوزرینه شمس

طلوع ایدن هرشیدن واحب در .)

ده بهرک اصحاب کرامه تبلیغ و تبشیر ایله دی .

فخر کائناتک حدیبیه ده بولوندینی ائشاده برچوق قریش قادیئلری

اوردوی اسلامه انجی و دین حتی قبول ایله اهتدا ایتدیلر ، مشرکله

بو قادیئلری استرداد ایتک ایسته دیلر سه ده متن عهدنامه ده بویله برنجی

موجود و مندرج اولمادیغندن رسول اکرم بونلرک رد و اطاده ایدله لرینه

موافقت بو یورمادی . بو حادثه اوزرینه شو آیت جلیله :

يا ايها الذين آمنوا اذا جاءكم المؤمنات مهاجرات
فامتحنوهن . . . الآية ،

مأل منيفي :

(ای اهل ایمان ا مؤمن اولارق نزدکزه هجرت وانجنا ایدن
قادیئلری امتحان ایدیکز ، جناب حق اولرک ایمانه سزدن دها
اعلمدر ، ا کر او قادیئلرک مؤمن اولدقارینه عام ووقوف پیدا ایدر-
سه کز اولری کفارہ رد واعاده ایتیه بیکز، زیرا نه او قادیئلرک کفارہ
ونده کفار او قادیئلره آرتق حلال دکلدر .)

نازل اولدی . بومؤمنات ولنجیه ایچنده سبیعة بنت حارث الاسلامیه
ایله عقبه بن ابی معیطک قیزی ام کلثومده بولونویوردی . سبیعه نك
زوجی مسافر المخزومی اونك ردیفی طلب ایتدی ، فقط رسول اکرم
بوابده امر الھی نازل اولمش اولدیفنی بیان ایدرک اعاده ایتهدی .
بالکزه آوهم ما انفقوا « امر جلیله اتباعاً مسافر زوجہ سی سبیعه نك
صدائقی ده [۱] رد ایتدیله . سبیعی عمر بن الخطاب تزوج ایتدی ، ام کلثومی
زید بن حارثه تزوج ایتدی ، زید و نه حربنده شمید اولمقله ام کلثوم
زید بن عوامك تحت نکاحنه کچدی . نیک طرفندن تطلیق ایدلرکدن
سوکرا اوننی عبدالرحمن بن عوف استنکاح ایتدی ، نهایت عمرو بن
امامك نکاحی آتنده وفات ایلهدی .

(۱) صدایق : بدل نکاح ، مهر .

فخر کائنات مدینه به عودت ایتدکدن سوکرا ابو بصیر عتبه بن اسید بن حارثه ثقفی ، دین مین اسلامه شرفیاب اوله رقی مکدن فرار ایتدی ویدی کون راجلاً یورو به رک مدینه به واصل اولدی . عقبنجه قریشی لر مککه به ایکی آدم کوندروب اونک کندیلرینه تسلیم ایدله سفی طلب ایتدیلر .

فخر کائنات قریشی لرله عقد ایتش اولدینی معاهده صلیه احکامنه رعایه ابو بصیری کلن ادملره تسلیم ایتدیردی ، بونک اوزرینه ابو بصیر ده دی که :

— یارسول الله ! سن ، نبی ، اذا وجفا ایدم جکلرنده ، دین حقدن چه ویرمه به اوغراشا جکلرنده ترددواشتباه جائز اولمایان مشرکله ناصل تسلیم ایدیورسک ؟ رسول اکرم جواباً :

— یا ابو بصیر ! یک ابی بیایرسک که قریشی لرله آرامزده بر معاهده صلحیه وار ، دین مین اسلام ، عهده خیانت ایتمکدن بزی منع ایدره سن کیت ، جناب حق سفده ، مکده کی دیگر مسلمانلری ده صون صمدانیسیله محافظه بیورور .

ده دی . مکهدن کلش اولان ایکی مشرک ابو بصیری آلوب کیتدیلر وائشای راهده ذوالخلیفه مرحله سنده برای استراحت توقف ایتدیلر . بوراده ابو بصیر مسجده کیدوب ایکی رکعت نماز قیلدقدن سوکرا رفیق لرینک یا کنه عودت ایتدی ، حاضر لادینی صباح طعامنه اونلری ده دعوت ایلده دی . اوچی ده بر آراده او طوروب طعام ایتمه به باشلادیلر . بو صیراده ابو بصیر مشرکلردن برینک قیلججه باقارقی :

— والله نه كوزل قیلیجك وار !

دهدی . قیلیجك صاحبی :

— اوت ، حقیقه قیلیجیم بك كوزلدر ، بن بوقیلیجی بك چوق
برلرده قوللاندم ؟ بو قیلیجله بك چوق ایش كوردم .

دهیهرك قیلیجی قینندن چیقاروب ابو بصیرك الله ویردی . ابو
بصیر اونى الله البر الماز صاحبك اوزرینه هجوم ایدوب قتل ایتدی ؛
بو حالى كورن دېكر مشرك درحال مدینه په طوغرو فرار ایدهرك
فخر كائنات . ملاقی اولدی . بومشركك كمال تلاشله كندیسنه طوغرو
كللكده اولدیغى كورن ر-ول اكرم :

— بو آدمك کلیشى برشیدن قورقوب قاچان آدمك کلیشنه
بكنزه پور .

بو پوردی .

حضور رسالتناهه داخل اولونجه :

— یا محمد (ص . ع) سن عهدیکه وفا ایدهرك ابو بصیری بز .
تسلیم ایتدك ؟ فقط بز بورادن حرکت ایدوبده ذوالحلیفه موقعنه
واصل اولدیغمز زمان ابو بصیر ، رقیبى قتل ایتدی ، بن كندى
انجاق بورایه قدر فرار ایتكله التدن قورتارا بیلدم .

دهیه فریاد واشتكا ایتكده ایکن ده وهسنه راكب اولمش ، قتل
ایتدیكى مشركك خنجرى بلنه طاقش اولدیغى حالده ابو بصیرده مدینه په
مواصلت ایدهرك حضور رسالتناهه داخل اولدی ودهدی :

— یارسول الله ! سن ، عهدیکه وفا ایدهرك بنى مكه په كوندردك
فقط جناب حق بنى مشركلك الارندن خلاص ایتدی .

رسول اکرم :

« ویل امه مسعر حرب لوکان احد »

مال منیفی :

(اکر برکنی دها اوکا التحاق ایدهیدی حقیقه نائره حربی

ایقاد ایلردی .)

بویوردی .

ابو بصیر بوسوزلری ایشیدیر ایشتمز مدینه بی ترک ایله هیچ بربرده توقف اینکسزین ساحل بچرده کائن عیص ده نیلن موقعه کیندی ؛ بوراده یرلشدی . بو موقع لاجل التجاره شام کیدن قریش قافله لرینک بهمه حال کچمه یه مجبور اولدقلری بر موقعدی . بو حادته نیک مکده عکس ایتسی اوزرینه اولا ابو جندل و صوکررا برر ایکیشردیکر مسلمانلر فرار ایده رک ابو بصیره التحاق ایتدیلر ؛ عیص موقعنده یتمش نفر اسلام اجتماع ایتدی . بونلر قریشک بورادن کین قافله لرینی ترصد ایدوب اوزرلرینه هجوم و غارت ایتیه باشلادیلر . مکه مشرکلری ابوبصیرک اطرافنده طوبلانارق برجماعت مسلمه تشکیل اپدن اهل اسلامک تجارت قافله لرینه وقوعبولان هجوم دلیرانه لرندن وبو حال دوام ایتدیکی تقدیرده شام طریق تجاریسی کندیلرینه بوسبتون منسد اوله جفندن اورک رک صلحنامه ده کی شو : « مکه مسلمانلرندن بری فرار ایله رسول الله التجا ایده جک اولورسه مکده زد و اعاده اولونه جقدر » ماده سنک فسخ و باطلانی طلب ایتدیلر . بونک اوزرینه رسول اکرم ابو بصیره بر مکتوب کوندروب اونی رفقاسیله برابر مدینه یه دعوت بویوردی .

نامه رسالت‌نما بدینه اعطا ایدیلدیکی زمان ابوبصیر مکه مشرک‌لیله اهل اسلام اراننده وقوعه کلش اولان بر مصادمه ده الدیفی مهلك برجریمه ایله بیتاب و محتضر یاتوردی. نامه قدسیت علامه پیغمبری پی ایکی الیه الدی ؛ نهایت درجه ده حرمت واشتیاق ایله دوداقلرینه کوتوردی ؛ سوکرا صیقی صیقی یوزینه باصدیردی . دیدار نورانیت نثار پیغمبری دن محرومیتدن طولانی « واحسرتاه » ده بهرک عازم دار جنان اولدی .

ابوبصیرک جنازه سی ابوحنبل طرفدن غسل و تکفین ایدلدکن سوکرا نمازی قیلنارک تقیر ایدلدی ؛ اهل اسلام اونک قرب قبرنده بر مسجد بنا ایتدکن سوکرا جمله مدینه عازم اولدیلر .

فخر کائنات دها هنوز مکده ایکن ، ایران ایله روما اراننده بر محاربه وقوعه کلشیری . بو محاربه ده احراز غالبیت ایدن ایران ، انطاکیه ، شام و قدس شریف طرفلرنده نصرانیته منه و مذهب اشراکک نوع دیکری اولان آیین مجوسی تأسیسه قیام ایتشدی .

مکه مشرکری کندیلری کیی اهل کتاب اولمایان ایرانلیلرک غالبیتی و اهل کتاب اولان رومالیلرک مغلوبیتی خبر آلدقلمری زمان پک زیاده مسرور و شادان اولارک اهل اسلام : « آیین آتش پرستی ادیان منزله دن اولان نصرانیه غلبه ایتدی . » ده به فخر و غروره باشلامشاردی . بونک اوزرینه « الم . غلبت الروم » سوره جلیله سی نازل اولارک اون سنه مسرور ایتدکن رومانک فرسه غلبه ایدمجهکی تیشیر ایدملکله ، ابو بکر الصدیق مشرکله : « او قدر شهنشکارانه اعلان شادمانی به محل یوق ؛ اون سنه ختام بولمادن ایران مغلوب

اولا جقدر ، ده مشدی . مشرکلردن ابی بن خلف ایسه ابوبکر الصدیقی
 تکذیب ایچین بو باده بجنه کیریشمه یه بیله جرأت ایتمشدی ؛ ابو
 بکر الصدیق ده بجنی قبول ایده رک طوقوز سنه ظرفنده رومالیر غلبه
 ایدر لر سه ابی بن خلف اوکا ، عکسی تقدیرده او ابی بن خلف .
 یوز ده وه ویرمک اوزره عهدلشمش لردی . حدیبیه وقعه سی ظهور
 ایتدیکی اناده رومالی لرک ایرانه غلبه ایتدکلری شایع اولدی . حال بوکه
 ابی بن خلف احد غزوه سنده رسول اکرمک ید مؤیده سیله مجروح
 اولارق تلف اولمش اولدیغندن ابو بکر الصدیق یوز ده وه یی ابی ابن
 خلفک ورته سندن طلب ایتدی . اونلرده بالرینک وعدیغنی ایفا ایتدیله ؛
 ابو بکر الصدیق ده وه لری الوب رسول اکرمه کتیردی ؛ فخر کاشنات
 اونلری تصدق ایت ده یه بو یوردیغندن جناب صدیق ، ده وه لری تصدق
 ایده رک فقرایی اطعام ایله دی .

قرق برنجی باب

هجرت ینغبرنیک برنجی سنسی

تاجداران جهانہ ارسال سفرا — امپراطور ہہراقلی یوس — کمبرابرویز
— اسکندریہ حاکمی مقوقس .

تاجدارانہ جہانہ ارسال سفرا

ہجرتک یدنجی سنسی اوآنندہ ایدی کہ سرور انبیاء ملوک اطرافہ،
دین مبین اسلامہ دعوتی مشعرنامہ لر تسطیر ایتدیروب اصحاب کرام دن
بعض ذواتہ تودیمآ ارسال بویوردی . شویله کہ :
جناب حوق عون و عنایتیلہ قوت و قدرتی یوماً فیوماً تزیادتیمکده
اولان اهل اسلام، حدیبیہ مصالحہ سنک عقدی اوزرینہ قریش ایله
مخاصمہ دن فارغ اولونجہ سلاح شوکتی اولا عربستانک یابانجیلری
اولان قبائل بنی اسرئیلہ وبعده حکومات متجاورہ یہ توجیہ ایتدی .
شرق کلیسای بر طرفدن نصرانیتک ایچنده ظہور ایدن برطاقم
مذاهب سقیمہ ایله ؛ دیگر طرفدن بیتمک توکنمک بیلمز مسائل
الہیات نزاعاتیلہ دوچار تفرقه اولمشدی .

بیزانسک خرستیان روملریله ایرانک اتش پرستلری یکدیگری
 - متقابلاً اوغراتدقلری فلاکتلرله، انهمزاملرله - بر قوه عسکریه
 مانک بر دولت نفوذ و تأثیرندن ، حا کیت مذهبه دن تجرید ایتدیلمه .
 صدرلری نور ایمانه منور اولان اهل اسلامه ناقابل غلبه اوردولر
 تشکیل ایدیورلردی ، شجعان اسلامک بالخاصه تیر اندازلریله ،
 سوارلرینک مهاجراتنه هیچ کیمسه تاب آور مقاومت اولامایوردی .
 هرغزوه ده ، دین مین اسلامک شوکت و قدرتی اعلاوتزیدایله یورلردی .

برچوق غزوه لرده بولونارق حرب و ضرب ایله الفت پیدا ایتیش
 اولان مهاجرین و انصار ، اسلام اوردوسنک قوه اساسیه سنی تشکیل
 ایدیورلر و هنوز اسلامی قبول ایدوبده اوردویه التحاق ایدنلرده
 دهشت آور شجاعتلریله ، مشاق و متاعبه قارشی کوستردکلری صبر
 و تحمللریله قیمتدار بر قوه معاونه اولویورلردی .

ملوک و تاجدارانه کوندریلان نامه لره مهر وضع ایتک معناد اولد
 یغندن حضرت فخر کائنات کوموشدن بر مهر اعمال ایتدیروب
 اوزرینه « محمد رسول الله » عبارده سنی حک ایتدیردی . ملوک
 و تاجدارانه خطاباً تسطیر اولونان نامه لر بومهرله مهرلندی . نجاشی (۱)
 اصحمة بن بجره ، عمرو بن امیه الضمیری ، اسکندریه حاکمی
 مقوقسه ، خاطب بن بلتمه ، قسطنطنیه ده کی قیصر هراقلی یوسه ،
 دحیه بن خلیفه ، بلقا ملکی اولان حارث بن ابی شمر غسانی به ، شجاع
 بن وهب اسدی ، دیار نجدده بنی حنیفه دن یمامه ملکی اولان هوذة

(۱) نجاشی : حبش لسانده حکمدار ده مکدر .

بن علی به ، سلیط بن عمرو عامری ، کسرا پرویزه ، عبدالله بن خذافه سہمی ارسال اولوندی .

عمرو بن امیہ نك عہدہ سنہ دیگر بروظیفہ دہا تودیع ایداشدی کہ اودہ حبشستاندہ کی مهاجرین اسلام ی برابر آلوب کتیرمک وام حبیبہ بنت ابی سفیان ی فخر کائناتہ نکاح ایتمکدی .

ریس قریش ابوسفیانك کریمہ سی اولان ام حبیبہ زوجی عیداللہ بن جحش ایلہ برابر بدایت اسلام دہ مکہ دن حبشہ ہجرت ایلہ مشدی ؛ سوکرا عیداللہ ، نصارا دینہ کیرمکله ام حبیبہ زوجندن آیرلمش وکفوی بولمادقہ ازدواج ایتمک نسوان عربك خلاف مقصادی اولدیغندن ، دیار غربتدہ تک وتنها قالمشدی . دین مبین اسلام اوغورندہ وطنندن دور واقربا وتعلقاتندن مہجور قالمش اولان اصلزادہ برقادینك تلطیفی الزم اولدیغندن فخر کائنات اونی تزوجہ طالب وراغب اولمشدی .

عمرو بن امیہ ضمیری ، حبشہ واصل اولوبدہ نجاشی نك حضورینہ کیرنجہ نامہ رسالتنہای چیقاروب ویردی ؛ نجاشی ، عمر بن امیہ بہ یک زیادہ احترام ایتمکله برابر تختندن آشاغی اینہرک نامہ رسول اللہی الہ الہی بعدالتکیم یوزینہ ، کوزینہ سوردی . نامہ بیغمبری نك مال شریفی شودر :

« بسم الله الرحمن الرحيم محمد رسول الله من حبش ملكي نجاشي به : حمد و ثنا اوسلطان لايزاله ، اوقادر مطلق بی انبازہ اولسون کہ نقایص وعیوبدن منزہ و تطرق افات ومصائبدن مبرادر ، آیات معجزآییلہ

پیغمبر لری تصدیق ایدر وقوللرینه فزع قیامتدن امان بخش اولور .
قوللری درجات و مراتبه اصعاد ایلر ، ذات کبریا صفاتی بوتون
اشیایه غالبدر ، متکبردر ، جباردر ، دانادر ، شهادت ایدرم که عیسا
روح اللهدر ، کلمه اللهدر ؛ جناب حق او کله بی طیب و حصین بر
خاتون اولان مریم عزرایه القا ایتمش و بوسیله مریم عیسیایه حامل
اولمشدر . بناءً علیه خداوند کریم آدمه ناصل نفخ روح ایندیسه
عیساییده کندی روخندن یاراتمش و اوکا نفخ روح ایتمشدر . بن
سنی احدیت الهیه بی و بنم نبوتی تصدیقه دعوت ایدیورم . تکبر
و تحیرری ترک ایله نصیحتی قبول ایتملی سک . والسلام علی من
اتبع الهدی . »

نجاشی بونامه سعادت علامه نك معانی منیفه سنه کسب وقوف
ایتدکن صوکر کلمه شهادتی تقریر و محمد مصطفا (ص . ع) نك
رسالتی تصدیق ایلدی . کاشکی بنجه امکان و قدرت حاصل اولایدی ده
حضرت رسول اللهک شرف ملازمتیه شرفیاب اولایدم ده یوب شو
جوابنامه بی باز دیردی :

« ای کندیسندن بشقه الوهیه لایق بر تگری موجود اولمایان
و بنی دین اسلامه هدایت ایله بن انه عظیم الشانک پیغمبری ا
خدای بیچونک سلامی ، رحمتی ، برکاتی سنک اوزریگه اولسون .
نامه شریفک هامه زیب تعظیم اولدی ؛ عیسا حقتده ذکر ایتدیکنک
حقایق ، زمین واسمانک تگریسنه قدم ایدرم که نه زاندر ، نه ده
تقصاندر ؛ بز سنک کتیردیکنک شریعتک حق اولدیغنی بیلدک و حق
اولدیغنه ایمان ایتدک ؛ ابن عمک جعفرله اصحابی نزد مزده عزیز

طوتدق ؛ سن اللهك رسولىسك ، سويله دكلرك حقدر ؛ سندن اول
انزال ايدين كتب وصحفك ، ارسال ايدين انيانك كافه سنى
تصديق ايتمشلردر . بن سكا بيعت ايتدم وابن عمك جعفرك الله
مسلمان اولدم . شهارت ايدرهم كه سنك هر سويله ديكنك حق وصدقدر .
والسلام عليك يارسول الله . »

ايشته بو جوابنامده مذكور اولدينى وجه ايله نجاشى جعفر بن
ابى طالبك حضورنده اسلام له شرفياب اولدى ؛ ام حبيبه نى فخر
كاشات . نكاح ايتديردى . ديار حبشه ده كى مهاجرين اسلامى ده بونلره
ترفيق ايدرهم كه جمله سنى معزلاً عربستانه كوندردى . مدينه يه
واصل اولدقلى زمان فخر كاشات خبير غزاسنده بولونديغندن
آنجاق عودتنده بونلره كوروشدى ، ايجه برزمانديرى وطن جدا
اولان اهل اسلامك سالماً مدينه يه وصولندن طولاني بك زياده ممنون
اولدى . حتى بوصيراده خيرده فتح ايدلمش اولديغندن رسول اكرم :
« بوايكى امر مسرت بخشانك هانكيسيله فرحلا نايم ؛ فتح خير له مى ،
يوقسه قدوم جعفر له مى ؟ » بيورمشدر .

••

امير الطور هراقلى يوس

رسول اكرم دن آلمش اولدينى تعليماته اتباعاً دحيه كلبي بو ائنده
حصص ده بولونان بصراى شام حاكمك تزدينه كيتدى . امير الطور هراقلى -
يوس ، روملر ، ايرانليره غلبه ايدمك اولور لرسه قدس شريفنى زيارت
ايتمه يه عهد ايتمش اولديغندن بو ائنده عهدى ايفا ايتمك اوزره قدس شريفده

بولونديني جهته بصرا حاکی ، دحيه کلي بي آلوب اورايه کوتوردي .
 قيصرك نديلمري دحيه يه ايبراطورك حضورينه چيقديني زمان
 سجده ايمه سي لازمکلديکني سويله ديلر ؛ فقط دحيه اونلره بزمسلمانلر ؛
 الله دن باشقه هيچ بر کسه نك قارشيسنده سجده ايمه يز ؛ ده يه رد
 ايله دي . دحيه ههراقلي يوسك حضورينه داخل اولوب حامل اولديني
 نامه رسالتناهي بي اعطا ايتدي . فخرکاشات بونامه سعادت علامه سيله
 ايبراطوري دين مابين اسلامي قبوله وعقايد باطله شيطانيه دن تجرده
 دعوت بويورويور وقرآن عظيم الشانک شو آيات جليله سيله :

« قل يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بيننا وبينكم الا نعبد
 الا الله ولا نشرك به شيئاً ولا يتخذ بعضنا بعضاً ارباباً من دون الله فان
 تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون »

مأل منيفي :

(اي اهل كتاب ا سزكله بزم آرامزده مشترك اولان كلمة
 واحده يه اجابت ايديكز ، الله واحد دن باشقه سنه تعبد ايمه يه لم ؛ الله
 شريك قوشمايلم ؛ بعضلرمز - جناب حق دن غيري - بعضلرمزي رب
 اتخاذا ايمه سين ؛ اكر اهل كتاب اعراض ايدرلر سه اونلره ده بيكز كه :
 بز مسلمز ، بوكا شاهد اولوكز)

ختم كلام ايله يوردي .

ههراقلي يوس نامه بيغمبرينك مأل شريفنه واقف اولدقدن سوكره ،
 بوآنساده لاجل التجاره قرينشي لردن برقاچ كسه ايله برلكده سوريه يه

ککش اولان ابوسفیان له رفقاسنی زدینه جلب ایتدی. ابوسفیان قیصرک استیضاحتنه شو جوابلری وردی :

« محمد (ص.ع) ك عائله سی قریش ك انجیب برعائله سیدر، سلسله اجدادندن ، هپسی ارباب شرافتندر ، هیچ برنده ذره قدر برلکه یوقدر ، مملکتتمزده اوندن اول هیچ کسه ادعای نبوتله قیام ایتدیکی ایچین اوکا تقلید شایه سفی ده اسناد ایدم . کتیردیکی شریعتی ده ، کندی ذاتی ده هر کس سه وییور؛ دینی قبول ایدنلراوندن بردها افتراق ایتمه یورلر . اونئ شمدی یه قدر هیچ کسه یالانجیلقله آهام ایتدی ؛ اونکله آرامزده وقوعه کان حربلرده « الحرب سجال » قاعده سنجه گاه او ، گاه بز غلبه ایتدک ؛ محمد (ص.ع) ك عهدندن تخلف ایتدیکی قطعاً کوروله دی . امر ایتدیکی شیلرده شونلردر :

وحدانیت الهیه ایمان ، شرکدن اجتناب ، صلاة ، صوم ، صدقه ، تعفف ، صله رحم . »

ههراقلی یوس بو ایضاحتی دیکله دکدن سوکرا : اکر طوغرو سویله یورسه ک بوذات حقیقه برنی ذی شاندر و شریعتی ده زمان قلیل ایچنده اطراف عالمه انتشار ایده جکدر ، ذاتاً بنده بویله بر پیغمبرک ظهورینه انتظار ایتکده ایدم ؛ فقط سزک ایچکزدن ظهور ایده جکنه انتظار ایتمه یوردم . دیدی .

ابو سفیان اسلامه کلوب سوکرا بو وقعیه بی حکایه ایدرکن دهمشدرکه : نامه رسول الله ک قیصر اوزرنده اجرا ایتدیکی تأثیری اونک آلتنه پیدا اولان ایری ایری تر دانه لرندن استدلال ایتدم ،

طیشاری چیقدیغ زمان رفقامه دهم که رسول الله ک نفوذ و قدرتی پک
زیاده عظمت پیدا ایتدی ، زیرا قیصر روم همراقلی یوس بیله اوندن
هراسان اولوبور .

∴

کسرا پرویز

عبدالله بن خذافه مداینه واصل اولدی ؛ خسرو پرویزک حضورینه
چیقوب نامه پیغمبری بی اوکا تودیع ایتدی ؛ پرویز ، رسول الله ک
نام محترمی کندی اسمک اوست طرفنده کوردیکندن طولایی
حدتله رک واجب الاحترام اولان نامه قدسیت علامه پیغمبری بی برتمق
کستاخافنده بولوندی . پرویز ، کمال سفاهتندن بونکله ده قناعت
ایتموب بمن والیبی باذانه شو مآله بر مکتوب یازدی :

« حجازده بر پیغمبر ظهور ایتمش اولدیغنی ایشیدییورم ، معتمد
ادمکرگدن ایکینسی کوندر ؛ اونی الله ایدوب بکا کتیر سینلر . »

باذان ایران زادکانندن ایکی بهادر ذاتی انتخاب ایدوب رسول
اکرمه خطاباً یازدیغنی مکتوبی پرویزک امرنامه سنیده لف ایده رک
فخر کائنات کوندردی . بو ایکی ایرانی مدینه یه کلدیلر ؛ حضور
سعادت نشور پیغمبری یه چیقدیلر . باذانک مکتوبی ویردیلر ؛
فخر کائنات بومکتوبک مآله کسب وقوف ایدنجه تبسم بویوردی .
یادین سزه جواب ویریرم ده به رک سفیرلری حضورندن اخراج
ایتدی . او کیجه حق تعالی خسرو پرویزک اوغلو شیروه طرفندن
قتل ایدلدیکنی رسول اکرم بطریق الوحی اعلام بویوردی . صباح

اولونجه فخر کائنات سفیرلری حضورینه جلب ایدوب وحی الهینک
 مألنی اونلره تبلیغ ایتدی و باذانہ سلام سویله ییکز ، اسلامی قبول
 ایدرسه یمن الکاسنی کندیسنه ترک ایدرم والا او دیارلری الله تعالی
 امت اسلامییه نصیب قیلاجق ، بو یوردی . سفیرلره اکرام ایدلمکله
 برابر طرف پیغمبری دن بعض هدایاده ویرلدی ، بونلر صنایه کیتدیله ،
 پرویزک مقتولیتنی بازانہ ییلدیردیله ، بر مدت صوکرایی کسرا
 شیرویه طرفدن کن برنامه فخر کائناتک اخبارات واقعه سنی تصدیق
 و تأیید ایله دی . بازان ایله بویکی سفیر و دیگر بر جوق ایرانلیلر اسلام له
 شرفیاب اولدیله . فخر کائنات باذان ی صنعا والیلکنده ایقا
 بو یوردی .

عبدالله بن حذافه عودتنده خسرو پرویزک معامله واقعه سنی
 عرض ایدنجه فخر کائنات :

« یارب ا بنم مکتوبی ناصل پارالادی سه سنده اونک ملک
 ودولتنی اویله جه پارچه پارچه ایت . »
 ده یه کسرانک حقتنده غضب الهی بی دعوت بو یوردی . معلوم
 اولدینی اوزره چوق کجه دن پرویزک کندیسنی مقتول اولدینی کبی
 ملک ودولتی ده بر باد و پریشان اولدی .

••

اسکندر یه هاکی مفرقی

حاطب بن ابی بلتعہ اسکندر یه یه مواصلت و نامه پیغمبری بی
 مفرقسه تسلیم ایتدی ، اسکندر یه هاکی حاطب به پک زیاده

احترام ایتدی . فخر کائناتك اوصاف واحوالنی استکناه ایتدکن
 سوکرا دهدی که :

« عیسی بن مریمك ظهورنی اخبار ایتدیکی نبی اخرزمان ایشه
 بوذاندر ، اودشمنترینه ظفریاب اولاجق و بزم مملکتلرمزده ایادی
 اسلامه یکجه جک ، فخر کائنات . خطاباً صوک درجهده تعظیمکارانه بر
 جواب یازوب ماریه قبطیه وسیرین اسمارنده ایکی قیز قاردش جاریه
 ایله برابر دلدل اسمنده بیاض بر استر ، یعفور نامنده بر حمار ودها
 بر چوق هدایای کرانها خاطبه تسلیم ایتدی . مخاطب جوابنامهیی ،
 هدایایی الوب مدینه به عودت ایدهرک جمله سنی حضور رسول الله
 تقدیم ایتدی .

فخر کائنات ماریه قبطیهیی اسلام ایتدکن سوکرا ملک یمین ایله
 استفراش بووردی ، اوندن ابراهیم نامنده بر نجل نجیبی تولد
 ایتدی ، ماریه نك همشیره سی سیرینی شاعر حسان بن ثابت احسان
 بووردی .

..

غسانه مکهرداری حارث بن ابی شمر

سوریهده اجرای حکومت ایدن حارث بن ابی شمرک تزدینه
 اعزام ایدیلن شجاع بن وهب اسدی ، غوطه بلده سنه کیدوب نامه
 پیغمبری بی حارثه تسلیم ایتدی . حارث ، مکتوب رسالتیناهی بی ادبانه
 یره آتارق شجاع بن وهب : پیغمبره سویله یقینده عسکر ترتیب ایدوب
 اونک اوزرینه حرکت ایده جکم . دهدی . حارث ، متبوعی اولان

قیصر دن فخر کائنات له محاربه ایتمک ایچین استیدان ایتدی ، فقط قیصر مساعده ایتمه دی . شجاع مدینه یه عودت ایدوبده ماقعی رسول اکرمه عرض ایدنجه : « ملکی پریشان وحو اولسون ! » ده یه حارثه بددعا ایتدی . براق سنه سوکرا سوریه قطعه سی ممالک اسلامییه الحاق ایدلدی .

•••

یمامه ملکی هرزة بن علی هنفی

سلیط بن عمرو عامری نامه رسالتیناه له برابر هوذة بن علی نک نزدینه کیتدی ؛ هوذة نامه شریفک مآلنه مطلع اولونجه سیلظه ده دی که :

« فخر کائنات سویله نبوتده بنی کندینه تشریک ایدرسه اوکا بیرولك ایدرم . »

سلیط بوجواب کستاخانه بی حامله مدینه یه عودت ایدوب رسول اکرمی خبردار ایتدی . فخر کائنات هوذة حقنده : « کندی ده حمو اولسون ، ملکی ده پریشان اولسون » بویوردی . هوذة فتح مکه دن سوکرا وفات ایتدی ؛ برمدت قلیله ظرفنده یمامه قطعه سی ده بلاد اسلامیه عددینه ادخال ایدلدی .

قرق ايكنجى بايه ذيل

سلطان انبيا عليه السلامك حبشه نجاشى سنه كوندردىكى مکتوب شريفك
صورتيدركه مال شريفى يوقاريدنه يازلشدر .

بسم الله الرحمن الرحيم . من محمد رسول الله الى النجاشى ملك
الحبشة سلام عليك فانى احمد اليك (الله الملك القدوس ملك المهيمن)
واشهد ان عيسى ابن مريم روح الله وكنته القاها الى مريم البتول
الحصينة فحملت بعيسى فخالقه من روحه ونفخه كما خلق آدم بيده .
ونفخه وانى ادعوك الى الله وحده لا شريك له والموالاة على طاعته
وان تبعنى وتؤمن بى وبالذى جأتى فانى رسول الله وقد بعثت اليكم
ابن عمى جعفر ومعه نفر من المسلمين فاذا جاؤك فاقرهم ودع البحر
فانى ادعوك وجنودك الى الله وقد بلغت ونصحت فاقبلوا نصيحتى
والسلام على من اتبع الهدى .

••

سلطان انبيا عليه الصلاة والسلامك قيصر رومه كوندردىكى مکتوب
شريفك صورتيدر .

بسم الله الرحمن الرحيم . من محمد رسول الله الى قيصر ملك
روم . سلام على من اتبع الهدى . وآمن بالله ورسوله . ويشهد
ان لا اله الا الله وحده لا شريك له . لم يتخذ صاحبة ولا ولداً

وان محمدا عبده ورسوله . وادعوك بدعاء الله فاسلم تسلم . فاني رسول
الله على الناس كافة لينذر من كان حياً ويحقق القول على الكافرين . يا اهل
الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بيننا وبينكم . ان لانعبد الا الله ولا نشرك
به شيئاً . ولا يتخذ بعضنا ارباباً من دون الله فان تولوا فقولوا
اشهدوا بانا مسلمون . فان ابيت فعليك اسم الكافرين .

قرق ایکنجی باب

غزیره سی

خبر ، مدینه یه نسبة شام استقامتنده ودرت قوناقلق برمسافه ده
 کان بویوک برشراولوب اطراف وجوانبنده متعدد قلعه لر، خورمالق لر ،
 حزرعه لر واردی . آنفا بیان اولوندیغی وجه ایله مدینه حوالیسند
 توطن ایتمش اولان ابنای بنی اسرائیلک برطاقی نفی واجلا، برطاقی ده
 قتل واعدام ایدلمش اولدیغندن بونلرک بقایاسی خیبرده اجتماع ایتمشلردی .
 حتی بنی نضیرک رئیس اولان حی بن اخطب آل حقیقک ثروت
 وساماتی خیبرده بر محل مکتومه دفن ایتمشدی . عربک مایه الحیاتی
 اولان تجارتی شام ایله اولدیغندن بو طریق اوزرینه بویوک وقوتلی
 بر یهودی شهرینک موجودیتی منافع اسلامییه مضردی . فقط
 اسلام لرله قریشی لرك آراسنده کی مجادلات متبادیه اونلره بو مضرتک
 رفی چاره سنی دوشونمه یه مساعد بر زمان پراقایوردی . شمدی سه
 حدییه مصالحه سی عقد ایدلمش اولدیغندن ارتق شام طریق مسئله سنی
 دوشونمک زمانی کلشدی . حدییه دن عودت ائسانده نازل اولمش
 اولان سوره فتح ده کی :

« وَعَدَّكُمْ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً »

مال منبى :

(جناب حق سزه مغانم كثيره وعد بويوردى) آيت جليله ايله
 الله عظيم الثان فتح خيره اشارت بويورمشدى . بناء عليه فخر كائنات
 مهاجرين وانصار دن مرکب بر اوردو ايله برابر مدينه دن حرکت
 وخير جهننه طوغرو عزيمت بويوردى . سباع بن عرفطه مدينه ده
 قائم مقام نصب ايدلى ؛ فخر كائنات عسکر اسلامه خطاباً :
 « فى سيل الله حرب و قتال آرزوسنده بولونمايانلر كرى دونسونلر »
 بويوردى . اوردوى بيغمبرى ده بيك درت يوز پي ساده وايكى يوز
 سواري بولونويوردى .

فخر كائنات بو غزوه ده ام المؤمنين ام سلمه ي برابر آلمشدى .
 اهل اسلام حسيل ده نيلن طريقى تقياً خيره طوغرو ايلريله ديلر .
 مقدمه الجيشه مأمور اولان عباد بن بشر ده وه جى قيساقته كيرمش
 اولان بر جاسوسى ياقلادى . وعد و وعيد ايله بو جاسوسدن خير
 سكاني حقنده شو معلوماتى اله ايتدى : حرکتكزدن خبردار اولان
 يهوديلر خوف ودهشت ايچنده درلر . اونلره ، مدينه ده كى هم جنسلى
 سزك عددأ قليل اولديغى كى بيلدبرمكله برابر ايلك هجومى كنديلرى
 اجرا ايتيرينى توصيه ايتديلر . «

عباد بن بشر جاسوسى حضور رسول الله كوتوروب سويلديكى
 سوزلى تكرر ايتيردى . بو جاسوس بالاخره شرف اسلام له
 شرفياب اولدى .

رسول اکرم خیره موصلت ایدوبده شهری احاطه ایدن حصون
 وقلاعی کورونجه جناب حقه : « الهی ! سن که ارضین و سواتنک
 رب وحیدیسک اهل اسلام بو شهرک فتحی آسان ایله . » نیازنده
 بولوندی . سوکرا اصحاب کرامه توجه ایدهرک « ادخلواها علی برکه
 الله : جناب حقک برکته مقارن اولهرق اورایه داخل اولکز . »
 دهدی . منزله ده نیلن موقعده توقف ایدهرک تهجد نمازینی ادا ایتدی .
 خیر یهودیلری اهل اسلامک حرکتنی خبر آلدقاری کوندن اعتباراً
 کیجه کوندوز شهری متیقظانه محافظه ایدیورلردی ، فقط اوردوی
 اسلامک خیر اوکنه واصل اولدینی کیجه اویوبوب قالمشیر و آنجاق
 طلوع شمس زماننده وقعه دن غافل اولهرق اویانمشلردی . یهودیلردن
 بر قسمی کوره کلریله ، قازمالریله تارلالرنده چالیشایه ، قسم دیگرده
 قلعه لری تحکیمه کیتمک اوزره شهر خارجه چیقمشلردی ، بونلر
 افراد مسلمینی کورونجه اللرنده کی کوره کلری ، قازمه لری آتارق
 درون قلعه یه فرار و ایجریده کیلری اسلام لری و رودندن خبردار ایتدیلر .
 بونک اوزرینه فخر کائنات بویوردی که : « خیر قلعه لرینک دیوارلرینی
 هدم ایتک ایچین اقتضا ایدن لوازمی یهودیلر کندی اللریله بزه
 کتیردیلر ؛ بناء علیه بو قلعه بزه نصیب اولاجق . »
 طائفه یهودک رؤساسندن اولان سلام اونلره خطاباً : « ای خیر
 اهالیسی ! مادام که بدایت امرده بنم رأیمی قبول والتزام ایتمه دیکز ،
 هیچ اولمازسه آن حاضرک اقتضا ایتدیردیکی تدارک ایدن کری طور مایوب
 حرب حاضر لانکز ؛ چونکه حرب ایدهرک اولمک زنجیر اسارتده
 ایکله یهرک یاشامقدن اولادر . » دیه تشجیمده بولونویوردی .

سلامك بوتشجیعكارانه سوزلری یهودیلره جسارت بخش اولدی،
 زاد و ذخیره لرینی صعب و ناعم اسمنده کی حصارلره ادخار ، حرب
 و ضربه قادر اولانلرده نطات اسمنده کی قلمه یه تحصن ایتدیلر . بو
 صیراده خسته بولونان سلام نطات قلمه سنك تسخیرندن صکره رهرو
 ججیم اولدی .

خیبر یهودیلری نك حرب و قتاله حاضرلاندقلرینی مشاهده ایدن
 فخر کاشات ، اصحاب کرامه و عظمی و نصیحت ایده رک ثبات و متانت
 کوستردکلری تقدیرده نائل اجر و نطفه اولاجقلرینی تبشیر ایتدی .
 اهل اسلام خیبر قلمه لرینه اوقله هجومه باشلادیلر . اوگون هوا پك
 صیجاقدی ؛ دشمنله حرب ایده ایده بی تاب دوشمن اولان محمود
 بن مسلمه ، هیچ کسه طرفندن کورولمه یه چکی ظنیه ، ناعم اسمنده کی
 حصارک دیواری سایه سنده اوزانوب او یویا قالمشدی . اونک اوراده
 او یودیفنی کورن بر یهودی بالای حصاردن اوزرینه بر طاش براقدی ؛
 محمودک باشی تهلکه لی بر صورتده جریحه دار اولدی ؛ السنک درسی
 ایریلوب یوزینک اوسته ده وریلدی ؛ اونی بو حالده حضور فخر -
 کاشات کتیردیلر ؛ رسول اکرم مبارک یدیه دهرتینی صیوایارق
 برینه وضع ایتدی ؛ فقط محمود بن مسلمه بومهاک یارادن افاقیاب
 اولمادی ؛ بوغروه اتناسنده عازم دارخان اولدی . یینه اوگون حباب
 بن منذر حضور رسالت پناهه کلوب ده دی که :

— یارسول الله ! خیبرک اطرافنده خورما باغچه لرینی یهودی لر
 اولادلرندن زیاده سه ورلر ؛ اونلری اضطرابه دوشورمک ایچین
 امر ایتده خورما اغاچ لرینی قطع ایتسینلر .

فقط ابوبکر الصديق ك مداخلهسى اوزرينه اغاچلك قطعندن صرف نظر ايدلى. اهل اسلام خورماقلردن بريى اوردوكاه اتخاذايمشدى، بو محلاك هواسى وخيم اولدينى كيى قلمه لردن ايلان اولقمه و دشمنك ناكهاني هجوملرينه ده معروض اولديغندن كيجه لين اوراسى ترك ايديلهرك رجيع اسمنده كي موقع اوردوكاه اتخاذا اولوندى. عمر بن الخطابك اوردونك محافظه سنه مأمور اولدينى بر كيجه بر يهودى اسير ايديلوب اونك حضورينه كتير بلدى ؛ جناب عمر اونى قتل ايتك ايسته دى ؛ فقط يهودى فخر كائنا ته بعض مهم خبر لر اعطا ايدم جكنى بيلد بر مكله همان رسول اكرمك نزدينه كوتور و لى . كرك كنديسنك ، كرك عائله سنك حياتنه طوقونولماياجنه وعد الدقندن سو كرا بو يهودى رسول اكرم نطات قلمه سنده كي محافظلك ارتق اوراده طور اوماياجقارنى اكلا دقلردن ايرتسى كيجه ذخيره لرى و آلات حربه لرى بر محله صاقلالارق شق قلمه سنه چكيله جكلرى اخبار ايتدى. ايرتسى كوني نطات و شق قلمه لرى تسخير ايدلى ؛ اسير ايديلن يهودى له رفقاسى دين مين اسلامى قبول ايتديلر .

صعب قلمه سنه ايديلن هجوم اتناسنده عامر بن الاكوع ، مرحب اسمنده بر يهودى له مبارزه ايتدى. اتناى مبارزه ده مرحبك ضربه سنه مقابله ايدر كن عامر كندى قيليجه كندى ديزنى يارالادى و بو يارانك تاثيريله عازم دار بقا اولدى .

اوردوى اسلام ده قحط رونمايان اولماي باشلامشدى ؛ بو اتنا ده صعب قلمه سندن طيشارى به چيقان بش قوبون اوردوكاهه يقين بر محله اوتلا بورلردى ؛ رسول اكرم :

— شو قویونلری اصحابدن بری الده ایتسه ده بوکون طعام ایتسک .

بو یوردی، تمنی پیغمبری بی استماع ایدن ابوالیسر بن کعب الانصاری همان رداسنی چیقاروب آهو کبی اللری و آیاقلری اوزرنده کیده رک قویونلرک ایکسنی طوتدی؛ برینی بر قولنک، دیکرینی دیکر قولنک البته آلوب سوروکله دی؛ دیکراوج قویونده اونلری تعقیب ایتدیلر . بعد الذبح طبخ ایدیلوب اهل اسلامک اوکونلک نفقه سنی تأمین ایتدیلر .

صعب قلعه سنک حین محاصره سنده اجلقدن اولمک درجه سنه کلن اصحابدن بعضلری فخر کائنات مهراجعه معروض اولدقلری قحطک برکت و مبدولیته مبدل اولماسی ایچین بارکاه احدیتدن استعا ایته سنی رجا و التماس ایتدیلر . رسول اکرم دروننده کی زاد و ذخیره سی الک کثیر اولان قلعه نک ایدی؛ اسلامه دوشمه سنی جناب حق دن احترام بو یوردی .

لوای اسلامی جناب بن منذره تودیع ایتدکن سوکرا عمومی بر هجوم اجرا ایدله سنی امر ایتدی . قحط و جوع دن اشتکا ایتش اولانلر صعب قلعه سنک قایسنه هر کسدن اول کتدیلر و قلعه تسخیر ایدیلنجه یه قدر حرب و قتاله اقدام ایلهدیلر صعب قلعه سنده بر چوق قیمتدار اشیا ایله برابر مقدار کالی شراب بولدیلر؛ شرابلر امر الهی موجینجه یره دوکولدی؛ قلعه دروننده بر چوق اوکوز، قویون، حمار بولونویوردی؛ کنیش انبارلرده اینانیلما یا جق مقدارده آرپه، خورما، یاغ، بال، ات واردی؛ بونلردن باشقه، سانکه یهودیلر

اون سنهك بر محاضره به مقاومت ايده جكلرمش كيبي ، اسلحه كئيره
 وآلات حربيه ادخار ايتشلردى .
 فخر كائنا ته ايچي آلتيندن معمول كردانقلارله ، بيله زيكلارله ،
 كوپه لرله طولو بويوك بر ده وه ده ريسى كتيرديلر ؛ بونلرك اراسنده
 اينجیلر وسائر اھجار ئمينه ده بولونويوردى .

قرق اوچنچی باب

اسد الله الغالب علی بن ابی طالبك ابراز ایتدیکی شجاعت غضنفرانه
سایه‌سندده قیوس قلعه‌سیله قلاع سائرهنك ضبط و تسخیری .

اهل اسلام قیوس قلعه‌سینی محاصره ایتدکیری ائساده فخر کائنات .
شقیقه (۱) عارض اولدیغندن بالذات مقاتله‌ده بولونامازدی ؛ لوای
اسلامی هر کون اصحاب کرام دن برذاته تسلیم ایدوب اونی حربه
کوندریردی . اولا لوای اسلامی ابوبکر الصدیقه اعطا ایتدی ؛
او کون او حرب ایتدی ؛ فقط فتح میسر اولمادی ؛ ایرته‌سی کون
لوای اسلامی جناب عمره تودیع ایلهدی ؛ لاکن یینه ظفر و غلبه
نصیب اولمادی . فتح کوننک کیجه‌سی فخر کائنات :

« لا أعطین الراية غداً رجلاً کراً غیر فرار یحب
الله ورسوله و یحبه الله ورسوله یفتح الله علی یدیه . »

مال شریفی :

(یارین لوای اسلامی او یله برذاته تودیع ایده جکم که او شدتلی
شدتلی حله‌ری تکرار ایدر ، فرار ایتمز ، اللهم ورسولنی سهور ،

[۱] شقیقه : یارم باش اغریسی .

الله ورسولى ده اونى سورلر ، جناب حق خيرك فتحى اوکا نصيب
قىلدى (بويوردى .

خير غزوه سنك بدايت وقوعنده كوزاغرىسندن مضطرب اولان
على المرتضى مدینه ده قالمشدى ، فقط - ولوکه قيصه بر زمان ايچين
اولسون - قرب و حضور ييغمبريدن مهجور اولمايا تحمل ايدمه ديكندن
مبتلاى رمد اولدینی حالدہ خیره کلدی . رسول اکرم لوائ اسلامى
کنديسنه توديع ايدمه چکنی سويله نجه حضرت على مرنه قدر ايکي آديم
ايله ريسنى کورمه چک بر حالدہ بولونويوردى سده :

« ياربي ! سن موفقيت احسان ايتمک ايسترسه ک کسه مانع اولاماز ؟
سن موفقيت بخش اولمق ايسته مزسه ک کسه موفق اولاماز (ده يه رلا
لوائ اسلامى دست کرامت پيوسته الدى ؛ حصارک اوگنه کيتدى ؛
اوراده کى برطاش ييغينک اوزرينه لوائ اسلامى رکز ايتدى . بالاي
حصاردن بر يهودى جناب على به اسمنى ، حسب ونسبى صوروب
اوکرنديکن صوکر چکلدى ؛ قلعه دن مرحبک برادري حارث اسمنده
بر جنگاور بهادر معيتده بر طاقم عسکرلر بولوندينى حالدہ ميدان قتاله
چيقدى ؛ اهل اسلام هجوم ايمه به باشلادی . اسلاملردن بعضلری
شهيد اولدیلر ، انى مقلدهده جناب على بر ضربه شمشير ايله حارثى
جهنمه کوندردى . بونک اوزرينه قارده سنک انتقامنى اخذ ايتمک
ايسته ين مرحب معيتده بر چوق افراد بولوندينى حالدہ ميدان رزمه
شتاب ايتدى . مرحب ، خيرک اک شجيع بهادرلردن اولمقله برابر
پک اندر اولارق تصادف ايديله چک زور بازويه ، بالاي بلندمه مالکدى .

صیرتنده ایکی قاتلی برززه ، بلنده ایکی قیلیج ، باشنده ایکی عمامه اوزرینه
وضع ایدلش بر مغفر واردی . مرحب شو رجزی اوقویه رقی :

قد علم الخیر انی مرحب
شاکی السلاح بطل مجرب

میدانه چیقنجه جناب علی :

انا الذی سمتی امی حیدره

ضرغام آجام و شبیل قسوره

(بن اوکسهیم که والدهم بنی ارسلان دهیه تسمیه ایتشدرد)

رجزیه مقابله ایتدی ، مرحب هجوم ایتدی ، جناب علی اونک
هجومنی دفع ایتدکن صوکر ا ذوالفقارایله اویله برضربه آهن شکاف
ایندیردیکه مرحبک باشنده کی مغفرله ایکی عمامه پاره پاره اولدقدن
باشقه آلتی ده جگه سنه قدر ایکی به بولوندی . بوندن صوکر ا اهل
اسلام یهودی لرك اوزرینه شدتله هجوم ایتدی ؛ خیرک ا که بهادر لرندن
یدیسی جناب حیدرک بازوی شیرافکنی آلتنده ازیلدی ؛ دیکر یهودیلر قلمه به
طوغری فرار ایتیه باشلادیلر . اثنای محاربه ده بر یهودی نك حمله سی
جناب حیدرک آلتده کی قالفانک یره دوشمه سنه بادی اولدی ؛ دیکر بر
یهودی ده قالفانی آلوب قاچدی ؛ بوندن طولای بیك غضبناک اولان
علی المرتضی قلمه نك ده میرقایسنی سوکرک حرب ختام بولونجه به قدر
بوده میر قابی بی قالفان کی قوللانندی . اونک قوللرنده کی بومافوق البشر
قوتی کورن قیوم قلمه سنک محافظلریله دیکر قلمه لرك محافظلری خوف
وخشیتنه اوضرادیلر ، طالب امان اولدیلر .

جناب علی فخر کائنات دن آلدینی مساعده اوزرینه خیبر
یهودیلهرینه - نفود و اسلحه دن هیچ برشی صاقلامایا جقلری شرطیله -
امان و یردی .

قلعه لرك حین تسخیرنده اهل اسلام دن اون بش ذات رتبه شهادته
نائل اولدی ، یهودیلر دن ده طوقسان بر نفوس خلك هلاکه سریلدی .
جناب مرتضی میدان معرکه دن دونوبده حضور رسالتیناهه کلدیکی
زمان فخر کائنات بك زیاده مسرور و شاد اولارق استقبال ایچون
خیمه نك قاپسندن طیشاری چیقدی ؛ جناب علی بی در آغوش ایتدی .
سینه قدسیت دینه سی اوزرنده برمدت طوتدی ؛ کوزلرینی ایزدی و

« قد بلغنی نبأؤك المشکور وصنیعك المذکور ،

مأل شریفی :

(سنك سى مشکوركك ، عمل مذکوركك خبرلری بکا واصل

اولدی) بیوردی .

کنانة بن ابی الحقیقك تحت محافظه سنده بولونان قومص قاهه سنده
یوز زره ، درت یوز قیلیچ ، بیک اوق ، بش یوز اوکوز و برچوق
ذخیره ، امان بیتیه ، اشیای کرانها بولونیوردی ؛ بونلرک خمسی
بیت المال مسلمین ایچین افراز ایدلدی .

نطات قلعه سنك ضبطندن اول کنانة اهل اسلامك هجوملرندن
اورکه رکک کندیسنه ارنآ انتقال ایدن برده وه یوکی آلتون و مجوهراتی
صهرانک برکوشه سنه دفن ایدوب صاقلامشدی . مکه خلقنک دوکونلرده
تزیین ایتک ایچین خیبر یهودیلرندن مجوهرات استماره ایتدکلری معلوم

اولدینی جهته قلمه نك حین تسلیمنده فخر کائنات کنانه بی احضار ایدوب
آلتینلره مجهراتی زهیه صاقلامش اولدینی اوکا صورتی . کنانه
ویا گنده کی یهودی لر :

— یارسول الله ! اونلری تدارکات حریره و مصارفات روزمره یه
صرف ایتدک .

ده دیلر . فخر کائنات :

— بوسوزلریکنزک خلاقی ظاهر اولدینی تقدیرده قانکنز مباح
وسزه ویردیکم امان منفسخ اولسونعی ؟
بو یوردی . یهودیلر :

— اوت یارسول الله ! یالان سویله دیکنز تحققت ایتدیکی تقدیرده
امان منفسخ اولسون وقائمز اراقه ایدلسین .

دیدیلر . لاکین بو ائنده یهودیلردن بری ایاغه قالقوب :

— ای کنانه ! اکر فخر کائناتک طلب ایتدیکی مجوهرات
الکده ایسه ویا اونلرک زهده مکتوم اولدینی بیلیورسهک سویله :
صوکر اجناب حق حقیقی اوکا بیلدیرر ؛ سنده فضیحتله هلاک
اولورسک .

دهدی سده کنانه اهمیت و یرمیوب انکارنده اصرار ایتدی . فقط
جناب حق رسول اکرم نه بطریق الوحی دینه نك وجود و محللی
بیلدیردی . فخر کائنات کنانه بی احضار ایدوب خبر اسمائی ایله یالانی
میدانه چیقدیغنی بیان ایتدکن صوکر اسلام بن ابی الحقیقک اوغلو ثعلبه یه :
بوخزینه نك زهده مدفون اولدینی سن بیلیورمیسک ؟ بو یوردی .
ثعلبه ده : بیلمه یورم ؛ فقط کنانه نك شو جوارلرده تنهاجه طولاشدیغنی

بک چوق دفعه لر کوردم ؛ اکر بویله بر خزینه موجود ایسه بوراده مدفون اولاجنی اغلب احتمالاً ندر ؛ ده دی . ثمله نك اشارت ایتدیکی محله ذبیر بن العوامك نظارتی آلتنده اجرا ایدیلن حفريات كئانه نك خزینه مدفونه سنی میدانه جیقاردی . یهودیلرک بو صورته فخر کائناتی اغفال ایتیه جرأت ایتدکلری ثابت اولدیغندن کندیلرینه ویرلمش اولان امان منفسخ اولدی . رسول اکرم كئانه نی ، قاردهشنگ قاننه بدل اولمق اوزره محمد بن مسلمه یه تسلیم ایتدی . بوتون قادینلر سبی واسترقاق ایدیلدیلر ؛ اهل اسلام بو غزوه ده غنائم و فیره یه نائل اولدیلر . دحیه کلبی نك حصه سنه اصابت ایتمش اولان كئانه نك زوجہ سی صفیه نی رسول اکرم عوض مقابلنده دجه دن بالاشترا آزاد ایدرک تروج ایتدی .

••

زینب بنت هارثك فخر کائناتی نسیمبه نسبت ایتدی .

خبیر قلعه لرینک تسخیرندن سوکرا سلامك متروکه سی و حارث بن مرحب ك قزی زینب ، فخر کائناتك ، قویونك قول و بود قسملرینه میل ورغبتی زیاده اولدیغنی بیلدیکی جهته براوغلاق بریان ایدرک آقشام نمازی وقتنده رسول اکرم هدییه طرزنده تقدیم ایتدی . بو اوغلاق زهرا یله آلوده ایدلمشدی ؛ رسول اکرم نزدنده بولونان اصحاب کر امیده دعوت بو یوردی ، ایلک لقمه نی فم مبارکنه کوتورور کوتورمز اللریکزی چکیکنز ؛ زیرا بو طعام زهر لیدر ؛ ده دی . حاضر وندن بشر بن البراء :

— یارسول الله! بن برنجی لقمه‌ی آغز مه کو توروب چکنه. نجه برکراحت، بر نفرت حس ایتدم، فقط حضور کزده تادیبا سس چیقارامادم.

ده‌دی. دها سفره‌دن قالمادن بشرک لونی تغیر ایتدی و اوکون ایچنده دار عقبایه حازم اولدی. فخر کائنات، خیر رؤسایله برابر زینب‌ی حضور معدلت نشورینه جلب ایدره‌ک استتطاق بووردی؛ زینب اولانکاره تصدی ایتدی سه‌ده سوکرا اعتراف جرم ایتدی. فخر کائنات اوکا بوحرکتک سببی صورونجه ده‌دی که:

— سز بنم بابامی، عمجه‌می، زوجمی قتل ایتدیکز؛ بن‌ده سزدن اونلرک انتقامنی اخذ ایتمه‌یه قیام ایتدم.

بونک اوزرینه بو اوغلاغک تأثیر سمیله اریتمال ایدن بشرک دمه مقابل اولوق اوزره رسول اکرم زینبک اعدام ایدله‌سنی امر ایتدی.

فخر کائنات خیر سکنه‌سنک کافه‌سنک دیار اسلام‌دن چیقوب کتیه‌لرینی امر بووردی. فقط یهودیلر آغلایه‌رق تبعید ایدله‌مه. لرینی استرحام ایتدیلر؛ اهل اسلامک باغلرنده، باغچه‌لرنده اجیر اولارق صادقانه چالیشاجق‌لرینی وعد ایلهدیلر. فخر کائنات اونلره مرحمت ایدره‌ک تارالارینی، باغلرینی اکوب بیچمکده دوام ایتمه‌لرینه و محصولاتک نصفنی اجرت‌مقامنده کندیلری ایچین آلیقویوب نصف دیکرینی بیت‌الماله اعطا ایله‌مه‌لرینه مساعده بووردی.

خیر غزوه‌سی ائناسنده ثروت و سامانیله مشتهر اولان حجاج بن علاط سلمی تجارت مقصدیله قیله‌سندن افتراق و حرکت ایتیش

ورسول اکرم ک خیرده بولوندیغنی استخبار ایدرک اورایه کلوب حضور نبوتناهدہ عرض اهدا اتمشدر . حجاجک نفود و اموالندن بر قسم مهمی مکہ مشرکریک ذمتندہ وقسم دیگریدی مکہده مقیم اولان زوجه سنک النده اولدیغندن اسلامه داخل اولدیغنی شیوعبولاجق اولورسه بوتون ثروت وسامانی محو اولوب کیده جکدی ؛ بوسبیلہ حجاج طاغنیق اللرده بولونان ثروتی طوبلامق ایچین مکیه عزیمت ایتک و مشرکاره قارشى ایجاب حاله کوره اغز قوللامق ایچین رسول اکرم دن استیذان ایتدی . مساعده رسالتناهی بی استحصال ایتدکن صوکره حجاج مکیه عزیمت ایدوب مشرکاری شو صورته اغفال ایله دی :

— ای قوم قریش ! سزه شو مزده بی کتیردم : خیری لر محمد (ص . ع) ه ظفریاب اولدیلر ؛ بوتون اجهانی اسپر ایدوب مال ومنالارینی یاغما ایتدیلر . بو اموال وغنائمی صاتمق ایسته بورلر ، سز لرك ذمتلریک زده کی نفودی بکا اعاده ایدک که کیدوب او غنائمی اشترا ایدیم ، هم خیری لرك اسپر ایتدکری اسلام لردن بعضارنی ده عوض مقابلنده آلوب سزه کتیرهیم .

بوساخته خبرلر قریشی لری پک زیاده ممنون ایتدی . حجاجک خلق ذمتنده کی اموالی ال برلکیله طوبلایوب کندیسنه تسلیم ایتدیلر ؛ زوجه سنک النده کی اموالی ده آلدی . مکده کی مسلمانلر بو خبری طونجه پک زیاده مکدر اولدیلر ؛ فقط حجاج مکدن افتراق ایده جکی صیراده جناب عباسی حقیقت حالدن خبردار ایتدی . بر مدت صوکره قریشی لر خیری لرك باشنه کلنی او کړندیلر و پک زیاده متالم اولدیلر .

قرق دردنجی باب

فدك سكه سنك عرض انقيادى -- جعفر بن ابى طالبك حبشه دن عودتى --
غزوة وادى القري -- عمرة النضا .

فدك سكه سنك عرض انقيادى

رسول اكرم خبير غزاسنه عزيمت ايتديكى ائتاده محبسه بن مسعود
حارثىنى او ديارك اك مسـتـحـكم بر قلمه سى اولان فدكه كوندروب
سكه سنى اسلام دعوت بويوردى .

فدك ليل اول اسلامى قبول ايتكدن امتناع ايتديلر ، چونكه
اهل اسلامك منزم اولاجنى اميد ايدييورلردى . اولرنده استشاره
ايتيه وقت بولا بياملك ايجين محبسه بر قاج كون زدرلرنده اقامت
ايتهنى رجا ايتديار . بوسيراده خيرده نا عم قلمه سنك اسلام الله
دوشديكى خبرى فدكه واصل اولدى؛ فدك ليلر پك زياده قورقديلر،
رسول اكرمك نزد نبوتناهنه بر هيت مبهونه كوندرديلر . فخر كائات
فدك اراضيسنك نصفنى اهل اسلام ترك ايتكارى تقديرده حياتلرى
كنديلرينه بخش ايديله جكنى بيان بويوردى . اولارده قبول ايدوب
عرض انقياد ايتديلر .

جعفر بن ابی طالبك عروى

خير قلمه ليرينك ضبط و تسخيرندن سو كرا جناب على نك برادرى
جعفر بن ابى طالب رفاقتنده ازواج مطهره دن ام حبيبه و بعض مهاجرين
اسلام بولوندينى حاليه مدينه يه واصل اولدى .

غزوه وادى القرى

رسول اكرم خير غزوه سندن عودت بويوردندن سو كرا وادى
القرى اوزرينه حركت بويوردى .

مدينه دن يدى كونك بر مسافه ده كائن اولان وادى القرى سكنه سى
رسول اكرم كنديارينك اوزرينه حركت ايتديكنى خبر الدتلىرى
زمان قبائل مشر كه دن بعضايله عقد اتفاق ايده رك حرب وقتاله
حاضر لانديار .

رسول اكرم وادى القرايه واصل اولونجه اولاهوديلره دين
مبين اسلامى قبول ايتمه ليرنى تكليف ايتدى . يهوديلر تكليف پيغمبرى پى
رد ايتديلر ، بونك اوزرينه حرب وقتاله ايتدار اولوندى .

يهوديلرك اراستدن چيقاره ق ميدان رزمه طوضرو ايله ريله ين بر
بهادر يوكسك سسله طرف اسلام دن بر مبارز ايتتى . قارشيسنه چيقان
ذبير بن العوام خنجريله اونك يوزينى جرح ايتتى ، ديكبر بهادر
دها چيقدى جناب زبير اونى ده جهنمه كوندردى . اوچنجه اولارق
چيقان مبارز جناب على نك ضربه شمشيريله هلاك اولدى . بو منوال
اوزره اون قدر يهودى بهادرى تلف ايتلدى . بوسيراده كوشن غروب

میل ایتمه به باشلادیغدن قناله نهایت ویریه ریک ایکی اوردو بولوندقنری
 هوقنده کیجه دیار . ایرتسی کون طله یری اغارمایه باشلار باشلاماز
 ایکی فرقه صوک درجه ده شدتله بربرینه هجوم ایتدی ، فقط کونش
 هنوز بر مزارتی بریت یوکسلمه شدی که مشرک لک کوکارینه خوف
 وخشیت عارض اولدیغندن فرار ایتمه به باشلادیلر . بو مظنریت جدیده
 ایله اهل اسلام غنائم بی نهایتیه نائل اولدی . یهودیلر اوبله بر خوف
 عظیمه دوچار اولدیلر که هبسی جزیه بی قبول وصالحی استرحام ایتدیلر .

عمرة الفضا

فخر کائنات پرشان وشرف مدینه یه عودت بویردقدن صوکر
 ادای عمره یه حاضر اولالرنی اصحاب کرامه تبایخ ایتدی ، حدیده
 غزوه سنده بولونمش اولانلرک کافه سی عمره یه اشتراک ایدیوردی .
 ابو ذرغفاری مدینه ده قائم مقام نصب ایدلدی . فخر کائنات یدنجی سال
 هجرتک ذی القعدة سنده اون بیک پیاده و یوز سواری ایله مدینه دن
 حرکت بویردی . قریان ایدلک اوزره برابر کوتورولن یتمش ده وه
 و برچوق مهمات ، اوردودن اول حرکت ایتدیلدی . اوردونک اوکنده
 ومحمد بن مسامه ایله بشر بن عبادک تحت ریاستنده حرکت ایدن قافله
 مرالظهران موقعنه واصل اولونجه اوراده بولونان قریشی لر همان مکیه
 عودت ایدوب فخر کائناتک بر جم غفیر ایله تقرب یتمکنده اولدینقی
 قبیله لرینه اخبار ایتدیلر .

مکه مشرک لری یوکسک بر محله چیقوب رسول اکرمک تقرب و مواصلتی
 ترصد ایتمه به باشلادیلر ، اوردوی اسلام اوزاقدان نمایان اولور اولماز

مکرز بن حفصی نزد رسالت‌پناهه اعزام‌ایده‌رک حدیبیه عهدنامه‌سنگ احکام‌نجه قینلری ایچنده کی قیلیچاردن باشقه برشی کتیرلمک اوزره تههد ایدلمش کن بو قدر اسلحه ولوازم حربیه‌نک برابر بولوندر ایه‌سنده نه کچی بر مقصد مندمج اولدیغنی استیضاح ایتدیلر .

فخر کائنات مکرز بن حفصه شو جوانی و بردی .

— بو سلاخلر حرم بیت‌الله داخل اولمایا حق ، بز بونلری احتیاطاً کتیردک وانجاق بر هجومه معروض اولدیغمز تقدیرده بو اسلحه‌یی استعمال ایده‌جکمز .

بو جواب ، مشرک‌رک خلجان واضطرانچی نسکین ایتدی . قربان ده‌وره‌لری ذی‌طوی‌ده توقیف ایدیلوب اسلحه و مهمات حربیه‌ده بطن باحج‌ده محافظه اولوندی . رسول اکرم قصوی‌اسمنده کی ده‌وه‌سنه راکب اولدی ، اصحاب کرام قیلیچلری بلارنده اولارق کیمیمی پیاده ، کیمیمی سواری رسول اکرم ک معینده بولونوبورلردی ، ده‌وه‌نک مهارنجی عبدالله بن رواحه طوئوبوردی ، رسول اکرم و معیتی ججون طریقله مککه‌یه داخل اولدیلر ، اهل‌اسلام هپ براغزدن تلبیه (۱) ایتدیلر . رسول اکرم ده‌وه‌نک اوزرنده اولدیغنی حالده مسجد حرامه داخل اولوب حجر اسوده دست مبارکنده کی عصایی طوقوندر مق صورتیه استلام ایتدی ، صوکر ا بیت‌اللهی طواف بوبوردی . صادر اولان امر پیغمبری موجبجه اصحاب کرام‌ده حجر اسودی استلام و بیت‌اللهی طواف ایتدیلر ، ایلاک اوج طواف ، قوشارق و درت صوک طواف آهسته‌ایله اجرا ایدلدی ،

(۱) تلبیه : تجر به وزنده لیک ده‌مک .

ایک طواف اٹھانندہ قوشولانک سببی قریشی لڑے پیدا اولان۔ اصحاب رسول اللہ یثرب کو خامت هواسندن ضعف و هزاله اوغرا دیلر، قیملدانا جق حاکماری قالمادی۔ ظن و وهمنی ابطال اتمک ارزوسندن عبارتدی .

جبل قعیقانہ چیقوب اهل اسلامی تماشا ایدنلر اونلرک مشی وحرکتلرنده کی قوت و سرعتی کورونجه بربرلرینه :

— یثربک ایصیتمه سیله بی تاب دوشمش ده نیلن مسلمانلر شایان حیرت بر زنده کی وعافیت اثری کوستریبورلر .

ده دیار . مناسک عمره ختامه رسیده اولدقدن سوکرا رسول اکرم جمفر بن ابی طالبه، عباس بن عبدالملکک زوجهمی ام الفضلک همشیره می میمونه بنت حارث هلالیه، نفس نفیسی ایچین خطبه ایتهمی امر ایتدی . ندرنی فخرکائنته باغشلایان جناب میمونه ازواج مطهره عداینه داخل اولدی . واندی نک روایتنه نظراً اوکون رسول اکرمک امریله بلال حبشی کبه سقی اوزرنده اذان او قودی ، نماز خارج بیت اناهده ادا ایددی . سوکرا فخرکائنته ده وهسنه را کب اولارق صفا ایله سرزه اراسنده سی بووردی .

حدیبیه عیدنامه سنده اهل اسلام مککه ده اتیق اوچ کون اقامت ایده جککری مشروط اولدیغندن بومدت ختامه ایره کله قریشی لردن خویطاب بن عبدالعزی ایله سعیل بن عمرو حضور نبوت پناهه کلوب عهدنامه احکامنه رعایت ایدلمه سنی طلب ایتدیلر . فخرکائنته اونلره :

— مساعده ایتسه کزده میمونه بی بوراده تزوج ایتسه

بووردی ، حبیب خدا کیی بوجود عالمسودک بلده لرنده برآن

بيله تمديد اقامت ايتمه سی کندیلری ایچین غیر قابل تقدیر بر نعمت
عظما ایکن بوسقیه مشرکار رسول اکرمک بوارزوسنه مخالفت
ایده رک :

— بز . انجاق عهدنامه نک احکامنه رعایت ایلمسنی ایسته رز .
ده به مقابله ایتمیلر .

اوراده حاضر بولونان سمدین عباد مشرکارک بو سوزلرندن
حدتلن رک اوزر لرینه هجوم ایتمدی ؛ فقط رسول اکرم تبسم بیورارق
ابن عباده بی تسکین ایتمکله برابر عزیمت امرینی ویردی ، اهل اسلامدن
هیچ کسه نک دردنبی کیجه بی مکده کچیره سنه مساعده بیورمادی .
میمونه بی مدینه به کتیرمه بی ایچین یالکز آزادلیسی ابو رافع ی مکده
ترک ایتمدی .

ینه بو سال هجری اثناسنده وقایع آتیه سرزده ذابور اولدی :
فخرکاشات ، غسان ملکی جبلة بن ایهم بر مکتوب ارسال ایده رک
اونی دین مین اسلام دعوت بیوردی ، جبلة نامه رسول اللهی آلوبده
مال شریفنه مطلع اولونجه در حال اسلامی قبول ایله دی ، غایت تمظیمکارانه
بر جوابنامه تحریر ایده رک بعض هدایا ایله برابر حضور فخرکاشات
کوندردی .

جبلة بن ایهم دین اسلامده ثبات ایتمشده حضرت عمرک ایام
خلافتنده کبة اللهی زیارت ایچین مکده کلش وائشای طوافده فزاره
قیله سندن بر آدم قضارا اونک ازارینه باصوب آچشدی ، بو سیله
حدتلنمش اولان جبلة بوادمک صورتنه بر توقات ووردی واولک دیشارینی

قبردی . اوده جناب عمره اشکا ایتدی ، عمر بن الخطاب جیلده احضار
ایدوب اوکا دهدی که :

— یا بوا دی ارضا ایت ، ترک دعوا ایتسین ، یا خود قاصه راضی
اول ، اوده سکا برتوقات وورسون .

جبله :

— بن بر تاجدارم ، اوادم سه عادی برشخصدر ، بنله اوئی مساوی
طوتوبورسک ؟

جناب عمر بن الخطاب :

منسوب اولدیفکر دین مبین اسلام ایکیزی ده مساوی قیلمشدر ،
سن تاجدار اولدیفکدن طولایی اوکا تفوق ادلمسند بولونامازسک ،
مسلمک مسلم اوزرینه افضلتی انجق زیاده تقوا ایلدر .

جبله :

او حانده نصرانیتیه رجوع ایدرم .

عمر بن الخطاب :

— اویله یایدیفک تقدیرده بوینگی وورورم .

جبله :

— بکا بو کیجه مهلت ویر ، تأمل ایدهیم . قرارمی یارین
تبلیع ایدرم .

جبله همان اوکیجه خفياً مکدن فرار ایدرک قسطنطنیه به کیتدی
واوراده ارتداد ایتدی . (نمود باقیه من سوء الخاتمه)

قیصر روم طرفندن ارض بلقاده حاکم اولان قروون عمر و جدامی

فخر کائنات، خطاباً بر مکتوب یازوب فضه اسمنده بر بیاض استر، بر آت،
بر مرکب و بعض کرانها آتشه ایله برابر مسعود بن سعد اسمنده بر ادمه نسیم
ایده رک حضور رسالتنا هه ارسال ایتدی . مسعود بن سعد مدینه به
مواصلت ایدوب مکتوب و هدایای رسول اکرمه تقدیم ایلادی ،
فروه نك کوندر دیکي مکتوبك مضمونی شودر :

« محمد (ص . ع) رسول الله فروه جذامی طرفندن یازلمشدر :
حضور سعادتمکره اعلام اولونورکه بن مسلمان اولدم ، حق تعالی نك
و حدایتی ، سزك رسالتکیزی اقرار ایتدم . بیایرم ، سزاور رسول اکرم سزکه
عیسی بن مریم قدومکزی تبشیر ایتدی . (والسلام عليك ، یا رسول الله)
فخر کائنات فروه نك هدایاسنی قبول وشو جوابنامه بی ارسال
بووردی :

« بسم الله الرحمن الرحيم محمد (ص . ع) رسول الله طرفندن فروه
جذامی به : کوندر دیکك آدم هدیه لرکه برابر بزه و اصل اولدی . حقیقه
حق تعالی سکا طوغر یولی کوسترمشدر ، اگر ایسک ایدرسهك ، خدا
ورسولك طریق اطاعتندن انحراف ایتزسهك ، نمازی اقامه و مالکك
نکاتی ادا ایدرسهك روز جزاده مکافات کورورسك . »

قیصر روم ههراقلی بوس ، فروه نك دین اسلامه شرفیاب اولدیغنی
استخبار ایدنبه اونى حضورینه جلب ایدوب نصرانیتنه رجوع ایتسه
ایچین اجبار ایتدی سده فروه ثبات ایتدی ، بونك اوزرینه ههراقلی بوس
اونى اولاجبس ، بعده صلح ایلهدی .

بھاسکھ سنک انصاری

اهل اسلامك خيبرده نائل اولديني فتوحات جليله بوتون جزیره العرب
اهاليسنك قېلبرينه دهشت انداز اولمايا باشلادی . مکه ایله مدینه اراسنده
کائن برديار اولان تیماده کی اهالی رسول اکرم عرض انقياد ایله
جزیه گزار اولدیلر .

..

سمریه ابوبکر الصديق

رسول اکرم ، ابو بکر الصديق سلمة بن الاكوع له سائر بعض اصحاب
گرامی ده یاکنه ترفیق ایده رک نجد قېرینده کائن اولان ضربه ناحیه سنده
ساکن بنی کلاب دن برجماعتک اوزرینه کوندردی . بنی کلاب اهل اسلام له
مقاتله یه قیام ابتدیار ، بمضاری مقتول اولدی . برچو غی ده اسیر ایلدی .

..

سمریه بشر بن سعد انصاری

رسول اکرم ، بشر بن سعد انصاری بنی اوتوز نفر له فدک جوارینده
توطن ایدن بنی مره دن برجماعت اوزرینه ارسال بویوردی . بشر بن
سعد ، بنی مره نك چوبانارندن برینه تصادف له اولنلرک زرده بولونداق لر بنی
صوردی . چوبانارده : اونلر بو صیراده بر درده بولونیورلر ، ده یه
جواب ویردی . بشر ، بنی مره نك حیواناتی اغتنام ایده رک مدینه یه
طوغرو توجه ایلدی . بو حادته دن خبردار اولان بنی مره اهل اسلام ی تعقیب

ایدوب یتشدیلر ایکی فرقه اراسنده شرتلی بر مقاله وقوعبولدی . اهل اسلامك اکثریسی شهید اولدی . مجروح اولان بشر ابن سعدانصاری ده شهدا میاننده دوشوب قالدی . بنی مره . بشری ده شهید اولدی ظن ایتدیله و دونوب دیارلینده کیتدیله . بشر بیسک درلو مشکلاتله فدکه قدر کیتدی ، جریحه سی التیام پذیر اولونجه یه قدر اوراده اقامت ایتدکن صوکر ا مدینه یه واصل اولدی . و لك مواصنتدن اول رسول اکرم بو حادته دن خبردار اولمشدی .

سریر غالب به عبرت لی

بنی حوال و بنی عبد ثمان دن میقه ده بیان محله ساکن بر جاعتک اوزرینه فجر کائنات یوز اوتوز نفرله غالب بن عبدالله ایلی بی ارسال بو یوردی . اهل اسلام میقه یه واصل اولدیله ، بو جماعتله مقاله ایدوب به ضلری قتل ایتدیله ، بر جوق قویونلری نی و دده لر نی الوب مدینه یه عودت ایله دیله .

سریر ایه ابی عمره سلمی

عمره القضادن عودت ایتدکن صوکر ا فخر کائنات ابن ابی العوجاء سلمی بی الی نفرله بنی سلیم اوزرینه اعزام بو یوردی . بنی سلیم اهل اسلامی محاصره ایدوب کافه شهید ایتدی . بو ائشاده مجروح دو شمش اولان ابن ابی العوجاء پک زیاده مشکلات ایله مدینه یه عودت ایله دی .

∴

اشعری لک دیرہ اسلامی فہرہ

بمن طرف لارندہ مقیم اولان اشعری قبیلہ سنہ منسوب بر چوق کسہ لراہ برابر
ابو موسی الاشعری مدینہ بہ کلدی، دین مین اسلام لہ شرفیاب اولدی.

~~~~~

قرق بشنجی باب

سکزیجی سال هجرت

اشراف قریش دن اوج ذاتک اهنداسی — سریه ذات السلاسل — سریه مونه

اشراف قریشده ارج ذاتک اهنداسی

بوتوز سیر و توارنج بو اوج ذاتک ، خالد بن ولید بن خیره نیک ،
 عبدالداردن عثمان بن طلحه نیک ، بنی سهم دن عمرو بن العاص ک اسلامه دخولاری
 سکزیجی سال هجری ده وقوع ولدیغی بیان ایدیورلر . رسول اکرم له
 قریش اراسنده منعقد اولان حدیده عهد نامه سی دین مبین اسلام ک پک یقین بر
 زمانده بو ون جهانده حاکم اولاجغی احساس ایدیوردی . قوم و قبیله سی نزدنده
 پک زیاده شرف و حیثیت صاحی اولان خالد بن ولید فخر کائناتک
 عمره القضایی ادا ایتمک ایچین مککه به عزیمتی ائساننده اورادن بالالتزام
 افتراق و غیبوت ایتمدی . فخر کائنات مککه ده ایکن خالدک برادری
 اولوب اسلامی قبول ایتمش اولان ولید بن ولیده قارده سنک زده
 اولدیغی صورتی ، ولیددن اونک مککه ده بولونمادیغی جوابنی نهجه
 تأسف ایده رک خالدک اوصاف و مزایایسی تقدیر بو بوردی . بونک اوزرینه

وايد برادری خاده بر مکتوب یازوب بلا تأخر دین مبین اسلامی قبول اتمه یه اونی مصرانه تشویق ایتدی . خالد بن ولید کندیسنی اسلام له شرفیاب اولمایا سوق ایدن اسبابی شویله ایضاح ایله یور :

« وقتا که جناب حنك اراده ازلیه سی بنم دین مبین اسلام له شرفیاب اولما تعلق ایتدی ، گوکلده عظیم راسلام محبتی پیدا اولدی . رسول اکرم حدیبیه به عزیمت بو یوردنی ائتاده عسکان موقمنده ارام ایتشدی . اوزمان حضور سعادت نشورینه کیدوب شرف اسلام له مشرف اولوق ایسته دم سده موفق اولامدم ، قطعاً جزم و ادراک ایتدم که لطف الاهی اوکا نکهبان اولوبور . پک چوق زمان کچمه دن او قریشی لره نظریاب اولاجق ؛ ارتق مکئی ترک ایدوب برکناره چکیلمک ایجاب ایتدیکنه حکم ایتدم . دوشوندم : نجاشی ، محمد (ص . ع) ه تابع اولدیغندن اونک زدیته کیتمکه فائد یوقدر ؛ قیصر روم هراقلی یوسک زدیته کیده رک نصرانی یاخود یهودی اولایم دیدم . سوکرا کندی کندمه خایر هیچ برطرفه کیتمه ملیم ، وطنمده قالارق انجرام احواله منتظر اوللیم ده یه تفکر ایتدم ، نهایت مکهدن چیقیدم . بو صیراده ایسه فخرکائتات عمره الفضا ایچین مکیه به عزیمت بو یوروب قاردشم ولید ه بکا دائر سؤالر صورمش و حقمده تطفیفکارانه سوزلر سوبله مش . بونک اوزرینه قاردشم بکا شو مکتوبی یازوب کوندردی :

« برادر ا حالا مسلمان اولمادیکنه تعجب ایدیبورم . معلومک اولسونکه فخرکائتات سنی سؤال ایتدی ، بزده ، برگون کله جک که جناب حق اونی اسلام له سوق ایده جک دیدم . فخرکائتات جواباً بو یوردی که :

خالد ، دین اسلامك حق اولدینی ا کلامایاجق بر آدم دکادر ، اگر
 دین حق قبول ایدوبده اسلام لاله بالاتحاد مهارت وشجاعتی مشرکله
 قارشى اظهار ایدمیدی بز اونك تدیری بیلوب باشقه لرینه تقدیم وترجیح
 ایدردك ، بویوردی . برادر ا بیهوده وقت کچیره ، بو فرصت ودولتی
 الدن قاجیره و السلام ،

ولیدك مکتوبنی الوبده مضمونسه وقف اولونجه مسرور اولدم
 ودین اسلامه محبتم تزیاید ایتدی . دونوب مکبه کدم . زاد سفر
 تدارك ایتدکن صوکر ا مدینه به متوجهاً چیقوب کیتدم ، دوستلرمدن
 عثمان بن طاحه ده بنم فکر مده بولوندیغندن رفاقت مده ایدی . هده
 موقعنه کلدی کمز زمان حبشه دن عودت ایدن عمرو بن العاصره ملاقی
 اولدق . بزه نزه کیتدی کمزى صوردی ، مدینه به ، مسلمان اولمایا
 ده دک ، اوده بزه التحاق ایتدی ، هپ برابر مدینه به واصل اولدق .
 فخر کائنات بزم مکبه وصولزی استخبار ایدنیبه اصحاب کرامه خطاباً ،

مکه جکر کوشلرینی سنك اوزر بکره سوق ایتدی ، بویورمش . بن سفر
 لباسنی چیه اروب تمیز لباسلر کیندم و نزد نبوتیناهه کیتدم ، یولده برادر مه
 تصادف ایتدم ، بکا ده دی که : فخر کائنات سنك کلدی بکندن طولایی
 بک مسرور اولدی ، سکا انتظار ایدیور ، سرعتله کیت ، بن ده
 کمال شتاب ایله حضور رسالتیناهه کیندم ، رسم تعظیمی ایفا ایتدکن
 صوکر ا « اشهد ان لا اله الا الله وانك رسول الله ، ده به کلمه شهادتی تقرر
 ایدره ک اسلامه شرفیاب اولدم . فخر کائنات : الحمد لله الذی هدانا لهذا الی الاسلام
 بویوردقن صکر ا ، ای خالد ! سنك عقل ورشد اربانندن اولدینی

بیلیر و بزکون مطلقا عقل و عرفانک سنی طریقہ خیر و سعادتہ ایصال
ایده جکی امید ایدردم . دودی بنده ، یا رسول الله ! کفر و ضلالتده
عناد و اصرار ایتدی کمندن طو زین یشله منش اولدیم کناهلرک عفو ایدلمسی
ایچین جناب حقہ دعا ایت . ستم . بندن سوکرا عمرو بن العاص له عثمان
بن طلحه ده شرفیاب اسلام ایلر . عمرو بن العاص غایت فصیح و بلیغ
برشاعر اولغله بر ابرسیاسیاتده و سیاسیاتده اولدولای برده ای ایدی . بعد الاسلام
رسول اکرم اوننی ذات اسلامی حرسنه امور بووردی .

••

مؤته محاربه سی

مؤته ، ارض شامده بله . سربرموضعک اسمیدر که بیت المقدسه
ایکی کونلک مسافده کاشد . مؤته سربسی شوسبیدن طولای و وقوعه
کلشدر :

فخر کائنات بصرا حاکم . مکتوب یازوب حارث بن عمرو ازدی
لهی و ساطتیه کوندردی . حارث مؤتهیه واصل اولونجه قیصر رومک
امراسندن شرحیل بن عمرو غسانی اوکا مصادف اولارق صوردی .

— زدییه کیدیورسک ؟

حارث :

— شامه کیدیورم .

شرحیل :

— غالباً سن محمد (ص) ک سفیریسک .

حارث :

— اوت ، رسول اللهك سفیری یم .

بوجواب اوزربنه شرحیلک امریله حارث طوتوب اولدوردیلر .
 فخر کائنات وقعه دن خبردار اولونجه پک متالم اولدی وحارثک صفت
 سفارته رعایت ایدله بهرک معصوماً قتل ایدلدیکنی بتون دیار اسلامه
 اعلان ایتدردی ؛ سوریه اوزربنه حرکت ایدله جکندن اصحاب کرامه
 حاضر لانیلینی امر بویوردی . جرف دهیلن موقعه اوج بیک کشیک
 براملام اوردوسی تحشد ایتدی . فخر کائنات اوکله نمازینی قیلدقدن
 سوکرا اصحاب کرامه استشاره ایدرهک زید بن حارثینی عساکر اسلامه
 امیرالجیش نصب ایله دی ، زید شهید اولدینی تقدیرده جعفر بن ابی طالب
 اوده شهید اولدینی تقدیرده عبدالله بن رواحه امیرالجیش اولاجق ،
 شایداوده شهید اولاجق اولورسه اهل اسلام بالاستشاره ایچلرندن برینی
 امیرالجیش نصب ایتسینلر ، بویوردی . رسول اکرم بریاض لوانرتیب
 ایدوب زیده تودیع ایتدی ، اوردوی اسلامی ثنیه الوداع ده نیان موقعه
 قدر تشیع ایدوب اوراده تواف بویوردی ؛ اردوی اسلامک اورتاسنه
 کهردک شو نصیحلمری و بردی :

--- جناب حقک نام جلیله صیفینارق اونک وسزک دشمنلریکرله
 حرب و قتال ایدیکیز . کیتدی ککیز یلر بده دنیا ایله قطع علاقه ایتش بر
 طاقم راهبره تصادف ایده جککیز اوناره هیچ رفنائق ایتمه بیکیز ، قادیتلرله
 چوجوقاره مشفقانه ممامه ایدیکیز ؛ خورما وسائر ییش اغاجلرینی
 کسمه بیکیز ؛ مسکناری تخریب ایتمه بیکیز .
 فخر کائنات اصحاب کرامله وداع ایدوب بورادن مدینه به عودت
 بویوردی ، اوردوی اسلامده سوریه به طوضرو حرکت ایله دی .

انهای راهده زهد و تقوایی، برواحسانی ضرب مثل حکمه کیرمش اولان عبدالله بن رواحه رتبه شهادته نائل اولمق خصوصنی جناب حق دن مصرانه استدعا ایتدی؛ عبدالله مؤته غزوه سنده بو مطلب اعلايه نیل ایله کامیاب اولدی.

شرجیل اوردوی اسلام ک حرکتنی استخبار ایدنجه برادری سدوس بن عمروی اللی نفر سواری له کوندروب اهل اسلام ک احوال و حرکتنی استکشاف ایتدی، کندیسیده عسکر طوبلامایا باشلاوب قیصر روم ههراقلی یوس دن ده استمداد ایتدی؛ شام ده بولونان روم عسا کرندن و قیصره تابع اولان لحم، جنام، بهره، وائل قبيله لرندن عظیم بر اوردوی تشکیل ایله دی. بو ائنده اوردوی اسلام وادی القری به واصل اولمشدی؛ سدوس معیتده کی اللی سواری ایله اهل اسلام له اوراده حربه طوتوشدی؛ معیتی پریشان، کندیسیده مقتول اولدی، بونک اوزرینه شرجیل خوفه دوشه رک دیگر برادرینی قیصرک نزدینه کوندروب تکرار استمداد ایتدی؛ قیصر طرفندن بر چوق عسکر دها کوندرلدی؛ بو صورتله شرجیلک معیتده یوز بیکن دن زیاده عسکر تحشد ایتدی. هیچ کوروله مش اولان بویه بر قوه عظیمه نک اوزرلرینه کلدیکی اسلام اوردوسنده شایع اولونجه رؤسای اسلام مضطرب اولمایا باشلا دیلر؛ ایکی کیجه معان ده توقف ایده رک استشاره ایتدیلر. بعضاری ده دیلر که مسئله یی رسول الله عرض ایده لم، یابزی کری دعوت ایتسین و یا خود امداد منزه عسکر کوندرسین. فقط عبدالله بن رواحه نک بر نمونه حماسه اولان شوسوزلری اهل اسلامی تشجیع ایتدی:

— ای مسلمانان! سزا اولری کز دن اولومی آراق ایچین چیقدیگنر؛ جناب
 حقه قسم ایدرم که بزه مسلمانلر، شیمدی به قدر ایتدیگمز محاربه لری
 سلاحلر منک، آنلر منک، استرلر منک کمر تیله قازانماق، انجاق بودین حقک
 قوتیله قازاندق؛ جناب حق بودین مین ایله بزی عزیز ایتدی. مسلمان
 اولان قورقونه در بیلمز؛ هایدی مردانه یورویه لم؛ یا غلبه ایدر،
 پریشان و شرف مدینه عودت ایله رز، یا خود درجه شهادت و اصل
 اولورز، کلزار جاننده بزه منتظر اولان قارداشلر مزه قوو سوزر.
 اصحاب و افراد، عبدالله بن رواحه بی تصدیق ایتدیلر؛ کواکلر
 غلبانه کلدی؛ هر کسده حسیات حربیجویانه او یاندی؛ آوردوی اسلام
 سراپا هیبت و جلادت کسبله رک و دشمنه طوغرو ایلریله مه به باشلادی.
 قیصر رومک سیم وزره غرق اولمش ایکیکی لبا سله مزین رؤسا سنک
 قوماندا ایتدیکی روم آوردوی عددجه یوز بیکندن فضله ایدی؛ فقط
 اونلرک قارشیسنده اخذ موقع ایدن آوردوی اسلام سه برفئه قلیله دن
 عبارت اولمقله برابر مزیت معنویه جه اونلره قات قات فائق دی.
 مؤته قصبه سنک اوکنده التقایدن ایکی آوردوی یکدیگره هجوم ایتدیلر؛
 امیر الجیش اولان زید بن حارثه لوای اسلام النده اولدینی حلاله برنیزه
 ایله شهید ایدلدی؛ علم اسلام ی جعفر بن ابی طالب اله الدی؛
 اتی شدتله دشمن صفلری اوزرینه سوردی؛ صاغ قولنی قلیججه
 دوشوردیلر؛ علم اسلام ی صول اله الدی؛ صول قولی مقطوع
 اولدیغندن لوای اسلام ی قولتوغنک التنه صیقیشدیر اراق حربیه دوام
 ایتدی؛ نهایت روم عسکرلرندن برینک ضرب سیفیه شهیداً عازم
 دارجان اولدی. بوغزو وده حاضر بولنمش اولانلردن عمر بن عبدالله

ده بوركه : « بعد الحرب جعفرى شهدا اراسنده بولدق ؛ وجودنده طفساندن زياده ميزراق و اوق يارمسي واردى ؛ مؤتهده جناب جعفر ك ابراز ايتديكى شجاعت حقيقه خارق العاده در . »

جعفر بن ابى طالب دن صكرا لوى اسلامى عبدالله بن رواحه الهه لى ؛ روايته نظراً صباحدنبى طعام ايمه مش اولان عبدالله بن رواحه بو صيراده عميجه زاده سنك كنديسنه ويرمش اولدينى بر پارچه آتى يه مك اوزره ايدى ؛ جعفر بن ابى طالبك خبر شهادتى آير آماز در حال آغزنده كى لقمه يى آدى ونفسنه خطاباً : اى نفس ! جعفر دنمان كيتدى ، سن حالا دنيا طعاميله مشغولسك . ده يه رك دشمن اوزرينه هجوم ايتدى ؛ اثنائى مقاتله ده مجروح اولان بر بارماغلك كيكي ده قيرلديندن صالدار نوب طور و بوردى ؛ عبدالله بن رواحه آتدن ايندى ؛ اياغيله بارماغنه باصارق قوپاروب آدى ونفسنه خطاباً : « اى نفس ! زوجهك اولان قديندن طولاني كندىكي صاقديورسهك بن اوفادىي بوسادم ؛ اكر مالك اولديغلك كوله لردن طولاني احتراز ايدىيورسهك بن اونلرى ازاد ايتدم ؛ اكر متصرف اولديغبع باغ وبستانلردن طولاني صفوف ايله يورسهك بن اونلرى فخر كائات . هديه ايتدم . » ده دكدن صوكرا تكرر صفوف اعدا اوزرينه صالديردى . شهيد اولونجه يه قدر مقسانه ايتدى . اوندن صوكرا لوى اسلامى ثابت بن اقرم انصارى الهه الارق : اى مسلمانلر ! اتقاق آرا ايله ايچكزدن برى امير نصب ايدىكز . ده دى . اهل اسلام بعد الاستشاره اتقاق آرا ايله خالد بن وليدى كنديلرينه امير اتخاب وتعيين ايتديلر . ثابت ، لوى اسلامى خالد تسليم ايتدى .

خالد بن ولید اوکا دہدی کہ : ای ثابت ! سن علمدار اسلام اولمایا
 بندن الیق سک ؛ زیرا بدر ملحمہ سنده بولونڈک و سنا دہ بندن بویوکسک .
 ثابت : ای خالد ! شجاعت و بہادر لکدہ سن یکتاسک ؛ بن علم اسلامی
 سکا تسلیم ایتمک اوزرہ المہ الدم . دہ یہ جواب و یردی . ابوہریرہ دہ یورکہ :
 عبد اللہ بن رواحہ شہید اولدق دن صوکر اوردوی اسلام دہ پریشانلق عارض
 اولدی ؛ خالد بن ولید اوردونک انتظامنی اعادہ یہ و فرار ایدنلری منع پک
 زیادہ اوغراشدی سہ دہ موفق اولامدی . یالکز قطبہ بن عامرک صوت بلند
 ایله : ای اهل اسلام ! نہ یایورسکز ؛ دو گوشہ دو گوشہ اولمک فرار ایدرکن
 اولہ یہ مر جحدر . دیہ حایقیر مہ سی افراد مسلمین اوزرنده پک زیادہ اجر ای
 تأثیر ایتدی . فرار ایدنلر رجوع ایدوب دشمن اوزرینہ شدتله هجومه
 باشلادیلر ؛ عظیم بر مقاتله وقوعه کلدی ؛ اقسام قراکلنی اطرافی
 استیلا ایدنجه یہ قدر حرب دوام ایتدی . ایرتسی صباح خالد بن ولید
 طرز طعیہ بی بوسبتون دیکشدردی . صفوف اسلامیہ بی اولہ بر
 صورتہ تشکیل ایتدی کہ دشمن ، فارشیندہ کی اوردونک تازہ امداد
 المش اولدیقنہ ذاہب اولدی ؛ متانتہ خلل کلدی ، سمت فرارہ یوز
 چہ و یردی . خالد لوای ظفر النده اولارق دشمنی تعقیبہ باشلادی ؛
 قیصرک عسکر لرینی برک خزان کبی یرہ سردی . اوکون اوردوی
 اسلامی سوق و اداره ایدرک مؤتہ مظفریتک حصولہ بادی اونش
 اولان خالدک کوستردیکی مهارت و شجاعت عسکر بہ نک مثلہ تاریخده
 نادرأ تصادف اولونور . فخر کائنات ، خالد بن ولیدی « سیف اللہ -
 المسلول : اللہک دشمن اوزرینہ صیردینی قلنج » لقبیلہ توقیر
 بووردی .

کتاب الواقدي مؤته حربی شوصورتله روايت ايدييور :
 خالد ، جيش اسلامك امارتنه كچديكي زمان اسلامه پريشاني
 وانهمزام طاري اولمشدي ونصرت وظفرا حرازينه موفق اولاماشدي .
 لاكن مهارت وشجاعتى سايه سنده اوردوى اسلامى بر فلاكت
 اليمه دن قورتارمايا وايرتهسى كون اخذ ايتديكي وضع متجلدانه ايله
 دشمنى اوركوتمه يه موفق اولدى . بونكه خالدك حال وموقى بك
 تهلكه لى اولديغدن ماهرانه بر صورتده اوردونك انتظامنى محافظه
 ايده رك مدينه يه رجعت ايتدى . اوردو شهره تقرب ايدنجه اهالى
 قارشى چيقارق في سبيل الله جهاددن بلا ظفر ناصل دونديكز ديه رك
 افرادك اوزرينه طاش طوپراق اتوب صاوورمايا باشلاديلر ؛ فقط
 اسب سوار اولارق اوراده حاضر بولونان رسول اكرم اهالى ني منع
 بويوردى و شوكلات مباركه سيله ؛ « خير اونلر دشاندن فرار
 اتمه ديلر ؛ جناب حق ديلرسه صولت ايده جكلر . » عساكر اسلامك
 ياس و فتورينى ازاله ايتدى .

خالد اوردوى اسلامله عودت ايدركن كذر كاهده كائن اولان بر
 قلعه يي محاصره و ضبط ايتدى ؛ بو قلعه اهاليسى بر مسلماني قتل
 ايتمشلردى ؛ بو دفعه قاتلر بولديريلوب اجراى قصاص ايدلى .
 مؤته محاربه سنك قهرمان ذى شانى جعفر بن ابى طالب در ، كه
 حين شهادتنده وجودنده تيمش بر جريحه بولونويوردى . شهيد
 مغفورك زوجته سى جناب اسما ده بوركه :
 « زوجك خبر شهادتى مدينه يه واصل اولدينى زمان ، بن ،
 هنوز صبى شير خوار اولان ايكي اوغلومه محمدله عبدالله . مومه

ویریوردم. فخرکائئات خانهمه کلدی؛ جعفرک اولادلرینی ایسته دی، بنده اونلری حضور نبوتپناهه کورتوردم؛ کمال محبت و شفقتله ایکیسینی قوجاقلادی؛ اوقشادی. رسول الله ک مبارک چهره سنده حزن و کدر علامتلی مشاهده ایتدیکمدن صوردم:

— یارسول الله! غالباً جعفره دائر بعض خبرلر الدیگر:

— فخرکائئات اوت، عمجه منک اوغلو و قاردشم جعفر و اونکله برابر اسخامدن بعضلری درجه شهادته واصل اولدیلر.

بویوردی. بوخبری ایشیدیر ایشیتمز هیچقیرا هیچقیرا اغلامایه وآه و این ایتیه باشلادم. کریمه و فریادی طویان مدینه قادینلری بکا تسی و یرمک ایچین خانهمه کلدیلر. فخرکائئات بکا ده دی که:

« فریاد و فغانکی ضبط ایت، سینه کی دوکه. » صوکر ا قاقوب فاطمه اثره انک خانهمه کیتدی. اوده جعفرک خبر شهادتیه دلخون و سرشک افشان دی. رسول اکرم اوننی بو حالده کورنجه:

سن جه پک عزیز اولان برکسه نی غائب ایتدیکک زمان اوکاده جعفره اغلادیفک کیبی اغلا. ده دی و شونی ده علاوه ایتدی:

— جعفرک اولاد و عیالی ایچین طعام تدارک ایت، چونکه اونک شو آنده دوچار اولدینی الم و کدر بوکی شیلرله مشغول اولماسه مانع در.

اوچ کون صوکر ا فخرکائئات تکرار جناب اسمانک خانهمه کیتدی و اوکاده دی:

— ارتق قاردشم جعفر ایچین اغلامقدن فارغ اول و یتیملرینک

کوز باشلرینی قوروت . کسيلمش ايکي قولنه بدل جناب حق اوکا دار جاننده ايکي قانات احسان بويوردی .

رسول اکرم، جعفرک چوجوقلرینی هر نه زمان کوریرسه کوزینک یاشنی ضبط ایده مزدی . برکون اونلرک باشلرینی تراش ایتدیردی و جهره لرینه باقارق دهدی که :

— محمد ، عمجهم ابو طالبه بکزه یور ، فقط عبدالله احسن برایدی . اوتماميله بنم سیم و اطوارمه مالکدر .

صوکر عبدالله ک الی مبارک اللہ ایچنه الوب درکاه احدیته طوغرو قالدیردی :

« یاربی ! جعفره متقی و مزهد خیر الحفلر احسان ایت و اونلری تقدیس ایت ، » دهیه خیر ایله دعا ایله دی . یتم قالمش اولان چوجوقلرک استقبالی حقنده بک زیاده اندیشه نالک کورونن والدهلری اسمایه خطاباً :
— بوجوجقلر ایچین نه فقر و سفالتدن ، نه ده مصیبت و فلاکندن قطعاً تاسه چکمه . دنیاده و عقباده اونلرک حامیسی بنم .

بویوردی . روایت اولوندیغنه کیره عمر بن الخطاب هر نه زمان جعفرک اوغللرینه مصادف اولسه کمال احترامله : « السلام علیک یا بن ذی الجناحین » دهیه سلاملارمش .

.*

سریه ذات السلاسل

سلاسل جذام ، قیله سنک دیارنده واقع بر صویک اسمیدر . قضاعه و بنی القین قیله لرندن بعضلری بالاتفاق بر چوق عسکر

طوبلادیلر و مدینه جوارینی نهب و غارت ایتمک ایسته دیلر . فخر کاشات بوندن خبردار اولونجه عمرو بن العاصی نزد نبوتیناهنه جلب ایدوب :

— حاضر لانونب سلاحلاک ؛ سنی برغزایه اعزام ایده حکم ؛ اموال غنائمه نائل اولورسک .

بویوردی . عمرو بن العاص :

— یارسول الله ! بن متاع دنیا ایچین مسلمان اولمام .
دمینجه فخر کاشات :

— رجل صالح ایچین مال صالح نه قدر ای برشید !

بویوردی و بریاض سانجاق ترتیب ایدوب عمروک الله ویردی . اعیان مهاجرین و انصاردن اوچ یوز کیشی بی عمروه ترفیق ایلهدی . عسکرک ایچنده سعد بن زید بن عمر ، سعد بن ابی وقاص ، عامر بن ربیع ، صهیب بن سنان ، اسید بن حضیر ، سعد بن عباد ، عباد بن بشر و یونلرک امثالی نیجه اکابر اصحاب بولونویوردی . محمد بن اسحاق دمیورکه : عمرو بن العاصک بو عسکره امیر نصب ایدلمه سنک سببی شودر : عمرو بن العاصک ، والده سی جهتندن بلی قبیله سنه قرابتی اولدیندن رسول اکرم اوقیله نک عمرو واسطه سیله اسلام قبول ایتمه سنی ارزو بویوریوردی .

عسکر اسلام ایچنده اوتوز سواری بولونویوردی . عمرو العاص اوردوی آلوب مدینه دن حرکت ایتدی . کوندوزلری اختفا ، کیجه لری حرکت ایدرک ذات السلاسل موقعنه یاقلاشدیلر . اوراده استخبار ایتدیلرکه دشمن پک کلیتلی عسکر طوبلامش ؛ اوردوی

اسلام سه اوچ يوز نفر دن عبارت بولونمغله بوقدر جق عسکرله اوبله کليتی دشمن عسکرينک اوزرينه واريلامايه جفته حکم ايدن عمرو بن العاص بولونديني محله توقف ايتدی ؛ رافع بن مکيث جهني يي مدینه يه ارسال ايدهرک رسول اکرم دن امداد طلب ايتدی . فخر کائنات برلوا ترتيب ايدوب ابو عبيده بن جراح ه توديع و معيته ده ايکي يوز عسکر ترفيق ايتدی . ابوبکر الصديق ايله عمر الفاروق ده بوقوه امداديه ده داخلدير . فخر کائنات ابو عبيده بن جراح ه بويوردی که : بوعسکری ال ، کيدوب عمرو بن العاص ه التحاق ايت ؛ اوکا مخالفتده بولونما ؛ کافه اموره اونکله متفقاً حرکت ايت . ابو عبيده بو اوامر پيغمبري يي تليقی ايتدکنن صوکر ا معيته برابر مدینه دن حرکت ايتدی و کيدوب عمر و بن العاص ه التحاق ايله دی . نمازوقی حلول ايتشدی ؛ ابو عبيده امامته کچمک ايتده دی ؛ عمر و بن العاص :

— يا ابا عبيده ! سن بکا امداده کلدک ؛ بوراده امير الجيش بن اولديغ حالده امامته سن کچه مزسک .
 ده يه مخالفتده بولوندي ؛ فقط مهاجرين اصحاب ، عمرو ه
 — ابو عبيده وارکن سن امامته کچه مزسک ؛ اولسه اولسه سن کندي عسکرينک اميري اولابيلرسک .
 ده ديلرسده عمر و بن العاص اونلره :
 — قضيه سزک ديدیککنز کيي دکل ؛ فخر کائنات سزى بکا قوه امداديه اولمق اوزره کوندردی ؛ بوراده امير يالکنز بنم .
 ده دی . اخلاق حسنه صاحبي اولان ابو عبيده بو اختلافک

تفرقه و نزاعه بادی اولاجنی کورونجه فخرکائات کندیسنه مدینه دن حرکت ایدرکن « عمرو ایله ارا کزده اختلاف چیقما سین هر شیئی تفقاً اجرا ایدیکز » ده به امر بویورمش اولدیغنی درخاطر ایدهرک رفع نزاع ایتک ایچین امامتی عمرو بن العاص ه ترک ایتدی . بوندن سوکرا عسکر اسلام ایله ری حرکتده دوام ایدهرک دشمنک بولوندیغنی موقعه واصل اولدی . هواغایت صوغوقدی : مسلمانلر طویلادقاری اودونلری یاقوب ایصینهق ایسته دیلر ؛ فقط عمرو بن العاص اتش یاقیلما سنی منع ایتدی . صوغوقدن پک زیاده مضطرب اولان افراد اسلامیه بوغوویتدن طولایی ابوبکر الصدیقه مراجعتله اشتکایت دیلر . ابوبکر الصدیقه ده شکایت واقعه یی عمروه بیلدیردی . عمرو جواباً :

— هرکیم اتش یاقارسه اونی یاقدیغنی اتشه آتوب یاقارم .

دهدی ؛ بو مجلسده حاضر بولونان عمر بن الخطاب عمروک بوسوزندن طولایی اوکا عتاب آمیز خطا بلرده بولوندی ؛ لاکن عمرو :

— یا عمر ! امر بیغمبری بی اونوتدکمی ؛ سن نم او امرمه اطاعت ایتمه به مأمور دکلیسک ؟

ده نیجه عمر الفارق :

-- اوت ، مأمورم .

جوابی ویردی ؛ عمروده :

— اویله ایسه سکوتی التزام ایله امرمه امثال ایت .

دهدی . جناب صدیقه ده :

— یا عمر ! ابن العاص امور حربیه بی بزدن ایی بیلدیکی ایچین

فخر کائنات اونی بزم اوزرمزه امیر تعیین ایتدی ؛ اونی کندی حاله براق ؛ بیلدیکی کبی حرکت ایتسین .

دهدی و بو صورتله اختلاف و نزاع رفع ایدلدی . اوردوی اسلام دشمن دیارینه کیرنججه کوردیلرکه بیل و عذره قبيله لرینک افرادی مسکنلرینی ترک ایدرک فرار و اختفا ایتمشلر . اهل اسلام بو ایکی قبيله نك دیارینی باشند باشه طولاسدی هیچ کسه یه تصادف ایتدی . یالکز اطرافی ترصد ایدرکن برحزب قبيله مصادف اولدیلر ؛ اونلرده پریشان بر صورتده فرار ایتدیلر . عمرو بن العاص اوردوی اسلام له براقچ کون بو محله اقامت ایده رک اطرافه سواری مفرزه لری کوندردی ؛ راست کلنان قویون وده و له اوردویه کتیریلوب عسکره اطعام اولوندی . بو غزوه ده قابل قسمت غنائم اله کچمه دی . اثنای سفرده عمرو بن العاص بر کیجه احتلام اولدی ؛ هوا غایت صوغوق اولدیغندن خسته . لایمقدن قورقارق اغتسال ایتیه یوب تیممه اکتفا ایتدی . اوردوی اسلام انساندن خالی اولان بو محلی ترک ایله مدینه یه متوجهاً حرکت ایتدی . فقط عمرو بن العاص ، اوردوی اسلام ک سلامتله مدینه یه عودت ایتکده اولدیغنی بیلدیر مات ایچین کندن اول عوف بن مالک ی حضور نبوتناهه کوندردی .

عوف بن مالک ده بورکه :

• مدینه یه واصل اولدم ؛ رسول الله ک حضور سعادت نشورینه کیردم ؛ اثنای سفرده وقوته کلن حادثائی بر تفصیل عرض ایتدم . عمرو ایله ابو عییده آراسنده تکون ایدن اختلافه ونهایت اوامر پیغمبری یه اتباعاً ابو عییده نك عمروه اطاعت ایتش اولدیغنه کلنجه

فخر کائنات : « یرحم الله ابا عیبه : الله ابا عیبه یرحم ایتسین »
 بووردی . سوکرا عمروك احتلام واقع اوزرینه صو موجود ایکن
 اغتسال ایتمه یوب تیم ایتدیکنی عرض ایله دم . رسول اکرم سکوت
 بووردی . »

عمرو بن العاص اوردوی اسلامی سلامته مدینه یره ایصال
 ایده رک حضور فخر کائناته کلدی . رسول اکرم اوکا :
 — یا عمرو! صو موجود ایکن نیچین غسل ایتمیوبده تیم ایتدک؟
 بوورونجه عمرو :

— یا رسول الله : هوا غایت صوغوقدی ؛ اکر غسل ایده دم
 خسته لایر ، هلاک اولوردم . جناب حق :

« ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة »
 مأل شریفی :

(کندیکزی کندی اللریکزله تهلهکه یره القا ایتمه ییکز)
 بووردینی کبی ینه :

« ولا تقاتلوا انفسکم ان الله کان بکم رحیما »
 مأل شریفی :

(نفسلریکزی قتل واقنا ایتمه ییکزکه حق تعالی سزه رحیمدر)
 بووردی .

عمروك بو جوانی اوزرینه فخر کائنات تبسم بوورارق هیچ
 برشی سویله ممدی . اصحاب کرام آتش یاقدیرماق مسئله سنی رسول
 اکرمه عرض ایده رک عمرو حقنده بث شکوا ایتدیله . رسول
 اکرمده عمرودن بو خصوصی استیضاح بووردی ؟ جواباً عمرو :

— یا رسول الله ! اکر آتش یا قیلماسنه مساعده ایلده یدم دشمن بزم ازلغمزی آکلا یا جقدی ؟ مشرکله فرار ایدر لر کن تعقیلربنه مساعده ایتمه دیکمک سببی ده شاید اونلره امداد کله جک اولورسه دونوب هجوم ایتمه لری محتمل اولدیغندن عسکر اسلامی طوبلو اولارق بولوندر مقدی .

دهدی . فخر کائنات عمروک سرد ایلهدیکی بو اسبابی معقول کوره رک حرکات واقعه یی استحسان بویوردی .

عمرو بن العاص ده بورکه : ذات السلاسل غزوه سندن عودت ایتدکن صوکر ا کندی کئدمه ده دم که : فخر کائناتک ابوبکر الصد یوله عمر الفاروقی بنم معیتمه ویه رک بنی اونلره امیر نصب ایتمه سی البته بنم مرتبه مک نزد رسول الله ده اونلر ککندن ده ا یوکسک اولدیغنه دلالت ایدر . بونی فم مبارک رسول الله دن ده ایشیتمک داعیه سنه دوشدم ؟ حضور نبوتیناهه کیردم وده دم :

— یا رسول الله ! انسانلر ایچنده اک زیاده کیمی سه ورسک ؟ فخر کائنات ده بر قاج ذاتک اسمنی ایراد ایلهدی : نهایت بنم اسمی اک صوکر ا ذکر ایتمه سندن احتراز ایتدیکم جهته سؤال دن فارغ اولدم . قوه قدسیه نبوتله فخر کائنات مقصدمک نه اولدیغنی کشف ایتشدی .

••

سریه ابو عییده بن جراح

رسول اکرم ابو عییده بن جراح ی مهاجرین و انصار دن

مرکب اوچ یوز نفرله جهیه قیاهسنگ اوزرینه کوندردی. بوسریه ده
 عمر الفاروق ده بولونویوردی. جابر بن عبدالله الانصاری ده بورکه :
 بوغزوه ده بنده حاضر دم ؛ زاد سفر اولمق اوزره رسول اکرم
 بزه بر طغارجق طولوسی - فضله ویرمک ممکن اولمادیغدن - خورما
 ویرمشدی . مدینه دن چیققدن صوکر ا اوخورمالری اکل ایدوب
 بیتردک؛ ابو عبیده افرادک زاد سفر اولارق یا گلرینه المش اولدقلری
 شیرلی کتیروب تسلیم اتمهلرینی امر ایتدی ، هرکس یاکنده نه بولو -
 نویورسه کتیردی؛ انجق ایکی طلوم قدر خورما طویلاندی . ابو عبیده
 به خورمالری ضبط ایدوب هرکسه کونده برخورما توزیع ایتدی .
 عسکر اسلام اویله بر قحط و ضرورته مبتلا اولدی که اغاج یابراقلرینی
 قوپاروب صوده ایصلا تیرلر ویرلردی . سعید بن عباده نک اوغلو قیس
 خورما اولارق بدلی مدینه ده ویرمک اوزره بر اعرابی دن بش ده وه
 اشترا ایتدی . اعرابی ، دوه لرك بدلی مدینه ده تماماً تأدییه ایدم جکنه
 دائر قیس دن شاهد طلب ایلهدی . اوده عمر بن الخطاب به خصوصه
 شاهد اولماسنی تکلیف ایتدیسده جناب عمر ، قیس ه :

— سنک کندی مالک یوقدر .

دیه شهادتی قبول ایتهدی . لاکن اعرابی : « قیس ک باباسی سعد
 اوغلونک بورجینی طانیمایه جق بر ادم دکلدر ، ده بهرک بش ده وه بی
 بلا شاهد قیس ه بیع و تسلیم ایتدی . مدینه ده بولونان سعد بو حادته دن
 خبردار اولونجه جناب عمر دن مغیر اولارق اوغلو نه درت نخلستان

باغیشلادی. قیس بوده وه لری برر برر کسوب عسکر اسلام ی اطعام
ایتدی. مدینه یه عودت ایدلدیکی زمان قیس ک بو حالی فخر کاشاته عرض
ایدلدی؛ رسول اکرم:

— جو دوستخا او خاندان افرادینک عادتیدر بو یوردی. بو غنزه ده
دشمنله محاربه وقوع بولمادی.

قرق آلتنجی باب

مشرکین قریش حدیبیہ معاہدہ صلحیہ سنک احکامی اخلاص ایدیورلر.

یوقاریده کورمش اولدیغمز وجه ایله حدیبیہ معاہدہ صلحیہ سنک احکام وشرائطدن بری ده طرفین عاقدیندن هر بری دیگر طرفک حلیف و متفقری علیهنده هر درلو تشبثات تجاوزکارانه دن استکفاف ایده جکنی تشریط ایدیوردی .

بک اسکى زماندنبری یکدیگره دشمن ایکی قبیله واردی : بونلرک بری مشرکین قریشک حلیف و متفق اولان بنی بکر قبیله سی ایدی ؛ دیگرى ده اعضاسی میاننده عبدالمطلبک اجدادینى تعداد ایدن خزامه قبیله سی ایدی که بورابطه زمان جاهلیتده عائله نبویه ایله خزامه آراسنده بررابطه تأسیس ایدیوردی . بنی بکر ایله خزامه مابیننده بک جوق بویوک مقاتله لر وقوعه کلشدی . فقط شریعت غرای محمدیه نك ظهور وانتشاری واهل اسلامک کوندن کونه تکثر ایدرک کسب قوت و سطوت ایلمسی جزیره العرب ده کی قبائلک کافه سنی خوف و حیره دوشورمش اولدینى کی بوايکی قبیله نی ده اور کونه رکارالرنده کی خصومت قدیمه نك موقتاً مبدل صلح و سکون اولماسنه بادی اولمشدی . فخر کائنات له قریش اراسنده حدیبیہ مصالحه سی عقد ایدیلنجه بنی بکر ایله خزامه کندیلرینى سیف قاطع اسلامه قارشى امن و امان ایچنده عد ایتدکلرندن - زيرده برتفصیل بیان اولونا جق

حادثه نك ظهوری اوزرینه - اسکی نزاع و محاصره لرینه ابتدار
ایتدیلر . شویله که :

برکون بنی بکرك بر شعبه سی اولان بنی دیل جماعتندن برکنج
رسول اکرم حقنده بعض تفوهات بی ادبانه ده بولونمایا جرأت ایتمکله
اوراده حاضر بولونان بنی خزاعه یه منسوب دیگر برکنج اونی منعه
قیام ایتدی ؛ اوبدبخت حریف دوام ایتدیکنندن بنی خزاعه یه منسوب
اولان شخص غضب و تهور ایده رك اونک باشی و یوزینی جرح ایله دی .
بونک اوزرینه شخص دلی بنی بکره التجالیله اونلری خزاعه اوزرینه
هجوم ایتمه تشویقه باشلادی . بنی بکر قبیله سنک شعبه لرندن بنی
نفاهه ، خزاعه ایله ، محاربه یه حاضر لاندی و مشرکین قریش دن استمداد
ایله دی . قریشی لر بنی نفاهه یه اسلحه و مهمات حربیه تدارک واعطا
ایتمک صورتیله معاونتده بولوندقدن باشقه اعیان قریش دن عکرمة بن
ابی جهل ، صفوان بن امیه ، سهیل بن عمرو ، خویطب بن عبدالعزی ،
مکرز بن حفص کیی برچوق کسه لر یوزلرینه نقاب طاقارق اتباع لر یله
خزاعه یه قارشی اچیلان حربیه کیزلیجه اشتراک ایتدیلر . (وتیر) اسمنده .
برصویک کنارنده توقف ایتمش اولان خزاعی لر اکسزین برکیجه هجومه
اوغرا دیلر ؛ عظیم بر مقاتله وقوع بولدی ؛ بنی بکر اونلری تا حرم
کعبه یه قدر تعقیب ایتدی . واوراده بکر می خزاعی مقتول اولدی .
هیچ بر چارده نجات قالمادیغنی کورن خزاعی لر بنی بکرك رئیس
اولان نوفل بن معاویه نك مرحمتنه التجا ایده رك :

— ای نوفل! تکریدن قورق ؛ حرم کعبه یه حرمت ایت .

ده دیلر سده نوفل اونلره ذره قدر مرحمت ایتمدی و جواباً :

— سز حرم كهبه نك حرمتی اغزنيكزه الامازسكز ؛ چونكه حج و طواف ايچين كلنلرك يولنى كسوب اموالنى غضب ايدرديكز ؛ ايشله ديككز بو جانيكلرك بوكون جزاسنى كورويورسكز . دهدى . حرب و قتال ايدم ايدم بي تاب و توان قالش اولان خزاعى لرك بيهسى بديل بن ورقانك خانه سنه دخالت ايتديلر .

بنى بكر ايله رؤساي قريش مقاتله ائناسنده كنديلرنى هيچ كسه كوروب طائىماش اولديقى زعيميله خانه لرينه چكيديلر . فقط مكه مشركلرى كنديلرندن بويه بر حركت شيعه نك صدور ايتديكنه بك زياده پشيان اولديلر . حارث بن هشام له عبدالله بن ابى ربيعه ابو سفيان بن حربك زردينه كيدم رك :

— و قوعه كلن حادنه كيزلى طوتولاماز . بوكا بر چاره تسويه بولمق اهم والزمدر ؛ يوقسه ، محمد (ص . ع) احبابيله برابر اوزرمزه هجوم ايدر و حليفلرينك انتقامنى بزدن آير .
دهديلر . ابوسفيان اونلره :

— زوجم هند غريب بر رؤيا كورمش ؛ بو رؤيا بنى قورقوتويور .

دهدى ؛ بونك اوزرينه رؤيائى نقل ايمه سنى طلب ايتديلر ؛ ابوسفيان ده هندم نك رؤياسنى اونلره بوجه آتى نقل ايتدى :

— هند رؤياسنده همچون طرفندن سيل كى قان اقدىغنى و بوقان سيلى خندمه موقعه قدركلوب اوراده برمدت توقف ايتدكدن صوكرا نابديد اولديغنى كورمش .

رؤيائى ديكله بن قريشى لر قورقديلر . ابو سفيان اونلره دهدى كه :

— الله قسم ایدرم که بووقعه ده قطعاً ذی مدخل دکم؛ حال بوکه مرتب و مشوق بن اولدینمی ظن ایده جکمر ، محمد (ص . ع) وقعه دن خبردار اولادن اول بن مدینه یه کتلمییم؛ حقیقت حالی اوکا تفهیم ایدوب عهد و میثاق تجدید ایله مه لییم .

عایشه صدیقه دن منقول درکه بنی بکر و خزاعه وقعه سی ظهور ایتدیکی کیجه نك صباحی فخرکائات بکا ده دی که :

— خزاعیلر بر فلاکته اوغرا دیلر . بن ده :

— یارسول الله ! ظن ایدرمیسک که ضعف و ناتوانی یه اوغرامش اولان قریش نقض عهد ایتمه یه ، جرأت ایده بیلسین .

دیدم . فخرکائات :

— اوت ، قریش نقض عهد ایتدی ؛ چونکه بر خصوص وارکه جناب حق او خصوصک وجود پذیر اولماسنی اراده بو یورویور .

ده دی ؛ بن تکرار سؤال ایدوب ده دم که :

— یارسول الله ! وجود پذیر اولماسنه اراده الاهی نك اقتران

ایتدیکی خصوص خیرمیدر ، شرمیدر ؟

رسول اکرم جواباً :

— خیردر .

بووردی .

بووقعه دن اوچ کون صوگرا عمرو بن سالم خزاعی بنی خزاعه دن

فرق کیشیله مدینه یه کلدی ، فخرکائات مسجد شریفده اصحاب

گرام ایله مصاحبت ایدیوردی ؛ بو صیراده عمرو ایجری کیردی ؛

رسول اکرمک قارشیننده طوردی ؛ قریشی لرك صلحی ابطال ،

بنی بکرك عهد واقعی نقض ایتدکلی بنی و خزاعی لرك محو و تباہ ایدلد۔
کلی بنی حکایه ایدن مؤثر بر منظومه بنی انشاد ایلهدی که شو بیتلر او
منظومه دن مفرزدر :

یارب انی ناشدا محمدا

حلف اینا واییه الاتلدا

ان قریشاً اخلفوك الموعدا

وتقضوا میثاقك المؤکدا

منظومه ختام بولونجه فخر کائنات قیام ایددرک :

— بنی خزاعه یه امداد و معاونت ایتمزسم هیچ کیسه ده بکا
امداد و معاونت ایتمزسن .

بویوردی . بو صیراده سواده پیدا اولان بر بلوطه توجیه نکاه
ایددرک اصحاب کرامه خطاباً دهدی که :

— ان هذا السحاب لیسهل بنصر بنی کعب : سواده کی شوبلوط
بنی کعبک نصرتنه براعت استهلادر .

صوکر ا خزاعی لره :

— سز دیار کزه کیدیکز .

اصحاب کرام ده

— ابوسفیان عهدی تجدید و مدت صلحی تمدید ایتک ایچون
کله جک، فقط خائب و خاسر مکیه دونوب کیده جک .

بویوردی .

بو ائشاده مکهدن حرکت ایتش اولان ابوسفیانده مدینه یه واصل
اولدی ؛ طوغروجه ازواج مطهره دن اولان کریمه سی ام حبیبه نک

خانه‌سنة كيتدی؛ رسول اکرمه مخصوص اولان بساطك اوزرينه
اوطورمق ايسته‌دی؛ ام حيبه مانع اولدی، بونك اوزرينه ابوسفیان
ده‌دی که :

— قیزم، بوساطی بندیمی صاقینیورسك؟ ام حيبه :

— بوساطك اوزرنده اطهر برایا اولان رسول‌الله اوطورویور؛
سن ایسه مشرك اولدیغك ایچین نجسك اوراده اوطورامازسك.
ده‌دی . ابوسفیان :

— قیزم، بندن ایریلالی خویك ده کیشمش .
ده‌نیجه ام حيبه :

— جناب حق بکا هدایت احسان ایتدی؛ اسلام‌له شرفیاب
اولدم، بابا! قومگك اولوسی اولدیغك وفراست وکیاست دعواسنده
بولوندیغك حالده اسلامی قبول ایتمه یوبده کورمز وایشیتمز برطاشه
تمد ایتمه که حیرتده قالیورم .

ده‌دی . بونك اوزرينه ابوسفیان :

— بنی تحقیر ایتدیگك یتیشمه یورده برده ابا واجدادمك دینی
ترك ایله محمد (ص.ع) ك دینه کیرمکلکمی برطور بی ادبانه ایله بکا
اخطار ایدیورسك .

ده‌یه‌رك خشم ایله قیزینك اوندن چیقدی؛ رسول اکرمك نزدینه
کیتدی؛ عهدنامه‌نك تجدیدی وصلحک تمیدی ایچین بک زیاده مصرانه
استرخامانده بولوندی‌سه‌ده هیچ بر جواب الامادی . صوکر ا ابوبکر
الصدیق‌ده مراجعت ایتدی؛ المذن هیچ برشی کلز، جوابندن بشقه
برجواب الامادی؛ عمر بن الخطاب ایسه ابوسفیان‌ی غایت شدید عتاب‌له

استقبال ایتدی ؛ جناب فاطمة الزهرا یه التجا ایله دی، اوندن ده جواب رد الدی ؛ نهایت قراقتی ایلری یه سوره رك علی المرتضانك امان و شفا- عتی دیله دی . جناب علی اوکا جواباً :

— یا اباسفیان ارتق بوايشك اوکی الیناماژ ؛ رسول الله عزم واراده ایتدیکی بر شینك علیهنده کسه حرف واحد سویله یه مز .
ده نیجه ابوسفیان :

— یا علی ! بك مشكل بر موقعدیم؛ طوغرو یول هانکیسی سه اوننی بکا کوستر .

ده یه رجا و نیاز ایتدی ؛ جناب علی ده :

— سن قومكك شریف و رئیسكك؛ سنك یاباجنك بر شی وارسه اوده هان قالقوب میدان عمومی یه کیدرسك ؛ صوت بلند ایله هرا یکی طرفك حلیقلمی تحت امانكك الدیغکی و بو صورتله صالحی تمید ایله دیککی خلقه اعلان ایدرسك .

ده دی . ابوسفیان :

— بویله یادیغیم تقدیرده موقیت الیریری ؛

ده صورونجه حضرت علی ده :

— احتمالدرکه اولور .

جوانخی ویردی . بونك اوزرینه ابوسفیان قالدی میدان عمومی

صوت بلند ایله :

— ای اهالی ! آگاه اولوکرکه بن مکالیلری ده ، مدینه لیزی ده

عقد ائتلافه و صالحی تمید ایتیه دعوت ایدیورم . امینم که رسول

اکرم تکلیف ایتدیکم ائتلاف و صالحی رد ایتمز .

اعلان ایتدکدن سوکرا حضور رسالتپناهه کیده رک مطلبنی ایضاح
ایله دی وسوزینه شو صورتله ختام ویردی :
— یا محمد (ص ع) : اومارم که طلب واستدعای رد ایتمزسک .
فخر کائنات ابو سفیانک سوزلرینی دیکله دکن سوکرا شویله
جواب ویردی :

— سن بویله ظن وتکلم اییدیورسک .
ارتق مراجعت ایدجک باشقه برتدیر ، برواسطه فالذمش اولدیغدن .
ابو سفیان خائباً مکبه عودت ایتدی . خانه سه کیردیکی زمان اقسام
اولمشدی ؛ زوجہ سی هند اوئی کورونجه :
— سیاحتک نه قدر اوزادی : بوراده هرکس سنک دین
محمدی بی قبول ایدوب مدینه ده قالدیغه ذاهب اولدی ؛ باری بومدت
ظرفنده برایش کوره بیلمش اولایدک اختیار ایتدیکنک زحمته دکردی .
دهدی . ابوسفیان ماجرای برتفصیل هنده نقل وحکایه ایتدی ؛
دیکله دکن سوکرا هند :

— سن پک فنا بر سفیرسک ! علی المرتضی سنی اغفال ایتمش ؛
سنکله اکنمش .

دهیه زوجنی تحقیر وتزییف ایتدی .
صباح اولونجه ابوسفیان مشرککلکده ثابت قدم اولدیغنی اثبات
ایتمک ایچین اساف ایله نائله اسمنده کی ایکی صنمه قربان کسوب قانی
اونلرک باشلرینه دوکدی ودهدی که « حیاته اولدقجه سزه عبادت
ایتمکدن فارغ اولمایاجم » بونک اوزرینه قریشی لر ابوسفیان حقنده
ذاهب اولدقلری فکرك یا کلش اولدیغنی اکلا دیلر ومدینه ده نه یایمش

اولدینغی موردیلر . ابوسفیان ی دیکله دکن سوکرا ده دیلرکه :
 — سن هیچ برایش کورمه مشسک ؛ بزه نه صلحه ، نه ده حربه
 . متعلق هیچ بر خبر کتیرمه دک . علی بن ابی طالب سکا ایکی طرفک
 حلیفلینی امانکه ال ده مکله سنکه استهزا ایتمش ، چونکه هر ایکی
 طرفده سنک امانکی ایسته دیکی زمان نقض ابدیه بیلیر .

قرق برنجی باب

تدارکات حربیه ومکه اوزرینه حرکت

ابو سفیان مدینه دن چیقار چیقماز فخر کاشات مکه اوزرینه
 بر حرکت عسکریه اجراسنی قرارلاشدیرارق اسباب ولوازم حربیه بی
 احضار وتدارک ائمه یه باشلادی . رسول اکرم هیچ کسه یه کشف
 ائمه دیکی بوقرارمکتومی بالکمز صدیق اعظم بیلدیردی و بیلدیورکن
 شو تمنی ده اظهار بویوردی : « اللهم خذ علی ابصارهم فلا یرونی
 الا بغتة : یاربی ! قریشی لری نابینا قیل که بنی انجاق بغتة کورسونلر،
 مدینه نواحیسنده کی قبائل عرب خبرلر کوندروب خدایه وروز
 جزایه ایمان ایدنلری رمضان اینک اوائلنده مکملاً مسلح اولارق
 مدینه یه دعوت ایتدی . غفار، مزینه، جهنه، اشجع قبیله لری وقت
 موعودده مدینه یه کلدیلر؛ فقط بنی سلم اتنای راهده قدیموقمنده
 اوردوی بیغمبری یه التحاق ایتدی . اهل اسلام ک محاربه مقصدیله
 قیام و حرکتنی قریشی لرک استخبار ائمه مه سی ایچین مکه بوللری تحت
 ترصده الدیریلارق حیج وطواف منع ایدلدی .

مکه اوزرینه اجرا ایدیله جک حرکت عسکریه بی خفی طوتمق
 مقصدیله بر طرفدن بوتدایره توسل ایدیلیرکن دیگر جهتن حاطب
 بن ابی بلتعہ اشراف قریش دن سهیل بن عمرو، صفوان ابن امیه،
 عکرمة بن ابی جهله شو مآلده :

« رسول الله عسکر تحشید ایدیور؛ هر نه قدر بو تحشید اتدن
 مقصد قبائل عرب اوزرینه هجوم ایتمک اولدینی اعلان ایدیلور سه ده
 ظن ایدرم که اصل مقصد مکه اوزرینه یورو مکدر؛ حقوق قدیمه یه
 بناء سزی حقیقت حالدن خبردار ایتمک ایستدم . والسلام . »
 بر مکتوب یازدی؛ مزینه قبیله سندن عمروک ازادلیسی ام ساره
 (یا خود کنود) اسمنده بر قادینه اون التین اجرت ویره رک مکتوبی
 تودیم ایله مکه یه اسرا ایلدی . ام ساره مکتوبی صاحب لیتک ارانده
 کیزله یه رک مکه یه متوجهاً حرکت ایتدی .
 طرف الیه دن بو حادثه مکتومه رسول الله اخبار ایلدی؛
 فخر کائنات، علی المرتضیٰ، زبیر بن العوامی، ابومرثد غسنوی
 حضور سعادت نشورینه جلب ایله ؛
 « طور مایکنز، همان سرعتله یوله چیقکنز ، روضه خاخ ده نیلن
 موقمه بیتشکنز؛ اوراده بر قادین بولا جقسکنز که اونده بر مکتوب
 وار؛ او مکتوبی الو بکا کتیریکنر . »
 بو یوردی . علی المرتضیٰ ورفقاسی همان حرکت ایتدیلر؛ روضه
 خاخه واصل اولدیلر؛ قادینی اوراده بولدیلر؛ حامل اولدینی مکتوبی
 ایستدیلر؛ قادین کندیسنده او یله بر مکتوب بولوندینی صورت
 قطعیه ده انکار ایتدی؛ انواجی، اشیاسنی کال دقت واهتمام له ارادیلر؛
 بر شی بولاماینجه قادینی بر اقوب عودت ایتمک ایستدیلر؛ فقط علی
 المرتضیٰ؛ الله ه قسم ایدرم که رسول الله یالان سویله مز؛ مطلق
 بو قادینده او یله بر مکتوب واردر؛ ده یه قیلیجی چکدی وقادینک
 اوزرینه هجوم ایدرک؛ یا مکتوبی جیقاریرسک، یا خود اوموزلر بک

اوزرنده طوران كلهڭ شيمدى یره یووارلانیر . دهدى . قادين قورقدى ؛ صاحلرينك اراسنه صاقلامش اولدینی کاغدی چیقاروب تسلیم ایتدی . علی المرتضی رفقاسیله برابر مدینه یه عودت ایدوب پیشکاه رسالتیناهه تقدیم ایلهدی . فخر کائنات حاطب بن ابی بلتعنه حضورینه جلب ایله :

— بوفعل وحرکتک سبی نه در :

دهیه وردی . حاطب جواباً :

— یارسول الله ! تعجیل بویورمایکنز ؛ فعل وحرکتک سواًقی سزه بوجه حقیقت تفصیل وایضاح ایدیم : الله ه قسم ایدرم که بن مؤمنم ؛ تبدیل دین ایتدم ؛ نفاق وارتداد کریوه سنه صایمادم ؛ قریشی اولمادیم کیی قریشک حلیقلرنندن ده دکم ؛ مهاجرین اصحابدن هر برینک مکده بر قریشی ، بر منسوبی وار ، حین حاجتده عیال ومالی حفظ وحمایه ایدر ؛ بنم ایسه اوراده بولونان اهل وعیالمی ، مال ومالی جناح اماننه الاجق کسهم یوق ؛ مکه اوزرینه حرکتکیزی اشراف قریشه بیلدیرمکه اونلره برمنت ، واجب الادا بر دین تحمیل ایتدم و امید ایتدم که اونلرده بنم مکده کی عیال واموالی تحت حمایه لرینه الیرلر ، بکا مدیون اولدقلمی واجبه شکرانی بو صورتله ایضا ایدرلر ؛ بومکتوبی کیزلیجه مکیه کوندرمکدن مقصدم ایشته بوندن عبارتدی .

دهدی . فخر کائنات بو سوزلری دیکه دکدن سوکرا اصحاب کرام ه خطاباً :

— حاطب طوغرو سویله یور .

بویوردی . فقط اورادہ حاضر بولونان عمر بن الخطاب :
 — یا رسول اللہ ! بوادم منافقدر ؛ چونکہ مکہ مشرکترینک
 خیردار اولدقرینی ارزو اتمہدیکک برخصوصی اونلرہ افشا ایندی .
 مساعده ایتده بوینی وورایم .

کیبی تہدید امیز سوزلر سویلہدی ؛ فخر کائنات ایسه :
 — یا عمر ! حدت و غضبی تسکین ایت ؛ حاطبک حقندہ بو
 درجہده عنف و شدت کوسترمه ؛ اوبدر غزومسنہ اشتراک ایتمش
 اولان غزوات مؤمیتندندر ؛ جناب حق اونلر ایچین :
 « فاغفر لکم »

بویوردی . ایشتہ بوحدثہ اوزرینہدرکہ سورہ متحنہده کی شو
 آیت جلیلہ :

« یا ایها الذین آمنوا لاتخذوا عدوی وعدوکم اولیاء .
 ما ل منینی :

(ای اهل ایمان ہم دشمنلرمی وکندی دشمنلریکزی دوست
 اتخاذا اتمہدیککز) نازل اولدی .

فخر کائنات هنوز مدینہده ایکن اوردوی اسلامک وجهہ
 استقامتی مشرکین قریش دن ستر ایتک ایچین ابو قتادہ انصاری نی
 سکز یوز کیشی ایله اضم قیلہسنک اوزرینہ کوندردی . یولده عامر
 بن الاضبط اشجعی اسنده بر ادم بو عسکرہ آیین اسلام اوزرہ
 سلام وروب التحاق ایتدی ؛ هر کس عامرک اسلام اولدیغنه حکم
 ایدرک اوکا تعرض ایتکدن اجتناب ایلهدی ؛ لاکن سریه افرادندن
 اولان محلم بن جثامہ لیشی زمان جاهلیتدنبری عامر حقندہ خصومت

پرورده ایتمکه اولدیغدن اونك عسكره التحاق ایدرکن برمسلمان
کیبی سلام ویرمهسی خوف و احترازینه حمل ایدهرك قیلیجنی چکوب
اونی قتل ایتدی ؛ لباسنی، اسلحه و اشیاسنی الدی . ابوقاده دشمندن
هیچ کسهیه مصادف اولمایارق اضم قیلهسنك دیارینه قدر کیتدی ؛
اورادن عودتله ذی خشب موضعه واصل اولدیغی زمان فخرکائناك
مدینهدن حرکت ایتش اولدیغنی استخبار ایتدی . بناء علیه عسکر یله
برابر رسول اکرمك عقبینجه حرکت ایلهدی و سقیاء منزله اوردوی
پیغمبرییه یتیشدی .

فخرکائناك ابن ام مکتومی و دیگر بر روایت کوره ابوذر
غفاری بی مدینهده قائم مقام نصب ایتدی و ازواج مطهره دن ام سلمه بی
برابرینه آلدی . اون بیک کشیک بر اوردو ایله ماه رمضانك
اونجی چهارشنبه کونی مدینهدن حرکتله ابوعقبه قویوسنده توقف
ایدهرك عسکری نظر تفتیش و معاینه دن کچیردی ؛ اوردوی پیغمبریده
مهاجرین دن یدییوز پیاده ، اوچ یوز سواری ؛ انصار دن درت بیک
پیاده ، بش یوز سواری ؛ مزینه قیله سندن یوزی زره پوش ،
یوزی سواری ، سکز یوزی پیاده اولق اوزره بیک کیشی ؛ اسلم
قیله سندن درت یوز پیاده ، او توز سواری ؛ بنی کعب بن عمرو دن
بش یوز پیاده ؛ قبائل سائره دن ده بر چوق عسکر بولونوبوردی .
قدید منزله واصل اولونجه فخرکائناك ترتیب ایتدیکی سانجاقلری
مهاجرین و انصاره و سائر قبائله توزیع ایلهدی ؛ اکثریسی سواری
وجهله سیده میزراقلرله مسلح اولان بنی سلیم بو موقعده اوردویه

التحاق ایتدیلر . رسول اکرم زبیر بن العوامی پیشدار اولار
ایکی یوز پیاده ایله اولجه حرکت ایتدیردی .

بوصیراده اهل و عیالیله مدینه یه هجرت ایتک اوزره یوله چیقمش
اولان عم نبی عباس ابن عبدالمطلب ذوالخليفة ده سقییا نام موقعده فخر
کائناثه ملاقی اولدی؛ بوتصادفدن پک زیاده ممنون اولان فخر کائناث
جناب عباسه اهل و عیالی مدینه یه کوندروب کندیسنک غزایه
اشترک ایتمه سنی امر ایتدی و : « بن انیانک خاتمی اولدینم کبی
سن ده مهاجرینک آخری سک » دمدی ، مکدن هجرت ایدن یالکز
جناب عباس دکلدی ؛ ابن عم رسالتپناه ابوسفیان بن حارث بن
عبدالمطلب له اوغلو جعفر بن ابی سفیان ، عاتکه بنت عبدالمطلب له
اوغلو عبدالله بن ابی امیه بن مغیره المخزومی ده مدینه یه هجرت ایتک
اوزره حرکت ایتشیر و ابواء نام موقعده اوردوی بیغمبری یه راست
کلشردی ؛ ماسبقده ارتکاب ایتش اولدقلری خطیئه لردن طولانی
استغفای قصور ایتدیلر سه ده فخر کائناث اونلره چین چین ایله مقابله
ایتدی . زیرا کرک ابوسفیان بن حارث ، کرک عبدالله بن ابی امیه
بعد البعثه رسول اکرمه جور و جفا ایدنلردندی . نهایت جناب ام
سلمه نك رجا و نیازی اوزرینه نائل عفو و صفح اولدیلر ؛ بونلرک
ایکیسی ده دین مین اسلامی قبول ایتدیلر .

مکدن درت فرسخ برمسافه ده کائ اولان مرالظهران موقعه
واصل اولونجه اوردو توقف ایتدی؛ فخر کائناث کیجه لین اوردوده کی
افرادک عددنجه آتش یا قیلما سنی امر بو بوردی .

قریشی لر اوردوی بیغمبری نك حرکت و تقریبن خپردار

دکدی ؛ فقط بنی خزاعه نك قتل عامی وقعه سندن طولای اطهار
ندامت اییدیور واهل اسلامك اخذ انتقامه قیام ایتمه سندن نهایت
درجه ده تخاشی ایله یوردی .

عباس بن عبدالمطلب ، مرالظهران ده ایقاد اولونان اتشلك
كثرتی كورونجه كندی كندیته : « ویل قریشی لره ؛ اكر رسول الله
بکيه کیرمه دن اول كلوب طالب امان اولمازلر سه قریش دن دنیا ده
اثر قانما یاجق . » ده به رك رسول اکرمك استرینه راكب اولدی ؛
بلکه بعض یولچیره تصادف ایدرم ده معروض اولدقلری تهلكه نك
اهیتی ، عظمتی مکه اهالیسه اخبار ایدرم امیدیه شهره بر فرسخ
مسافه ده کائن اولان عرقه موقعه قدر ایله ریله دی .

بو اثناده ، هر دقیقه اهل اسلامك هجومه منتظر اولان قریشی لر
ابوسفیان ده مراجعتله :

— محمدی لر مطلقا مکه اوزرینه هجوم ایتمك اوزره در ؛ بر کره
شهر دن طیشاری چیقده اطرافی کوزدن کچیر ؛ شاید اونلره تصادف
ایدرسه ك بزم ایچین امان طلب ایت .

ده دیلر . ابوسفیان ده حکیم بن خزامله بدیل بن ورقانی برابرینه
الوب مرالظهران ده قدر کتدی . بونلر اوراده بر تپه یه چیق دیلر ؛
برده باقدیلر که قارشیلرنده وادی باشدن باشه آتشلره غرق اولمش .
ابوسفیان بو منظره یی کورونجه :

— بو آتشلر عرقه کیجه سی یاقیلان اتشلره بکزمه یور .

ده دی . بدیل بن ورقا :

— خایر ، بونلر خذاعه قیاه سنك اتش لریدر .

دەيە ادعا ايتدى ؟ ابوسفیان :

— خذاعه قيلهسى بو قدر غلبهك دكلدر ؛ چاديرلرک کثرتی
کورمه بورميسک ؟

دەيە مقابله ايتدى . چاديرلرک کثرتی وسواری اتلرينک کيشنه .
مهلری ابوسفیان له رفقاسنی پک زیاده قورقوتدی ؛ بونلر ارالرنده
بومنوال اوزره محاوره ايتمکده کن اوجواره پک زیاده تقرب ايتمش
اولان جناب عباس سسلرینی طویارق ابوسفیان له رفقاسنی طانیدی .
یاکلرینه کیتدی ؛ کندیسینی اونلره بیلدیردی . ابوسفیان :
— یا ابا الفضل ! بو چاديرلر، بو اتشله ندر ؟

دەيە صورونجه :

— شو قارشکده کی وادیده چاديرلرینی قورمش ، اتشلرینی
ياقتش اولان اوردو اون بيک اسلام دن تشکيل ايدلمش بر اوردو درکه
فخر کائنات اونکله سزی تأديب ايتک ايچين حرکت ايتدی .

دەيە ايضاحات ویردی . بونک اوزرينه ابوسفیان :

— یا ابا الفضل ! او حالده بزه معاونت ایت ؛ بر چاره نجات کوستر .
دهدی . جناب عباس ده :

— یا ابوسفیان ! کل ، استرمک صغريسنه راکب اول ؛ سنی

حضور رسالتپناهه کوتوریم ؛ سنک ايچين امان طلب ایدیم .

دەيە جواب ویردی . ابوسفیان استرک اردینه سوار اولدی ؛
حکیم ایله بدیل مکیده عودت ایتدیلر . جناب عباس رفاقنده ابوسفیان ده
بولوندينی حالده اوردو کاهک ايچندن کچدی ؛ هراتشک باشنه کلديکی
زمان اونک اطرافنده اوطورانلر : « بو ارامزدن کچن ادم کیمدر ؟ »

دہیہ بر کرہ ایاغہ قالقوب باقارلر و صو کرا رسول اللہک عمجہ سیدر ،
التندہ کی استردہ فخر کائناتک استریدر ؛ دیرلردی ؛ ہیچ کسہ
تعرض ایتمزدی . عمر بن الخطابک جادیری اوکنہ کدم ؛ اورادہ
پک بوپوک بر اتش یاقلمشدی ؛ بنی کوردی ، سسنی چیقارمادی ؛
فقط ارقامدہ ابوسفیانی کورونجہ ہمان یرندن فیرلادی :
— حمد اولسون کہ اللہک دشمنی ابوسفیان المہ کجدی ؛ اونک
نہ امانی وارہ نہدہ ایمانی .

دہیہ ریک بزى تعقیب ایتمدی ؛ مقصدی کیدوب رسول اکرم دن
بعد الاستیدان ابوسفیان ی قتل ایتمکدی . بونی حس ایتمیکم ایچین
استری خیزلی سوردم ؛ رسول اللہک جادیری اوکنہ کدم ؛ بن ابو
سفیان لہ ایچری کیدرکن عمر بن الخطاب دہ یالین قیلیج ارقامزدن
یتیشدی ؛ رسول اکرمہ خطاباً :

— حضور کدہ بولونان ابوسفیان ، عدواللہدر ؛ امان و ایمانی
یوقدر ؛ مساعده بوپورده بوینی وورایم .
دہیہ استیدان ایتمدی ؛ بن درحال :

— یا رسول اللہ ! ابوسفیان ی بن تحت امانہ الدم .
دہیہ مقابلہ ایتم ؛ جناب عمر متصل اونی قتل ایتمک ایچین
پیغمبردن استیدان ایدر طوروردی ؛ فخر کائنات ابوسفیانہ :
— یا ابا سفیان ! اسلام اول کہ نائل سلامت اولاسک .
بوپوردی ؛ شاشقینلق ایچندہ بولونان ابوسفیان :
— یالات و عزای نہ یاپایم ؟
دہیہ پوردی ؛ جناب عمر بسوزی ایشیدنجہ :

— اکر رسول الله ك حضور واجب الاحترامنده بولونماسه يدك اغزىكى ، بردها اوندن بويله بر كلام چيقمامق اوزره قاباردم .
دهيه تهديد ايتدى . تحت امانه الوب حضور رسول الله
كثيرمش اولديغ ابوسفیانى قتل اتمك خصوصنده جناب عمر ك
مبالغه كارانه اقدام اتمهسى بنى غلخانه كترديكندن اونكله بعض كلمات
شديده تعاطى ايتدك ؛ نهايت رسول اكرم ايكيمزى ده تسكين
ايدرك :

— اى عباس : ابوسفیانى بوكيجه كندى چاديركده محافظه
ايت ؛ يارين يينه حضورمه كتير .

بويوردى : بنده اونى الوب چاديرمه كوتوردم ؛ ايرتهسى صباح
يينه رسول اكرم ك حضورينه كيتدك . فخر كاشات :

— يا اباسفیان ! سنك ايچين جناب حقون غيرى الوهيه لايق
بر معبود اولمادىغنى ا كلامق زمانى كلديمى ؟
دهيه خطاب ايتدى ؛ ابوسفیان ده :

— انسانى حيرته دوشوره جك درجه ده حلم وكرم صاحيسك ؛
اقربا كه بي پايان بر مرحمت واحسان ايله معامله ايدسيورسك ؛ بن
سكا او قدر جور و جفا اتمش كن شو آنده سن يينه بنم حقمده
لطفكارسك ! آرتق بيلدم ؛ تصديق ايتدم كه الله دن باشقه الله يوقدر ،
ا كر باشقه الله اولايدي ، بوكون بز قریشی لره امداد ايدردى .

دهدى . فخر كاشات تکرار سوزه باشلايارق :

— يا ابا سفیان ! بن اللهم رسول حق اولديغنى ا كلاياجفك
زمان دهها كله ديمى ؟

بویوردی . ابوسفیان :

— شیمدی به قدر بو باده شبهه ایدیوردم .

دهمکده ایکن هان بن سوزه قاریشارق :

— یا ابا سفیان ! سوزی اوزاتوب طورما ؛ هان ایمان کتیر ؛

یوقسه شیمدی عمر کلیر ، بویتگی وورور .

دهبه اخطار ایتدم . بونک اوزرینه ابوسفیان کله شهادتی تقریر

ایله ایمان کتیردی .

رسول ا کرمه دهمکه :

— یا رسول الله ! ابوسفیان شرف وجاهه حریص بر آدمدر ؛

اوکامکه اهالیسی آراسنده مدار تمایز اولاجق بر مرتبه احسان

بویورسه کز ای اولور ظن ایدرم .

فخر کائنات ده :

« من دخل دار ابی سفیان فهو آمن ومن القی السلاح آمن ومن اغلق

بابه فهو آمن »

مأل شریفی :

(ابوسفیانک خانهسنه دخالت ایدن ، الندهکی سلاحی ترک ایدن ،

خانهسنه چکیلوب قایبسی قاپایان مظهر امان اولور .)

بویوردی . ابوسفیان مکیه عودت ایچین استیدان ایتدیسهده

اسلامی هنوز ضعیف اولقله برابر خالقه ده عنود اولدیقندن مساعده

ایدیلوب مکیه عودت ایدمک اولورسه ارتداد ایله مهسی احتمالی

وارد خاطر اولدینی سینه عسکر اسلامک شوکت وهیتی ، اسلامه

قلبنده درین برحس حرمت حصوله کتیرمه دیکه بر اقیلماسی مناسب

کورمه‌دی . بناءً عليه جناب عباس ارقاسندن كیده رك اوکا يتيشدی .
ويا اباحنظله دمه ندا ایتدی . ابو سفیان ، عباسك كندیسنی بویله
تعقیب ایتمه‌سندن قورقارق :

— یاعباس ! بکا غدر وخیاتمی ایده جکسك ؟

دهیه صوردی . عباس‌ده :

— قورقا ! اهل نبوت‌ده غدر و خیانت یوقدر . یالکز سنی
مناسب بر محله طور دیروب اسلامك شوکت و سطوتی سکا تماشا
یتدیرمك ایسته‌دم .

دهیه رك اونی كذرگاه اولان بر محله کوتوروب طوردی .

ابتدا اردونك پیشدارینی تشکیل ایدن بنی سلیم‌دن بیک بهادرله
خالده بن ولید کوروندی . بونلرك ایکی سانجاغی واردی ؛ ابوسفیانك
اوکندن کچرکن خالد یوکسك سسله اوچ دفعه تکبیر آلدی .

صوگرا ، سیاه برسانجاقلری اولان وبشوزقدر شجعان عربی
اداره ایدن زبیر بن العوام کچدی ؛ اوده ، ابوسفیانك حداسنه کلنجه،
یوکسك سسله اوچ دفعه تکبیر الدی . بونلری — لوای اسلام‌ی حامل
اولان — ابوذر غضاری نك تحت اداره‌سنده بنی غفاردن اوچ یوز
جنکاور تعقیب ایتدی ؛ صوگرا سانجاقلری بشیر بن سفیانك الده
اولان بنی کعب‌دن بش یوز نامدار بهادر کچدی .

اوردوی اسلامك فرقه‌لری بویله‌جه کمال سطوت و احتشامله
اوکلرندن کچدی که جناب عباس ، ابوسفیان ، بونلرك کافه‌سی رسول اللهك
متفقلری اولدقلرینی ایضاح ایدیوردی .

اوچ سانجاغه مالک اولان مزینه قبیله‌سندن بیک نفر صدای

تکبیری کو کلره قدر ایصال ایدم رک ایله ریله دی؛ کندی قیله سی اولان
بی مزینه بی کورونجه ابوسفیان :

— بونلره نیم آرامده هیچ بر رابطه یوق . .

دیه رک باشنی چه ویردی . بوندن سوکرا بی جهینه و اونلری
متعاقباً اوچ بوز نفر بی شجاع کچدی . ابوسفیان ، بی جهینه ایله بی
شجاع حقنده : بونلر اوللری رسول الله ک اک شدید دشمنلری
ایدی . دده دی .

نهایت مهاجرین و انصارک کبار و مشاهیرندن و تقریباً بش بیک
افراددن متشکل اولوب قلوب اعدایه دهشت انداز اولان رکاب
پیغمبری ده کی اسلام سواریلری کوروندی .

رسول اکرم ، صاع طرفنده بولونان ابوبکر الصدیق له صول
طرفنده بولونان اسید بن حضیرک اراسنده بولونویور و بو ائساده
بونلره بعض کلمات تعاطی بویورویوردی .

اوردوی پیغمبری ده کوردیکی انار انتظام و مهابتله قلی خزان
یا راغی کبی تیترمه یه باشلایان ابوسفیان :

— ای عباس ! ابن عمکک ملک و سلطنتی پک زیاده عظمت

کسب ایتیش . دده دی ؛ جناب عباس :

— یا ابوسفیان ! سن حالا وادی سفاهتده پویانسک؛ بو کوردیکک،

ملک و سلطنت دکلددر ؛ نبوت و رسالتک فرو احتشامیدر .

جوابیه اونی ایقاظ ایله دی .

ارباب سیر ده یورلرکه : سعد بن عباده بیک نفر شجعانله

رسول الله ک اوکنده حرکت ایدیوردی . ابوسفیان ک طور مقده

اولدینی نقطه‌یه کلنجه اوکا طوغرو توجه ایده‌رک صوت بلند ایله :
 — ای ابوسفیان ! بوکون حرب و قتال کونیدر ؛ بوکون عون
 الہی ایله کعبہ‌اللهک استخلاس ، قریشک تذلیل ایدیله‌جکی کوندر .
 دہیہ حایقیردقدن صوکر ا انصار کرامہ توجیہ خطاب ایتدی :
 — ای اوس و خزرج جنکاورلری ! بوکون احد مقاتله‌سنک
 انتقامنی الاجقسکر .

سعد بن عبادہ بو تہدیدکار خطابلری ایدوب کچدکن صوکر
 ابوسفیان ، بولوندینی نقطه‌نک حذاسندن کچمکده اولان رسول‌الله :
 — یارسول‌الله ! قومک قهر و تنکیل ایدله‌سنی امر ایتدکمی ؟
 سؤال استعطا‌فکارانه‌سنی ایراد ایله‌دی ؛ فخر کائنات نفی ایله
 جواب اعطا بویورنجه ابوسفیان تکرار سوزہ باشلایارق :

— قویاً امید ایدرم‌که جناب حقک عنایتی و سنک قرابتک
 قریشک اراقة‌دمنه مانع اولاجق ؛ قریشی لر سنک الطاف و مراحمک
 مظهریتله بیلیات حربیہ‌دن مصون قالاچقلر ؛ چونکه سن انسانلرک
 الک عالیجنابی واک لطفکاری سکت .
 دہدی . فخر کائنات :

— ای ابوسفیان ! اندیشه‌ناک اولما ؛ سعد بن عبادہ خطا
 ایتمش ؛ بوکون لطف و کرم ، رحم و شفقت کونیدر ؛ بوکون اللهمک
 بیٹی اولان کعبه‌نک حرمت و تعظیمی تزايد ایلیه‌جکی کوندر ؛ بوکون
 قریشک شان و شرف کسب ایده‌جکی کوندر .

بویوردقدن صکر ا سعد بن عبادہ‌نی تہدیدات واقعه‌سنی موقع
 فعله قویمقدن منع ایتک مقصدیله لوای اسلامی اوندن آلوب
 علی المرتضی‌یه تودیع بویوردی .

اردوی اسلامک مروردن صکره ابوسفیانہ دہ دیلرکہ :
 شیمدی مکہ عودت ایدہ بیلیرسک اکر قبیلہ گہ محبت و مرحمتک
 وارسہ مشہودک اولان حالی اونلرہ لایقیلہ تفہیم ایت ؛ بیہودہ یرہ
 سفک دمایہ سبیت و یرمہ سینلر .
 ابوسفیان علی العجاہ مکہ عودت ایدوب حرم کعبہ یہ کیردی ؛
 بو ائنادہ عسا کر منصورہ اسلامک مشی و حرکتیلہ یردن قالقان
 توزلردن متشکل کثیف بر بلوط جواردہ کی مواقع مرتفعہ یی احاطہ
 وستر ایدیوردی .
 قریشی لر رسول اللہک تقرب ایتدیکندن حالابی خبر بولونویورلردی .
 ابوسفیانک تالاش و عجنہ ایلہ عودت ایتدیکنی کورونجہ یا گنہ کیتدیلر
 ونہ کوردیکنی صورمایا باشلادیلر :
 — کتیردیکک خبرلری سویلہ ؛ چولدن قالقان بوتوزلرنہ در ؟
 ابوسفیان :

— ان معشر قریش ، ویل سز لرہ : رسول اللہ ، سراپا آھن و بولادہ
 غرق اولمش ، عسکر بی شمار ایلہ مکہ اوزرینہ یورویور ؛ بو عسکرک
 اکثریسی دہ مغلوبیت نہ در بیلمز بر طاقم جنکا و رلردر ؛ بونکله برابر
 بنم خانہ مہ التجا ایدنلرک ، یا خود سلاحنی آتوبدہ کنندی خانہ سنہ
 کیروب قاپانانلرک و یا حرم کعبہ یہ دخالت ایلہ یینلرک حیاتلرینہ قصد
 ایدلہ یہ جک .

بو خبر دہشت آوری طویان قریشی لر ابوسفیان :
 — اللہ سکا لغت ایتسین ! بزہ نہ مشوم خبرلر کتردک . دیہ
 تلمین ایتدیلر .
 بو صیرادہ زوجہ سی ہند ، ابوسفیانک بولوندینی محلہ کلدی ؛

سویله دیکی سوزلری ایشیدنجه حدتلندی؛ زوجنک صاقلندن طوتوب:
 — ای بنی غالب! بواحق اختیاری اولدور و کزکه بردها بویله
 کلمات شنیعه تفوه ایده مه سین!

ابوسفیان بو حقارتلره اهمیت و یرمیه رک:

— بنی بیهوده تحقیر ایدیورسکز؟ الله قسم ایدرم که اسلام
 اولمادیفکز تقدیرده هپکز مقتول اولاجقسکز. ای معشر قریش!
 سوزمه اعتبار ایدیکز؛ خانه لریکز، چکیلوب قایلریکزی قاپاییکز
 و حرف واحد تفوه ایتمکز.
 ده به اولنره نصیحت ده بولوندی.

قرق سکزنجی باب

فتح مکہ

(میلاد : ۶۳۰ ، کانون ثانی)

اردوی اسلامک مختلف فرقہ لری ابوسفیان اوگندن یکدک لری
 زمان اخذ ایتمش اولدقلری ترتیب وانتظامی محافظه ایده رک ایله ریله دیلر ،
 ذی طوی موقعنه واصل اولونجه رسول الله ایله معیتک ورودینه انتظاراً
 توقف ایستدیلر .

فخر کائنات ، نافع سوار اولدینی خالد ذی طوی به کلنجه
 توقف بووردی ؛ امر نبوتینا هیله فدای سر و جانه مهیا اولان
 بومهییب ومحتشم اوردوبی کوزدن کچیردی ؛ برکرده ذهنأ ماضی به
 رجوع ایده رک آن هجرتی تخطر ایتمدی ؛ جناب حق حمدوشکران
 ایده رک تواضعاً مبارک لویه سنک اوجی ده وه سنک پالانه تماس
 ایده جک درجه ده اکیلدی ؛ سجده شکرانی ادا ایله دی . صوکر ،
 زبیر بن العوامه جهت علیاسندن شهره کیرمسنی امر ایده رک کندی
 لوای قدسیت التواسی تحتندمه یوروین فرقه به ده ججون موقعنه
 کیدوب کندیسنک ورودینه قدر اوراده طورماسی امرینی ویردی ؛
 عینی زمانده خالد بن وایده ده بنی اسلم وبنی غفار جنکاور لر یله مککه به
 جهت سفلاسندن داخل اولماسنی امر ایتمدی . ذات رسالتسماتی ده
 معیتده کی خواص اصحاب ایله باشقه بربولدن حجونه طوغر وحرکت

بویوردی . مکه اها لیسندن هیچ کسه حقنده حقارت و شدت ایدنه سنی امر ایتدی ؛ یالکنز عسکر اسلامه هجوم و تعرض ایدنلره مقابله اولسون بویوردی .

عکرمة بن ابی جهل ، صفوان ابن امیه ، سهیل بن عمرو - خالد بن ولیدک تقرب ایتدیکنی خیر النجه - بنی بکردن ، بنی حارث دن ، بنی عبد منات دن ، هزیل و احابیش دن بر طاقم جنکا و لرله نازسیسنه چیقدیلر . ایکی فرقه خندمه دهنیان موقعده بر بریله فزیشلاشدی ؛ ارالرنده مهم برمصادمه وقوعبولدی ؛ عسکر اسلام ایله ری حرککنده دوام ایدرک مشرکین قریبی مسجد حرامک قایسینه قریب اولان خروره موقعنه قدر سوردی ؛ یکر می کیشی بنی بکردن ، درت کیشی بنی هذیل دن مقتول اولدی ؛ اسلاملر دن ده حبیش بن الاشقرله کرز بن جابر مرتبه شهاده ایشدی . عکرمة ، صفوان و سائر اوباش قریش خالد بن ولیدک ضرب دستنه مقاومت ایدمه یه ریک فرار ایتدیلر . جماس بن قیس اسمنده بر مشرک عکرمة نیک دعوتنه اجابتله سلاخلوب خانه سندن چیقارکن زوجه سی کندیسنه نره یه کیدیورسک ؛ خانه دن چیقما دیمش سه ده دیکه مه یوب بن محمدی لرله محاربه ایتیه کیدیورم ؛ اولردن برینی اسیر ایدوب سکا خادم اولق اوزره هدیه ایده جکم ده مشدی ؛ برمدت صوکر ا قریشی لر منزهماً فرار ایتدکلرندن جماس ده خانه سنه عودت ایتدی ؛ زوجه سی اونی کورونجه ؛ ده میندنبری بکا بر خادم کتیره جکسک ده یه بکله یوردم ؛ حال بوکه سن کتیدیکنک کبی یاپا یالکنز کلدک ، ده دی . جماس ؛ سن خندمه ده کی مقاله ده ، صفوانک ، عکرمة نیک فرار ایتدکلری صیراده سیوف

مسلمینك بزى ناصل استقبال ایله دكلىرى ، بيلكلرك ، كلهلك يزلده ناصل يوارلانديغى كوره يدك نى بويله لوم وتقييح ايتزدك دهيه جواب وردى .

اهل اسلام طرفدن تعقيب ايديلن مشركلرك برطاقى ده طاغ تپه لرينه فرار ايتديلر . ابوسفیان ایله حكيم بن خرام :
 — ای معشر قریش ! بلا ملاحظه كنديكزى اولوم تهلكه سنه اتمايكز . سلاخلرى آئوبده خانه لرينه چكيلنلرك حياتلرى مصوندر . دهيه حايقيرديلر . خانه لرينه چكيان مشركلرك ترك ايتدكلرى سلاخلرى مسلمانلر طويلاديلر .

بو صيراده حرم كهبه نك قريبنده بولونان فخر كائات خالد بن وليدك بولندينى جهندن قالفان توز بلوطلرىنى كورووردى . خالد مشركلرى فراره مجبور ايتدكن صوكرا حضور رسالتپناهه كلدى؛ رسول اكرم ویرمش اولدينى امر خلافتده اولارق نيجين حرب ايتديكى اوکا صوردى ؛ اوده :

— يارسول الله ! هجوم ايتديلر ؛ مدافعه يه مجبور اولدم . دهيه جواب وردى .

فخر كائات لباسى توزلره غرق اولمش اولدينى حالده اولجه ویرمش بولوندينى امر موجنبجه هجونده يوكسك بر نقطه ده قورولمش اولان چاديره كيردى؛ رأس ووجود مباركنى تطهير ايتدى؛ صوكرا زره ومغزى كيه رك ده ووه سنه سوار اولدى؛ صاغنده ابوبكر الصديق سولنده اسيد بن حضير وركابنده بلال بن رباح ایله عثمان بن طلحه

یورویورلردی ، محمد بن مسلمہ راحلہ* [رسول اللہک یولارینی طومش یدیوردی . بوانساده فخرکائتات و انافتحنالک فتجاً میناً ، سورہ جلیلہسنی قرائت لینہ وترجع صوت ایله ترتیل بویورویوردی . بوہیئتله حرم کعبہ یه قدر ، هیچ بر مقاومتہ مصادف اولمقسنزین کلدیلمر ، فخرکائتات دست مبارکنده کی چوکانی طوقوندورمق صورتیه حجر اسودی استلام بویوردی . وصوت بلند ایله تکبیر الدی . بوتون اردوی سلام افرادی یکدهان اولارق تکبیرآلدیلر . و اهل اسلامک کولکره پیوسته اولان بوغلغله تکبیری اطرافده کی یوکسک تپه لره التجا ایدوب اورالردن افراد اسلامی تماشا ایدن کنج ، اختیار بوتون قریشی لری خوف و خشیتہ اوغراندی . طواف بیت الله اجرا ایدلدکن صوکره فخرکائتات ده وه سندن ایندی ؛ کعبه معظمه یی ادناس اوانندن تطهیر ایندی . سیر نویسیرک روایاتنه نظراً اوزمانلر کعبه معظمه ده اوچ یوز التمش صنم و ارایدی که الک بویوکلری هبل صنمی ایدی .

بوتون بو صنملر و خانهلرده بولونانلر اوکون خاکه آتیلارق تذلیل ایدلدی . جناب علی بن ابی طالب ؛ هبل ، اساف و نائابینی قیرمایا مأمور اولدی ؛

احد غزوه سنده مشرکلر طرفنده بولونمش اولان و اولادلر نندن برقاچنی غائب ایدن سلافة بنت سعید دن فخرکائتات کعبه نیک اناقارلرینی ایسته دی ؛ سلافة نیک اوغلو اولان عثمان بن طلحه اونلری المایا کتدی ، فقط سلافة :

[*] راحله : فاعله وزنده بیک ده وه سنه ده نیر :

— اوغلو! بوناقتارلری سندن الیرلسه بردها سکا ویرمز لر .
 ده یه رکه عثمانی برمدت اویلا دی لا کن عثمان والده سنه :
 — بهوده وقت کچیروب طورما اناقتارلری بهمه حال سندن
 آلیر لر .

ده دی ؛ عثمان کی کمش اولدیغندن فخرکائات ابوبکر الصدیق له
 عمر الفاروقی ده کوندرمش وبو صیراده اولرده سلافه نك خانه سنه
 کلشدی . نهایت سلافه بیت الله ک اناقتارلری اوغلو نه تسلیم ایتدی ؛
 اوده آلوب کتیردی ؛ فخرکائات ک دست مبارک نه ویردی . اوراده
 بولونان جناب عباس :

— یا رسول الله ! سقایت زمزمی بکا تفویض ایتدی ک کبی
 بیت الله ک حجابنی ده تفویض ایت .

ده دی سده رسول اکرم سکوت بووردی . فقط براز صو کرا
 کعبه معظمه یه کیره رکه وحی الاهی نازل اولوب شو آیت جلیله ایله :
 « ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها »
 مال ینفس :

(اماناتی اهلنه ویرمه کزی جناب حق سزه امر ایدر .)
 کعبه آناقتارلری من القدیم محافظه ایتکده اولان سلافه نك
 اوغلو عثمان بن طلحه یه اعاده بووردی .

فخرکائات کعبه معظمه قایسنک قاناتلاری آج دینی زمان بوتون
 رؤسای قریش له اعیان مکه ، حقارنده ویریله جک حکم وقراره انتظاراً
 بیت الله ک اطرافنده قائماً طور و بووردی . رسول اکرم قریشی له :
 — حق کرده ویره جکم حکم وقراره دائر اولان ظنک زنه در ؟

— نقول خیراً ، نظن خیراً : سنك شانگده سویله دیکمز
خیردر ؛ سندن اومدیغمز خیردر . سن بزم کریم و لطفه-کار برقارده-
شمزسک . (قریشی لر بو جوابلریله حضرت یوسفله برادرلرینک
قصه‌سنه اشارت ایدیورلردی)

فخر کائنات جواباً :

— مادام که بنم حقمده کی ظنکز بویله در ؛ بنده سزه یوسفک
برادرلرینه ده دیکی کبی :

« الآیه : قال لا تثریب علیکم الیوم یغفر الله لکم وهو ارحم الراحمین »
مأل منیفی :

(بوکون سز هیچ بر تویسیخ و تکدیره دوچار اولمازسکز ؛
ارحم الراحمین اولان حق تعالی سزه مغفرت ایدر)

مقابله ایدرم . بو یوردی و « اذهبوا فاتم الطلقا : کیده بیلیرسکز
حرسکز » سوزلرینی علاوه مقاله ایله دی .

صوکر اغایت بلیغ بر خطبه قرائت ایدرک زمان جاهلیتک عادات
و رسومی علی الخصوص ربانی نهی ایتدی ؛ احکام قصاصی ، دیات
مغلظه و مخففه‌یی ، شبه عمد و خطایی ایضاح و بیان ایدرک زمان
جاهلیتده جاری اولان بودعوالرک بطلاننه حکم ایله دی . نهایت
قریشی لره خطاباً :

— ای قریش! زمان جاهلیتک عاداتندن اولان ابا واجداد کرله
فخر و مباهات ایتکدن جناب حق سزی اوزا قلاشدیردی ؛ آرتق
ابا واجداد کرله تکبر و تعظمدن فارغ اولسکز ؛ بوتون انسالرک خیرمایه سی
بردر ؛ ادم اوغوللرینک بربرلری اوزرلرینه فضل و رجحانلری
انجاق زیاده زهد و تقوالریله در ؛

ده یوب شو ایت جلیله یی :

« یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر و انثی و جعلناکم شعوباً و قبائل
لتعارفوا ان اکرمکم عندالله اتقیکم ان الله علیم خیر ،
مال منبئی :

(ای ناس ! بن ، سزی ارکک و قادین اولارق یاراتدم ؛ سزدن
شعوب و قبائل تشکیل ایتدم ، تا که بربریکری طانیوب بیله سکر .
البتہ الکی زیاده تقوا ایله متصف اولانکز عندالله الکی زیاده اکرم در ؛
چونکه حق تعالی حکیم و خیردر .)
ترتیل بو یوردی .

اوکله نماری وقتی حلول ایدنجہ فخر کائشات بلال حبشی به
کعبه الله سکفی اوزرنده اذان او قوماسی امر ایتدی .
بانک توحید مکنک اواقنده طنین انداز اولمایا باسلا ینجہ بعض
مشرک کندی کندیلرینه مشتکیانه سویلندیلر ؛ فخر کائشات
بطریق الوحی بو سوزلره مطلع اولدیغندن هر برینه ، سویله دیکی
سوزلری حرفیاً تکرار ایدهرک اونلری تکدیرو تحجیل ایتدی . بونک
اوزرینه بو مشرک خجالته اوغرایارق کلمه شهادتی کتیردیلر و دین
اسلام له شرفیاب اولدیلر .

فخر کائشات مکة اهالیسنک حیاتلرینی محافظه ایتدیکنی و انلره
لطف ایله معامله بو یوردیغنی کورن انصار کرام بربرلرینه ده دبلرکه :
— رسول الله کرک مکة اهالیسنک ، کرک کندی قبیلہ سی
قریشک محبتلرینی جلب ایتدی ؛ رسول الله وطن اصلیبی اولان مکہ یی
یک زیاده سهویور ؛ آرتق بتون بتون بوراده قالمای دوشونویور .

انصار کرامك بوملاحظات وحسیاتی فخر کائنات درك و تفرس
 بوپورمقله ؛ اونلره :

— سز بنم حقمده بعض ملاحظه لرده بولونوپورسکمز .
 ده دی . انصار کرام استغفای قصور ایتدیلر ؛ سوکرا فخر
 کائنات انلره شووجه ایله خطاب ایده درك سوزینه دوام ایتدی :
 — بنی ، سزه ربط ایدن رشتۀ عهدی قیرمقدن جناب حق
 وقایه ایتسین ؛ اصلا مکده قالمق نیتنده دکلم ؛ زمانی کلنجه سزکله
 برابر یینه مدینه یه عودت ایده جکم . بن ، الله ک قولى و رسولی یم ؛
 سزکله عهد ایدوب مملکتکزه هجرت ایتدم ؛ بنم حیات و مامتم سزک
 حیات و مامتکزه مربوطدر .

انصار کرام بوسوزلری ایشیدنجه آغلامایا باشلایارق :
 — یارسول الله ! بزى بوسوزلری سویله مه یه سوق ایدن خدا
 ورسوله اولان افراط عشق و محبتمزددر .
 ده دیلر . فخر کائنات جواباً :

— خدا ورسولی ده سزک طوغرو سویله دیککزی تصدیق
 ایدر و سزی عفو ایلر . بوپوردی .

قرق طقوزنجی باب

قن لری هدر ایدان مشرکتر -- بعد الفتح فخر کاشات -- هنوز مکده
ایکن ظهور ایدن حادثات -- بتارک و بتکده لک کسر و تخریبی .

دملری لهر ابریلین مشرکتر

رسول اکرم مکده کیرمه دن اول اون بر ارککه ، الی قادینت
قان لرینی هدر ایتیش و زرده بولونور لسه -- حتی بر محل مقدسه التجا
ایتمش اولسه لر بیه -- اخذ و قتل ایدله لرینی امر بویورمشدی .

دملری هدر ایدلش اولان بومشرک لک ایشاه مش اولدقلری
جنایتلر بونلردن هر برینک اوغرادینی سرانجام بروجه ایدر :

۱ - عبدالعزی بن خطل - فتح مکدن اول مدینه یه کلوب
مسلمان اولمش و رسول اکرم طرفدن اسمی تبدیل اولونارق عبدالله
تسمیه اولونمشدی ؛ فخر کاشات بنی خزاعه دن برینی یا کنه ترفیق
ایده رک عبداللهی بر قبیله نک زکاتی تحصیل ایتیه کوندرمشدی . بونلر ؛
اشای راهده بر محله تونف ایتدیلر ؛ عبدالله رفیقنه : سن طعامی
احضار ایت ؛ بن ده براز استراحت ایدیم ده یوب او بودی ؛ خزاعه
لی یه ده اویقو غلبه ایتدی ؛ طعامی احضار ایتمه دن اوده بر طرفه یاتوب
او بودی . عبدالله اویاندی ؛ برده باقدی که اورتاده طعامه دائر برشی
یوق ؛ خزاعه لی ده بر طرفه اوزانمش اویویور ؛ حدت ایتدی ؛ خزاعه لی یی

اوپرودہ ایکن قتل ایله دی ؛ کندی کندی ؛ بن شیمدی مدینہ پہ عودت
ایدرسم رسول الله قصاصاً یخی دم قتل ایدر؛ دم پهرک ارتداد ایتمہ پہ قرار
ویردی لحومی فقراہہ تصدق ایملک اوزره نژدندہ بولونان حیواناتی دم
زایر آلوب مکہ پہ کندی . قریشی لره دہدی کہ :

— واقعا مسلمان اولشدم ، فقط اسلام تله کندی دیمزی
مقایسه ایتم ؛ هرجهتله عبادت اصنامی مرجح بولدم ؛ بناءً علیہ
ینہ ابا واجدادمک دینہ رجوع ایسیورم .

فتح مکہ کونی عبدالعزی بیت معظمک اورتوسی آلتندہ کیزلمشدی ؛
فخرکائنات اجرای طواف ایدرکن اصحاب کرامدن بری عبدالعزی نک
پوشیده آلتندہ کیزلمش اولدیغنی کوردی و اخبار ایتمی ؛ فخرکائنات
قتل ایدرک ، بووردی ؛ عبدالعزی یی قتل ایتمیلر . عبدالعزی یی
قتل ایدن ذات ابو بردہ سلمی اولدیغنی روایت اولونویور .

۲ — عبدالله بن سعد بن ابی سرح — عثمان بن عفانک رضاعاً
قادرشیدر ؛ اوائل حالندہ مسلمان اولدی ؛ فخرکائنات اونی وحی
کتابتندہ استخدام ایدردی ؛ فقط فخرکائنات ، نازل اولان سور
و آیات جلیله یی بطریق الاملا ابی بن سرحه یازدیریرکن ، او ،
« عزیز حکیم ، رینه « علم حکیم ، یازمق کیی تحریفات خانانہ پہ جرأت
ایدر و (حاشا) محمد (ص . ع) نه دیدیکنی بیلمز ، بن نه ایسته رسم
یازارم ؛ اوکا ناصل وحی نازل اولویورسه بکاده اوپه چه وحی نازل
اولویورکی کافرانہ زباندرازلقلردہ بولونوردی . نہایت نزد
رسول الله دہ خیاتی تحقق ایتمی ؛ مدینہ دہ طورامایوب مکہ پہ قرار
ایله دی . یوم فتح دہ عثمان بن عفانہ التجا ایدرک :

— برادر! سکا صیغندم؛ بنی صاقلا؛ رسول الله دن بنه ایچین
 امان آل؛ اگر بن کوزینه کورونه جک اولورسهم بلا ناغیر قلمسی
 امر ایدر، زیرا بنم جرمم یک بویو کدر؛ ماضیده ارتکاب ایتمش
 اولدیم جنایتله ندامت ایدوب توبه ایتدم.
 ده دی، عثمان بن عفان، اونی برقاچ کون خانه سنده اخفا
 ایتدکن صو کرا:

— یا عبدالله! کل، سنی رسول الله ک حضورینه کوتوریم؛
 ان سناء الله قتلکی امر ایتمز.
 ده بهرک الندن طوتوب حضور رسالیناهاه کوتوردی و رسول
 اکرمه:

— یار رسول الله! سزه معلومدرکه بو بنم سوت قردشدر؛
 اونک والده سی بنی قوجاغه آلیر، اونی یوروتوردی؛ یکا سوت
 ویریر، اونی سوتدن محروم ایدردی، بنم اوزرمده حوتی سقی
 واردر؛ حدو پایان اولمایان الطاف و مراحمکیزدن عبدالله کده نصیبه دار
 اوناسنی استرحام ایدرم.

دهیه اوچ دفعه رجا و نیاز ایتدی؛ فخرکاشات جواب ویرمه دی.
 نهایت عثمان بن عفان رسول الله دهها زیاده تقرب ایده رک سر مبارکنی
 اوپدی؛ یک چوق تضرع ایتدی؛ تکرار:

— یار رسول الله! عبدالله امان و بردیکنزمی؛
 دهیه صورتدی؛ رسول اکرمه، جناب عثمانی تطیب ایچین:
 — ویردم.

بویوردی. بونک اوزرینه عثمان بن عفان، عبدالله ی الوپ مجلس

رسالتپناهدن چیقدی . اونلر کیتدکن صوکر ا فخرکائات اصحاب
گرامه خطاباً :

- سزه نه مانع اولدی که قالفوب شو ابن ابی سرح کلبنی قند
ایتمه دیکیز .

بویوردی . عباد بن بشر :

— یارسول الله ! کوز اوجیله بر اشارتکزه منتظر دم .

ده نیجه فخرکائات :

— کوز اوجیله امر ویرمک هیج بر پیغمبرک شاننه یاقیشماز .

بویوردی . عبدالله، نائل امان اولدقن صوکر اسلام اولدی ؛

فقط رسول اللهی هرزه ده کورسه فرار ایدوب کوزینه کورونمزدی .

جناب عثمان بونی فخرکائاته عرض ایتدی ؛ اوده :

— اسلامیت ، ماضیده وقوعبولش خطیئه لری محو ایدر ؛

بویوردی . رسول اللهک بوکلانی عثمان ، عبدالله سویله دی ؛ عبدالله ده

ارتق هرکمله برابر حضور رسالتپناهه کیروب چیقما یا باشلا دی .

جناب عثمانک هنکام خلافتده ابن ابی سرح مصر والیلکنه

تعیین ایدلدی . آنه بک زیاده مراق و محبتی واردی ؛ عسقلانده

یاخورد ره ملبه ده وفات ایتشدر .

۳ عکرمة بن ابی جهل - بونک فخرکائاته ایتدیکی جور

واذا کتب سیرده بر تفصیل محکیدر ؛ فتح مکه کونی دمی هدر ایدلدیکنی

استخبار ایدنجه ساحل بحره طوغرو فرار ایدرک بولدیگی برسینه یه

زا کب اولدی . ویمن طرفه کیتدی ؛ یولده شسدتلی بر فیروطنه

ظهور ایتدی . سفینه خانی حیاتلرندن قطع امید ایتدیله ؛ عکرمة

اگر بو فیرطنه دن قورتیلوبده ساحل سلامتہ واصل اولورسه
مدینه عودت ایدوب مسلمان اولهیم دهیه عهد ایتدی . عکرمه
یوم فتح ده اهل اسلام دن ده برینی قتل ایتشدی ؛ رسول اکرم
اونک فرار ایتدیکنی خبر آلجه تبسم ایده رک اطرافده بولونان
اصحاب کرامک تعجبی موجب اولان شوسوزلری سویله دی :

« قاتل ایله مقتول روز جزاده ال اله ویره جکلر و بویه جه
جته داخل اولاجکلر »

بک ذکی برقادرین اولان عکرمة نک زوجہ سی ام حکیم بنت
حارث بن هشام دیکر قادینلرله برابر حضور نبوتناهه داخل اولوب
دین مین اسلامه مشرف اولدقن صوکیرا زوجی حقدہ رسول
الله دن امان آلدی ؛ مکدن قالمقوب یمہ کندی ؛ زوجہ ملاق
اولارق رسول الله ک عفو و امانته مظهر اولدیغی سویله دی ؛ ایکسی
برکده مکیه عودت ایتدیلر ؛ یوله کلیرکن عکرمه حقوق زوجیتک
بخش ایتدیکی مساعده ن استفاده ایتک ایستہ دی سده زوجہ سی ام
حکیم اونی : سن بت برست اولدجه بکا تقرب ایدہ مزسک . دهیه
منع ایله دی . زوج و زوجہ مکیه واصل اولدیلر . اوتاغ بیغمبری نک
اوکنه کلدیلر عکرمه نک وردی اخبار ایدیلنجه فخرکاشات او قدر
ممنون اولدی که اجرا ایتدیکی بر حرکت آنیه ایله مبارک اوموزندن
ردا دوشدی . ام حکیم اسلامی قبول ایتش اولدینی جهته بوزی
نقابی اولارق زوجی ایله برابر حضور نبوتناهه داخل اولدی .
فخرکاشات عکرمه بی حسن صورتله قبول ایدہ رک تلطف
بووردی . عکرمه :

— یا رسول الله ! زوجم ام حکیم ، رسول الله سنی تحت امانته
آلدی . ده یور ؛ طوغرومیدر ؛
ده نیجه فخر کائنات ؛
— اوت ، بسم تحت امانده سک .

بو یوردی . بونک اوزرینه عکرمه در حال کلمه شهادتله تزیین
لسان وجنان ایدرک زمره ناجیه اسلامه داخل اولدی . بو آنده
ماسبقده کی وقایبی تخطرله اوتانندی ؛ باشی اوکنه اکدی ؛ برمدت
صامت قالدقدن سوکرا ؛

— یا رسول الله ، دنیاده بوتون افعالی خیره معطوف ، بوتون اقوالی
حقه مقرون ، وقار مجسم برکمه کوردم سه اوده سنسک ده دی .
فخر کائنات اوکا ؛

یا عکرمه ! قدرتمک تعلق ایتدیکی شیلردن هر نه بی ایسته رست
سویله ، سکا ویرهیم .

- یا رسول الله ! بسم یکانه مطایم شودر ؛

آیین ضلالت قرین شرکه تقویت ویرمک ایچین ایتدیکم عناد
واصراری وکرك حضور کده ، کرك غیبتکده بدن صادر اولمش
اولان بی ادبانه سوزلری عفو ایت ؛ عنداللهه نائل مغفرت اونقلقم
ایچین مرحمت الاهی بی استعطاف ایله .

ده دی . فخر کائنات اونک حقمده ؛

« انهم ! اغفر لعکرمه کل عداوة عادانها اونطق تکلمه به »
یاری ! عکرمه نك حقمده اظهار ایتدیکی عداوتلرک کافه سنی تفوا ایت ؛
حضور مده ویا غایمده سویله دیکی سوزلرک جمله سنی عفو ایت ، ده به

جناب حق دن مغفرت طلب ایتدی . عکر مهده :

— یارسول الله ! کفر والحاد ایچده ایکن نامی حق یولندن
منع ایتک ایچین صرف ایتدیکم ثروتک شیمدی دین مینک نشری
اوغورنده ایکی مثلنی بذل ایده-جکم ؛ اهل اسلام قارشی ایتدیکم
محاربه لرك دها شدیدنی شیمدی کفارہ قارشی ایده-جکم .
دهدی . حقیقه عکر مه بوندن سوکرا وقوعه کلن غزالرم
اشترک ایتدی ؛ ابوبکر الصدیق ک زمان خلافتده «اجادین» غزاسنده
شهید اولدی :

۴ — حویرت فخر کائناتى هجو و ذمه جرأت ایدردی ؛ فنیج
مکه کونی دمنک هدرایدلدیکنی خبرالنجہ خانه سنه قاپاندی . علی بن
ابی طالب کیدوب اونى خانه سنده ارادی ؛ چوله طوغرو کیتدی ؛
بوراده یوقدر ؛ ده دیلر . حویرت کندیسک تجری ایدلکده اولدیغنی
کورونجه علی المرتضی اورادن اوزاقلاشجه یه قدر بکلهدی ، سوکرا
دیگر برخانه ده اختفا ایتک مقصدیه طیشاری چیقدی ؛ برزاقده
جناب علی اوکا تصادف ایده لرك همان قتل ایتدی .

۵ — مقیس بن خبابه . هشام بن خبابه بونک قاردشی دره . شمشه
اسلامی قبول ایده لرك مدینه یه کلش و مرسیع غزوه سنده رسول اکرمه
برابری بولونمشدی . بنی عمر و بن عوف دن برانصاری اونى مشرک ظن
ایده لرك قتل ایتشدی ؛ برادرینک مقتول اولدیغنی خبر الان مقیس
مدینه یه کلدی ؛ قان دعواسنه قیام ایتدی ؛ فخر کائنات برادرینک
خطاء قتل ایدلش اولدیغنی بیان ایده لرك قاتلدن مقتولک دینی انوب
اوکا ویردی . بونک اوزرینه مقیس اسلامه داخل اولدی ؛

بر زمان کجی ؛ بر کون فرصت بولارق برادرینک قالی اولان
 انصاری بی قتل ایتدکن صو کرا ارتداد ابله مکیه فرار ایتدی .
 فتح مکه کونی بر طاقم مشرکلره برابر بر خانه ده عیش و نوش
 ایله مشغول ایکن ثماله بن عبدالله ابی طرفدن باصدیر بلوب قتل ایدلدی .
 ۶ --- هبار بن الاسود --- فحرا کائاتک کریمه عصفه سی جناب
 زینبک زوجی ابوالعاص بن الربیع بدر غزوه سنده اهل اسلام الله
 اسیر دوشدی ؛ رسول اکرم زینبی کندیسنه اعاده ایتم ایتدی
 اونک سبلنی اطلاق وزینبی ابوب مدینه یه کتیر مال ایچین ابورافعله
 سلمه بن اسلمی ترفیق ایله دی . ابوالعاص مکیه کاچه عهدینه وفا
 ایدرک جناب زینبی ابورافعله سامة بن اسلمه سام و کندی
 تعلقانندن بعضیلرینده اونلره معین و همراه ایله دی . هبار بن الاسود
 بوندن خیردار اولونجه مکه او باسلرندن بعضلرینی یاکنه الارق
 حنا زینبک یوانی کسدی ؛ محافظلریله مجادله یه قام ایتدی ؛ الله کی
 میزراقله دورته رک حامل اولان حنا زینبی را کب اولدیعی ده و منک
 هود جندن دوشوردی . وسقط وقوعنه سبیت و بردی . بوسقوطدن-
 صو کرا جناب زینبک صحتی مختل اولدیغندن حوق یاسامایوب
 ارتحساک ایتدی . بوندن طولانی رسول اکرم هباره پک زیاده
 غضب ایتشدی ؛ فتح مکه کونی دمی هدر بویوردی ؛ هبار اوکون
 قتل ایدلک ایچین پک چوق تحری ایدلدی سه ده بولونامادی . فخر
 کائات مدینه یه عودت ایتدکن صو کرا برکون اصحاب کرامله
 صحبت ایدرکن هبار آگسزین حضور نبوتینا هه کیردی و فریاد ایدرک :
 --- یارسول الله ! بن دین مین اسلامک حق اولدیعی مقرر ؛

یوندن اول مخذول وکراه ایدم؛ شیمدی ایسه حق تعالانک کرم وعتایله هدایتیاب اولدم. شهادت ایدرم که الله بردر؛ محمد اونک قوی ورسولیدر؛ یارسول الله! سنک حضورگده کنهکار وشرمسارم. دمخه فخر کائنات مجبول اولدینی کمال حیا ورافتدن بر مدت سر نجیب سکوت اولارق:

— ای هبار! سنی عفو ایتدم؛ دین مین اسلام سنک ماضیده ایشهمش اولدینگ جرائم و معاصی بی تمامیه محو ایتدی.

بووردی. اسلام اولدقدن سوکرا کفر و اشتراک طلبنده ایکن ایشهمش اولدینی افعال شیمه دن طولایی احتساب کرام دن بعضیلری هبار ستم ایدرلردی؛ هبار ایسه اونلره سکوت ایله مقابله ایله وردی. اونک بووضع صبورانه سی رسول اکرمک سمع شریفنه واصل اولونجه:

— یا هبار! الله صبر ایدنری سور.

بووردی.

۷ — صفوان بن امیه — فتح مکه کونی دمی هدر ایدلمش اولاندردن بولوندیجی جهته یساراسمنده کی کوله سیله برابر ساحل بحره طوغر و فرار ایتشدی؛ صفوانک قبیله سندن عمیر بن وهب جمعی رسول اکرمک حضورینه کلوب: یارسول الله! قبیله مک اشراقدن صفوان مورقوسندن فرار ایتدی؛ کندیسنی دریا په آتوب تلف ایتک ایسته یورمش؛ پدر و مادرم سکا فدا اولسون! اوکا امان ویرسهک نه اولور. دمه رجا و نیاز ایتمکه فخر کائنات:

ایکی آی مدت امان ویردم. بووردی. عمیر همان یوله چیقدی؛ صفوانه یتشدی؛ ایکی آی مدته نائل امان اولدینغی اوکا تبشیر

ایتدی ؛ فقط صفوان عدم اعتماد اظهار ایتدیکندن عمیر تکرار مکهیه کلوب سوزینک طوغرو اولدیغنی اثبات ایده جک بر نشانه اولمق اوزره فخر کائنات ک عمماه سنی آلارق یینه صفوان ک نزدیکه عزیمت ایتدی ؛ بو دمه صفوان نائل امن وامان اولدیغنه قناعت پیدایه ایده رک عمیر ایله برابر مکهیه کلدی . حضور نبوت پناهه داخل اولارق :

-- یا رسول الله ! حقیقه بکا ایکی آی امان ویردی کرمی :
دهیه صور ونجه فخر کائنات :

-- سکا ایکی آی امان ویرمشدم ؛ شیمدی درت آی امان ویریورم . بووردی . فخر کائنات بنی هوازن له محاربهیه عزیمت بووردیغنی زمان هنوز مشرک بولونان صفوان ده معیت پیغمبری ده بولوندی ؛ فخر کائنات بو محاربه ایچین اوندن ادواتیله برابر یوز زره آلدی ؛ بو زره لری تسلیم ایدرکن بونلری بطریق الغصمی آلیورسکز ؛ دهیه صور ونجه رسول اکرم :

-- خایر ، ضایع اولدقلری تقدیرده تضمین ایدمک اوزره عاریة آلبورم . بووردی . رسول اکرم حنین وطائف غزوه . لوندن عودت ایدرکن صفوان معیت نبویه ده بولونوبوردی ؛ ایکی طاغاک آراسنه صقشمش بر وادی اولان جمرانه موقعندن بکرکن اهل اسلام ک اغتنام ایتدیکی سورو سورو حیوانانه صفوان حرص وطمعاه کوزلریغنی دیکمش باقیوردی ؛ احوال واطواریغنی کوز اوجیله تدقیق ایدن فخر کائنات اوکا :

-- یا صفوان ! غنایم کثرت ووفرتی سنی تعجیبه می دوشورویور

دهيه صوردی . صفوان : اوت ، یارسول الله ! دهینجه :

— بو حیوانات مقتنمه نك هیسنی سکا باغیشلادم .

بو یوردی . بونك اوزرینه صفوان :

— نبی اولمایانلرده بو درجهده طیب نفسه تصادف اولونماز

دهیه رك هان اوراده دین مبین اسلامی قبول ایله سعادت

دارینه واصل اولدی .

۹ — کعب بن زهیر — فخر کائنات ی هجو و مذمته جرأت ایتیش

اولدیغندن می هدر ایلمکله فتح مکه اتناسنده فرار ایتدی . برمدت

صوکر ا برادری بحیر بن زهیر ایله برابر رسول اکرمه عرض دینلنه

قرار وردیلر؛ فقط کعب جرائم سابقه سی عفو ایدیلوب ایلمه چکنی

اکلامق ایچین اولا برادری بحیری حضور نبوتینماهه کوندردی .

بحیر نزد رسول الله کیدوب دین مبین اسلامه مشرف اولدی و برادری

کعبه ده کلوب عرض اهندا ایتمه سی ایچین خبر کوندردی ، کعب

علی العجله مدینه یه کلدی ، سید المرسلینك حضورینه کیردی ؛ شرف

اسلامله شرفیاب اولدقدن صوکر ا مدایح بیغمبری بی احتوا ایدن

اونمونه بلاغت اطلاقه شایان قصیده سی انشاد ایله دی . شاعر

شو بیتلری :

ان الرسول اسيف يستضاء به مهند من سيوف الله مسلول

انبت ان رسول الله او عدنی والعفوعند رسول الله مأمول

اوقوما یا باشلا نجه رسول الله اودرجهده نمون و محظوظ اولدی که

حضاره: دیکه بیکنز ، شاعر ، نه سوله یور . بو یورمقله برابر بو قصیده

غرائك جائزه سی اولوق اوزره ساعره برده [*] مبارکسی هدیه
ایتدی .

۱۰ - جناب حمزه نك قانی وحشی بونك حقنده هراسلام،
قلبنده شدتالی بر حرص انتقام حس ایدیوردی . بونی بیلدیکی جهتله فتح
مکه کوئی طائفه فرار ایتدی . اوراده برمدت اخفا ایتدکن
صوکر ا عرض اهتدا ایتمک اوزره حضور رسالتپناهه کل طائف لیلرک
اراسنه قتلدی . فخر کائنات دن امان ایستدی ؛ رسول اکرم : طالب
امان اولمادن کوزومه کورونه یدک سی قل ایدردم ؛ فقط مادام که
سیمدی امان ایسته یورسک ویردم . بویوردی . روایت اولوندیغنه
کوره فخر کائنات جناب حمزه پی ناصل شهید ایتدیکنی وحشی به
حکاه ایتدیروب دیکله دکن صوکر ا :

-- بردها کوزمه کورونه . بویوردی .

۱۱ - عبدالله بن زبیری اصحاب کرامی هجو ایدرو مشرک کاری
اهل اسلام له ضرب و قتاله تحریص ایلوردی . فتح مکه کوئی دمی
هدر ایدلدیکنی حبر النجه نجران طرفلرینه فرار ایدوب مدت مدیده
اورالده طولاشدقدن صوکر ا کوکلنده برحس ندامت اوپاندی ؛
اسلام میل و محبت کوسترمه به باشلادی ، نهایت مدینه به کلدی .
نبی محترم اونی اوزاقدن کورونجه یاکنده بولونانلره :

-- ایشه زبیری کلپور ؛ فقط یوزی نور اسلام له تابان اولاروق
کلپور بویوردی . زبیری فخر کائناتله تقرب ایدرک السلام

[*] خرقة ده مکدر .

عليك يا رسول الله ! اقرار و تصديق ايدرم كه جناب حق بر در ، سن ده اونك رسول سئ . حمد و شكر ايدرم او خدايه كه بنى اسلام هدايت ايتدى . يا رسول الله سكا قارشى چوق بنى ادبانه حر كئلرده بولوندم ؛ فقط سو آنده افعال سابقه مك كافه سنه ندامت ايتدم ؛ حقمده نه امر و حكم ايدرسك او كا راضى يم .
دهدى فجر كائات :

— سى اسلامه هدايت ايدن جناب الله حمد ايدرم . يا عبدالله شوراسى معلومك اولسون كه دين ميين اسلام كچم شده ايشله ن كناهلى محو ايدر .

فتح مكه كوفى دى هدر ايدىل فادينلر شونلردر :

۱ . ابوسفیانك زوجسى هدى بت عتبه ، فجر كائاتنه ايتدىكى اذا و جفادن باشقه احد غزوه سنده حضرت حمزه نك بورتى ، قولاغى كسدى ؛ صدرى ياردى ؛ جكر لىنى چيقاروب امدى . بعد الفتح ، فادينلر بيعت ايتك اوزره رسول الله ك حضورينه كيدركن هندده يورينه بر نقاب كچيروب اونلرك آراسنه صوقولدى ؛ كندىنى طانيما يارقى اسلام اولدقنن صوكر ا يوزندن نقابى فالديروب : بن هندم . دهدى . فجر كائاتده : مادام كه مسلمان اولدك خوش كلك . بويوردى . رسول اكرم بعدالبيعه نسوان مكه يه : بوندى صوكر ا جناب حقه شرك قوشما ياجفكزه ، اولاد لريكرى اولدورمه . يه جكزه ، زنا و سرقتدن اجتناب ايدم جككزه عهد ايدىكر . به يورنجه هند : عجا حرا اولان برقادين سرقت و زنا ي ارتكاب ايدرمى ؟ ده مشدر . هند خانه سنه عودت ايتدكدن صوكر ا نه قدر صنم و ارسه بن سزى

برشی ظن ایتدمده الداندم ، سزه تمبد ایتدم ده بهرك هپسنى پارچه
پارچه ایتدی .

۲ - ۳ . ابن خطلك قریبه وقرتنا اسمنده کی مغنیه جاریه لری
رسول اکرم حقنده هجوبه لر تنظیم ایدوب تغنی ایدرلردی . قریبه
قتل ایدلدی : قرتنا فرار ایتدی ، برمدت صوگرا فخرکائسات دن
اونک ایچین امان استحصال ایتدیلر . اوده کلوب اسلام اولدی .
۴ . ابن خطلك ازادلی جاریه سی ارتب ، فتح مکه کونی قتل
ایدلدی .

۵ . بنی مطلبك جاریه لرندن ساره ، دیگر بروایتیه کوره
حاطبك مکتوبنی قریشه کوتورون ساره جناب علی المرتضی طرفندن
فتح مکه کونی قتل ایدلدی .

ابن هشام : ساره قتلی ایدله دی ، نائل امان اولدی ؛ جناب
عمرک هنگام خلافتنده ابطخ ده نیلن موقعده بر سوارینک آتک
ایاقلری التنده هلاک اولوب کیتدی . ده بور .
۶ . ام سعد ، فتح مکه کونی قتل ایدلدی .

بعدالفتح رسول اکرمک مکده بولوندینی مدت

ظرفنده وقوعه کلن حادثات

فتح مکه تک ایکنجی کونی جنذب بن الادلع هذلی مکه یه کلدی ؛
خراش بن امیه کعبی قیلججه اونک قرتنی یاروب بارصاقلرینی

طیشاری دوکدی . جندب ارقاسنی اوراده کی دیواره طایایوب
خیشاری فیزایان بارصاقلربنه باقار وکوزلری خانه لرنده دوزر
طوروردی . بنی خزاعه یه خطاباً :

ای بنی خزاعه! نهایت بنی بو حاله قویما یا قادر اولدیکیز . ده دکن
صوکر ا وفات ایتدی . رسول اکرم ، جندبک قتلنی خبر آنجه
رخطبه بلیغه ایراد بووردی که مال شریفی بروجه آتیدر :

« حق تعالی یری کوکی یاراتدینی کون مکه اها لیسنگ اراقه
دمنی روز حشره قدر منع ایتدی . مکده قان دوکک ، صید ایتک ،
اغاجلری کسمک ، اونلری بولوق ، هیچ بر مؤمنه حلال دکدر ؛
اگر بمضلری سزه دیرلرسه که : مکده قان دوکک جائزدر ؛
چونکه رسول اکرم بویه یابدی . سز اونلره ده بیگزکه : مکده
قان دوکک آنجاق رسول الله حلالدر ؛ باشقه هیچ کسه یه حلال
دکدر ، حتی اوکاده حلال دکدر ؛ یالکز بر ساعت قدر حلال
اولدی ، صوکر اینه بو باده کی حرمت قدیمه عودت ایتدی . ای
بنی خزاعه الکزی سفک دمان چکیکز ؛ جندبی قتل ایتدیکیز ؛
دیتی سزک اوزریکزه حکم ایتدم ؛ اگر بوندن صوکر ا برینی دها قتل
ایدرسه کر مقتولک ورنه سنی دیتله قصاص بیننده تخیر ایدرم . »

بو صیراده خالد بن ولید اوتوز نفرله نخله موقعنده کی عزری
تخانه سنی هدم و تخریبه مأمور ایدلدی . عودتنده رسول اکرم اوکا :
تخانه بی تخریب ایتدکم دیه صورنجی : اوت ، تخریب ایتدم . ده دی .
فخر کاشنات : خایر ، سن عزری بی تخریب ایتدک . بووردی .
خالد خشم و غضبه تکرار نخله یه کیندی ؛ عزری بی تحوی ایتدی ؛

بولدی ؟ بر اغاجك ساقنده اویولمشدی ؟ قیلجنی چکوب : بوندن-
 صوگرا نه تعبده ، نه ده تحمیده لایق اولاجقسك ؟ جناب حق سنی
 محوه محکوم ایتدی . ده یه رك ایکی پارچه ایتدی . پارچالانان عزری نك
 ایچندن سیاه تنلی ، صاچلری پریشان بر راهبه چیقدی ؟ خالد بن
 ولید اوننی درحال قتل ایتدی . عزری به بنی کئانه ، بنی سلیم وقریش
 تعبد ایدرلردی . خالد مکیه عودت ایتدیکی زمان فخر کائنات اوکا :
 ارتق مملکتکزرده عزری به تعبد اولونمايه حق . ده دی .

بر از زمان صوگرا فخر کائنات سعد بن زید اشهلای مثلد
 موقعنده کی منات بتخانه سنی تخریبه مأموراً اعزام ایله دی . منات ،
 زمان جاهلیتده ، اوس و خزرج له غسان قبیله لرینک معبودی ایدی .
 سعد ، مثلده واصل اولدی ؛ بتخانه نك خادمی اوکا نه ایچین
 کلدیکنی صورتدی ؛ اوده بو بتخانه نی بیقدا یا کلدن ده نیجه خادم :
 سن بیلسك ؛ منات بیلیر . ده یوب چکیلدی . سعد بتخانه نی بیقمنق
 اوزره امر ویریرکن صاچلری پریشان ، وجودی عریان سیاه بر
 قادین میدانه چیقدی ؛ کوکسنی دوکهرک فریاد ایتمه به باشلادی ؛
 سعد اولا بو قادینی قتل ایتدی ؛ صوگرا بتخانه نی بیقدیروب .
 مکیه عودت ایله دی .

خالد بن ولید عزری بتخانه سنی تخریب ایدوب عودت ایتدکن
 صوگرا بنی جذیمه قبیله سنی - بلا قتال - اسلامه دعوت ایتمک
 اوزره مأموراً اعزام ایلدی . بنی جذیمه ، هنکام جاهلیتده عبدالرحمن
 بن عوفك باباسی ، عوف ایله خالد عمجه سی فاکه بن المغیره نی قتل
 ایتمش اولدقلرندن خالد بن ولیدك تقریب ایتدیکنی ایشیتدکلری کی

احتیاطاً سلاحان دیلر؛ عسکر اسلامی استقبال ایتدیلر؛ کندیلرینک اهل ایمان اولدقلرینی سویله دیلر. خالد اونلره : اویله ایسه نه ایچین سلاحان دیکر؟ ده دی . فائلدن بعضلریله ارامزده خصومت موجود اولدیغندن سزی اونلردن ظن ایتدکده اونک ایچین سلاحلا . ندقده دیلر سده خالد عذرلرینی قبول ایتده دی ، سلاحلریکزی چیقارک ده دی ؛ چیقاردیلر ؛ هپسنک برر برر اللرینی آرقالرینه باغلا توب مهاجرین وانصاردن ونی سلیم دن معیتده بولونان اوچ یوزاللی کیشنک هر برینه لاجل الحافظه براسیر تسلیم ایتدی ؛ صباحه قارشلی خالد هرکس نزدنده کی اسیری قتل ایتسین دیه امر ووردی ؛ مهاجرین وانصاردن ماعداسی اسیرلرینی قتل ایتدیلر . بنی جذیمه دن بعضلری مکبیه کلدیلر ؛ وقعه نی فخرکائناتده بر تفصیل اخبار ایتدیلر ؛ رسول اکرم اوچ دفعه « اللهم انی ابرأ الیک مما صنع خالد : یاربی ! بن خالدک صنع وفعلندن بری الساحیم . » بویوردی . صوکر ا بغیر حق دوچار فلاکت اولمش اولان بنی جذیمه مقتوللرینک دیتنی وتلف ایدیلن ماللرینک عوضنی اعطا ایتک اوزره علی بن ابی طالبی مأموراً کونوردی . جناب علی بنی جذیمه دیارینه کیدوب آلدینی امر موجبنجه مقتوللرک دیتنی اعطا وضایع اولان اموالک بدلنی تضمین ایتدکن صوکر ا دیت ویا تضمینات طلب ایدن باشقه کسه وارمی ده یه سؤال ایتدی ، هرکس دیتنی ، تضمیناتی آلدی ؛ المامش کسه قالمادی ده یه جواب ویردیلر . فقط جناب علی : شاید بر مستحق چیقارسه ویررسکز ده یه رک برابرنده کتیرمش اولدینی نقودک بقیه سنی ده

اونلره تسلیم ایتدی، اورادن قالقوب مکه یه کلدی و امر پیغمبرینک اجرا ایدلدیکنی عرض ایله دی . بووقعه دن طولای خالده بن ولیده مغیر اولان فخر کائنات بنی جذیمه نك خاطر لری تطیب ایدلدیکی خبرینی آنجه یه قدر او اغبرافی محافظه بو یوردی ؛ سوکرا اصحاب کرامک شفاعتیه خالده مظهر عفو اولدی .

بووقعه ده حاضر بولونمش اولان عبدالله بن حدره اسلمی ده یورکه : بن خالدهک مصیته کی عسکر لر دندم ؛ بنی جذیمه اسیر لری ایچنده الی آیغی باغلی صبیح الوجیه بر نوجوان بولونیوردی ؛ بوکنج بکا : شوراده، قادینلرک بولوندینی چادیره قدر بنی کوتور؛ اونلردن برینه سویله یه چک مهم بر سوزم وار ؛ سوکره نه ایسترسهک یاپ . ده یه نیاز ایتدی . بن ده اونی کوستر دیکی چادیره کوتوردم ؛ اوراده کنج، کوزل بر قادینه « یا حیث افنی العیش - ای حیث حیاتمز محواولدی ، دیه خطابده بولندی . سوکرا اونی تکرار بولوندینی محله کتیردم . سائر اسیر لره برابر بوکنجی ده قتل ایتدیلر . برازا اول قونوشمش اولدینی قادین کنجک قتل ایدلدیکنی خبر آلمش ؛ کلدی ؛ سوزشلی بر فریاد قوپارارق مقتولک نعشنی قوجا قلابوب تسلیم روح ایتدی ، نعشک یا گئی باشنه ییقلدی . عسکرک عودتندن سوکرا بو حادثه بی فخر کائناته نقل ایتدیکبری زمان رسول اکرم یک زیاده متأثر اولارق :

« اما کان فیکم رجل رحیم »

ایچیکرده مرحتلی بر آدم یوقیدی ؛ بو یوردی .

رسول اللهک مکه ده بولوندینی صیراده ظهور ایدن حادثاتدن بری ده شودر : بنی مخزوم قبیله سنک اشراقندن ابو سلمه بن

عبدالاسد مخزومی نك برادری اسود بن عبدالاسدك قیزی فاطمه
 قتل سرفتی اجرا ایدرکن طوتولدی ؛ حضور نبوتپناهه کتیرلدی .
 فعل سرفتی ارتکاب ایتدیکی بر نهج شرعی ثابت اولدیغدن الینک
 کیلمهسه حکم ایدلدی . بنی مخزوم فاطمه بی جزای شرعیدن
 قورتارمق ایچین اصحاب کرامك وساطت وشفاعتی مراجعت ایتدیلر .
 فقط بو بایده نزد پیغمبری ده فاطمه ایچین شفاعت اتمه به هیچ کسه
 جسارت ایدمه دی . نهایت پك چوق خصوصاًتده شفاعتی قبول
 ایدلمش اولان اسامه بن زیده مراجعت ایتدیلر . اسامه اولنرك نیازوالحاحنه
 مقاومت ایدمه به رك حضور نبویده فاطمه نك عفونی رجا واسترحام
 ایلهدی . رسول الله ، نك روی تغییر ایدمه رك تکدیری متضمن اولان
 شو جمله استفهامیه ایله مقابله بووردی : « ای اسامه ! اوامر
 الهیهدن بر امرك ترکی ایچین شفاعتی ایدیبورسك ؟ »
 رسول الله ك تغییر و غضبی کورن اسامه :

« یارسول الله ! خطا ایتدم ؛ جناب حقندن بنم ایچین مغفرت
 طلب ایت . » ده به استعطافده بولوندی . بونك اوزرینه فخرکاشات
 مجمع ناسده بر خطبه بلیغه ایراد ایلهدی که مضمونی بوجه آتیدر :
 « ای معشر ناس ! بیلک و آکاه اولك که حق تعالی ائم سالفه بی
 عدالت اجتماعیه به رعایت اتمه دکلی ایچین پریشان وهلاک ایتمشدر ؛
 اونلر ایچنده اشرافدن معدود اولان بر آدم بر جرم ارتکاب ایتدیکی
 زمان اغماض عین ایدرلردی ؛ فقط برضعیف ، بر فقیر عینی جرمی
 ارتکاب ایده جک اولسه بونك حقنده بلا توقف حد لازمی اجرا
 ایلرلردی . محمد (ص . ع) ك نفسی دست مشیتنده اولان

الله عظيم الشانه يمين ايدرم كه قيزم فاطمه فعل سرقتي ارتكاب ايتسه
هان النى كسهرم . »

امر بيغمبرى اوزرينه سارقه نك النى كسديلر . عايشة صديقه
ده يوركه : « هر نه زمان بوقادينك براحتياجى اولسه بكاسويله ردى ؟
بن ده رسول الله عرض ايدردم ؟ احتياجى دفع ايدليردى . »

اللتجى باب

حنين غزوه سى - طائف غزوه سى .

منبه غزوه سى .

مكة نك فتحى و قریشك انقيادى اوزرينه بوتون قبائل عرب
 دائرة اطاعته كيرديلرسه ده ايكي جنكاور قيله اولان هوازن له تقيف،
 مخالفت خصوصنده پا برجاي عناد اولوب قالديلر . بوتلك اشراقى
 بر ارايه كلهرك بينلرنده : « محمد (ص . ع) قریشى لرى مغلوب
 ايتدى ؛ اونلرى تاميله تحت اقياده الدقندن صكرا بزم اوزرمزه ده
 هجوم ايده چكى محققدر ؛ او هجومك منى اسبابنه شيميدن نوسل
 ايمه لى يز . » دهيه قرار و رديلر . بوتلك اوزرينه بنى هوازن كنديسه
 مالك بن عوف نضرى بنى ، بنى تقيف ده عبد ياليل ثقفى بنى (يا خود
 قادب الاسود) امير الجيش اتخاب ايتدى .

همجوار اولان نضر ، جشم سعد بن بكر و بنى هلال قيله لرندن
 بعضيلرى ده اونلره التحاق ايتديلر ؛ لاكن بنى هوازنك شعبه لرندن اولان
 كهب ايله كلاب بو محاربه به اشتراكدن امتناع ايله ديلر . بو صورته درت
 بش بيك عسكر طويلا ديلر ؛ جشم قيله سسه منسوب اولوب سنى
 يوزى تجاوز ايتمش ، اعما ، جولاق ، فقط ذكا و تجر به سى خارق العاده
 برير اولان دريد بن الصمه بنى ده رأى و تدبيرندن استفاده ايتك ايجين
 برابر ديلر .

اوطاس دینلن موقمه کلنجه درید بن الصمه نك قولاغنه
 چوجوق اغلامالری ، قادین و لوله لری کلدی ؛ بو سسلر ،
 بو کورولتور نهدر ، دهیه سوردی . مالک بن عوف نضری نك امر
 و تنسیبی اوزرینه بنی هوازن قبیله سنك اطفال ونسوانی ، احوال
 و اتقالی ، دو اب و مواشینی برابر بولونویور ده دیلر ؛ درید ، مالک ی ،
 تزدینه جلب ایده نك بونلری نه ایچین برابر کتیردك دهیه سؤال
 ایتدی . اوده هر کسک اولاد و عیالی ، مال و منالی یا گنده
 بولونورسه مغلوب اولدینی تقدیرده اونلرک دشمن الله کچه چکنی
 دوشونه نك دهها زیاده شدتله ، دهها زیاده ثبات ایله حرب ایدر . دهیه
 جواب ویردی . درید ده دی که : « بک بویوک برخطا ایتدك ؛ چونکه
 فراره مجبور ایده چک بر حال و موقمه بولونان بر ادیمی . نه اولاد
 و عیال ، نه ده مال و منال ، بولوندینی نقطه ده ایقویاییلیر ؛ اگر غلبه
 سکا مقدرسه میزراق و قلیچ قوللایما یا مقدر اولان ارککلردن
 غیرینی ایشه یارامز ؛ مقدر دکله اولاد و عیالی برابر بولوندورمقله
 عار فراری ارتکاب ایتدیکک زمان دنانت و جیانتکه اونلری ده استنهاد
 ایتش اولمقدن باشقه برشی یا عامش اولورسک . « صوکر : بنی کعب
 ایله بنی کلاب زرده ؛ دهیه سوردی . مالک : اونلر بزمله برابر
 حرکت ایتیه موافقت ایتهدیلر ، ده دی . بونک اوزرینه درید ،
 شو جوابی ویردی : سزک سی و اقدامکرتک نتیجه سی معلوم دکل ؛
 اگر بوکون سزک ایچین تعالی و ظفر کونی اولایدی بنی کعب ایله
 بنی کلاب ده برابر کزده بولونوردی . ای مالک ! کاشکی سن ده بو حربه
 اشتراک ایتمهش اولایدک شیمدی سه صواب و معقول اولان تدبیر

شوندن عبارتدر : اهل و عیالی ، مال و منالی مستحکم بر موقه
یرلشدیرمه لی سک ؛ کندیك سبکبار سواریلرله حربه کپریشمه لی سک .
مالک : سن اختیارلامشسک ؛ عقلکده خفت کلش ؛ نه دیدیککی
بیلمه یورسک .

ده یه رک بو نصاب معقوله یه قولاق اصمادی . بوندن سوکرادرید ،
افراده خطاباً :

ای معشر هوازن ! زنهارمالک ک رأی و فکریله حرکت ایتمه ییکز ؛
کورویورم که او سزی دشمنک بجه منه تسلیم ایدوب کنیدی فرار
ایده جک . ده دی . بوسوزلر بی هوازن ک جرأت و متانتی صارصدی ؛
بو حالی کورن مالک : بومعتوه اختیارک هذیانلرینه اعتبار ایتمه ییکز ؛ بزم
اوامر مه اطاعت ایدیکز ؛ والا کندی قیلنجکم اوزرینه آتوب هلاک
ایدرم ؛ رئیس سزقالیر ، یریشان اولورسکز . ده یه قومی تهدید ایتدی ؛
اونلرده بویله تهدکلی بر زمانده مقام ریاستک انحلال ایتمه سندن تحصیل
ایده جک فالقلمری حس ایده رک قورقدیلر وبالضروره مالک ک امرلرینه
اطاعتله خنینه طوغرو حرکت ایتدیلر . بی هوازن له بی قیفک
واولرله التحاق ایدن مسبوق الاسامی دیگر قبائلک متفقاً اسلام
قارشى حربه قیام ایتدکلی خبری رسول الله ک سمع اطلاعنه واصل
اولونجه مشرکین متفقه نک احوالی تجسس ایتدیرمک ایچین عبدالله
بن ابی حدرد اسلمی بی اونلرک ایچنه کوندردی . عبدالله مأمور ، اولدینی
وظیفه بی بعدالایفا عودت ایده رک مشرکلرک چوقلفنی بوتون اولاد
وعیاللرینک ، مال و مناللرینک ده برابرلنده بولوندیغنی رسول اکرم .

عرض ایتدی . فخر کائنات تبسم ایدرک : « او ثروت و سامانک کافه سی اهل اسلامه نصیب اولاجق . » بویوردی .

رسول اکرم عتاب بن اسیدی اجرای حکومت و معاذ بن جبلی احکام شرعیہ نی تعلیم ایچین مکہ ده ترک ایدرک اون آلی بیک کشیک بر اردوایله حینہ طوغرو یورودی . یوقاریده ذکر ایدلش اولدینی اوزره صفوان دن استعاره اولونان یوز عدد زرهی بوسفرده اوردو ایله برابر کتیرمہ سی کندینسه تکلیف اولوندی ، اوده تکلیف واقعی قبول ایدوب زرهلری کندی ده وه لرینہ تحمیل ایدرک عسا کر اسلامه برابر رکاب پیغمبری ده حرکت ایتدی .

روایت اولونویورکه دشمن عسکرینک قلتنه واقف اولان اصحاب کرام دن بر ذات ، اهل اسلام ک کثرت و شوکتی ملاحظه ایدرک : — یارسول الله بودفعه اوردونک چوقلفندن مغلوب اولما یز . ده دی .

رسول الله ، بو مطالعه مغرورانہ نی استقبال ایتدی ؟

بو عجب و غرور ، رضای الاهی به مغایر اولدیغندن فتح و نصرت کثرت عددله اولمایوب انجاق الله تعالی نک حکم واراده سیله اولدینی میدانہ قویارق بر درس اتباء و یرمک ایچین حین غزوه سنده جناب حق اولا عسکر اسلامی بریشان و منهزم ایتدی ؛ صوکران نصرت و غلبه احسان بویوردی [۱] نته کیم شو آیت جلیله ده :

« لقد نصرکم الله فی مواطن کثیره و یوم حین اذ عجبتمکم کثرتکم فلم تفن عنکم شیئاً . » بو حادثه به بر ایما واردر .

[۱] ارباب سیرک روایتنه کوره بو عجب و غرور ابو نکر الصدیق ده ویاخود سلمه بن سلامه ده ظاهر اولش .

حنین وادیسنه اهل اسلام دن اول کلن مالک، عسکری نی طار بر
 یکیدده بوصویه یاتیردی ؛ اوردوی اسلام کورونور کورونمز هجوم
 ایتمه لری امرینی ویردی. رسول اکرم اوردوی اسلامه برابر حنین
 وادیسنه سحر وقتی واصل اولدی ؛ اوردوی نظر تفتیشدن
 یکیردکن صوگرا بر سانجاق عمر بن الخطاب ، بر سانجاق علی بن
 ابی طالب، بر سانجاق اسید بن حضیره، بر سانجاق حباب بن المنذر
 بر سانجاق سعد بن عبادیه اعطا ایتدی . اراضی منحنط اولان
 وادی حنینه موصل یوللر طار اولدیغدن عسکرک طوبلو اولارق
 حرکتی غیر ممکندی ؛ بوسیه عسکر اسلام بر طاقم مفرزه لره
 تقسیم ایلدی ؛ اک اول مقدمه الجیشی تشکیل ایدن خالد بن ولید بنی
 سئیم قبیله سیه وادی یه طوغرو ایلهر یله دی . بنی هوازن - عسکر
 اسلام بوصو حداسنه کلنجه - بردنبره قیلج لره ، میزراق لره مسلح
 اولارق میدانه چیقوب شدید بر هجوم اجرا ایتدی لر . خالد بن ولیدک
 معینده بولونانلرک اکثریسی سلاحسز اولدینی کبی بر طاقی ده هنوز
 مسلمان اولمش مکه اهل یسندن دی ؛ بنی هوازنک صرامت وصولتی
 قارشیسنده مقاومت ایدمه یه رک فرار ایتدی لر ؛ بقیه اصحاب ده
 « افرار بما لایطاق من سن المرسلین : مرسلینک سنترلندن بری ده
 طاقت کتیر یله مه بن شیدن فراردره حکمنه اتباعاً بونلره اقتفا ایله دی لر .
 فروه جذامی نک هدیه ایتمش اولدینی بیاض استره راکب اولمش
 اولان فخر کائنات ، فرار ایدنلره : « الی این یا ایها الناس ! » ده یه
 خطاب ایدیوردی ؛ فقط هر کسه اوبله بر خوف وخشیت عارض
 اولمشدی که هر فرد کندی نفسی قورتارمقدن باشقه بر شی دوشو -

نمبوردی. بوانهزام هنوز اسلام داخل اولوبده ایمان وعقیده سنده
 وسوخ و منات اولمایان مکه اهلیندن بعضیلرینی نمون ایتدی؛ بر
 طاقمی ده دیلرکه: «بو کیدیشیله مسلمانلر تا دگر کنسارینه قدر
 فرار ایده جکلر.» صفوان بن امیه به لأم برادری کلده بن حنبل:
 «تبشیر ایدرم، محمد (ص.ع) و اصحابی فرار ایدیورلر.»
 ده دی.

صفوان بوکاشو تکدیر آمیز جوابی ویردی:

«فضک الله فاک لاز یر بنی رجل من قریش خیر من ان یرنی
 رجل من هوازن: الله اغزینگی پارچه لاسین! هوازن دن برینک
 حاکم اولماسندن سه قریش دن برینک حاکم اولماسی ده اخیلیدر.»
 اهل اسلام ک خیر انهزامی مکبه واصل اولونجه قریش دن بعضیلری:
 محمد (ص.ع) محو اولمش، محمدی لر فرار ایدوب طاغیلمشلردر؛
 ارتق قبائل عرب یینه ابا واجدادینک دینه رجعت ایدم جک.
 ده به اظهار شادمانی اتمه به باشلادیلر؛ مکده والی بولونان عتاب
 بن اسید اونلره:

محمد (ص.ع) محو اولدی سه کتیردیکی شریعت و اونی کوندرن
 الله محو اولماز، الی الابد باقیدر. ده به جواب ویردی.

مخاربه حالا دوام ایدیوردی؛ بو هرچ و مرچ ائناسنده فخر
 کائنات وقار و سکینته اصلا خلل کتیرمه به رک ثبات ایتدی؛ نزد
 پیغمبری ده علی ابن ابی طالب دن، عباس دن، ابو سفیان بن الحارث دن،
 عبدالله بن مسعود دن، اسامة بن زید ایله لأم قارده شی ایمن بن ایمن دن
 عقیل بن ابی طالب دن ودها بر قاج اصحاب دن باشقه کسه قالمادی.

بو صیراده رسول اکرم کمال شجاعته « انا النبی لا کذب ، انا بن عبدالمطلب : یالان سویلیمه من نبی اشته بتم ، ابن عبدالمطلب اشته بتم ، اعلان موجودیب ایدهرک استرخنی دشمن اوزرینه تحریک ایتمک ایسته دی ؛ فقط ابو سفیان بن الحارث استرک اوکنه کچوب بولارینی طوتدی ؛ جناب عباس ایله علی ده رکابنی طوتارق مانع اولدیله . شو ایت جلیلهده :

« ثم انزل الله سکینته علی رسوله وعلی المؤمنین فانزل جنوداً لم تروها ،

مال منیق :

(صوکرالله تعالی رسوله و مؤمینه سکینتی انزال ایتدی واونلرک کورمه دکلری جنودی انزال ایتدی)
فخر کائناتک حنین غزوه سنده ابراز ایتدیکی ثبات ومانته ایما ایدیلور .

بو ائنده مالک : محمد (ص . ع) نرهده ؛ اوننی بکا کوستریکزه . دهیه نره زن اولارق رسول اللهک اوزرینه طوغرو هجوم ایدنجه درحال ایمن بن ایمن اونک اوکنه چیقدی ، مرتبه شهادته واصل اولونجه یه قدر مبارزه ایتدی . مالک فخر کائنات ته تقرب ایتمک ایچین بک چوق اوغراشدی سده موفق اولامادی .

رسول اکرم یا گنده بولونان اصحاب کرام له برابر وادینک صاغ طرفه کچوب طوردی . « ای انصار الله ! ای انصار رسول نره یه کیدیورسکز کلکز ؛ بن اللهک قولی ورسولی یم . » دهیه ندا بویوردی . سسی بک زیاده کور اولان جناب عباس آل دینی امر

پیغمبری اوزرینه صوت بلند ایله : ای معشر انصار ! ای اصحاب
 سمرت [۱] : ای اصحاب سورده بقره ! ای عقبه ده بیعت ایدنلر ! ای
 شجره رضوان آلتنده کری دونمه مک اوزره عهد ایله یئرلر : ده یه
 ندا ایتمیه باشلادی ؛ بوندانی ایشیدنلر درحال دونوب رسول الله ک
 اطرافنده طویلانیدیلر . بنی اوس ک رئیس اسید بن خضیر
 « یا اوس ! » ، بنی خزرج ک رئیس سعید بن عباده « یا خزرج » ده یه
 ندا ایتدی ؛ اوس و خزرج ده کری دونوب کلدیلر . رسول الله ک
 اطرافنده یوز قدر اصحاب کرام اجتماع ایتدی ؛ تکرار دشمن اوزرینه
 شدتلی بر هجوم باشلادی ؛ رسول اکرم : « حرب او جانغی شیمدی
 قیزدی ، قتال انشیری شیمدی ایقاد ایدلدی . » بویوردی . بوسیراده
 مشرکارده انار مغلوبیت نمایان اولمایا باشلایوردی ؛ اونلرک بو حالنی مشاهده
 ایدن فخر کائنات : « رب کعبه یه قسم ایدرم که محو اولاجقنلر ؛ جناب
 حق اونلرک کو کلیرینه صوئوقلق ویردی . » بویوردی . آرتق انار
 انہزام کرکی کبی یوز کوستردی ؛ مشرکلر ، طرف طرف فرار ایتمیه
 باشلادیلر . عسکر اسلام اونلری شدتله تعقیبه قویولدی ؛ بنی هوازن ک
 رئیس اولان مالک قومنک الک جنکا اور افرادیله فرار ایدنلرک ارقاسنی
 محافظه ایتمک ایچین وادینک نهایتده کی برتپه ده اخذ موقع ایتدی سه ده
 موفق اولامادی ؛ مشرکین اوردوسنده بولونان قادینلر ، چوجوقلر ،
 ماللر تمامیله اهل اسلام ک اله کجیدی .

حنین غزاسنده اصحاب رسول الله دن درت ذات نائل شهادت

[۱] سمرت : اسمرک . انصار کرام زراعت و فلاحنه مشغول اولدقلرندن

ونکلری اسمردی .

اولدی ؛ فقط معیت پیغمبری ده بولونان قبائل معاونه يك زياده تلفاته اوغرادى ؛ حتى ايكي قبيله تماميله محواولوب كيندى . فخر كائنات بونلر حفته : « ياربي دوچار اولدقلرى بيله نك اجر مكافاتنى اونلره احسان بويور . » دهيه دعا ايتدى .

مشركلردن يتمش درت كيشى مقتول اولدى . بنى هوازن له بنى ثقيف دنائتكارانه بر قورققلقه ميدان حربى ترك و فرار ايتديلر . ربيع بن رافع ، فرار ايتكده اولان دريد بن الصمهيه يتيشدى ؛ اولى هودجندن شدتله چكوب چيقاردى ؛ قايلجيله جرح ايتدى ؛ فقط دريد اوله مشدى ؛ اوجاع والام ايجنده چيرينسوردى ؛ سكرات موتك اوزاماماسى ايجين كنديسنه برقه تاريخى قيليچ دها وورماسنى رجا ايتدى ؛ ربيع ده بوسماحتى دريغ ايمه دى . حين كونده اهل اسلامك الله التى بيك اسير ، بكرمى درت بيك دهوه ، فرق بيك قوبون وكچى ، درت بيك مقال كوموش كچدى . بوموقفيت جليله اوزرينه هنوز اسلامى قبول ايمه مش اولان مشركيندن برچوقلرى دين مين حقى قبول ايله شر قياب اولديلر .

انهزام وپريشاني يه اوغرايان مشركلر برقاچ قسمه منقسم اولدى . بر قسمى مالك بن عوف ايله برابر طائف قلعه سته تحصن ، ديكر قسمى بطن نخله يه التجا ايتدى ؛ بقيه سى ده اوطاس ده بولونان ماللرينى ، دادو ذخيره لرني محافظه اتمك ايجين على العجله اورايه كيتدى .

فخر كائنات اوطاسه طوغرو فرار ايدن مشركلر ك ارقاسندن بر مفرزه كوندردى ؛ مفرزه نك اميرى اولان ابو عامر اشعري مقاتله نك بدايتمه نائل شهادت اولدى ؛ بونك اوزرينه لواي

اسلامی ابو موسی الاشعری اله الارق او طاس ده تحشد ایتش اولان
مشرک لری تمامیه ازدی ؛ قالانلر فرار ایتدی ؛ بومیانده رئیس
مشرکینک ده جانی جهنمه کتدی .

فخر کائنات ، وقت مناسبه بین الغزات تقسیم ایدمک اوزره ،
بوتون اموال غنائمی جمرانه موقعنده جمع ایتدیره رک عباد بن بشر
انصاری نی بونلرک محافظه سنه مأمور ایلهدی .

اسرا میاننده رسول الله ک رضاعاً همشیره سی اولان اسما بنت
حلیمه ده بولونویوردی . اسما کنديسنک کیم اولدینغنی بیلدیرنجه رسول
اکرم اونى دوزحال نزد نبوتپناهانه کتیره تک حقنده پک زیاده شفقت
ومهربانی اناری کوستردی ؛ کرانها هدیله لر ویره رک خاطرینى تطیب
ایتدی ؛ اونى ، ارزو ایتدیکی تقدیره کندی تزدنده قالمق ویاخود
قبیله سنه عودت ایلهمک شقلرندن برینى ترجیح ایتمکده منحیر براقدی .
اسما دین مبین اسلامى قبول ایتدکدن سوکرا «حب الوطن من الایمان»
قول مشهورینه اتباعاً وطنه ، اقربا وتعلقاتنک تزدینه عودت ایتدی
ترجیح ایتدی .

بوغز وده بر قادین قتل ایدلمشدی ؛ فخر کائنات ، قادین کیمک
طرفدن قتل ایدلمش اولدینغنی صوردی ؛ اونى خالد بن ولیدک قتل
ایتش اولدینغنی سویله دیلر ؛ خالدی حضور نبوتپناهانه جلب ایدره رک
بوندن بویله بردها قادینلری ، چوجوقلری ، خدمتکارلری قتل
ایتمه ییکز . دهیه امر ویردی .

اسیر ایدیلن قادینلردن بر چوغنک زوجلری واردی ؛ بونلر
حقنده ناصل معامله ایدیله جکنی اصحاب کرام صوردیله . بو اتناده

نازل اولان شو آیت جلیله بی :

« والمحصنات من النساء الاماملکت ایمانکم ،

فخر کائنات اونلره تبلیغ ایتدی .

طائف غزوه سی

مکنک جهت شرقیه سنده اوج کونک بر مسافده کائن اولان طائف کوچوک بر شهردر ؛ بوراده هر درلو سبزه و میوه نشو و نما بولور ؛ هواسی صاف و جیددر ؛ صولری مبدولدر ؛ سوریه قطعده . سنده یتیشن محصولاتک کافه سی طائف دده یتشیر .

حنین ملحه سنده مشرکینک اوغرادقلری هزیمت اوزرینه رئیسری مالک بن عوفک اونلردن بر قسمی برابر آلوب طائفه کیتدیکنی واوراده تحصن ایتدیکنی آنفاً سویله مشدک . بو ملتجیلرک قسم اعظمی بنی هوازنه ، بر طاقیده بنی ثقیفه منسوبدی . بنی ثقیف حنین مقاتله سنندن اول طائفی تحکیم ایتمشلر و اهلینک بر سنلک احتیاجاته کافل اولاجق قدر زاد و ذخیره جمع ایله مشلردی . هزیمت واقعه دن سوکرا کیدوب طائف قلعه سنه قاپاندیلر و اهل اسلام له محاربه یه دوام ایتک ایچین تدارکات اجرا ایتیه باشلادیلر . رسول اکرم اونلرک بو تشبثاتندن خبردار اولونجه اوزرلرینه کیدوب شهری فتح ایتیه قرار ویردی . لوای ظفرالتوای اسلام ی علی بن ابی طالبه تودیع ایدرک مقدمه الجیش اولق اوزره خالد بن ولیدی اون بیک عسکرله یوله چیقاردی ؛ و اوردونک قسم متباقیسنی ده

کندیسی آلاق خالدی تمقیاً حرکت ایتدی. اثنای راهده اوردونک کذرکاهنه مصادف اولان بطن نخلهیی بلاحرب استیلا ایلهدی؛ سوکرا، دیگر بر یولدن طولاشارق مالک بن عوف نضری نک له موقعهده کی قصرینی یاقدیردی. نهایت طائف قلعه سنک اوکنه واصل اولدی؛ مشرکار اسلام اوردوسی اوزرینه یاغمور کبی اولدوروجی اوقلر یاغدیردیلر. محصورلرک آتدقلمری اوقلرک دائرة تأثیری خارجنده بولونقی ایچین بوکون جامع شریفک مبنی اولدینی محل اوردوکاه اتخاذایدلدی. فخرکائناط طائف اوزرینه حرکت [۱] ایتمه دن اول طفیل بن عمرو دوسی بی «ذی الکفین» بتخانه سنی تحریبه مأمور ایدوب کوندرمش وطفیلک کندی قبیله سندن استمداد ایدرک عرض معاونت ایدرک افراد ایله محاصره آلات وادواتی ده برابر الوب اوردوی اسلامه التحاق ایله مه سنی امر ایتمشدی. طفیل «ذی الکفین» بتخانه سنی ییقدقن سوکرا کندی قبیله سندن درت یوز جنکاورله کلوب اوردویه التحاق ایتدی. بونلر، استعمال ایتمکده

[۱] اوردوکاه «سلامه» ده نیلن محله نقل ایدلدی؛ زوجات طاهره دن بوغروه ده حضرت پیغمبره رفاقت ایدن ام سلمه ایله زینب ایچین ایکی چادیرقورولدی؛ محاصره نک دوام ایتدیکی مدت طرفنده رسول اکرم بواکی چادیرک ما بیننده عبادت ایتدی. طائف تسخیر ایدیلوبیده اهالیسی اسلام اولدقن سوکرا فخرکائناط عبادت ایتمش اولدینی محله برجامع شریف انشا ایدلدی. بالآخره بوجامع شریف خلفای عباسیه طرفندن تجدیداً توسیماً انشا اولوندی. سوک خلیفه عباسی اول مستعصم بالله جامع شریفی بردرجه دها توسیع ایتدکن باشقه طائف غزاسی ائناسنده ازواج مطهره نک چادیرلرینک رکز ایدلش نقطه لرده ایکی قبه بنا واعلا ایتمشدر.

پك ماھر اولدقلری منجیق و دبابه كبی محاصره الاتی ده برابر كتیردیلر
 اهل اسلام قلمه لره هجوم اتناسنده بو محاصره التری ده قولاندیلر سه ده
 مشركلر قلمه دیوار لرینك اوزرندن اتدقلری قیزغین ده میر چو بو قلمه
 بونلری یاقدیلر ؛ بر چوق مسلمینی شهید ایتدیلر . بونك اوزرینه
 سورلره هجومدن صرف نظر اولوندی ؛ طائف قلمه سنه التجا ایدوب
 قاپاتمش اولان اطراف و نواحی اهاالیسنك استرحاماتنه اهمیت ویرلمه رك
 باغلر ، باغچلر باشدن باشه تخریب و اغاجلر تمامیه قطع ایدله به باشلانندی .
 محاصره نك دوام ایتدیکی اون طقوز كون ظرفنده بر چوق محارب لره هجوملر
 وقوعه كلدی ؛ اصحاب كرامدن بر چوقلری بو مقاتله لرده مجروح اولدی ؛
 مجروحیندن اون ایکیسی رتبه شهادته ایریشدی ؛ صوك هجوملردن برنده
 ابوسفیان بن حرب بر كوزینی غائب ایتدی . رسول اكرم ؛ محصوریندن
 قلمه نی ترك ایله اسلاملره التجا ایدمه ك اولانلره حریتلری بخش ایدله كنجی
 اعلان ایتدیردی ؛ بونك اوزرینه اون كوله قلمه دن فرار ایدوب
 اسلام اوردوسنه كلدیلر ؛ فخر كائنات اولردن هر برینی ، اطاشه ایتك
 ایچین ، اصحاب كرامدن برینك نزدینه كوندردی .

محاصره نك دوام ایتدیکی اتناده ایدی كه رسول اكرم جناب عننی یی
 صورت خصوصیه ده حضور نبوت پناهنه دعوت ایدمه رك اونكله برخیلی
 مدت بطریق النجوا [۱] مصاحبت ایلهدی ؛ اصحاب كرام قعجب
 ایتدیلر و مصاحبه نك اوزاماسی اوزرینه : « رسول الله ، ابن عمته ،

[۱] بطریق النجوا : فیصله امق صورتیه قونوشمق ، هیچ كنه
 اینیده مه یجکی صورتده پاواش پاواش سوله شك .

تودیع اسرار ایدیور، ده دیلر . بونک اوزرینه فخر کائنات : امر
 الاهی ایله علی به دور و دراز کشف راز ایتدم، بویوردی [۱]
 محاصره ائناسنده فخر کائنات جناب علی بن معینه بر سواری
 مفرزه سی ویره رک اطراف و نواحیده کی صنم لک کافه سنی کسرو تخریب
 ائمه به مأمور بویوردی . بعض جراتکار مشرکر جناب علی به
 قارشی ابراز مقاومت ایتدیلهر و حتی مبارزه صورتیله مقاتله ایتک
 تکلیفنده بولوندیلهر . علی بن ابی طالب تکلیف واقعی قبول ایتدی؛
 میدانه چیقان مبارزی بالذات استقبال ایده رک بر جمله ده دار جیمه
 کوندردی ؛ سوکرا اطرافده کی بتلرله تخانه لری تخریب ایده رک
 اوردو کاهه عودت ایله دی .

بوصیراده فخر کائنات عالم منسامده سویله بر رؤیا کوردی :
 حضورینه سوت له، دیگر بر روایت کوره، تره یاغیله طولو بر کاسه
 کتیردیلهر ؛ هنوز تناول ائمه دن بر خروس پیدا اولوب کاسه بی
 فاغاسیله ده ویردی ؛ کاسه ده کی سوت یره دو کولدی . رسول اکرم
 بو رؤیایی ابو بکر الصدیقه سنکایه بویوردی ؛ اوده طائف ک فتحه
 هنوز ازاده الهیه تعلق ائمه دی ده به تعبیر ایتدی . رسول اکرم، بو
 رؤیایی بن ده بویله تعبیر ائمشدم بویوردی .

[۱] ره ایت اولوندیغه کوره فخر کائنات ک جناب علی بن حضور شریفه ده وتله
 محرمانه سوبله شدیکی خصوص شوندن عبارتدر : فخر کائنات طائف اها ایسنی
 قلمه داخنده محصور بولوندوردینی ائنا ده علی بن ابی طالب اطراف و نوا
 حیده کی باغ لری، باغچه لری تخریب و بوتون اغا جلری قطع ایده جک ؛ بو صورتله
 محصور آتیا ظهور ایده جک فقط و غلا ایچنده اولمکن قورقارق تسلیم
 اولمایا مجبور ایدیله جکلر .

فخر کائنات محاصره نك ادامہ سی ویا رفی خصوصندہ نوفل ابن معاویہ دیلی ایلہدہ استشارہ ابتدی . نوفل دەدی کہ :

یا رسول اللہ ! طائف خلقنک حالی، یوواسنہ قایانمش بردیلکینک حالی آکدیورر؛ اکر یووانک اغزینی بکمر ایسەك اونی الہم ایدرسەك؛ بکلہ میوب کیدر ایسەك او سکا قارشى مضرت ایقاعنہ مقتدر دکلدرد . بو ائنادہ مشرکین محصورەدن ابو محجن بن حبیب تقفی اسمندہ بری قلعه نك برچندن اسلام لره شویله خطاب ایلہدی : ای محمدامتی ! سزکلہ محاربه ایتمە نك یوانی بزدن دها ای بیئلره شیمدی یه قدر سز تصادف ایتمە مشدیکنز؛ بز قلعه دن چیقوب سزکلہ محاربه ایتمە یه جکز؛ ایستە دیکنز قدر محاصره نی تمدید ایدیکنز؛ هیچ برشینە موفق اولامایارق عودت ایدە جکسکز . عمر بن الخطاب محجن تقفی نك بوخطابنہ جواباً :

ای ابو محجن ! باغلریکنزی ، باغچہ لریکنزی محو ایدرز؛ سزی طیشاری چیقما یا مجبور ایلەرز . دەدی . ابو محجن :

— ایستە دیکنزی یاییکنز؛ مملکت مزك آب و هواسی او قدر لطیف و معتدل درکە تخریب ایدە جککوز محللر از بر زمان ایچندە یینە عمارتیندیر اولور . دەیه جواب ویردی . جناب عمر : بز بورادن ایرلما یا جفزکە سز طیشاری چیقوبدە خراب اراضیکزی تکرار اعمار ایدە بیله سکز؛ اجلقندن هلاک اولدیکنزی کورونجیه قدر بورادە بکلہ یه جکز . دەدی . فقط بو صیرادە عمر بن الخطاب تقرب ایدن ابوبکر الصدیق : یا عمر ! فخر کائنات بوسنە طائف نك فتحنە مأذون دکل . دەیه رنک اونی ابو محجن لہ مجاوبەدن فراغت

ایتدیردی . اهل اسلامك اكثریسی قلعه بی فتح ایتمه دن دو نمه مک
ارزوسنی اظهار ایتمه لری اوزرینه رسول اکرم ؛ اویله ایسه محاربه
ایدکده فتح ایدک . بویوردی . بونک اوزرینه قلعه یه بر قاچ هجوم
دها اجرا ایدلدی ؛ برچوق اهل اسلامك مجروح وشهید اولماسندن
باشقه بر نتیجه استحصال ایدیله مه دی .

رسول اکرم : « انا قافلون غداً ان شاء الله : ان شاء الله یارین
حرکت ایده جکز . » بویوردی ؛ ایرتسی کون طائف محاصره سنه
نهایت ویریله رک جعرانه موقعنه عودت ایدلدی .

روایت اولوندیفنه کوره رسول اکرم محاصره یی رفع ایتدکن
صوکر اطراف ونواحیده اهل اسلام طرفندن اجرا ایدیلن تخریباتدن
بک زیاده خوف و خلعجانه اوغرامش اولان طائف اهالیسی
حضور رسول الله بر هیئت مبعونه کوندره رک کندیلرینه اوج سنه
مهلت ویرلدیکی تقدیرده بومدک ختامنده دین مین اسلامی قبول
ایده جکلرینی بیلدیردیله ؛ فخر کاشات سکوت بویوردی ؛ مجلس
ملائک انیس پیغمبری ده حاضر بولونان عمر بن الخطاب قیلدجنی چکه رک :
مهلت ، مساعده یوق ؛ یا اسلامی همان و بالتمام قبول یاخود قیلیج
وار . ده دی ؛ مشرکلر : بز سکا خطاب ایتمه یورز ، رسول الله
خطاب ایدیورز . ده نیجه فخر کاشات : بویله بر تکلفی دیکله مک
ایسته تم ؛ همان اسلامی قبول ایتمه لی سکز ، یاخود محاربه یه حاضر
بولونمالی سکز . بویوردی . مشرکلر :

— هیچ اولمازسه ه لات ، اسمنده کی مبعودمزنی آلتی آی
اولسون محافظه ایتمه مزه مساعده ایدیکز .

— خایر .

— او حالده بر آی محافظه ایتمه مزه مساعده ایدیکز .

— بر ساعت ، بر آن بیله اولسه قبول ایتم . بونک اوزرینه
بی نفیغ تکرار محاربه به جرأت ایدمه دکلرندن اسلام ی قبول
ایتدیلر . « لات » ودیکر بتلر کسر و تخریب ایدلدی .

روایت اولوندیقنه کوره طائف غزوه سی اثناسنده رسول اکرمک
بای مبارکی کندی ده وه سیله بر سوارینک ده وه سنک آراسنه
صیقیشوب رنجیده اولشدی ؛ فخرکائات سوارینک براز آچیلما سی
ایچین آباغنه خیفجه طوقونمشدی ؛ ایرتسی کون سوار ی بی حضورینه
جلب ایدوب انعام واحسانه غرق ایده رک خاطرینی تطیب بووردی .
فخرکائات افراد اسلامیه نک اک عاجزینی بیله پک شریف عدایدردی ؛
مجلس رسول الله ده هر مسلمان نائل التفات و اکرام اولوردی ،
هیچ بر اسلامک ذره قدر تحقیر ایدلمه سنه راضی اولمازدی ؛ هر
اسلامک کندنده و مخاطبنده متجلی اولان شرافت اسلامیه به حرمت
ایتمه سی ارزو ایدردی .

اللی برنجی باب

جو دو سخای محمدی .... فخر کائناتك اشتلاف پرورانہ معاملاتی.

مہر رسخای محمدی

رسول الله، جمرانہ موقعندہ ایکن ہنوز شرفیاب اسلام اولمش اولانلرہ بک چوق عطیہلر احسان بویوردی . جمرانہدہ آلتی بیک اسیر، درت بیک دەوہ ، درت بیک قیہ کوموش، قرق بیکدن فضلہ قویون ودها بر چوق غنائم بولونویوردی . اوردودہ غازیلر تعداد ایدلدی ؛ ہر پیادہیہ درت دەوہ ایلہ قرق قویون ، ہر سوارییہ اون ایکی دەوہ ایلہ یوزیکرمی قویون توزیع اولوندی . ہنوز اسلامہ داخل اولدقلری جہتلہ عقیدہ لرنده رسوخ و منانت بولونمایان قریشی-لرہ - کہ مؤلفہ قلوب دیرلر - عطایای کثیرہ احسان ایتدی . روایت اولونویورکہ : غنائمک ہنکام تقسیمندہ حضور نبوتپناہیدہ بولونان ابوسفیان او قدر اموال فراوانی کورونجہ : یارسول الله ! بوکون قریشدہ سندن غنی ومالدار کیمسہ یوقدر . دەدی ؛ فخر کائنات تبسم بویوردی ، ابوسفیان : یارسول الله ! بوژوتدن بنیہ حصہ مند ایلہ . دەیہ عطیہ واحسان طلب ایدنجه فخر کائنات ، بلال حبشییہ امرایدوب ابوسفیانہ قرق قیہ کوموش ویوز دەوہ اعطایتدیردی . ابوسفیان : اوغلوم یزیدہدہ نصیبی احسان ایت . دەدی ؛ قرق قیہ

کوموشه یوزدهوده یزید ایچین ویرلدی؛ ابوسفیان : دیگر اوغلووم
 معاویه نك ده حصه سی یوقی ؛ ده نیجه عینی مقدار کوموشه دهوده
 معاویه ایچین ویردیله . منله مصادف اولمادینی بو جود وسجایه
 حیران قالان ابوسفیان: یارسول الله! آ نام بابام یولگده فدا اولسون؛
 سنک سخا و کریمک اسانی اعجاب ایدیور ؛ صلح زماننده کریم ،
 حرب زماننده مروتکارسک . ده به ممنونیت وحیرتی اظهار ایدی .
 فخر کائنات حکیم بن خزامده یوزدهوده احسان ایتدی ؛ فقط
 حکیم یوزدهوده ایلسته دی ؛ فخر کائنات اوکایوزدهوده دهاویرنه سی
 امر بو یوردی . نصیر بن الحارث ، اسید بن جاریه ثقی ، ابوجهلک
 برادری حارث بن هشام ، صفوان بن امیه ، قیس بن عدی ، سهیل
 بن عمرو ، خویطب بن عبد العزی ، اقرع بن حابس تمی ، عینه
 بن حصین فزاری دن هر برینه یوزر دهوه ؛ جاریه ثقییه ، محرمة
 بن نوفله ، سعید بن یروع ، عثمان بن نوفله ، هشام بن عمروده
 اللیشر دهوه احسان ایتدی .

اسلامه میل و محبتلی ترید ایتمک مقصدیه مؤلفه قلوبه ویرلن
 بو عطیه لرك اموال غنائمدن می ، یوقسه خمس غنائمدن می اعطا ایدلمش
 اولدیغی حقده علمای اسلام اختلاف ایدیورلر . واقدی ، عبون الاثر ،
 طبقات مؤلفلری و سائر بعض ارباب سیر بو عطایانک خمس غنائمدن
 ویرلمش اولدیغنه ذاهب اولدیله ؛ دیگر بعضلری ده مجموع غنائمدن
 اعطا ایدلمش اولدیغنه حکم ایتدیله ؛ ابن حجر صحیح بخاری شرحنده
 بو صوکه قولی ترجیح ایدیور .

ابن خدیجه دن روایت اولوندیغنه کوره فخر کائنات - ابوسفیان ،

صفوان علقمه ، عینه واقرع کبی - مؤلفه قلبه یوزرده وه ویروبده
 کندیسنه یوزده وه دن اکسیک ویردیکندن طولایی عباس بن
 مرداس اسلمی مغیر الحاطر اولارق شویتلرله اعلان شکایت ایلهدی :

وما کان حصین ولا حابس
 یفوقا مرداس فی المجمع
 وما کنت دون امری منهما
 و من تضع الیوم لا یرفع

بویتلر فخر کائنات ک صباخ شریفه واصل اولونجه ابوبکر الصدیق .
 مرداس ک دیننی قطع ایدیکز بووردی ؛ جناب صدیق ده مرداسی
 آلوب ده وه لریک بولوندینی محله کوتوردی ؛ انتخاب ایتدیکی یوزده وه پی
 مرداسه ویردی . ده وه لری آلدقن سوکرا ممنون و مسرور اولان
 مرداس حضور نبوتناهه کلدی ؛ فخر کائنات اوکا خطاباً : یامرداس !
 نسیم حقمده بر شعر سویله مشسک . بو یورنجه مرداس :

« یا رسول الله جانم یولگده فدا اولسون ؛ شعر دیلک اوچنده
 قارنجه کی قاینار ؛ اکر سویله منزهه دیلک اوچنی ایصیریر . ده دی .
 رسول اکرم تبسم بو یورارق :

« اوت ، قوم عربک فطرتی بویله در ؛ ده وه ایچین باغیر مق نه
 قدر طبیعی برشی سه اونلر ایچین ده شعر سویله مک طبیعی برشیدر .
 بووردی .

رسول اکرم ، قریش لره ، بوتون رؤسای عربیه عطایای و فیره
 بخش ایتدیکی حالده انصار کرامک اکا برو اصغرینه غنائمن عهده لرینه

توجه ایدن حصه دن ماعدا برشی اعطا ائمه دی ؛ چونکه بو عطا یانک توزیعدن مقصد قلوب مخالفینی جلب و تألیف ایتکدی ؛ انصار کرام ایسه عقیده لری متین و راسخ مسلمان اولدقلرندن حقلرنده امن و اعتماد پیغمبری بر کمال ایدی ؛ کندیلرینکده متاع دنیا یه طالب و رانغ اولمادقلری ملاحظه اولونمشدی . حال بوکه بمضیلری حسب البشریه مغیر و مکدر اولدیلر ؛ ارالرنده شویله سوزلر دوران ائمه یه باشلادی : رسول اکرم ، قبائل عربی عطایای کثیره یه غرق ائیدی ؛ حال بوکه اونلرک قائلری حالا بزم قیلجلمزک اوچلرندن طاماملا بور . انصارک بوسوزلری فخر کائناتک سمع مبارکته واصل اولدی ؛ بمضیلرینک روایتیه کوره سعد بن عباده حضور نبوتیناهه کیده رک : « یا رسول الله ! قبائل سائریمه بذل ایتدیکک نم و احساندن انصار محروم قالدینی ایچین بغایت مغموم اولدیلر . » ددی .

فخر کائنات اوکا : « یا سعد ! بو خصوصده سنک قلبک نه دیبور ؟ ده یه سوردی ؛ اوده : « یا رسول الله ! بنده اونلرکی غنائم ؛ واقعا بویله بر هاجسه یی لسانمه المادم ؛ فقط بحسب البشریه خاطرمدن کجدی ، ددی بونک اوزرینه فخر کائنات سختیاندن معمول چلدیرینه یالکز انصاری دعوت و جمع ایدرک :

« ای انصار ! بواشیندیکم سوزلر سزدن صادر اولدیمی ؟ » ده یه سوردی ؛ کبار انصار : « اختیارلر مزله ریشلر مزک اغزلرندن قطعاً بویله بر شی صدور ائمه دی ؛ یالکز کنجلر من بعض شیلر سوریلدیلر . ده نیجه رسول اکرم اونلره :

« ای زمره انصار ! بن سزی ضلالتده بولمادیمی ؟ سوکرا جناب

حق بنم سبيله سزه توفيق و هدايت احسان ائمه ديمى ؛ بن سزك
 ملكتكزه هجرت ، ايچكزه داخل اولمادن اول سز بر بركتزه
 دشمنديكز ؛ حضرت ذو الجلال بنم سبيله سزى بر بركتزه محب
 و دوست ائمه ديمى ؛ سز قليل النفوس و فقير بر قوم دكسيديكز ؛
 شيمدى الله عظيم الشانك لطف و كرميه كثير و غنى اولماديكرمى ؛
 بووردى .

بوتون انصار رسول الله هر بى بر حقيقت محضه اولان بو
 خطابلرني تصديق ايتديلر . صوكرا فخر كائنات سوزينه دوام ايندى ؛
 « مقصديكزى بلا احتراز ايضاح ايديكز ؛ سوزلريكزى صميمى
 اولارق سويله ييكز » انصار سكوت ايتدكلرندن رسول اكرم ؛
 « اى انصار ! نيجين جواب و يرمه بورسكز ؛ » بووردى .
 اولرده ؛ « بز الله دن و رسولدن راضى و خوشنودز . » ده ديلر .
 بونك اوزرينه رسول اكرم ، علوشائى بر قات ده اعدا ايدن
 او خدا پسندانه تواضيله ؛

— اى انصار! سز ديرسكز كه ؛ بزم نزد مزه كلديك زمان قومك
 سنى تكذيب ايتشدى ، بز تصديق ايتدك ؛ هيچ كسه سكا معين
 و ظهير اولمازكن بز معاونت و مظاهرت ايتدك ؛ قومك سنى وطنك دن
 اخراج ايتدى ؛ بز سكا قوللرمزى آجديق بر وطنداش صفتيله سنى
 قبول ايتدك ؛ معيتكده كى اصحابك فقير و بيوايه ايدى ؛ بز اولره
 مروت و مواسات ايله دك ؛ رب العالمينه قسم ايدر كه بو سوزلريكز
 بر حقيقت باهره در .

رسول الله ك بو كلمات مباركه سى انصار كرامك حسياتى تهيج

ابتدی ؛ بوتون کوزلر یاشاردی ؛ همان فخر کائناتك اللربنه ،
دیزلربنه صاریلارق :

— یا رسول الله ! بز حق تعالی بی و اونك رسولنی سورز ؛
بزم مال اطلاقه شایان نه مز و ارسه جمله سی . رسول الله کدر ؛
کیف مایشاء تصرف ایده بیلیر ؛ بزم متاع دنیا ایله ذره قدر علاقه من
یوق ؛ بزه عارض اولان حزن و کدر سنك جود و سخا کدن
محروم فالمش اولدیغمز ایچین دکلدی ؛ انقطاع توجه کدن و بوسیبه
حضور شریف کدن مهجور فالمقدن قورقدیغمزدن طولای ایدی .
ده دیلر . فخر کائنات :

— ای انصار ! قریش ایله سائر قبائل عربیه عطیه لر توزیع
ایتمکدن هنوز مسلمان اولمش اولدقلری ایچین اونلرک عقیده .
لربنه تقویت ویرمکدی ؛ حال بوکه سنك صداقت و ثباتکزه امنیت
کاملهم واردر ؛ اونلر دیارلربنه الدقلری ده وه لری ، قویونلری
کوتوره جکلر ؛ سز ایسه دیاریکزه . الله ک رسولنی کوتوره جکسکر .
انصار نیم ایچ لباسم در ، سائر خلق ایسه طیشدن لباسم در . « انکم
ستلقون بعدی اثره فاصبروا حتی تلقونی علی الحوض » بویوردی .

*
*

فخر کائناتك ائتلاف کارانه معامله سی

جرانه موقعنده هوازن دن بکر می درت کیشی حضور نبوتینا هه
کلوب اسلام ایله شرفیاب اولدیلر و قبیله لرینک بقیه سی ده اسلام ی
قبول ایتمش اولدیغنی عرض ایستدیلر .

بونلرك اراسنده رسول الله ك رضاعاً عمجهسى اولان اشراقدن
ابوبرقان ايله ابوصرد زهير بن صرد سعدى ده بولونويوردى . بونلر
رسول اكرم استرحام ايدهرك :

— طرفكزدن نيابةً اوزرمزه مأمور اولانلرك عدالتلرينى ،
خيرخواهلقلرينى ستايشكارانه بر لسانله عرض ايدرز ؛ سنك لطف
وكرمكدن بزدن النان غنائمله اسرايى بزه اعاده ايده چكنه اميدوارز ؛
ذاتاً او اسيرلردن برقىسى سنك مرضهكك اقرباسيدر ؛ بزه مرحمت
ايت . ده ديلر . فخر كائنات :

— سزك ورودكروه بويايده بندن مطالبه ده بولونما كزه انتظاراً
غنائمله اسرانك تقسيمنى خيلى زمان تاخير ايتدم ؛ فقط سزكچ
كلديكز ؛ اطرافده كي غزوات اسلاميه يي كورويورسكز ؛ سزه شو قدردنه
بيليم كه غنائمله اسيرلردن هانكيسى سزك نزدكزده دهام مهم ، دهام
قيمتدار ايسه اونى اتخاب وطلب ايديكز ؛ بويوردى . بنى هوازن :
— يارسول الله ! مادام كه بزى اموالمزه اولاد و عياللز اراسنده
مخير براقيورسك بزده اموالمزدن فراغت ايدرز ، اولاد و عياللمزك
ردينى طلب ايله رز . ده ديلر ؛ رسول اكرم : بنى عبد المطلبله
بنم حصمه دوشن زن و فرزندلر بگزي اعاده ايدر . سائر لر ينك
حصه لر ينه اصابت ايدن اسيرلر بگزي ده اعاده ايله لر ينى اونلردن طلب
ايده يم ؛ صلاة ظهر دن صوكرا مسجده كليكز ؛ مجمع ناسده ده ييكز كه :
بز حق تعالى نك رسولنى بويايده گندمزه شفيع اتخاذا ايتدك ؛
بزم اولاد و عياللمزى اعاده ايله كزى طلب ايدرز . دهيه جواب
ويردى . بعدالظهر ، بنى هوازن مسجد شريفه كيدوب حضور

نبوتپناهه داخل اولدیلر؛ فخرکائنات حضاره خطاباً:

— ماسبقده کی خطالرینه نادم واسلامله شرفیاب اولمش اولدقلری
حالده سزك قاردشلیکیز کلدیلر؛ بن کندی حصمه دوشن اسیرلری
اونلره اعاده ایتمه یه قرار ویردم؛ بو حکمه راضی اولانلرده حصه لرینه
دوشن اسیرلری اعاده ایتسینلر؛ اعاده ایدیلن اسیرلرک بدللری
اصحابنه بن تأدییه ایدم جکم . بو یوردی . حضارک کافسی حصه لرینه
دوشن اسیرلری اعاده ایتمه یه راضی اولدیلر؛ بی هوازن، محاصره
اثناسنده طائف قلمه سنندن فرار ایله اوردوی اسلامه النجا ایتمش
اولان کوله لری ده طلب ایتدیلسه ده فخرکائنات: «اونلر رب العالمینک
ازادلی خادم لری درکه الی الأبد حردرلر» بو یوردی .

فخرکائنات ، مالک بن عوفک حالاً طائف قلمه سننده بولندیفی
بنی هوازن دن استخبار ایدنیجه اونلره ده دی که : «مالک بن عوفه
سویله ییکرکه حضورمه کلیر واسلامه داخل اولورسه اولاد و عیالی
ومال و منالی کندیسنه اعاده ایدرم و یوز ده و ده عطیه ویررم»
فخرکائناتک بو وعدی بنی خبر الان مالک علی العجابه حضور نبوتپناهه
کله رک دین مین حقله شرفیاب اولدی؛ رسول اکرم انی کندی
قیله سیله جوارده بولونان سائر قبیله لرک ریاسته تعین بو یوردی .
فخرکائناتک جود و کرمنه حیران اولان مالک بن عوف مدح وستایش
بیغمبری بی متضمن برقصیده انشا ایله دی که مطلبی شودر :

ما ان رأیت ولا سمعت بمثله

فی الناس کلهم بمثل محمد

روایت اولوندیغه کوره سکرنجی سال هجرتده ذی القعدة تک

اون سکزنجی کونی فخر کائنات عمره ایتمک مقصدیله احرامه کوروب
مکه یه کلدی ، بیت اللهی طواف ایتدی و عمره نك ارکان و مناسکنی
اجرا ایلدی . عتاب بن اسیدی مکه والیسی تعیین ایدوب ابو
موسی الاشعری یی ده قرآن کریم ایله احکام شرعیه یی خلقه تعلیم ایتیه
مأمور بویوردی . معاذ بن جبلی ده عتاب ایله برابر مکده براقدی .
عتاب بن اسیده بیت المال مسلمیندن کونده بر درهم و ظیفه تعیین
بویوردی . عتاب بن اسید بعضاً اثنای خطبه ده :

— ایها الناس ! کونده بر درمله طویمایان ادمی جناب حق الی الا بد
طویورماسین ؛ رسول اکرم بکا کونده بر درهم تعیین بویوردی ؛
بن اونکله تأمین معیشت ایدیورم ، کسه یه محتاج اولمایورم . دیردی .
رسول اکرم ذی الحججه نك اوائلنده مکده مرالظهران موقعنه
کلدی ؛ غنائمک بقیه سنی اوراده تقسیم ایتدکن صوکرایینه بویاک
صوکرینه طوغر و مدینه یه عودت بویوردی . رسول اکرم جعرانه دن
حرکت ایتنه دن اول یمن و عمان رؤساسة مکتوبلر کوندردی که
بونلرک حصوله کتیردیکی نتایجدن ایله ری ده بحث اولنه جقدر .

بوسنه ایچنده ایدی که بنی ثعلبه قبیله سندن درت کیشی حضور -
نتوتپناهه کلوب ده دیلرکه : یارسول الله ! بز قبیله من طرفندن
حضور سعادتگه ابعات اولوندق و او یله خبر الدق که تمامیه مسلمان
اولوق ایچین وطندن هجرت لازم مش . فخر کائنات اونلره . اسلام
اولوق ایچین بر محل معین یوقدر ؛ اسلامیت هر یرده اولابیلیر ؛ هجرت
حاجت یوقدر . بویوردی .

بوسنه ایچنده ایدی که فخر کائنات سوده بنت زمعه یی تطلیق ایله دی ؛

لاکن سوده کذراکھ بیغمبری ده اوطورور ، رسول اکرم کلوب
 کچرکن : یارسول الله ! بکا رجعت بوپور ؛ خدا حق ایچین کوکلده
 ارمحبتی یوق؛ انجاق روز قیامتده زوجات مطهرات عدادنده بولونمق
 ایستهرم . دهیه استرحام ایدردی . رسول اکرم جناب سودهیه
 مرحمت ایدمک رجعت بوپوردی .

« وان امرأة خافت ..... الآية »

آیت جلیلهسی بو واقعه اوزرینه نازل اولمشدر .
 بو سال هجریده جناب ماریه قبطیه تک فراش عصمتدن فخر
 کائناتک ابراهیم اسمنده برنجیل مبارکی عالم شهوده قدم نهاده
 اولدی .

کریمه رسالتیناه ، ابوالعاص بن ربیع کزوجہسی حضرت زینب ،
 بو سال هجریده دار بقایه ارتحال ایلهدی .

بو سال هجریده مدینهده اسعاراشیا، پک زیاده کسب غلا ایتدی؛
 اهالی، رسول اکرمه مراجعتله : « یا رسول الله ما کولانه نرخ وضع
 ایدیکز که غالی فینانله صاناماسینلر، دهیه رجا ایتدیلر. رسول اکرم :
 « ان الله المسعر القابض الباسط » یعنی اشیایه نرخ ویرن ، اذواق
 بشری قبض و بسط ایله جناب حق در . بوپوردی .

بدایت امرده فخر کائنات مسجد شریفک بر دیره کنه اتکا
 ایدمک خطبه ایراد ایلهردی ؛ صوکرالری اسلامیت انتشار و توسع
 اتمکله جماعت مسلمین تکثر ایتدیکندن هم فخر کائناتی اثنای
 خطبهده آفاقده طورمق زحمتندن وارسته قیلمق ، همده بوتون
 جماعت سوپله بن کلمات حکم آباتی لایقوله ایشیتدیرمک مقصدیله بر

منبر انشا ایدلمه سی مناسب کورولدی ؟ عباس بن عبدالمطلبك كلاب
اسمنده کی کوله سنه امر ویریهرك بر منبر انشا ایتدیرلدی . بوندن
صوکررا رسول اکرم بومنبرك اوزرنده قاعداً ایراد خطبه ایلهردی .
استطراد : روایت ایدله یکنه کوره حضرت ابوبکر الصدیق زمان
خلافتنده جماعت مسلمینه وعظ ونصیحت ایده جکی زمان منبر رسول-
اللهك تأدیبا آنجاق ایکنجی باصاماغنه قدرچیقاردی ؟ عمر بن الخطاب
برنجی باصاماقدہ قرار ایدردی ؟

عثمان ذی النورین ایسه زمان خلافتنده اوچنجی پایه یه چیقوب
اورادن جماعت مسلمین . خطاب ایتدی . جلال الدین رومی
منوی سنده بونی حکایه ایتدکن صوکررا ده یورکه :

« پس سؤالش کرد شخصی بوالفضول

« کان دو ، نشستند بر جای رسول !

« پس تو چون جستی ازیشان برتری

« چون برتبت تو ازیشان کتری ؟

« گفت اگر پایه یکم رابسریم

« وهم آیدکه مثال عمرم

« کردوم پایه شوم من جای جو

« کویم مثل ابوبکر است او

« هست این بالا مقام مصطفی

« وهم مثلی نیست با آن شهرا »

تورجکھی :

(بالفصول بر شخص جناب عثمان صوردی : ابوبکر الصديق ايله عمر ابن الخطاب رسول الله مقامنه نادباً جالس اوماديلر؛ سن رتبه اولورك مادوننده اولديغك خالده تفوقجويانه اوست طرفلرينه ناصل كجك ؛ جناب عثمان جواباً : اكر منبرك برنجي باصاماغنده طورايدم ، هر كس بي جناب عمر ك مثل ونظيري وهم وخیال ايدم جكدی : ايكنجي باصاماغه جيقايدم ابوبكر الصديق مساوی ظن اولونا جقدم؛ بي ذیشانله بنم ارامده مقایسه امكانی اولمادیی ایچین اونك جيقدی مقامه قدر جيقدم دهدی)

فخرکشات جعراهدن مدینه یه عودت ایتدکن بر فچ کون صوکر اعلاه بن ساوی یه بر مکتوب کوندردی . وبو مکتوب ايله اون دین میں اسلام دعوت ایلدی . منذر ، رسول الله نامه سعادت علامه سنی آلوده مضمون سریفنه واقف اولونجه درحال مسلمان اولدی ؛ حضور نوتپناهنه شو جوانی یازوب کوندردی : « یارسول الله حق تعالی بکا سنك واسطه کله نعمت اسلامی نصیب ایلدی . نامه قدسیت نشانه کئی هجر قومه اوقودم ؛ بعضری شرف اسلامه مشرف اولدیلر ؛ بعضری ایسه اوشرف عال العالدين ب نصیب اولدیلر . حوزه حکومتده یهود و مجوس چوقدر ؛ بونلرک حقیرنده ناصل معامله ایدم جکمه دائر بکا تعلیمات کوندر ،

فخرکشات منذرک مکتوبنه سو جوابنامه بی ارسال بووردی : یهودیلره مجوسلردن جزیه آل ، اهل اسلامله مجوسی لر اراستده

مناحتای منع ایت؛ اسلام لر اونلرک ذبح ایتدکلری لومی اکل اتمه سینلر،
 علاء الحضرمی یه ده ایریجه برمکتوب کوندره رک ده وه ، قویون ،
 صیغیر کچی حیواناتک زکاتلرینی ، زرع ایدیلن حبوباتدن ، میوه دن
 و اموال تجارتدن نصابک ، نه مقدار اولدیغنی تعین ایتدی . علاء الحضرمی
 نامه رسول الهی اهالی به علناً قرائت ایدوب زکاتلرینی طوبیلا دی .
 بوسال هجری ده عبدالقیس جماعتی ، رئیسلی عبدالله بن عوف
 اشیح ایله برابر مدینه یه کلدی لر ؛ حضور فخر کائنات . داخل اولار ق
 دین اسلامه شرفیاب اولدی لر ؛ فخر کائنات اونلره التفات ایتدی ؛
 رئیسلی عبدالله ی صور دی ؛ اون ی یا کنه قریب بر محله او طور تدی .
 رسول الله ، بوجاعته خطاباً : سز کندکز بکاییت ایتدی کز ؛
 اونلرک ده دین حق ی قبول ایدم جکلرینه ضامن اولوکز . بویور دی .
 اونلر ده : قومم زکده اسلام ی قبول ایدم جکنه ضامن اولور ز . ده دی لر ؛
 فقط رئیسلی عبدالله ده دی که : یار سوا لله ! بر ادمه یکی بر مذهبی
 قبول ایتدی رماک مشکل بر مسئله در ؛ بزکندی نفسمزه ضامن اولور ز ؛
 سن قوممزه بری کوندر ؛ اونلری اسلامه دعوت ایتسین ؛ هر کیم که
 بزما اقتدا ایدوب مسلمان اولور سه بزما التحاق ایدر ؛ سرکشک
 ایدوب ایمانه کله یئرله بزما مقابله ایدرز . رسول اکرم بوجوابی
 تحسین ایدم رک ؟

یا عبدالله ! سز ده جناب حق ک سودیکی ایکی خصلت وار : بریسی
 جودت نظر ، دیکری ده تانی . بویور دی .

برو احسانیه ، جود و سخاسیله بین العرب مرتبه قصوائی اشتهاره
 واصل اولمش حاتم طی بوسکز نجی سال هجری ده وقات ایله دی .

حاتم اسمی لسان عرب ده تروت وسخا کله لرینک مترادفیدر. بدرینک
 اسمی عبدالله بن سعیددی ؛ نچوده اقامت ایدردی ؛ رجب اینده
 کئوب کچن ابنای سیلی اطعام ایتمک ایچین کونده اون ده وه کسردی.
 کندیسک وفاتندن سوکرا قیزیله اوغلو دین مین اسلام ی قبول
 ایندیله. حاتم عینی زمانده قوم نجیب عربک بویوک برشاعر ، نامدار
 رجنکاوریدر .

اللی ایکنجی باب طوقوزنجی سال هجرت سنه الوفود

سنه الوفود ده نیان طوقوزنجی سال هجرتده ظهور ایدن سنه
مختلفه - رجم رائیه .

طوقوزنجی سال هجریده ظهور ایدن
شئون مختلفه

حزین عزرو سندن وغنائم تقسیمندن صوکر افحر کائنات مدینه یه
داخل اولدی ؛ طوقوزنجی سال هجری محرم او اخرنده اطراف
ونواحیده کی قبائل مسلمدن زکاة و صدقه اخذ وجابت ایتمک ایچین
عاملار تعیین واعزام بووردی . شوقیله لره : سلیم ، غمار ، اسلم ،
مزینه ، جهینه ، فزاره ، کلاب ، کعب ، زبیران ، سو ذوانی :
کعب بن مالک ، عامر بن بشر ، رافع بن مکث ، عمر بن عاص ،
ضحاک بن سفیان ، بشر بن سفیان ، عبدالله بن ابیبه . کوندردی .
رسول اکرم بومأمورلره :

صاقین خلقت ان ای اموالی المایکیز دهیه امر ایدر وناسه ده
زکاتی اخذ وجابتیه مأمور اولانلر سنزه کلدکاری زمان زکاتلریکنزی
اعطا ایدیکنز .

دهیه نصیحت بووروردی .

بی زبیران کوندرلش اولان ابن ابیبه زکاتی اخذو وجابت
ایتدکن صوکر مدینه یه عودت ایدوب حضور نبوتیناهه داخل

اولدی؛ ودهدی که یارسول الله! ایسته سونلر بی زیانك زکاتیدر؛
 بوردیم بینه اونلرک هدیه اولارق وبردکلری مالدر. رسول اکرم
 ابن امدنک بو حرکت نایحساندن طولایی منفعیل اولارق مسجده
 سرعهده منبره حقمدی وناسه خطاباً: بعض کلمهلری امور سرعهده
 ترامک نسوهسی ضمیده مأموراً کوندردم؛ اونلردن بری عودتیده
 حصورمه کلدی؛ بومالدر سنکدر؛ بولردده بکا هدیه اولارق
 اعطا ایدیلدر، ددهدی، اوکسه اناسنک، باباسنک خانهسنده اوطو-
 زایدده کندیسسه هدیه کتیر لرلی، کتیر مرلرلی، کوره ییدی .
 بویوردی .

خرعهدهدن بی کعبک زکاتی اخذ ایتمه به مأمور اولان بشر بن
 سعید، اونلرک دیاریسه واصل اولدی؛ بی کعب بی تمیم ایله برابر
 ذات الاسطانه ده نیان صوبک کنارنده ارام ایدیورلردی؛ بشر
 اونلره مواشی بی برارایه جمع ایدوب بالنعداد زکاتی ویرمه لرینی امر
 ایتدی؛ اونلرده حیوانانی صابدقندن صوکر ا زکاتی ادا ایتدیله؛
 فقعه زکاتک مقداری لئیم الفس اولان بی تمیمک کوزینه جوق
 کوروندکنندن بی کعبه ده دیلرکه: بوقدر حیوانانی یحیی ویریورسکر
 رقدلحرمری حکرز بیره برده وه بیله ویرمه یز. بی کعب: بز
 دین اسلامه متدییز؛ اونک ایحیی زکات ویرمه یه مجبور. ده یه جواب
 ورددیلر؛ بو حلی مشاهده ایدن شرین سفیان اورادن همان مدینه یه
 عودتله حضور رسول الله کیره زک و قعه بی اولدی بی کعبی اخبار ایتدی
 رسوب اکرم حاضر بولونانلره خطاباً: کیم بی تمیمک امر تأدی بی
 درعهده ایدم حک؟ بویوردی. عینه بن حصین فزاری قیام ایدرک:

یا رسول الله ! بن درعهده ایدرم ؛ اونلر نه قدر سرعتله حرکت ایتسملرینه اونلره یتیشرم و جهله سنی حضورینه کتیرمه دیکجه مدینه یه عودت ایتهم ؛ ده دی . بونک اوزرینه فخرکائات عینه یه اللی سواری ویردی ؛ بونلرک ایچنده انصار و مهاجریندن هیچ کیمسه یوقدی ؛ عینه ، عسکری الوب مدینه دن حرکت ایتدی ؛ یولده کیچه کیدر ، کوندوز اختفا ایدردی ؛ نهایت بنی تمیمک دیارینه واصل اولدی ؛ قیله افرادینک اکثریسی خانه لرنده بولونمادیقندن عینه فرصتدن بالاستفاده اوزرلرینه هجوم ایتدی ؛ بعضارینی اسیر ایدرک مدینه یه عودت ایتدی . فخرکائات بوا سیرلرک محافظه ایدلملرینی امر بیوردی اسیرلری تخلص ایتک ایچین بنی تمیمدن عطارذ بن حاجب ، زبرقان بن الید ، قیس بن عاصم ، نعیم بن سعد ، عمرو بن اهتم ، افرع بن حابس ، کبی اشراف قیله نیک خطبا و شرفاسنی ده برابر آلارق مدینه یه کلدیلر ؛ اسیرلر قوم و قیله لری افرادی کورونجه آغلامایا باشلادیلر ؛ جناب عایشه نیک خانه سنده استراحت ایتکده اولان رسول اکرم بنی تمیمک قوباردینی ولوله شکوا اوزرینه مسجد شریفه عزیمتله اوکله نمازینی قیلدقدن صوکر ا اونلری حضور سعادته قبول ایتدی . بنی تمیم کندیلرینک هر درلو قباحندن بری الذمه اولدقلرینی بیان ایتدکدن صوکر ا ده دیلرکه : بز اویله بر قومرکه شاعر لرمزک مدح ایتدیکی ذات بوتون جهان زدنده مدوح اولور ، ذم ایتدیکی ذات ده مذموم اولور .

رسول اکرم تبسم ایدرک : ما بالشعر بعثت ولا بالفخار امرت یعنی بن نه شعر ایله مبعوث ، نه ده مفاخره ایله مأمورم ؛ فقط متاع بلا غنکزی برکره اورتایه قویوئده کوردم .

بووردی . بنی تمیمك شاعری زبرقان بن الیدر قیام ایدهرك قومك مكارمومفاخرینه دأثر برطاقم بیتلر انشا ایلهدی؛ منظومه ختام بولدقدن صوكر ا امر پیغمبری له حسان بن ثابت قیام ایتمدی ؛ غایت بلیغ بر قصیده انشاد ایدهرك اولاحق تعالی نك قدرت و عظمت الاهیسنی مدح و ثنادن صوكر ا رسول اللهك اوصاف و مزایای عال المعالی کشیده سلك اللال بلاغت ایلهدی نهایت قوم انصارك مكارمنی تعداد ایله قصیدهیه نهایت ویردی .

قوه قدسیه محمدیه ایله ماهم و مؤید اولان شاعر نبی حسان بن ثابتك بلاغت معجزه کاری فرشیسنده مهوت اولان بنی تمیم رؤسـ سندن اقرع بن حابس دهدی كه : خدایه قسم ایدهرم كه بو ذاته (یعنی پیغمبره) عالم غیبدن دائماً نصرت و تأیید بجنس ایلهبور ؛ هر شیده هر كسه متوققدر ؛ خطیبی خطیبمزدن ، شاعری شاعرمزدن بالاتردر .

بونك اوزرینه بنی تمیم حرکت واقعه لرندن طولایی اظهارندامت ایدهرك دین مبین اسلام له شرفیاب اولدیله و بالآخره ابراز ایتمك لری اطاعت و صدق ایمانلریله تمایز ایله دیلر . روایت اولوندیغنه كوره شو آیت جلیله نك :

« ان الذین ینادونك من . . . . الآیه »

سبب نزولی بووقه اولمشدر .

بوسال هجری ده فخر کائنات علی بن ابی طالبی یوز نفر عسکر له بنی طی قبیله سنك قلیس نامنده کی بیخانه سننی تخریبه مأموراً اعزام بووردی .

جناب علی معیتده کی عسکرله بر صبح آگمزین بی طیک اوزرینه هجوم ایدرک کندیلرینی پریشان و ماللرینی یاغما ایتدی؛ بیخانه احراق ایدلدی بر حوق اسیر ایله بر چوقده دهوه اغتنام اولوندی؛ قلیس بیخاسنده غایت قیمتدار اوچ زره، اوچ قلیچ بولوندی؛ مشهور باعز حاتم طیک اوغلو و قبیله نیک رئیس عدی بن حاتم سام طرفلرینه فرار ایدوب کیتدی؛ همشیره سی ایسه سائرلرله برابر اسیر اوله رق اسلام الله دوشدی؛ غنایم، خمسی بیت املال ایچین افراز اولوندقدن صوکر ا بین الغزات تقسیم اولوندی، فقط جناب علی آل حاتم غنایم مقسومه میانته ادخال ایتدی. مدینه یه عودت ایدلدی، بولره لاجل الاسکان بر خانه تخصیص ایتدیلر؛ بلیغ البیان وصاحبه حسن و آن اولان حاتم قیزی، بر کون رسول الله امرا نیک بولوندیغی خانه اوگندن کچرکن، طیشاری یه جیقوب نزد نبوتبانه تقرب ایدرک؛ یار رسول الله؛ پدرمی نائب ایتدم؛ ظل حمایه سنده بولوندیغم برادرم فرار ایتدی؛ بکا مرحمت ایت که جناب حقدده سکا مرحمت ایتسین. دهیه استرحام ایتدی. فحرکاشات اوکا؛ سنی حمایه ایدن کیمدی؛ بویوردی؛ اوده؛ برادرم عدی. دهدی. رسول اکرم او ادم الله دن و رسولندن فرار ایتمش برادرم در. دهیوب کچدی، ایتسی کون یینه رسول اکرم کچرکن یا گنه کیدوب؛ یار رسول الله بن شرفای عربدن حاتم طیک قیزییم؛ برادرم عدی قوم نیک رئیس ایدی؛ سامه فرار ایتدی؛ بی ازاد ایله. دهدی. بودفعه فخر کا. نجات؛ سنی ازاد ایتدم. بویوردی. برفاچ کون صوکر اونی طی قبیله سندن مدینه یه کلن دوستلرینه تودیع ایدرک قبیله سنه کوندردی.

رموت صوگرا بوقادین ساندده بولونان برادری عدی نك یا کنه
 کندی . باسندن کچن وقعهلری اوکا نقل و حکایه ایتدی . برادری
 اوکا : محمد (ص . ع) نك حقدده کی فکر و مطالعه نهدر ؛ اوکا
 کندوب عرص مطاوع اتمهلی می ؛ دهیه صورتدی ؛ اوده : بنم
 رسم سورد : سن همان بورادن فائقوب مدینه به کتمهلی سک ؛ محمد
 (ص . ع) ه عرص خدمت اتمهلی سک ؛ اکر اوپغمبرسه ایده چکک
 حدمنر طولابسیله اونک نزدنده فضل و مریت احرار ایدرسک ؛
 کبر بر پادسه انسه اوکا پیدا ادمه حکک انساب سیبیه قومکک
 آراسنده عزیز و محترم اولورسک ، دهدی . عدی همشیره سنه :
 والله طوعرو سوله بورسک ده به نك مدسه به منووجهاً سامدن حرکت
 ایتدی . عدی مدینه به واصل اولور اوماز رسول الله نك حضورینه
 کیردی ؛ فحرا کثبات اونی برابرینه الون خانه سعادتنه کوتوردی ؛
 انبی راهده ظهور ایدن فقیر بر فادینک مراجعت واسترحامندن
 رسول اکرم نك حقیقه بر نبی ذیشان اولدیغنه حکم ایتدی ؛ سعادتخانه
 رسول الله واصل اولوبده کندیسنی بریاصدیغک اوزرینه اوطورتارق
 داب قدسست سمانی ده یا کئی باشنده قورو یرم اوطورونجه بدایه
 ورمش اولدیعی حکمک حقیق محضه اولدیغنه بوسبوتون ایمان ایتدی .
 رسول اکرم عدی به دهدی که : اکر سنی دین اسلام دن منع
 ایدن مسلمانلرک قلت ماللری و کثرت احتیاجلری سه خدا حق ایچین
 ارزمانده اونلرک آراسنده مال و مال او قدر مبدول اولاجق که هیچ
 کسه اکا اعتبار اتمه به چک ؛ اعدانک کثرتی و اهل اسلام کفتی سه
 عمرک اوزون اولدیغی تقدیرده اسلام ک عدداً اعداسنه غلبه جالیدیغی

کوره جکسک ؛ دشمنلرک قدرت و مکتنتدن قورقویورسهک عهد قریده ارض بابلک بیاض کوشکلری اهل اسلامک اللرینه دونه حات . عدی ده بورکه : اسلامه شرفیاب اولدم ؛ فخرکائناتنه حیر و یردیکی شیلردن ایکینسک وقوعبولایغنی کوردم ؛ البته اوچنجیسی ده وقوعه کلهچکدر .

..

رجم زانیه

غامد قیلهسنه منسوب سبیعه نامنده بره‌دین حضور نبوتیهه کلهرک : یارسول الله ! بن کناه زانی ارتکاب اتمم ؛ سیمدی ده جاملهیم ؛ حقمده ترتب ایدن حدود شرعیهی اجرا ایت که بوکته همن پاک و بری اولایم ، ده دی ؛ فخرکائنات سبیعهی وضع حمل ایتخهیه قدر محافظه ایدنک اوزره انصار کرامدن بریناک خانهسه کوندردی ؛ سبیعه حملنی وضع ایدوب حوجوغنی مه‌دن کسیدکن صوکر ارحم ایدلدی ؛ اثنای رجمه ایلک طاشی آتان خالد بن ولید سبیعهه ستم ایتدی ؛ رسول اکرم خالده : ستم ایتمه زیرا بوهادین استغفار ایتشدیر بووردی . جنازه‌سی امر پیغمبریه غسل و تکفین ایدلکدن صوکر دفن اولوندی .

اللی اوچنجی باب

سریه قطبہ بن عامر - سریه صحاك بن سیمان کلابی - سریه علقمه بن
محرز مدحی - عربوہ تبوك - سریه دوومه الحدال .

سریه قطبہ بن عامر

فیخرکائناٹ قطبہ بن عامری یکر می نفر عسکرله مدینه قرینده
کائن تربه موقعی جوارنده خشم قیله سنک اوزرینه کوندردی ؛ بنی
خشم عسکر اسلام له مقاتله یه قیام ایتدکلرندن بعضلری مقتول اولدی ؛
قادیئلرندن برفاچی اسیر ایدلدی ؛ اله کچن قوبون وده وه لری اغتنام
اولونارق مدینه یه عودت ایدلدی .

..

سریه صحاك بن سیمان کلابی

صحاك بن سیمان کلابی قرطا موقعنده اقامت ایتمکده اولان بنی
کلاب قیله سنی اسلام دعوت ایتک اوزره کوندرلدی ؛ فقط بنی
کلاب ، صحاكك دعوتنه اجیت ایتدکلرندن قتال وقوعه کلدی
ومشركینک اموالی اغتنام ایدلدی .

..

سریه علقمه بن محرز مدحی

حشه اهاالیسندن برطاقم کسه لرك جده ده بعض تخربیت احرا
ایتدکلری استخبار اولونمقله فیخرکائناٹ علقمه بن محرزی اوچ یور
عسکرله اولنلرك اوزرینه کوندردی ؛ عسکر اسلام برسینه یه را کب

اولارق حشہ الیمرک بولونقلری اطہہ چقدیلر؛ بونلر اولخہ اورادن صاووسمش اولدقلرندن کسہنی بولامادیلر؛ عاقمۃ ن محرردہ عسکریخی الاق مدینہ عود استدی؛ انہای راہدہ اهل اسلامدن بعضلری دہا سرعہ حرکت ایجاب ایسہ دکلرندن عاقمۃدن آیرلوق ایلہربلہدیلر، طبعی بک زیادہ هرل و مراحہ مال اولان عبداللہ بن حدافہ دہ بومسجمللر کرویہی الہ تراپردی؛ بر منزلہ واصل اولدیلرکہ اورادہ ایصمن ایچن آتش یاقدیلر؛ عبداللہ رفقلرینہ : بن سزہ امیرکر اولوق صفتلہ کسدیکزی سو آتسہ آتاکری امر ایدیورم دہدی؛ بعضلری بوامرہ امثال اتمل اوزرہ حاضرلاندیلر؛ فقط عبداللہ مقصدم اطعمہدن عارتدی، دہہ اوللری مع استدی . رسول اکرم بوحادثہدن خبردار اولونجہ :

« من امرکہ بمعصیۃ فلا تطعوه » مال شریقی :

(برکسہ سرہ معصیہ امر ادرسہ اوکا اطاع اتمہیکر)

بویوردی .

عزوة بيوك

تبوك عزوة سی رسول اکرمک صوك عزاسیدر . تبوك مدینہ اون درت مرحلہ بعد مسافہ سی اولان برقوبونک، اسمدر . تبوك عزوة -- ک وقو عنہ بادی اولان سب سودر : سوریدن مدینہ کلن بر فافلہنک قبصر رومک بو ولایتدہ کی والیسی طرفدن مدینہ اورزیہ حرکت ایتمک اوزرہ بونوک بر اوردو تحشید ابدلکدہ

اولدیغنی و بو اوردویه منصرفه عرب دن لحم ، جدام ، عامله ، غسان
وسائر بر طاقم قبائل کده التحاق ایله دیکنی خبر ویردی .

فخرکائنات درحال بو اوردوی قارشیلانق ایچین اقتضا ایدن
تدارکانی احرایه باسالادی ؛ اطرافده کی قبائلدن عسکر حاب و جمع
ایتمک ایچین طرف طرف مأمورلر اعزام بووردی ؛ صوگرا عسکر
اسلامی تجهیز و تسایح ایتمک ایچین اقتضا ایدن لوازم و نقود حصو-
صنده اصحاب کرامک معاوتنه مراجعت ایله دی ؛ اغانه حصو-صنده
رسول اللهک دعوتنه اجابت ایدلر ایچنده بوتون ماملکنی فدا ایدن
جناب صدیق کمسه نفوق ایده مه دی ؛ حضرت عمر امواتک نصفنی
ترک ایندی .

ارباب ثروتی اوزر و ایچین اغانه یه نشویق مقصدیله رسول اکرم
منبر شریفه حبقارق بر خطبه بلیغه ایراد ایله دی ؛ حضرت عثمان ،
لأجل التجاره سامه کوندرمک اوزره بر قافله تجهیز ایتمسدی ؛
تجارتدن صرف نظر ایده رک قافله یی تشکیل ایدن ایکی یوز مکمل
دهوه یی رسول الله عرص ایتمکله برابر ایکی یوز قیه ده کوموش
تقدیم ایندی ؛ بونک اوزرینه فخر کائنات : « اللهم ارض عن عثمان
فانی راض عنه : یاربی ! عثمان دن راضی اول ، چونکه بن ده
راضی یم ، بووردی .

اصحاب کرام دن عبدالرحمن بن عوف رسول اکرمه درت بیک
درهم کتیره رک ده دی که : « بودرت بیک درهمی سزه تقدیم اییدیورم ؛
درت بیک درهم ده اولاد و عیالم ایچین آیردم ، رسول اکرم اوکا :
« کتیردیکک ده برکتلی اولسون ، صافلادیغک ده برکتلی اولسون ،

دهیه خیر دعا ایتمدی . عبدالرحمن بن عوفك حین ارتحالده درت
 زوجهسندن هر برینك حصهسنه اون سکز بیک مثقال التین اصابت
 ایتمشدرکه بو ثروت صرف دعای پیغمبری نك اثر فیض وبرکتیدر .
 انصار ومهاجرینك کافهسی مهم اعانات نقدیه اعطا ایتمدکری
 کچی نسوان اسلامده بوتون حلیاتی حضور نبوتپناهه تقدیم ایتمدیلر .
 اون بیک سواری و او تو زیك پیادهدن متشکل اولان اوردوی
 اسلام حاضر اولونجه فخر کائنات ثنیة الوداعه چیقارق عسکرلری
 نظر تفتیشدن کچردی . ابوبکر الصدیقی امیر الجیش نصب ایدهدک
 لوای کیری اوکا تسلیم ایتمدی ؛ بر لواده زبیر بن عوامه ویردی .
 اوسك سانجاغنی اسیدن حضیره ، خزرجك سانجاغنی ابودجانیه تودیع
 ایتمدی . خالد بن ولیدی مقدمه الجیشه ، طلحة بن عبدالله میمنهیه ،
 عبدالرحمن بن عوفی میسر به امیر نصب ایلهدی . علی بن ابی
 طالب مدینهده قائممقام اولارق ترك ایلدی . فخر کائنات اوردوی
 اسلامه برابر ثنیة الوداعدن حرکتله جرف ده نیلن موقعه واصل
 اولونجه عبدالله بن سلول :

و روملره ایله جک محاربهیه بن اشتراك ایدهمهم ؛ بو خلق اونلره
 اوغراشمانی قولای ظن ای دیسورلر ؛ قسم ایدرمکه به نلر اسارته
 دوشه چکلر ؛ زنجیر بند اولدقلری خالده دنیانك درت گوشهسنه
 طاغیةتیلاجقلر ، دهیه توابعیله برابر اوردوی ترك ایله کری دوندی .
 رسول اکرم ابن سلولك واتباعنك تخلف ایتمدکرینی خیر
 آلتجه :

اگر اونلرده بر خیر اولایدی بزمه همراه اولورلردی ؛ ممنون

اولئك که اشراک شرارتند خلاص اولدیکز . بویوردی .

مدینه دن یدی مرحله بعد مسافده وشام طریق اوزرنده کائن اولان حجر موقعه مواصلت ایدلدی ؛ بوراسی وقتیه غضب الاهییه اوغرایوب هلاک اولمش اولان نمود قومک دیاری ایدی که قیالک بمرنده اویولمش مسکنلری الآن مشاهده اولونمقده ایدی . فخر - کائنت بوظالم ومغضوب الاهی اولان قومک قویوسندن صو ایچیمی ومسکنلرنده ساکن اولمای افراد اسلام صورت مخصوصده نهی یشدی . بر مرحله دها ایله ریده بولونان وادی القریه کلنجه عسکر اسلام صوسزلقدن پک زیاده اضطراب چکمه یه باشلادی ؛ فخر کائنات درکه احدیتدن استعطاف ایتمکله سادان غایت مبذول بررحمت نازل اولارق بوتون اوردو سیراب اولدی . سوریه حدودینه درت مرحله مسافده کائن اولان تبوکله مواصلت ایدیلنجه عسکرک استراحتی یلچین رسول اکرمک امریله توقف ایدیلوب بوراده یکریمی کون قدر ارام ایدلدی . قیصر رومک مهم بر اوردو ایله مدینه اوزرینه هجوم ایتمک قصدنده اولدیغنه دائرا الشمس اولان خبرلرک اراجیف دن عبارت اولدقلری بوراده تحقیق ایتدی . بونک اوزرینه فخر کائنات کبار نصاری و مهاجرینی نزد نبوتپناهنه دعوت ایدرک اونلرله سوریه قضعه سی استیلا ایتمک اوزره ایله ریه مک مناسب اولوب اولمایاچغنی استشاره بویوردی . عمر بن الخطاب ده دی که :

یا رسول الله ! وحی الاهی ایله امر ایدم جکک شیلری همان

جرایه حاضر ز . فخر کائنات :

اگر بویابده وحی الاهی نازل اولمش اولایدی سزک رأبکره

مراجعت ایتزدم. بویورنجه عمر بن الخطاب تکرار سوزه باشلابارف:
 قیصر رومك منتظم ومسلسج بر جوق عسکرلری واز: حوزه
 ممالکنده بر تک مسلمان بیله یوق؛ سن سوریه حدودینه پک زیاده
 یاقلاشدک، اونک ایچین صیت شان وسطوتک مطلقا اورالرده سابع
 اولش و روملری تیره تمشدر. مع مافیه شیمدی بورادن دونوب
 کلهجک سنه تکرار کلک بنجه دها مناسبدر. ده دی .
 رسول اکرم جناب عمرک زاینی استصواب ایدرک مدینه یه
 عودته قرار ویردی. اوردوی اسلام هنوز تبوک موقعنده ایکن
 اطراف ونواحیده کی قبائل ورؤسادن بعضلری حضور نبوتناهه کلهرک
 عرض دخالت واطاعت ایتدیلر .

تیبوک اطرافندہ کی قبائل

بونلردن بری دہ بحر احمر دہ عقبہ کور فرزندہ کاٹن « ایلہ » مملکتک
 حاکی یوحنا بن رؤبہ درکہ نفوس یا خود عائلہ اعتباریلہ ہر سنہ اوج
 یوزدینارالتین جزیہ اعطا یتک اوزرہ فخر کائنات ایلہ عقدہ مصالحہ ایلہ دی .
 او جواردہ بولونان دیگر اہالی نصرانیہ دہ حضور نبوت پناہہ
 مبعوثلر کوندرہ رک عرض مطاوعتہ عقد صلحہ طالب اولدیلر .
 رسول اکرمک یوحنا یہ اعطا یتدی عہد نامہ نک صورتی کاتب
 الواقدی طرفندن شو صورتلہ ثبت وقید اولونمشدر :

« بسم الله الرحمن الرحيم . هذه آمنة من الله و محمد النبي رسول
 الله ليو حنا بن رؤبه واهل ايله اساققتهم و سائرهم في البر و البحر
 لهم ذمة الله و ذمة النبي و من كان معه من اهل الشام و من اهل
 اليمن و من اهل البحر فمن احدث منهم حدثا فانه لا يحول ماله دون
 نفسه و انه طيب لمن اخذه من الناس و انه لا يجل ان يمنعه ما ير
 يدونه و لا طريق يريدونه من بر و بحر . ما ل شريفى :

« بسم الله الرحمن الرحيم . الله تعالى ورسولى طرفندن یوحنا بن
 رؤبہ ایلہ ایلہ اہالیسنہ اعطا اولونان معاہدہ صلحیہ در . ایلہ اہالیسندن
 کرک قرمدہ ، کرک دکرده بولونانلر وسوریہ دن ، یمن دن ، اہل
 بگردن ایلہ یہ کلنلر الله تعالی نک و رسولک تحت امانندہ درلر .
 بو صلحنامہ احکامہ ہرکیم مخالف حرکتدہ بولونورسہ تروتی نمدن
 عبارت اولورسہ اولسون بو تروتی کیم آلیرسہ اوکا حلال اولاجقدردہ ؛
 ایلہ خلقی بر و بگردہ ، ہریردہ ، سیر و سیاحت ایدہ بیلہ جکلردر . »

بو صلحنامه امر رسول الله ايله جهم و شرجیل طرفلردن
تحریر ایدلشد .

بو ائنده جربا واذرح اها لیسیده هر سنه یوز دینار آلتین جزیه
ویرمک شرطیه طالب صلح و امان اولدیله . رسول اکرم بومقدار
جزیه بی قبول ایدرهك جربا واذرح اها لیسنه برر عهدنامه اعطا
ایتدی و اهل اسلام دن سیاحت ویا تجارت صورتیله بودیاردن کلوب
کچلره معاونتلیخی درینغ ائمه یه جکلرخی ده تشریط ایلدی .
رسول اکرم تبوك ده یکریمی کون ارام ایتدکن سوکرا خلال
رمضانده مدینه منوره عودت بووردی .

تبوك اوزرینه حرکت اولوندیخی ائنده اوردوی پیغمبری دن
تخلف ائتمش اولانلر استمفای قصور ایتدیله ؛ فقط رسول اکرم
اونلری اللی کون خلق ايله اختلاطدن منع ایتدی ؛ سوکرا توبه لرینک
قبول ایدلدیکنی اخبار ایدن شو آیات جلیله :

« لقد تاب الله على النبي والمهاجرين والانصار . . . . الآية »
مأل شریفی :

(الله تعالی مخالفلك كرى قالماسنه مساعده ایدن ، پیغمبر ايله
ایچلردن بر فرقه سنک قلبری تخلفه میل ایدله یازدقدن سوکرا
عسرت ساعتده اوکا تابع اولان مهاجرین و انصارك توبه لرینی قبول
ایتدی ؛ چونکه حق تعالی اونلر حقنده رؤف ورحیم در .)
نازل ایتدی .

اعذار واهیه سرد ایدرهك وایناندرمق ایچین یالان یره یمین
ایدرهك تخلفلرینی مشروع کوسترمک ایستینلر حقنده ده شو آیات

جلیله نازل اولدی .

« سیحلفون بالله لکم اذا انقلبتم الیهم . . . . الایه »

سریه دومه الجندل

فخرکائات هنوز تبولده ایکن خالد بن ولیدی درت یوز عسکرله
دومه الجندل حاکمی ایدر بن عبدالملک اوزرینه کوندردی؛ خالد
دشمنک چوقلغندن وکندی معیتده کی عسکرک قلتندن بحث
ایتدیسه ده فخرکائات اوکا : حرب ایتمسک ؛ مناسب برفرستی
قوللابوب ایدری یاقالارسک . بویوردی .

خالد بن ولید ، ایدرک مقیم اولدینی حصارک جوارینه واصل
اولارق اطرافی ترصد ایتمه باشلادی . نهایت ظهور ایدن برفرستدن
استفاده ایدرک ایدری یاقالادی . خالد بن ولید اوکاده ده دی که :
اگر قلعه نک قایلیرنی آچارده بیک ده وه ، سکز یوز آت ، درت
یوز میزراق ، درت یوز زره تسلیم واعطا ایدرسه ک قیله ک قورتولور
وسنی ده حضور نبوتناهه کوتورورم ؛ عفو وامان طلب ایدرک .
ایدر بوتکلیفی قبول ایدی ؛ برادری براز ترده ایتدکن سوکرا
قلعه نک قایلیرنی آچدی ؛ خالد بن ولید ، ایدرله برادیرنی آلوب
حضور نبوتناهه کوتوردی .

فخرکائات نصرانی مذهب اولان ایدری جزیه تأدییه ایتک
شرطیله نائل امان ایدرک مملکته اعاده ایله دی .

فخر کائنات نبوک غزوه سنه عزیمت بیورمازدن اول بر طاقم
مناقین رسول الله اقتدا ایده رک نماز قیلماق ایچین کندی کندیلرینه
بر مسجد بنا ایتدیلر ؛ حضور نبوتیناهاه کلوب :

یا رسول الله ! بز کندیمز ایچین بر مسجد بنا ایتدک ؛ کیجه لری
اوراده نماز قیلوروز و معلولتیرینه بناء اوزاغه کیده مهینلرمزده
بومسجدده نمازلرینی قیلورلر ؛ مسجد مزه کلوب تبرکاً نماز قیلماکی
رجا ایدرز . ده دیلر . رسول اکرم :

شو صیراده تبوک غزوه سنه عزیمت ایتک اوزرهیم انشاء الله
عودتده کلیر مسجد کرده نماز قیلارم . بووردی .

هنکام عودتده ، مدینه یه بر ساعتک مسافه ده کائن ذی او ان
نام مجله بو منافق لر رسول اکرمی استقبال ایده رک و عدی انجاز
بوورماسنی نیاز ایتدیلر . فقط بو اناده شوایت جلیله :

«الذین اتخذوا مسجدا ضراراً و کفراً و تفریقاً بین المؤمنین و ارساداً
لمن حارب الله و رسوله من قبل و لیحلفن ان اردنا الا الحسنی و الله
یشهد انهم لکا ذبون »

مال منی :

(اونلرکه اسلامی اضرار ، کفری التزام ، مؤمنلر آراسنه
تفرقه القا ایتک و مقدا حق تعالی یه و رسوله قارشو محاربه ایدن
کسه یه انتظار ایله مک ایچین مسجد بنا ایتدیلر ؛ خیردن باشقه بر
مقصد مز یوقدر ده یه یین ایدرلر ؛ حال بوکه حق تعالی اونلرک کاذب

اولدقلرینه شهادت ایلر ؟ اومسجدده ایدا اقامه صلاة ایتمه .)
 نازل اولارق بوکروهک بر طاقم منافقین اولدینی فخرکاشناتمه
 بیلدیرلیدی . بونک اوزره مالک بن دحشم له معن بن عدی مسجد
 ضرازی هدمه مأمور اولدیلر .

اللى دردنجى باب

وفود — ابوبكر الصديق ايله على بن ابى طالبك مكهيه
اعزامى — عبدالله بن سلوك وفاتى — وفود جديده — مسيلمه الكذاب .

رفود

بوطوقوزنجى سال هجرتده جزيره العربك هان هر طرفندن
مدينهيه برجوق مبعونلر كلدى . بوسيله طوقوزنجى سال هجرتده
سنة الوفود تسميه ايدلدى . مبعونلرى ، فخر كائنات كرك نفس نفيسلرى
كرك اصحاب كرامى يكي لباسلر كييمش اولدقلرى حالده انتظام
واحتشام ايله قبول ايدر و بونلرك هر برنجى هديهلر احسان ايدلرك
تلطيف ايلردى . مدينهيه كلش هيات مبعونه شولردر .

بجى مره مبعونلرى :

حارث بن عوف ، بجى مره دن اون اوچ كشى ايله كلوب عرض
اهتدا ايتديلر ؛ بجى غالبه ارالرنده كى قرابت طولاييسيله فخر كائناتده
نسبتلى اولديغنى ادعا ايله ديلر . رسول اكرم تبسم ايدلرك اوللره
مملكتلرينك احوالدين سؤال ايتدى ؛ بو ائشاده كنديلرينه پك زياده
اضطراب و برمكده اولان قحطدن اشتكا ايتملرى اوزرينه رسول
اكرم مبارك اللرنجى سمايه طوغرو رفع ايدلرك :

اللهم اسقهم الغيث . دهيه جناب حق دن استدعا بويوردى ؛ بنى
مره مبعوثلرينك رئيسى حارثه اون ايكي ، ديكرلرينه اونز قيه
كوموش احسان ايتدى ؛ بونلر ملكتيرينه عودت ايدنجه مفيد ياغمورلر
ياغوب هر طرفك يشيللنمش اولديغنى كورديلر .

بنى عامر مبعوثلرى :

عامر بن صعصعه ، بنى عامردن بعض كمسه لرله حضور نبوتناهه
كلهرك :

— يارسول الله ! بن مسلمان اولديغيم تقديرده بكا ناصل برپايه شرف
ويريرسك ؛ دهدي . رسول اكرم :

— سكاذه سائر اهل اسلامك رتبه شرفنى ويريرم . بويوردى عامر:
— بنى كندگدن صوكر ا خايغه نصب ايتزميسك ؛ دهنجه رسول
اكرم : اوسكا عائد بر خصوص دكلدر . دهيه جواب ويردى ؛ عامر
ينه بوئى ادبانه مطالبه لرده دوام ايدرك : اويله ايسه بنى باديه نشين
اولانلرك اوزرينه حاكم تعيين ايت . دهدي ؛ رسول اكرم : سنى
انجاق برسواري فرقه سنه امير تعيين ايدرمد ؛ الله يولنده جهادايدرسك
بويوردى . مطلب فاسدينه نائل اولاماياجغنى اكلايان عامر : بن
ذاتاً اميرم ؛ مادام كه ايسته ديكمى ويرمه يورسك ، كيدوب عسكر
طوبيلارم ، سنك اوزرينه كالير ، حرب ايدرمد . دهيهرك دفع اولوب
كيتدى .

رسول اكرم عامر حقنده بددعا ايتديكندن انئاي راهده بوغاز
آغريسنه طوتولارق تلف اولدى .

بنی اسد مبعوثلری :

بنی اسد دن اون کشتی کلوب حضور نبوتپناهده عرض اهتدا
ایتدیله وده دیلرکه : یارسول الله! هرکسک قحط و غلا ایچنده مضطرب
اولدیغی برصیراده کندی رأیغزله اوزاق یرلردن قالقوب کلدک واسلام
اولدق . رسول اکرم اونلره حقلرنده نازل اولان شوآیت جلیله یی:
« ینون علیک ان اسلموا قل لآتمنوا علی اسلامکم .... الایه »
مأل منینی : (اسلام اولدقلری ایچین سکا قارشی امتنان ایدیورلر
اونلره ده که : اسلام اولدیغکزدن اولایی بکا امتنان اتمه ییکز ؛ اکر
ایمانکزده صادق ایسه کر حق تعالی سزه وضع منت ایدر)

بنی تحیب مبعوثلری :

بنی تحیب قبیله سندن دین اسلام له شرفیاب اولان اون اوچ کشتی
ماللریک زکاتی کتیره رک مدینه یه کلدیله . رسول اکرم پک زیاده
منون اولارق خاطر لرینی تطیب ایتک ایچین اونلره برضیافت کشیده
ایتمه سنی جناب بلاله امر ایتدی . ماللریک زکاتی کوتوروب
کندی فقرا کره تقسیم ایدک بویوردی . بنی تحیب ده دیلرکه ، بز
زکاتمزی فقرا یه توزیع ایتدکن صوکر ا فضلہ سنی کتیردک . بونک
اوزرینه ابوبکر الصدیق : « تحیب قبیله سی قبائل عرب ایچنده
یکانه در ، ده دی ، فخر کائات ده :

« هدایت جناب حق لاندده در ، خیرینی دیله دیکی کسه ، نور ایمان له
منشرح الصدر اولور ، بویوردی ؛ بنی تحیب احکام دینی یی تبلیغ
وعطایای وفیره توزیع ایتدکن صوکر ا : « ایچکزده عطیه المامش
کسه قالدیمی ؛ « ده یه صوردی ؛ بنی تحیب : « برابر مزده برکنج

واردی ؛ حیوانلرمزی محافظه ایتمک اوزرم براقدق ؛ اوندن باشقه عطیه المامش کسه یوقدر ، ده دبیر ، فخرکائات اوکنجی حضورینه جلب ایتدی ؛ اوکاده انعام واحسان ایله دی ؛ فقط بوکنج : « یارسول الله ! بن بورایه عطیه الموق نیتله دکل ، دعای مبارککه نائل اولارق خطایای واقعه مک عندالله ده عفو ایله جکی امیدیه کلدیم » ددی . رسول اکرم ، بوکنجک اظهار ایتدیکی ارزوی دیندارانه دن بک زیاده محظوظ اولارق : یازنی ! اوکا « مرحمت مغفرت ایت ؛ غنای قلب احسان ایت » ده به دعا بویوردی .

حیر مبعولتری :

بمن طرفلرنده مقیم حیر قبیله لری طرفندن رسول اکرم مبعولتری کوندرلدی . فخرکائات بونلره فوق العاده اکرام والتفات ایدرک احکام دینه بی تعلیم بویوردی ؛ بونلر مملکتلرینه کیندکدن سوکرا فخرکائات معاذین جبلی معیتنه اصحاب کرامدن بمضلریخه ده ترفیق ایدرک : احکام اسلامی بی تعلیم وتعمیم ایتمک وظیفه سیله بمن کوندردی ؛ معاذ حین عزیمتده : یارسول الله ! قرآن کریم واحادیث وسنتده مصادف اولمادیغ بر مسئله ظهور ایتدیکی تقدیرده ناصل حرکت ایدیم ؛ ده به استیضاح ایدنجه فخرکائات : اوله بر مسئله ظهور ایتدیکی تقدیرده استشاره ایتدکدن سوکرا اجتهاد کله عمل ایدرسک ؛ اجتهاد ایتمکده عاجز قالدیفک مسائله حق وحقیقه واصل اولونجه یه قدر حکم ویرمکدن اجتناب ایت یاخود بکا مراجعت ایله . ده به بعض وصایا وتنبیها ت اجرا بویوردی .

بنی بکا مبعوثلری :

بنی بکادن معاویه بن ثور بن بکاء اوغلو بشره فحیم بن عبدالله بن بکا و عبد عمرو بن اصم حضور نبوتیناهه کله رک اسلام له مشرف اولدیلر. معاویه بن ثور یوز یاشنده بر بیر فانی ایدی؛ فخرکائات. اوغلو م بشردن یک زیاده خشنودم؛ بکا حرمت و محبتی چوقدر؛ مبارک الکهه اونی مسح بو یورمه کی رجا ایدرم. ده یه نیاز ایتدی؛ رسول اکرم ده بو بیر روشن ضمیرک خاطرینی تطیب ایتک ایچین اوغلو بشری دست مبارکیله مسح بو یوردی .

بنی کئناه مبعوثلری :

بنی کئناه یه منسوب اولان بر جماعت رئیسلی وائله بن الاسقع لینی ایله برابر کلوب عرض اهتدا ایتدیلر . وائله مملکتنه عودتنده اسلام داخل اولدیغنی سویله نیجه پدری : بوندن سوکرا سنکه قطع مناسبت ایتدم . ده بهرک اونی رد ایتدی؛ فقط همشیره سی دین حتی قبول ایله دی و اقتضا ایدن لوازم سفریه بی احضار ایدرک وائله بی مدینه یه کوندردی . بو صیراده فخرکائات تبوک سفرینه عزیمت ایدیوردی . وائله بر جمعه : بوغزایه اشتراک ایتک ایسته یورم؛ بکا کیم بر ده وه ویریرسه اخذ ایدم جکم غنائمی اوکا کتیر یرویریرم. ده دی . اوراده بولونان کعب بن عجره ، وائله بر ده وه ویردی؛ وائله بودم وه یه راکب اولارق اوردوی پیغمبری یه التحاق ایتدی؛ تبوک غزوه سنده عهد سهه اصابت ایدن اموال غنیمتی کتیروب کعب بن عجره تسلیم ایتدی سهه کعب : بن سنی الله ورسولنک رضاسنی تحصیل ایچین تجهیز ایتدم؛ بوغنائم تامیله سکا عاندر. ده بهرک قبول ایتدی .

بنی هلال مبعوثی :

بنی هلال برابر لرنده زیاد بن عبدالله ، عبد عوف بن احرم ،
قیصه بن مخاریف از لایبی حانده نزد رسول الله کادیلر ؛ شرف اسلام له
مشرف اولدیلر . زیاد ، فخر کائناتك زوجة محترمه سی میموننه نك
همشیره زاده سی ایدی ؛ فخر کائنات اونی مسجد شریفده یاکنه
اوطورتارق التقات ونوازش بیوردی ؛ مبارك الیله باشنی مسح
ایتدی . عبد عوفك اسمنی عبدالله . تبدیل ایله دی ؛ قیصه بن
مخارق دودی که ؛ یار رسول الله ! قومزدن بر شخص بر شخصی قتل
اتمش اولدیغدن ایکی قومك آراسنده نأرة قتال اشتعال ایتدیکندن
تسکین فتنه ایچین بن استقراض ایدوب شخص مقتولک دیتنی ویرمشدم ؛
او قرض حالا بنم ذمتمده در ؛ بکا اعانه بیورده بورجدن قورتولهیم .
رسول اکرم جواباً : بر یردن زکات کلیرسه سنک دینکی تأدییه ایدرم .
بو یوردقندن سوکره شونی ده علاوه ایتدی : یا قیصه ! سؤال یعنی
خلقدن بر شی ایسته مک شو اوچ خالدن برینه مبتلا اولان آدم دن
غیرینه حرام در ؛ اصلاح ذات الیین ایچین بورجلانان ؛ ماله برافت
ایریشوب محو اولان ؛ قوم و قبیله سنندن اوچ عاقل طرفندن فقر
وفاقیه مبتلا اولدیغنه شهادت ایدیلن . شوو حدیث نبوی ده
تسئلک نه قدر چیرکین وخنوع بر فعل مذموم اولدیغنی اثبات ایدر :
« ما يزال الرجل يسئل الناس حتى يأتي يوم القيمة ليس في وجهه
مزرعة لحم . »

بنی سعد مبعوثی :

بنی سعدن ضمام بن ثعلبه حضور نبوتیناهه کلهرک :

یا محمد (ص . ع)! سن اللہک رسولیمسک وکتیردیکک شیلری
من طرف اللہمی کنیردک ؛ دەیه سؤال ایدوب فخر کائئات دن جواب
تصدیق آلدقدن سوکرا اسلامی قبول ایتدی ؛ قبلهسنک نزدینه
عودت ایلهدی ؛ اونلره ملاقی اولونجه ایلاک سوزی « بئست لات
وعزى وبئست منات وهبل: لات وعزى، منات وهبل نه قدر فنادر! ،
اولدی . اوکا : سویلهدیکک سوزلری بردها اغزیکه الما : حذر
ایتکه حذام ، برص ، جنون علتلرینه مبتلا اولمایاسک ، دەدیله .
ضمیم اونلره :

ای مسکین حریفله ! بو بئتلر انسانه نفع و ضرر ایراث اتمهیه
قادر دکلددر ؛ جناب حق بر رسول کوندرمش و اوکا قرآن کریم
انزال ایتش ؛ سزى جهالتدن ، بئرسنلکدن خلاص ایدهجک ؛
بن حق تعالی نك برلککنه ایمان کتیردم و محمد مصطوی
(ص . ع) نك رسول حق اولدیغنی تصدیق ایتدم .
اونک طرفدن سزه بر جوق اوامر و نواهی پی حامللاً کلبورم . دەیه رک
ارکان اسلام ی تبلیغ ایلهدی . بر کیجه کچمه دن کافه سی ده اسلامه
شرفیاب اولدیله .

بخی بلی مبعونلری :

رویفیع بن ثابت بن بلوی ده یورکه : قومک مبعونلری طوقوزنجی
سال هجرتک ربیع الاوانده مدینهیه کلدیلر ؛ اونلری استقبال ایدوب
خانهدمه مسافر ایتدم ؛ سوکرا حضور رسول الله کونوردم . فخر
کائئات : یا رویفیع ! بونلر کیملردر ؛ دەیه صوردی ، قوم و قبله مدر ،
دین میایی قبول ایتک ایچین کلدیلر ، دەدم . من بردانه خیراً یهده

للاسلام : حق تعالی بر کیمسه حقننده خیر مراد ایدرسه اسلام ایله هدایته ایریشدیریر بویوردی . جمله سی اسلام ایله شرفیاب اولدقدن صوکره قبیله لرینه عودت ایتدیلر .

بنی دارم مبعوثلری :

بنی دارم دن اون یدی کشتی رئیسلی هانی بن خیب ایله برابر نزد نبوتپناهه کلدیلر و بعض هدایاده کتیردیلر . اسلام له مشرف اولاراق بردها قبیله لری زردینه عودت ایتیه یوب مدینه ده قالدیلر .

ابوبکر الصدیق ایله علی بن ابی طالبک مککه اعزامی

فخر کائنات بوسال هجرتک ماه ذی القعدة سی او اخرنده کعبه الهی حج وطواف ایتک ارزوسنده بولوندیسه ده مشرک لک جهللی عاداتی وجه ایله چیر چیللق کلوب طواف و زیارت ایتکده اولدقلری سمع نبوتپناهه واصل اولدیقندن اونلرله برابر بولونمقدن استکراه ایدره رک امرحی باشقه بر زمانه تأخیر بویوردی . جناب ابوبکر الصدیقی اهل اسلام دن اوچ یوز کیشی به امیر نصب ایدره رک ایفای حج ایتک و مناسک حجی خلقه تمام ایله به رک سوره برائت دن ده بعض آیات جلیله یی ناسه تلاوت ایله مک وظیفه مککه کوندردی ؛ بوفرقة هجاج آراسنده کبار اصحاب کرام دن سعد بن ابی وقاص ، عبدالرحمن بن عوف ، جابر بن عبدالله الانصاری ودها سائر لری ده بولونویوردی . رسول اکرم هجاج ایله برابر یکر می قربان ده وه سی کوندردی . و بونلری مبارک الیه تقلید و اشعار ایله دی ؛ محافظه لرینه ناحیه بن جذب اسلمی بی تعیین بویوردی . قافله نک حرکندن صوکره وحی

الاهی نازل اولدیندن جناب علی یی نزد نبوتیناھنه دعوتله همان یوله
 چیقوب ابوبکر الصدیقہ یتشمه سنی وبر موجب وحی سورہ برائت
 تلاوتنه مأمور اولدیغنی بیلدیره رك ناسه کنديسنك تلاوت ایتمه سنی
 امر بو یورمقله برابر شوماده لری ده خلقه تبلیغ ایلمه سنی امر ایتدی:
 مؤمن اولمایان جنته کیرمز ؛ عربان اولارق کعبه الله زیارت ایدلمز ؛
 الله ورسولاله عهدی اولانلرك عهد وامانی مدتک ختامنه قدر
 مرعیدر ؛ فقط عهد وامانی اولمایانلرله اولوبده مدت عهد لری ختام
 بولمش اولانلر درت آی ده امان ایچنده درلر ؛ بومدتک ختامندن
 سوکرا یا مسلمان اولورلر یا خود دملری هدردر .

سوکرا نفس نفیسنه مخصوص اولان اعضا اسمنده کی ده وه به
 جناب علی یی ارکاب ایدره رك یوله چیقاردی . جناب علی عرج نام
 موقعده ابوبکر الصدیقہ ملاقی اولونجه جناب صدیق ده دی که :
 یا علی ! قافلہ به امیرمی تبیین اولوندک ده کلدک ؛ جناب علی :
 خایر ، امیر دکلم ؛ فقط سورہ برائت ی ناسه تلاوت ایتمه به وبعض
 تعلیمات پیغمبری یی ده خلقه تفهیم ایلمه به مأمورم ؛ سورہ برائت ی
 بکا ویر . ده دی . ابوبکر الصدیق در حال آیات جلیله یی جناب علی به
 تسلیم ایله دی . قافلہ اسلام مکه به واصل اولدی ؛ مناسک حج
 ایفا ایلدی ؛ ابوبکر الصدیق ایام حجده ایرادی مقرر اولان
 خطبه لری ایراد و مناسک حجی خلقه تعلیم ایتدیکدن سوکرا جناب
 علی به خطاباً ده دی که : یا علی ! قالق ، رسول خدانک عهدہ که تودیع
 ایتدیکی رسالتی ایفا ایت . بونک اوزرینه جناب علی قیام ایدره رك
 سورہ برائت ی تلاوت و تعلیمات پیغمبری یی ده تبلیغ ایله دی : امر

حج تمام ایدله کدن سوکرا مدینه یه عودت ایدلدی؛ ابوبکر الصدیق حضور نوتپناهه داخل اولونجه: یارسول الله! سوره برائتک تلاوتی اولابکا امر اتمشکن سوکرا علی بن ابی طالبه حواله ایتدک. دددی؛ فخرکائنات:

یا ابابکر! بوندن طولایی سنک حال و شانکه بر نقیصه عارض اولماز؛ سن بنم صاحب غارم و حوض کوثر کنارنده ده صاحب ورفیق سنک؛ بو امری یا سن یا خود اقربا کدن بری ایفا ایتسین، ده یه امر الاهی نازل اولدی؛ او سیبله علی بن ابی طالبی مأموراً آرقا کدن کوندردم. بووردی.

رئیس المناقین عبدالله بن سلولک وفاتی - طائف شهرینک عرض اقبادی.

طوقوزنجی سال هجرتک شوالی او اخرنده عبدالله بن سلول خسته لندی و ذی القعدة ده فوت اولدی. مدت مرضی یکرمی کون امتداد ایله دی. اونک خالص العقیده عبدالله اسمنده بر او غلو واردی؛ فخرکائنات لاجل العیاده ابن سلولک خانه سنه کیتدی؛ یا تاغنک باشی اوجنه او طورددی؛ او، حالت تزعه کلشددی؛ فخرکائنات: ای ابن سلول: سنی یهودیلرله دوست اولمقدن منع ایدردم؛ بنی دیککه مزدک. بووردی. ابن سلول: اسعد بن زراره نک یهودیلره اولان عداوتی کندیسنی اولومدن قورتارمادی. ده دکن سوکرا: یارسول الله! عتاب و سرزنش وقتی دکل؛ ایشته جهان فانیدن انتقال ایدیورم؛ جنازه مده بولونماگی و کندی کوملککله بنی تکفین و تدفین ایتدیرمه گی ارزو ایدرم. ابن سلول وفات

ایتدکن صوگرا فخرکائات ایچ کوملکلرندن برینی اونک اوغلو عبدالله ویردی. اوده باباسنی ارزوسی وجه ایله اوکوملکه کفله دی ؛ فخرکائات جنازه ده حاضر بولونوب اوغلو عبدالله تعزیت ایله دی. جنازه نمازینی قیلما یا قیام بویوردینی صیراده عمر بن الخطاب : یارسول الله ! ابن سلولک نمازینی قیلما ایسته یورسک ؛ اوفلان کون شوبله ، فلان شوبله ده مشدی ، ده یرک مساویسنی تعداده باشلادی ، فخرکائات تبسم بویوره رق :

یا عمر ! بن بونلر ایچین یتش کره استغفار ایدوب ایتمه مک اراسنده مخیرم ؛ اکر یتش دفعه دن زیاده استغفار ایتمکه اونک مغفور اولاجغنی بیله یدم البه اونک اوزرینه یتش کره دن زیاده استغفار ایدردم . بویورارق شوآیت کریمه :

« استغفرلهم اولالم تستغفرلهم ان تستغفرلهم سبعین مرة فلن یغفر الله لهم »

اشارت بویوردی . روایت اولوندیغه نظراً رسول اکرم ابن سلولک جنازه نمازینی قیلدقدن صوگرا شوآیت جلیله :

« ولا تصل علی احد منهم مات أبداً ولا تقم علی قبره »

مأل منی :

(اولوردن هیچ برینک اوزرینه نماز قیلما وقبرینک اوزرنده قیام ایتمه .)

— طائف شهرینک انقادی. طائف محاصره سنک رفعدن اون ای صوگرا رؤسادن اسلام له شرفیاب اولمش اولان عروه همشهر - یلرینی اسلام دعوت ایتمک اوزره کیتدی. فخرکائات اوکابویه محاصره لی

بر تشبہدہ بولونماماسنی اخطار ایتھس سہدہ دیکھ مہ مشدی ؛ عروہ، طائفہ مواصلتک ایرتہسی کونی اقربا واحباسی کندیسنی مدافعہ ایتم ایچین ضویلا نمایہ وقت بونادن اول اوقلہ شہید ایدلدی. رسول اکرم عروہ نک شہادتنی استخبار ایدنیچہ اونی۔ سیرت حسنہ اربابندن اولدیغنی۔ یاد ایدہ رک مدح وستایش بویوردی .

عروہ نک کیفیت شہادتنی اهل اسلامہ طائفلی لر آراسندہ کی خصوصوتی تریدہ بادی اولدی ؛ اطراف وجواردہ کی یہود ایلہ بنی ہوازن رسول اکرم ک معاهدتری اولدیغندن بونلرک بلافاصلہ وقوع بولان تجاوزلری طائف اہالیسنی نہایت طلب امانہ مجبور ایتدی .

فخر کائنات، تبوک غزوہ سندن عودت ایتدکدن اون بش کون سوکراہ، اون آلتی رئیسدن مرکب اولان طائف مبعوثلرینی مدینہ دہ حضورینہ قبول بویوردی. رسول اکرم طائف خلقنک مراجعتدن نمون اولارق اونلرلہ مذاکرہ صلحیہ بہ ابتدار ایلہ دی . اونلردن اولا: مکہ دہ کی ایکی مشہور صنمک رقیہ سی اولان «تاغیہ» اسمندہ کی صنملرینی تخریب ایتہ لرینی واعمال مذہبیہ ی علنا اجرا ایدہ رک اسلام ی قبول ایتدکلرینی بو صورتہ تصدیق وتأیید ایلہ مہ لرینی طلب ایتدی.

طائفلی لر خواہ وناخواہ راضی اولدیلر؛ بالکز صنمک تخریبی کندیلرینہ تکلیف ایدلیوب باشقلرینہ تخریب ایتدیرلہ سنی شرط قوشدیلر. طائفک جوارندہ کی او محلی اولقلہ مشہور اورمانہ کسہ طرفندن تجاوز ایدلہ مہ سنی استرحام ایتدیلر . بونک اوزرینہ بو اورمانک کرک اغاچلرینی تخریب ایدن، کرک درونندہ کی حیواناتی صید ایلہ یں.

برنجی دفعه تازیانه ایله ضرب ایدیله جکی ، تکراره جرأت ایلدیکی
 تقدیرده طوتولوب حضور نبوتناهه کوندریله جکی شرط قیلندی .
 رسول اکرم، قیلله لرینک اعیانندن اولان ابو سفیان له مغیره یی
 ضمک تخریبسه مأمور بویوردی . بخسانه هدم و تخریب ایدیله رک
 دروننده کی نبوه مرات ایله اشیا ی ساثره فروخت ایدیله رک شهید ایلمش
 اولان عروه ایله عینی فلاکته دوچار اولماق ایچین مدینه یه فرار
 ایتمش بولونان عروه نك تیزه زاده نك دینلری تأدیله ایلدی .
 طائف بخانه سنک هدم و تخریبی ائناسنده خاق بك ولوله لی بر
 صورتده حزن واسفلرینی اظهار ایتمش لر در .

* *

دفره مبریه

ینه بوسال هجرتده مدینه یه یکیدن بر چوق قیلله لرک مبعونلری
 کله رک اسلامه شرفیاب اولدی لر :
 بنی مصطلق مبعونلری :
 بنی مصطلق قیلله سنه منسوب اولان حارث بن ابی ضرار مدینه یه
 کله رک حضور نبوتناهده دین مین حق قبول ایله شرفیاب اولدی .
 رسول اکرم اوکا اسلامک ارکان و فروعاتی تعلیم بویوردی . حارث
 دیدی که :

— یا رسول الله! بن قیلله مک زدینه عودت ایدوب اونلری ده
 اسلامه دعوت ایده میم ؛ دعوتمه اجابت ایدنلرک زکاتی طوبیلا ییم ؛
 سزه طرفکزدن بر آدم کوندری رسکز، بزم جمع ایتمدیکم زکاتلری
 اوکا تسلیم ایدرم ، اوده کتیروب حضوریکزه تقدیم ایدر .

فخر کائنات بو تکلیفی قبول بو یورمقله حارث، قبیله سنک نزدینه عودت ایدرک خلقی دین مین اسلامه دعوت ایتمه به باشلادی ؛ قبول ایدرک زکاتلریخی اخذ و جمع ایلدی ؛ بنی مصطلق زکاتلریخی اخذ و قبض ایتمک ایچین بر آدم کوندرملک زمانی حلول ایتدیکندن فخر کائنات بو وظیفه یی ولید بن عقبه به تفویض بووردی ؛ حال بوکه ولید ایله بنی مصطلق بینده زمان جاهلیتدن قلما بر عداوت واردی . فقط اسلامه داخل اولمش اولان بنی مصطلق بو عداوتی نسیان ایده رک رسول اکرمه تسظیم و احترام ایچین ولیدی استقباله چیقدی لر . فقط ولید اولرک بویه جماعته کندینه طوغری کلدکلریخی کورینجه عداوت سابقه به بناءً قلبه وسوسه خظور ایدرک قورقدی و درحال دونوب مدینه به کلدی . حضور نبوتینا هه کیره رک :

یا رسول الله ! بنی مصطلق مرتد اولمشلر ؛ عظیم بر اوردو تشکیل ایدوب سنکله جنک ایتمک اوزره کلور لر . ده دی . بو خبر فخر کائناتک حدت و غضبنی تحریک ایتمکله خالد بن ولیدی اولرک تأدینه مأمور ایتدی ؛ مدینه دن حرکت ایتمه دن اول خالد : بنی مصطلقی تأدیه سنی مأمور ایتدم ؛ فقط احتیاطلی طاوراکه استعجال ایتمه بووردی .

خالد ، بنی مصطلق دیارینه واصل اولونجه خفیاً ایچلرینه بر آدم کوندروب حال و حرکتلریخی تفحص ایتدیردی ؛ کیدن آدم اولرده شعائر اسلامیه نک تمامله جاری اولدیغنی مشاهده ایدرک کلوب خالدی خبردار ایتدی .

بونک اوزرینه خالد مدینه به عودتله حقیقت حالی رسول اکرمه

عرض ایله دی . بوسیراده بی مصطلق دن بر جاعتده مدینهیه
ککشدی ؛ بو بی کناه قیله حقنده شو آیت جلیله :

« یا ایها الذین آمنوا ان جاءکم فاسق بذاءِ فتنینوا
ان تصیبوا قوما بجهالة فتصبحوا علی ما فعلتم نادمین »
مال منیفی :

ای ایمان ایدن زمره ناجیه ! سزه بر «سق بر خیره کلیرسه
او خبری تحقیق ایدیکنز ؛ ایتزه کز بر قومه عن جهل ایرات
مضرت ایدرسکنز و صو کرا فعلکزه نادم اولورسکنز)

نازل اولمقله فخر کائنات طرفندن کندیلرینه تبلیغ ایدلدی .
جریر بن عبدالله البجلی :

بوذات حسن و جالده او درجهده تترد ایتشدی که جناب عمر
اونک حقنده « جریر مسلمانلرک یوسفی در » دیردی . قبیله سی
افرادندن یوز اللی کیشیله حضور نبوتپناهه کله رک دین مین اسلام له
شرفیاب اولدی .

فخر کائنات اوکا : « بنم اصحابم سلکنه کیرمک ایستهرمیسک ؟
وحدانیت الهیه بی و بنم رسالتمی تصدیق ایدرمیسک ؟ صلاتی اقامه ،
زکاتی ادا ، فریضه صوم رمضان ایفا ، بنم تعیین ایدم حکم والیه
اطاعت و بوتون مسلمانلری - حبشه لی کوله ده اولسه لر - سه وه جککی
وعد ایدرمیسک ؟ » بووردی ؛ جریر بوتکلیفلرک کافه سنی قبول
ایتدی . رسول اکرم جوارده کی قبیله لرک احوالندن سؤال ایتدی .

جریر جواباً : « دین مبین اسلام اطرافزده متمکن اولان قبیله لرك
کافه سنده انتشار ایتدی ؛ هبسی بتخانه لرخی هدم و تخریب ایتدیلر ؛
بنا ایتدکلری مساجد شریفه عبادت ایدیورلر » ده دی .
رسول اکرم : « ذوالخصله موقعنده کی بتخانه نه حالده در ؟ »
ده نیجه جریر : « قدیمأ ناصل سه یینه اویله در » ده یه جواب ویردی .
فخر کائنات :

« یاجریر ! بو بتخانه نك هدم و تخریبی درعهده ایدرمیسك ؟ »
یووردی . جریرده : « یارسول الله ! مادام که آرزو ایدیورسك
درعهده ایدرم » ده دی . ذوالخصله ، مکيه پك اوزاق اولدیغندن
اورایه ده وه ایله کیتمك پك چوق زمانه محتاج دی . دیگر جهندن
جریرك بوی پك اوزون اولدیغندن آته ییندیکی وقت آیاقلری
یرده سور وکلندیکنندن اوننی طاشیه جق آت بولوقده مشکلدی ؛
وظیفه مأموره سنی ایفا ایتمك ایچین عزیمت ایده جکی ازمان جریر
لاجل الوداع حضور نبوتپناهه کلدی ؛ فخر کائنات اوکا خیر دعا
ایتدی ؛ ییندیکی آت اوننی سهولته ذوالخصله یه ایصال ایله دی ؛ جریر بتخانه یی
اساسندن قلع وقع ایدرک خاک ایله یکسان ایله دی ؛ بوندن سوکرا
ذوالخصله اهالیسی ده دین مبین اسلام له مشرف اولدیلر . بتخانه نك
خزینه سنده مدخر اولان ثروتی و عطریات نیمه یی مدینه یه نقل
وایصال ایتدیلر .

نجی خولان مبعوثلری :

نجی خولاندن اون کیشی مدینه یه کلدیلر ؛ حضور نبوتپناهه کیروب

عرض اهتدا ایدرک :

« یارسول الله ! بز حق تعالی نك برلكنه ایمان وسنك رسالتکی تصدیق ایتدك ؛ طلعت مبارککله تنویر عیون ایتك ایچین پك جوق مشقتله قاتلانارق بورایه قدر کلدك؛ الحمد لله مبارک یوزیکي کوردك، ده دیلر .

فخر کائنات اونلره : « ده ودرلیکنزك دین یولنده آتدینی هر آدیم مقابله سنده سزك ایچون بر فعل حسن اجری واردر » بویوردی؛ اونلره احکام دین مبینی تعلیم ایده رك عهدہ وفاء دینی ادا وقومشویه ایلک ایتکله امر ایله دی .

اك صوكرآ : « الظلم من ظلمات يوم القيمة : ظلم يوم قيامتك ظلماتندندر ، اوندن توفی ایدیکز » بویوردی .

بنی مدیچدن رهاویین مبعوثلری :

بونلر اون بش سواری اولارق کلدیلر ؛ رملة بنت الحارثك خانه سنه نازل اولدیلر ؛ فخر کائنات اونلرك خاطر لرینی صورمق ایچین بولونقلری خانه یه نشریف بویوردی؛ بر مدت اونلره مصاحبت ایله دی؛ رهاویین جماعتی برابر لرنده کتیرمش اولدقلری زاد سفردن بر مقدار چیقاروب فخر کائناته تقدیم ایتدیلر وده دیلر که :

« یارسول الله ! لطفاً بو طعامدن بر آز تناول بویور » رسول اکرم : « بن صائم ، اصحابم تناول ایتسینلر » بویوردی . بونلر فخر کائناته تقدیم ایدلک اوزره بر طاقم هدایا ایله برابر برده آت کتیرمشلردی ؛ رسول اکرمك حضورنده آتی چیقاروب تجربیه ایتدیلر ؛ فقط آت یورغون اولدینی جهتله سرعت سیرینی کوستره - مه دی ؛ بر مدت استراحت ایتدکن صوکرآ مسابقه یه قویدیلر ؛

دیگر آتلك كافه سنی كچدی ؛ رسول اکرم « ما اراه الا بحرا »
 بوورارق آتی قبول ایتدی و تقدیم ایدن کسه یه بوکا مقابل برطاقم
 هدیه لر عطیه لر احسان ایتدی .

بنی غامد مبعوثلری :

بنی غامددن اون کیشی کلوب بقیع الغرقده نازل اولدیلر ؛
 ایچلردن صغیرالسن بر کنجی اشیرینی محافظه ایتک اوزره اوراده
 براقوب حضور نبوتیناهه کلدیلر . رسول اکرم اونلره احکام
 اسلامی تعلیم بووردی ؛ نازل اولدیفکنز محابه هیچ کسه یی براقدیکنزمی ؛
 ده یه سؤال ایتدی ؛ اونلرده :

اوت ، اشیمزلی محافظه ایتک اوزره بر کنج آدمی براقدق .
 ده دیلر . بونک اوزرینه فخر کاشات :

« او کنج اویقویه طالیدی ؛ بر سارق بونی فرصت عد ایدرک
 سزلردن برینک جامه داتی آلوب کیتدی » ده یه اونلره ماقوی خبر
 ویردی . درحال بقیع الغرقده کیدوب کنجه سوردیلر ؛ کنج :
 « بن اویقوده ایکن بر سارق کلوب جامه دانی چالمش اویانجه آ کلادم
 سارق آرقه سنه دوشدم ؛ برچوقوره کوتوروب صاقلادیغنی کوردم ؛
 چوقوردن آلوب دوندم » دیدی . رسول اکرمک بومعجزه باهره سنه
 شاهد اولان بنی غامدک ایمان واسلامی برقت دها استحکام
 بولدی .

بنی غامد مدینه ده بولوندجه فخرکاشات اونلره تعلیم قرآن ایتک
 اوزره ابی بن کعبی مأمور ایله دی .

طی مبعوثلری :

طی قبیله سندن بر هیئت بردفعه دها رئیساری زیدالحیل بن مهلهل ایله برابر حضور نبوتناهاه کلدیله ؛ رسول اکرم اوناره عرض اسلام ایتدی جمله اسلام اولدیله ؛ رئیساری زید ده دی که : « الله تعالی به شکر ایدرم که سنک وجود پر جودکله بزى تأیید بویوردی ؛ بزم دینزی معصوم قیلدی ؛ بن سنک بزى دعوت ایتدیکنک اخلاقدن دها فاضل بر اخلاق کورمه دم ؛ شیمدی به قدر بر طاشه طاپاردق ، او طاشدن استمداد و استعانه ایدهرک یا سامش اولدیغمزه تعجب ایدیورم »

رسول اکرم بونلرک هر برینه بشر اوقه کوموش احسان ایدوب زیده اون ایکی اوقه کوموش هدیه ایتمکله برابر طی ولایتک بعض اراضینتی بطریق الاقطاع عهده سنه توجیه ایدهرک یدینه برده تمسک اعطا بویوردی . زیدالحیلک اسمنی زیدالحیره تبدیل ایتدی . روایت اولوندیغنه کوره رسول اکرم دیرمش که : « عربدن هر کیمی حضور مده ارباب فضل و هنردن اونق اوزره ذکر و یاد ایتدیله سه کندیسيله ملاقات ایتدیکنم زمان اونق نفس الامرده ده دکلرندن نقصان بولدم ؛ یالکز زیدالحیرک فضل و کمالنی ده دکلرندن فضله کوردم » .

مبشه ها کی نجاشینک دفاتی

حبشه ها کی نجاشی بوطقوزنجی سال هجرتده وفات ایله دی . جابر بن عبدالله الانصاری دن روایت اولوندیغنه کوره نجاشینک وفات ایتدیکی کون رسول اکرم اصحاب کرامه :

« بۆكۈن سزك صالح بىر قارداشكز وفات ايلىدى ، اى اصحابم ! قالقك اونك نمازىنى قىلك » بويوردى . بزده قالقدق ؛ فخر كاشاتە اقتدا ايلى جنازه نمازىنى قىلدىق ؛ « قارداشكز نجاشى ايچىن جناب حق دن مغفرت طلب ايدك » بويوردى .

فأمره : بوحدیث شریفك ظاهری امام شافعی ، امام احمد و جمهور سلف رحمهم الله مذهبلىرنده غائبك اوزرىنه میت نمازى قىلمق جائز اولدىغنه دلالت ايدىر . فقط ائمه حنفیه و مالکیه عندنده غائب اوزرىنه میت نمازى قىلمق جائز دكلدر ؛ چونكه جنازه نمازىنك میته تعلق جماعته قىلنان سائر نمازلرك امامه تعلق كىدر ؛ اقتدا ايدن جماعته مقتدا به اولان امام آراسنده او قدر بعد مسافه بولونماسى جائز اولما دىنى كې جنازه ايلى جنازه نمازى قىلان جماعت آراسنده ده او قدر مسافه بولونمق جائز دكلدر ؛ بزده جنازه نمازىنك صحت شرائطندن برى ده شودىر : جنازه امامك او كنده بولونملى و امام قبله يه توجه ايدىرك جنازه اوزرىنه نماز قىلمالى ؛ حال بوكه جنازه غائب اولونجه بو شرط تحقق ايتىز .

ائمه حنفیه نجاشى نك جنازه نمازى مسئله سنه شوبله جواب و برىيورلىر : نجاشى نك جنازه سى اصحاب كرامك نظرندن غائبدى ؛ فقط فخر كاشاتەك نظرندن غائب دكلدى ؛ بو و امثالى واقعه لىر يالكىز بيغمبران ذى شانە خاصدر ؛ سائر ناس ايچىن جائز دكلدر .

لعانہ یا ضرر مہونہ

اکثر اہل سیر قولنچہ عویمر بن حارث العجلانی ایلہ زوجہ سی خولہ بنت قیس آراسندہ جریان ایدن ملاعنه وقعه سی بو طوقوزنجی سال ہجرتدہ وقوعبولدی . صحاح اخباردہ وارد اولدیغنه کورہ : عویمر عجلانی ، عمجہ زادہ سی عاصم بن عدی انصاری نک یا کنہ کلوب دەدی کہ : یا عاصم ! بر آدم ، کندی زوجہ سنک یا کنہ اجنبی بر شخص کوروب اولدورسہ اونک حقندہ قصاص لازم کلیرمی ، یوقسہ گلزمی ؟ بومسئلہ یی رسول اکرم دن استیضاح ایدیور .

عاصم حضور نبوتیناہہ کیروب مسئلہ یی عرض ایتدی ؛ فقط بوکجی مسائلی استاعدن رسول اکرم بغایت استکراہ ایتدیکی ایچین سکوت بووردی ؟

عاصم طیشاری چیقنچہ جوابہ منتظر اولان عویمر صوردی ؛ عاصم دە فخر کائنات ک سؤالہ سکوت ایلہ مقابله بووردیغنی سویلہ نیجہ بودفہ عویمر بالذات حضور نبوتیناہہ کیروب سؤالنی تکرار ایتدی ؛ بونک اوزرینہ رسول اکرم : «زوجہ کی آل کل ، بووردی ؛ عویمر کیدوب زوجہ سی کتیردی ؛ جمہ کونی ایدی ؛ ایکندی نمازی قیلنمشدی ؛ فخر کائنات اولرہ وعظ ونصیحت ایتدی ؛ حق تعالی نک عقابندن و آخرت رسوایاغندن اونلری تخویف ایتدکن صوکرآ : «والذین یرمون ازواجہم ولم یکن لہم شہداء الا انفسہم فشہادۃ احدہم اربع شہادات باللہ »

آیت جلیلہ سنک مفاد منینی وجہ ایلہ زوج و زوجہ دن ہر برینی

بر منبره چيقاروب كتب فقهيه ده تفصيل اولونديني اوزره كبات ملاعنه يي ايكيسنه ده تكلم ايتيردي . صوكره زوج و زوجه بر بردن حرمت مؤبده ايله افتراق ايتدیلر . بعضرينك روايته كوره بو آيت جليله نك سبب نزولي هلال بن اميه واقفي نك قصه سي ايمش كه هلال زوجه سي شريك بن سمحا ايله بر اراده كورمش .

*
**

مهريت كه ب به مالك

كعب بن مالك ده يوركه : « بدر و تبوك غزوه لرندن ماعدا هيچ بر غزوه ده رسول اكرم ك يا كندن آرنلام . ذاتاً بدر غزاسندن تخلف ايدنلرك هيچ بري معاتب اولمادي ؛ چونكه رسول اكرم قريشك كاروانتي وورمق اوزره مدينه دن چيقمشدي ؛ آنجاق اثنای راهده بدر غزاسنه قرار ویرلدي . واقعا بن بدر غزاسنده حاضر دكلم ؛ لکن ليلة العقبه ده يعني مكده رسول الله ايله اسلام و جهاد اوزرينه معاهده و مبايعه ايدلديكي زمان حاضر دم . في الواقع يوم بدر خلق آراسنده مشهوردر ؛ فقط بنم نظر مده ليلة العقبه حضورينك فضيلتي يوم بدر حضورينك فضيلتدن ناقص دكلدر . تبوك غزوه سنه كلنجه : او صيرالرده بن هر زماندن زياده غني و مالدار ايدم ؛ خدا حق ايچين هيچ بر غزوه ده بنم المده ايكي دوه بولونمادي ؛ حل بوكه تبوك سفري ايچين ايكي دوه اشترا ايتشم . بو مجاربه ده عسکر اسلامك عددي او قدر كترتلي ايدى كه تخلف ايدنلر وحى نازل اولمادقجه فخر كاشات اونلرك تخلف ايتدكلرندن خبردار اولماياجغه حكم ايدرك

تخلف ایتھلردی . بن لوازم سفریه می ا کمال ایدوب فخر کائنات له برابر چیقمانی پک زیاده آرزو ایله دمسه ده موفق اولامادم . بکا بر رخاوت عارض اولدی؛ بوکون چیقارم یارین چیقارم ده به اوایلانوب قالدیم . نهایت اوردوی اسلام پک زیاده اوزاقلاشدی ؛ آرتق کیدوب یتشمک احتمالی قالمادی ؛ بواهاالدن طولایی نادم اولدم ؛ ماول ومخزون مدینه سوقاقلرنده طولاشیردم . چونکه تهمت نفاقله متهم اولانلرله خسته اولدقلری جهنله مأذون بولونانلردن باشقه تبوک غزوه سنه اشتراک ایتمه ی هیچ کسه نالمشدی ؛ فخر کائنات تبوک ه واصل اولدینی زمان بنی صورمش ؛ عبدالله بن انیس : یارسول الله ! اونی بوغزادن آلیقویان اونک مالک اولدینی ایکی مزین لبا سدر ؛ اولباسلرک حسن وزیتی کعبی اشغال ایدیور . ده مش ؛ فقط اوراده حاضر بولنان معاذ بن جبل ؛ یاعبدالله ؛ ای بر سوز سویله مه دک . ده به اونی قارشیلامش و صوکرآ ؛ یارسول الله ؛ خدا حق ایچین بز کعبله ایلیکندن باشقه هیچ بر شئی بیلمه یز . ده مش .

فخر کائنات سکوت بو یورمش . اوردونک مدینه به عودت ایتک اوزره اولدینی خبرنی آلتجه بکاغم واندوه مستولی اولدی ؛ کندی کندمه رسول الله ک حضور شریفنه چیقدیغم زمان بوناسزا فعل وحرکتی ناصل معذور کوستره یم . ده به دوشونمه به ورأی و تدبیر صاحب لریله مشاوره به باشلادم ؛ فقط فخر کائنات مدینه به تشریف ایدنجه هر درلو تدبیردن صرف نظر ایدرک طوغروجه حضور نبوت پناهه کیتدم کال آداب واحترام له سلام ویردم ؛ تبسم ایتدکن صوکرآ ؛ « مسلمانلرله

جهاده کیتمکدن سنی منع ایدن اسباب نه ایدی ؟ سوار اولاجق ده وه کئی یوقدی ؟ « بووردی . جواباً : « یارسول الله ! ده وه اشترا ایتشم ؟ خدا حتی ایچین اکر سندن باشقه بر کسه نك حضورنده اولایم غضبندن خلاص اولنق ایچین ساخته عذرلر درمیان ایدر ، اونی اقناع ایلهردم ؛ چونکه فن جدله پک ابی وقوفم واردر ؛ فقط این بیلیرم که سکا قارشی یالان سویله سه م ، سنی کئدمدن راضی و خوشنود قیلسم ؛ حق تعالی نك قهر و غضبندن نفسی تخلیص ایدم ؛ اونک ایچین طوغرو سویله یه جکم و طوغری سویله دیکمدن طولای شیمدی غضبکه دوچار اولسه مدهینه برکون معفو اوله جفمه امیم ؛ یارسول الله ! خدایه قسم ایدرم که بوغزایه اشترا کدن بی منع ایده جنت هیچ بر معذرتم یوقدی ؛ قوت و قدرتم ، مال و منالم اولکندن زیاده ایدی ؛ ناصل اولدی سه اولدی بکا بر رخاوت ، بر مسیلمک عارض اولدی ؛ بوکون حرکت ایدرم ، یازین حرکت ایدرم دیرکن وقت کچیردم ، قالدم « دهم . فخر کائنات : « طوغری سویله دک ؛ باقالم حق تعالی سنک حقه که نه بووراجق ، ددی . حضور شریفندن قالمقوب طیشاری چیتدم ؛ بی سلمه دن بر جماعت بکا راست کلدی ؛ نیچین فخر کائنات ه بو یابده معذرت درمیان ایتهدک ؟ اکر اوله یایایدک سنی عفو ایدردی . ده دیلر ؛ بنده طوغرو سویله دیکمه پشیمان اولدم ؛ حتی بر آرائق تکرار حضور نبوت پناهه کیروب اولجه سویله دک لرمی تکذیب ایتیمی دوشوندم ؛ فقط معاذ بن جبل له عمجه زادم ابوقناده بکا : صاقین بو جماعتک سوزلر بی دیکله مه ؛ صدق واستقامتده ثابت قدم اول ؛ ایر کچ جناب حق سکا بر چاره خلاص احسان ایدر ؛

معذرت بیان ایدنلرا کر قوللرنده صادق سه لرحق تعالی اونلرک صداقتندن رسول اکرمی خبردار ایلهر ؛ اگر کاذب سه لر اونلری خلق آراسنده رسوای قیلنر . دهیه نصیحت ایتدیلر . اونلریه دهم که : بو خصوصده طوغری سویله مش بندن باشته دهاکیم وار ؛ جواباً ایکی کیشی دها وار . ده دیزر ؛ بونلردن برینک هلال بن امیه واقفی ، دیکرینک مراده بن الزبیع عمروی اولدیغنی اوکرتجه کندنی کندمه بونلرک ایکیسی ده صاحباندر ؛ بناء علیه بونلرله هم حال اولق . نم ایچین علامت خیردر . دیدم .

رسول اکرم ، اهل اسلام ی بزم له مصاحبه دن منع ایتدی ؛ هر کس بزدن توحش و نفرت ایتمه باشلادی ؛ مدینه شهری بزه دیار غریت کی کورونویوردی ؛ هلال ایله مراده یاسلی اولدقلرندن اونلر خانه لرینه چکیلدیلر ، طیشاری به چیقما مایا باشلادیلر ؛ بن ایسه دهاکنجدم ؛ بوسوتون خانه مده فایانوب قلامازدم ؛ چارشیده ، بازارده کزردم ؛ مسجد سریفه کیدر ، جماعته قاریشیر ، رسول الله اقتدا ایله نماز قیلاردم ؛ فقط وجه مبارک نه باقدقجه بندن مبارک یوزینی چه ویریدی ؛ برکون عمجه زادهم ابوقتاده نک بستانه کیتدم ؛ سلام ویردم سلامی آنادی ، حق تعالی به ورسوانه اولان فرط محبت و صداقتندن بجه اوچ دفعه یمین ویردم ؛ سنک محبت و صداقتکه الله تعالی ورسولی اعلمدر . دیوبینه سلامی آنادی . پک زیاده محزون اولدم ؛ آغلایه رق دوندم مدینه بازارینه کلدیم ؛ اوراده نصرانی بر تاجر بنی آرایورمش ؛ کلوب بولدی ؛ بکا غسان ملکندن بر مکتوب کتیردی ؛ مکتوبی آلم ؛ آجوب او قودم . غسان ملکی بومکتوبده ده یورکه ؛ ایشتم که

سنگ صاحبك (يعنى فخر كائنات) سنى مجلسندن طرد ايتمش؛ سن
 ذليل وضايغ ايديله جك بر آدم دكلسك؛ اكر بزم نزد مزه كليرسهك
 سكا لطف ومواساة ايله رز. كندى كندمه دهم كه: بوده باشقه بر
 اختبار وابتلا در؛ برحاله كلدم كه كافر لر رسول اكرمك محبت وخدمتى
 ترك ايتديرمك، بنى يا كلرينه جلب ايله مك ارزوسنه دوشمشلر.
 بومكتوبى همان آتسه آتوب يا قدم؛ بومنوال اوزره اللى كون مرور
 ايتدى؛ ياس و آمدن بى تاب اولوب قالمشدم؛ نهايت هلال كده، مراره نك ده
 بنمده عفو ايدلديكمزى استبشار ايتدك؛ اوچيمزده سجده شكرانه
 قاياندق؛ اوكوندنبرى حق تعالى نك طوغرولغمدن طولايى بكا ايتديكى
 انعام واحساندن دهافضله بر مسلمانانعام واحسان ايتديكى كورمه دم؛
 طوغرولغك قدر وقيمتنى آكلادقدن صوكرا اصلا يالان سويله مدم.
 اكر فخر كائناتك حضونده يالان سويله مش اولايدم هلاك اولوردم؛
 نته كيم يالان سويله ينلر هلاك اولديلر. حضرت ذوالجلال صادقلى
 مدح ومؤمنلى اونلرك اثرينه اقتفا ايتيه ترغيب ايدرهك شانلر بنى
 شو آيت جليله ايله:

• يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ •

مأل منبى:

كتاب الله ايمان ايدنلر! الله تعالى دن اتقا ايديكز؛ زميره
 صادقين ايله برابر اولوكز)

اعلا بووردى. هر مؤمنك صدق و اخلاصله مأمور اولديغنه

شو حديث شريفده دلالت ايدر:

عليكم بالصدق فان الصدق يهدي الى الجنة

مأل شریفی :

(صدق و اخلاص دن ایرناییکز ؛ صدق انسانى جنته هدايت

ایدر .

*
**

مسئله الكذاب

بنی بکرایله بنی بکرك بر شعبه سى اولوب نصارا دینده اولان بنی
حنیف مدینه یه کلوب دین مین اسلام له شرفیاب اولمشردی ؛ مسیلمه ده
بنی حنیف ایله برابر اسلامى قبول ایتمشدی ؛ فقط یمنه عودتنده
ارتداد ایتدکن باشقه دعواى نبوته ده قیام ایله دی . فخر کائنات ه شو
مأله بر مکتوب یازوب کوندردی :

«اللهك رسولی مسیلمه دن محمد (ص . ع) رسول الله . اما بعد ،
بنده سنك كې رسالته مبعوثم ؛ روى زمينك نصقې نم ، نصف
دیگری قریشکدر . سن بدویلرک پیغمبریساک ، بنده بدیلرک
پیغمبری یم . فقط قریش ظلم و تعدی یه میال بر قومدر . »

رسول اکرم بومکتوبی آلوب مضموننه کسب وقوف ایتدکن
صوکر اکثرین ایکی کیشی یه ده دی که : نم رسالتمه اعتقادیکز وارمیدر ؟
مبعوثلر : اوت ، سنك رسالتکه اعتقاد ایدرز . ده دیلر ، اونلره :
مسیلمه حقیقه کی اعتقادکز نه در ؛ بووردی . مسیلمه نبوته (حاشا)
سنك شریککدر . ده به جواب ویردیلر ؛ فخر کائنات :

چیتقدتجه وجه مبارکئی کعبیه توجیه ایدرک شوایه تکبیر وتوحید
ایله یوردی :

« لاله الاالله وحده لا شریک له . له الملك وله الحمد یحیی و یمیت وهو
حی لا یموت بیده الحیر وهو علی کل شیئی قدیر . لاله الاالله وحده
انجز وعده ونصر عبده وهزم الاحزاب وحده »
مأل منبئی :

(حق تعالی بر در ؛ شریک و نظیری یوقدر ؛ مالک حقیقی آنجاق
اودر ؛ حمد و ثنایه یالکیز ، او ، احرار ؛ دیله دیکئی احیا ، دیله دیکئی
اماته ایدر ؛ اوحی لا یموت در ؛ خیر اونک دست قدرتنده در ؛ اوهر شیئه
قادر در ؛ وعدا هیسنی انجاز ایتدی ؛ عبدینه نصرت بخش اولدی ؛
احزابی دوچار انهزام ایله دی)

مروه طرفه چیتدینی زمانده بو کلمات مبارکئی تکلم بو یوروردی .
سعی دن فارغ اولدق دن صکرا قربانی اولمایانلره احرام دن چیقمالرینی
و ایرتسی کون منایه کیرلدیکی زمان حج ایچین احرام کیرمه لرینی امر
ایتدی ، قربانی اولانلرده یوم نحره قدر احرامده قالمالرینی امر
ایله دی .

فخر کاشات پنجشنبه کیجه سی مکده قلوب پنجشنبه کونی منایه
چیتدی ؛ اوکله ، ایکسندی ، یاتسی نمازلرینی بوراده قلوب کیجه له دی ؛
جمعه کونی صباح نمازینی ده مناده ادا ایتدکن صوکر عرافات متوجه
اولدی . نمره ده نیلن موقعده قورولمش اولان خیمه سنه نزول ایتدی ؛
کونش وسط سمان زائل اولونجه یه قدر ارام ایتدکن صوکر ناقه

سوار اولارق بطن وادی به کلدی . ناقه سنه را کب اولدینی حالده
 اهل اسلام خطاباً بر خطبه بلیغه ایراد بووردی : مال منینی :
 « ای اهل اسلام ! سزک قانلریکنز ، ماللریکنز ، عرضلریکنز
 بربریکنزه حرامدر ، بیلک و آگاه اولک که زمان جاهلیتک کافه رسوم
 و عاداتی ایاقلمک آلتسه آلام . بو بلده ده ، بو آیده ، بو کونده
 نزاع وجدال حرامدر ؛ ایام جاهلیتده دوکولمش قانلرک دعواسی
 ایطال ایلمشدر ؛ بو قانلردن اک اول ایطال ایتدیکم قان ربیعه بن
 الحارثک اوغلونک قانیدر ، زمان جاهلیتده آلتوب ویریلن ربالری ده
 ایطال ایتم . بو ربالردن اک اول ایطال ایتدیکم ربا ، عباس بن عبدالمطلبک
 رباسیدر . زوجهلریکنزه دائماجناب حق دن قورقارق لطف ورفق
 ایله معامله ایدیکنز ؛ سز ، اونلری ، حق تعالی نک کلمه سیله ، حق
 تعالی نک عهدیه تحت نکاحکنزه آلدیکنز ؛ اونلرک اوزرنده سزک بر
 حقکنز واردر : فراشکنزی اخنی بر آدمه چیکنتمه سینلر ؛ زوجهلریکنزک
 نفقه سنی و کسوه سنی تدارک و تأمین ایتمک سزک عهدیه ذمتکنزه مترتبدر .
 بندن صوکر سزى ضلال و کراهی دن وقایه ایده جک بر حارس
 ونکه بان ترک ایدیورم که اوده قرآن عظیم الشاندر . یوم قیامتده سزده :
 — محمد (س . ع) سزک ایچین نه یابدی ؟ حائز اولدینی وظیفه
 رسالتی ، تبلیغ ایتدیکی اوامر الآیهی بی بحق ایفا و تبلیغ ایتدیمی ؟
 ده به صورولسه نه جواب ویررسکنز ؟

(حاضر بولونان اهل اسلامک جمله سی یکنزبان اولارق :

— یارسول الله : شرائط رسالتی بحق ایفا و اوامر شرعیه بی

تمامیه تبلیغ و نشر بووردیغکه اوکونده شهادت ایدرز .)

بونك اوزرينه فخر كائنات اوچد دفعه : اللهم اشهد ، اللهم اشهد ،
 اللهم اشهد بويوردقدين سوكر ا تكرر سوزه استدار ايتدى :
 اى زمرة ناجية اسلام ! بيلك و آگاه اولك كه اوچ شى كوكلارى
 پاك و طاهر قبالار : اعمالده اخلاص ، اسلام قردشريكزه جماعت اسلامه
 خدمت .

خطبه ختام بولدقدين سوكر ا امر نبوى له جناب بلال اذان او قودى ؛
 اوكله نمازنى قبلدقدين سوكر جناب بلال بينه قامت الارق حلول ايتمش اولان
 ايكندى نمازنى ادا ايتدى . بعده ده وه سنه سوار اولوب عرفات
 موقعنه كادى ؛ بوراده ناقه سوار اولدينى حالده وجه مباركنى قبله يه
 طوغرو توجيه ايدهرك آقشامه قدر دعا ايتدى . روايته نظراً فخر
 كائناتك استحباب بويوردى عرفة دعائى شو ايمش : « لا اله الا الله
 وحده لا شريك له . له الملك وله الحمد وهو على كل شى قدير . دعا
 و عبادتن فارغ اولدقدين سوكر ا شو آيت جليله :

« اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتى ورضيت لكم
 الاسلام ديناً »

مأل منبى :

(بوكون سزك دينكزى ا كال وسزه بخش ايله ديكم نعمتى اتمام
 ايتدم ؛ دين اسلامى سزه دين اولمق اوزره اعطا ايله دم .)

نازل اولدى . بو آيت جليله فخر كائنات . من قبل الرحمن ازال
 اولونان و جيلرك سو كيدر ؛ چونكه بوكلام الاهى دين مابين اسلامك
 آرتق تبليغ ايده چكى احكام و او امر الاهيه اعتباريله تمام اولدينى
 اثبات ايدييور .

کونش غروب ایتدکدن سوکرا فخر کائنات اسامه بن زیدی ده وه سنک آرقه سنه آلاق مزدلفه یه حرکت ایتدی : یولاری او قدر چکدی که ده وه نک باشی بالانک گوشه سنه تماس ایده جک درجه ده یاقلاشدی. فقط بوقوشه کلنجه یولاری کوشتدی. مزدلفه ده آقسام ویاتسو نماز لرینی یاتسو نمازی وقتنده بر اذان وایکی قامته قیلدی . جمعه ایرتسی کیچه سی مزدلفه ده یتوت ایدهرک صباح اولونجه هنوز اطراف قارا کلقجه ایکن نمازی ادا ایتدی ؛ سوکرا مشعر الحرام کلدی ؛ مبارک یوزینی قبله یه چه و یروب دعا ایله تکبیر ایله ، تحمید ایله ، توحید ایله مشغول اولدی ؛ انفلاق صبحه قدر بوراده توقف ایدوب طلوع شمسدن اول حرکت بو یوردی ؛ قریش ده کندیس ایله برابر حرکت ایتدی. (۱) فخر کائنات هنوز پک کنج اولان فضل بن عباسی ده وه سنک آرقاسنه آلمشدی . بطن محسر ده نیلن موقعه کلنجه ده وه سنی تسریع ایدهرک جرّه کبرایه کیدن اورته یولی تعقیب ایدوب شجره قربنده کی جرعه واصل اولدی . جرعه سنتنی ادا بو یوردی ؛ عبدالله بن عباس که طوبلادینی کوچوک طاشلردن یدی طاش آلوب آتدی ؛ هر طاش آتیشنده تکبیر آلاق تلبیه بی قطع ایله ردی . بو ائاده جناب بلال حبشی رسول الله که ده وه سنک لجامنی

(۱) « ا کملت لکم دینکم ... » آیت جلیله سنی فخر کائنات تبلیغ ایتدیکنی زمان ابوبکر صدیق که کریان اولمش اولدینی روایت اولونویور . چونکه بو آیت جلیله اذاتم اصرا دنا نفضه : برشی کاله ایرینجه زواله تقرب ایدو . مصراع مشهورینک فعواسنجه رسول اکرم که رحلتی قریب اولدیفنه دلالت ایدیوردی .

طوتوبور ، اسامة بن زیدده کندی لباسیله فخر کائنات ایچین بر سایه‌بان تشکیل ایدیوردی . سوکرا منایه عزیمت ایدوب اوراده بر خطبه بلیغه ایراد بیوردی : « اهل اسلامك قانلری ماللری بربرلرینه حرام در ؛ یوم قیامتده خالفکنزك حضورینه چیقاجقسکز ؛ حضرت پروردکار سزه اعمالکزی سوراجق ؛ بندن سوکرا بربریکزله مقاتله ایتمه ییکز وطریق ضلالته صایم ییکز .

بوراده فخر کائنات جمهور مسلمینه : « الاهل بلغت : ای معشر مسلمین ! تبلیغ ایتدیمی ؟ بو یوردقن و جماعت مسلمین طرفندن ده : اوت ، تبلیغ ایدم جکک شیلری تامیله تبلیغ ایتدک . ده به مقابله ایدلادکن سوکرا خطبه به دوام ایدم رک :

« الاهی ! شاهد اول ! بوراده حاضر بولونانلر بندن ایشیتدکلری سوزلری بولونمایانلره نقل و تبلیغ ایتسینلر ؛ زیرا اوله بیلیرکه بوسوز- لری سزدن ایشیدنلردن برچوق کسه لر طوغری دن طوغریه بندن ایشیدنلردن ده کوزل حفظ و ضبط ایدرلر . »

خطبه ختام بولدقن سوکرا رسول اکرم منجره (قربان کسین محل) عزیمت بو یوردی ، مدینه به کتیریلنلره علی مرتضی طرفندن یمن دن کتیریلن ده وه لرك مجموعی یوزه بالغ اولمشدی ؛ فخر کائنات سن شریفنک هر سنه سنه بر ده وه اصابت ایتمک حسابیله التمش اوج ده وه بی بالذات بوغازلادی ؛ اوتوزیدیسی ایچین ده جناب علی پی مأمور ایتدی .

بمده رسول اکرم باشی تراش ایتدیوردی ؛ اشعار مبارکه سفی یادکار اولارق زوجات مطهرات و اصحاب کرامه توزیع بو یوردی .

امر پیغمبریه ذبح ایدیان قربانلرک هر برندن بر پارچه ات الدیلر ؛ بو پارچه لرک هپسنی بر چوملکده پیشوروب کتیردیلر ؛ فخر کائنات علی المرتضی ایله برلکده بوات دن تناول بووردی ؛ قالان لحومی ده ناسه توزیع ایندیلر .

بوندن سوکرا فخر کائنات احرام دن چیقارق راکب اولدینی حالده مکه یه عزیمت ایندی و اوکله نمازندن اول واصل اولدی . ده و مسندن اینجه دن طواف افاضه یی (بوکا طواف صدرده دیرلر) اجرا بووردی . نبی عبد مطلبک کتیردیکی ماه زمزم دن بر مقدار ایچدی ؛ جمعه ایرتسی کوننک بقیه سیله بازار ، بازار ایرتسی وصالی کونلرینی مناده امرار ایندی . ایام تشریق ده نیلن بو اوچ کوننک هر برنده وقت زوالدن سوکرا هر جهره ایچین یدیشر طاش آندی ؛ ابتدا مسجد خیفک یا کینده اولان جهره یی آتوب دعا ایتمک ایچین او جهره نیک یا کینده توقف بووردی ؛ جهره وسطای ده بو صورتله آتقدن سوکرا جهره العقبه یی ده بو صورتله آتمایا قیام ایله دی ؛ بو جهره ده دعا ایتمک ایچون توقف بوورمادی ، فقط هر جهره یی آتدیجه بر تکبیر آلدی . عید انحصانک اوچنجی اولان ایرتسی کون (که اوکا یوم الاکارع دیرلر) بر خطبه بلیقه انشاد ایده رک : ذوی الارحام اییلک ایدیکنز . ده یه وصیت بووردی . ایام تشریق ک آخری اولان صالی کونی (اوکا یوم النفر دیرلر) فخر کائنات محصب ده نیلن موقعه تشریف ایندی ؛ بورایه تشریف ایتمه دن بر کون اول اسامه بن زیده : بن غالباً نبی کنانه خیفنک جوارینه نازل اولاجئم . بو یور . مشدی ؛ ازادلی کوله سی ابو رافع کندیسنه امر ایله مش اولدینی

حالدہ خیمہ بی تصادفاً فخر کائناتك دیدیکی یرہ قودی . چهارشنبه
کیجہسفی محصبده کچروب اهل اسلام: بیت کبہ بی طواف ایتھدن
کیمسه چیقوب کیمه سین . دہیہ امر ایتدی .

چهارشنبه کونی علی السحر ذات اقدسی دہ مکہ یہ کلوب طلوع
شمس دن اول امر طوافی ایضا ورسم وداعی اجرا ایدہرک مکہ نک
آشاغی طرفتده کی ثنیة الکدا دہ نیان یولدن مدینہ یہ طوغرو حرکت
بووردی .

حجۃ الوداع اٹاسندہ رسول اکرم مکہ دہ اون کون اقامت ایتدی
و بو کونلرک کافہ سندہ نمازی قصر ایہ قیلدی ، هر نمازدن سوکرا :
« تموا صلوتکم یا اهل مکہ فانا قوم سفر » بووروردی . انسای
عودتده جحفہ نواحیسندن اولان غدیرخوم نام موقعده اوکله نمازیخی
قیلقدن سوکرا اصحاب کرامہ توجه ایدہرک شویہ خطاب ایلہدی :
« الست اولی بالمؤمنین من انفسهم »

مال منبوی :

(بن مؤنلرہ کندی نفسلرندن اولی دکلی یم :)

بوندن سوکرا یقینده عالم بقایہ رحلت بووراجغنی اخبار ایدہرک :
« بن عالم بقایہ مدعوم ؛ ای معشر اسلام ! ا کاه اولک که قریباً
سزہ وداع ایدہرک ؛ ا کر صداقتله اعتصام ایدہرک اولورسه کز
سزی طریق مستقیمده محافظه ایلہرک ایکی شی ترک ایدیورم ؛
بونلرک بری کتاب الله ، دیکری آل یتیم . » [۱]

[۱] اهل تسفی بو روایتی توهین ایدیور .

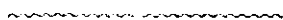
*
**

ذوالکرمع بن ناکور بن مہیب

رسول اکرم بوسال ہجرت دہ جریر بن عبداللہ بحلی بن ذوالکلاع بن ناکور بن حیبہ کوندردی؛ طائف رؤسائڈن اولان ذوالکلاع تکریلق دعوانہ قیام ایتش وبر چوق کسہ لردہ کنڈیسسنہ ایمان ایلمشدی؛ روایت اولونڈیفنہ کورہ جریر اونک یا کنہ واصل اولدینی زمان رسول اکرم ارتحال بوپورمشدی . او ، عمر بن الخطاب ک خلفنہ قدر کفر و ضلال ایچندہ قالبونہایت توابعیلہ مدینہ یہ کلدی ، دین مبین اسلام ی قبول ایلہدی ؛ مالک اولدینی بر چوق کولہلری رضاءلله ازاد ایتدی .

*
**

بوسال ہجرت دہ رسول اکرمک ابراہیم اسمندہ کی نجل کریمی ارتحال ایتدی ؛ او کون تصادفاً خسوف شمس واقع اولدی ؛ خلق خسوفک وقوعنی جناب ابراہیمک وفاتنہ عطف ایتدیلر ؛ بو سوز رسول اکرمک سمع مبارکنہ واصل اولونجہ منبرہ چیقارق جناب حقہ حمد و ثنا ایتدکن صوکر ا : آی لہ کونش آیات الایہ دن ایکی آیتدرکہ ہیچ کسہ نک مماتی ایچین طوتولماز ؛ خسوفی کوردکجہ حق تعالی نک عظمت و قدرتنی تأمل ایدیکیز و تصدق و اعتناق ایلم مشغول اولکنز . بوپوردی .

اللی یدنجی باب

اره برنجی سال هجرت

مرض وارتحال پیغمبری — انصار و مهاجرین — اسود کعب بن عنسی
— سجاح — مسجد نبوی ده صوڪ خطبه — فخر کائنات و فاطمة الزهرا
(رضی الله عنها) — اشتداد مرض وارتحال .

مرصه پیغمبری

فخر کائنات حجة الوداع دن عودت بو یورد قدن صو کرا کند یسنده
انحراف مزاج علائمی کورولدی ؛ مرض پیغمبری سرعتله هر طرفه
شایع اولدی ؛ اوتده بری ده برایکی متنبی ظهور ایتدی . ماه صفرك
یکرمی آلتی سنده سوریه اوزرینه سوق و تحریک ایدلک اوزره امر
نبوتیناهله برسریه تجهیز ایدلدی ؛ فخر کائنات اسامة بن زیدی نزدینه
دعوت ایدوب : بو سریه نك امارتی سکا تفویض ایتدم ؛ سرعتله
حرکت ایت ؛ بابا کی شهید ایدن خصمای دین اوزرینه یورو ؛ حق
تعالی سکا نصرت و غلبه احسان ایدرسه چوق طورما ، کری دون ؛
یاننده قلاووزلر ، جاسوسلر بولوندی رده به بعض تملیحات اعطا بو یوردی .
ماه صفرك یکرمی سکزننجی کونی رسول اکرم بر مرض طاری
اولدی ؛ ایرتسی کون خسته اولدینی حالده دست مبارکیله بر لوا

ترتیب ایدوب « اغتر بسم الله وفي سبيل الله فقاتل من كفر بالله »
 ده بهرك اسامه به توديع و مسلمانلردن كيمسه نك اوردودن دوئمه مسنى
 قطعياً منع ايتدى .

اسامه لوابى آلوب اوردوى اسلام له برابر مدينه دن چيقدى .
 بريده يي علمدار اسلام تعيين ايتدى . جرف ده نيلن موقعى اوردوكاه
 اتخاذايله دى . مهاجرين وانصار دن ابو بكر الصديق ، عمر الخطاب
 عثمان ذى النورين ، سعد بن ابى وقاص ، ابو عبيدة بن جراح ، سعد بن زيد ،
 قتاده بن نعيان ، سلمة بن اسلم كيبي اعبانك كفه نى اسامه به رفاقت
 ايتمكله مأمور اولديلز . اسامة بن زيدك امير الجيش تعيين ايدلمه سى
 خلق آراسنده قيل وقالى باعث اولدينى سمع نبوتناهاه واصل اولونجه
 حدث ييغمبرى يي موجب اولدى ؛ شدت حمايله مضطرب اولدينى
 حاله مبارك باشنه بر عصابه باغلايوب مسجد شريفه كلدى ؛ منبره
 چيقوب اولاجناب حقه حمد و ثنا ايتدكدن سوكرام :

اي ناس ! اسامة بن زيدى امير الجيش تعيين ايتديكمدن طولايى
 آراكزده دونوب طولاشان سوزلر سمع اطلاعمه واصل اولدى .
 اكر سز بوكون اسامه نك امير الجيش تعيين ايدليكته طعن ايديبور-
 سه كز بوندن اول مؤته محاربه سنده جيش الامك امارتنده بولونمش
 اولان اسامه نك باباسى زيدكده امارته البته طعن ايتمشكزدر . جناب
 حقه قسم ايدرمد كه زيد امارته لايق بر آدمدى . اونك اوغلو اسامه ده
 امارته لايق بر آدمدر . زيد بنم نظرمده ناسك اك سويلى سيدى ؛
 اوغلو اسامه ده خلق ايچنده سوديكم كسه لرك بريدر . بونلر ، بابا ،
 اوغول خير و حسنات صاحبي آدملردر ؛ بنم وصيتى طوها قبول

ایندک واسامه حقننده مراسم خیر خواهی بی ابا ایله یین ؛ او سزک
خیریلزیکز دندر .

بویوردی . منیردن ایندی و خانة سعادتہ عودت ایندی . ربیع
الاولک طوقوزونجی بازار ایرتسی کونی اسامه اوردوسیلہ کیده جک
اولان اهل اسلام کلوب رسول الله ایلہ وداع ایتدیلر ، رسول اکرم
بک زیادہ راحتسزدی ؛ کلنلرہ : اسامه نک اوردوسی حرکت ایتسین .
بویوردی ؛ بازار کونی اسامه وداع ایتک اوزرہ کلدی ؛ رسول الله ک
مبارک باشنی والنی اوپدی ، خستہلق حسینلہ جسم شریف رسالتپناہ
اوقدر ضعف عارض اولمشدی کہ سوزسویلمکہ مجالی قالماشدی .
مبارک اللرنی قالدیردی ؛ ایشیدلمہ یه جک بر صوت خفیف ایلہ اسامه یه
دعا ایندی ؛ بو ائنادہ اسامه تعظیم ایلہ سرفرو ایتش اولدینی حالده
ایاقده طورویوردی ؛ دعا ختام بولدقن سوکرا طیشاری چیقدی ؛
اوردوکاشہ کیتدی ؛ ایرتسی کون رسول اکرمہ براز افاق ، براز
خفت کلمشدی ؛ اسامه یه نزد نبوتپناہ کلدی ؛ وداع ایندی ؛
فخر کائنات اونی : « اغز بیر کمانده » دہ یه تشییع بویوردی . اسامه
اوردوکاشہ عودتلہ همان حرکت امرینی ویردی ؛ فقط بو صیراده
والدهسی ام ایمن دن رسول الله ک حال احتضاره کلدیکی خبرینی آلدی ؛
اوردو توقف ایندی ؛ اصحاب کرام مدینہ یه عودت ایتدیلر ؛ بریدہ
بن حصیب لوای اسلام ی فخر کائناتک سعادتمخانہسی اوکنہ
دیگدی .

اسود بن كعب غنسی — سجاح

ذوالحمار لقبيله تلقیب ایدیلن بویالانجی، یمن قبائلندن برینک رئیس ایدی، اولو اسلامه داخل اولمشدی؛ سوکرا ارتداد ایدهرک نبوت دعواسنه قیام ایتدی؛ شعبده بازلقده غایت ماهر بر ادمدی؛ غائبدن کندیسنه سحیق و شقیق اسمنده ایکی شخص کلوب کیتدیکنی بونلر واسطه سیله امور غیبیه دن خبردار ایدلدیکنی سویلیه رک خلقی قاندر پردی؛ کندیسنه ذوالحمار ده نیلمسنگ سبی - کندی روایتنه نظراً - سحیق طرفندن کندیسنه بر حمار هدیه ایدلمش اولماسندن نشأت ایله مشدر. یمن والیسی باذانک وفاتندن سوکرا نجران و یمن طرفلرینه مستولی اولدی؛ نهایت تزواج ایش اولدینی باذانک زوجه سی طرفندن قتل ایدلدی. رسول اکرم، اسود بن کعبک قتل ایدلدیکی خبرینی حالت مرضنده ایکن استخبار ایتدی.

سجاح

بوده دعوی نبوتله قیام ایش بر قادیندر؛ مشهور مسیلمه الکذاب سجاحدن اور کدیکی جهته اوکا بعض هدیه لر کوندر و ب کندیسيله ازدواج ایتک آرزوسنده اولدینی بیلدیردی؛ سجاح، مسیلمه نك زوجه سی اولمايه راضی اولدی؛ روایت ایدلدیکنه کوره ازدواج ایتدکلری کون مسیلمه، سجاحک مهری اولمق اوزره صباح ویاتسو نمازلرینی اسقاط ایله مش. سجاح معاویه نك زمان حکومتنه قدر یاشادی و دین مین اسلامه شرفیاب اولدی.

انصار در مہاجرہ

عبداللہ بن مسعود دہ پور کہ : بز، انصار و مہاجرین، حبیب خدا طرفند . بر آئی مقدم زمان رحلتک تقرب ایتدیکندن خبردار ایدلشدک . رسول اکرم، خواص اصحاب کرامی ام المؤمنین جناب عائشہ نک خانہ سنہ دعوت بو پورہ مشدی؛ حضور شریفنہ کبردی کمز زمان چشمان مبارکی بزہ انعطاف ایدنجہ قریباً وقوع بولاجق افتراق تصور ایدہ رک اصحاب کرامہ کمال رحم و شفقتدن دمہ ریز اولمایا باشلادی .

بزی : « مرحبا بکم و حیا کم اللہ بالسلام جعلکم اللہ... » کلمات مبارکہ سیلہ استقبال ایتدکدن صو کرا بو پوردی کہ :

سزہ تقوا ایلہ مخافۃ اللہ ایلہ وصیت ایدرم ، سزی جناب حقک صون صمدانہ سنہ تودیع ایلہرم ، اللہ تعالی نک عقابندن قورقکوز ؛ بن سزہ اونک نذیر مبینی اولارق ابماث ایدلدم ؛ ملک الہی اولان بو ارض اوزرنده علوہ ، عتو و تکبرہ میل ایتہ بیکنز ؛ چونکہ جناب حق بکا و سزہ :

« تلك الدار الآخرة نجعلها للذين لا يريدون علواً في الارض ولا فسادا والعاقبة للمتقين »

مأل مبینی :

(بو دار اخرتی ارض اوزرنده علو و فسادی صرید اولمایانلرہ تخصیص ایتدک ، حسن عاقبت ارباب اتقانکدر .)

بو پوردی . جناب حق ارباب کبرک اخرتده کی مقامنی ایشو آیت جلیلہ ده :

« ایس فی جهنم مشوی للمتکبرین »

مأل منیفی :

(متکبر لړك متواسی جهنمده دکلیدر) کوسترمبورمی ؟ آرتق
زمان افتراق تقرب ایتدی ، رفیق اعلایه رجوع ایتمک دمی حلول
ایله دی .

فم مبارک نبویدن صدور ایدن بو صوک سوزلر هپمزلی اغلاتدی
بزه عارض اولان حزن ایله فخر کائناتده کریمه ناک اولدی ؛ هسبور
ومتین اولک ؛ جزع دن فراغت ایدک ؛ جناب حق سزه رحمت
و کناهلریکزی مغفرت ایله سین .

بویوردی . کال حزن والمله خانه سعادتدن چیقدق .

بقیع غرقده مزارستانده شوره

هناک رحمت اولاندر ایچین استغفار

ماه صفرك اوخرنده فخر کائنات بقیع مزارستانده مدفون
اولان اهلی ایچین استغفار ایتمکه مأمور اولدی .

جناب عایشه دن شویله روایت ایدیلور : بر کیجه نصف اللیله
طوغرو رسول اکرم فراشدن قالقوب طیشاری چیقدی . یارسول
الله ! نریمه کیدیورسکمز ؟ دهیه سوال ایتدم . بقیع مزارستانده
مدفون اولان اهلمک اوزرینه استغفار ایتیمه مأمور اولدم ، بقیع
کیدیورم ، بویوردی . صوکر آزادلی کوله لردن ابو رافع له ابومویهبی
یاکنه آلاق بقیع تشریف ایتدی . قبرلرک آراسنده طورددی .
بر دعا واستغفار ایتدکدن صوکر موتایه خطاباً : ای نعم نعیم ایله

متنم اولان اهل قبور؛ نه موطلو سز لره که ناسک مبتلا اولدینی فتنه لردن
 آسوده و امینسکز؛ بودنیاده یاشایانلرک اوزر لرینه ، کیجه لرک ظلام
 کشفه سی کیبی ، علی الدوام دو کوله جک فتنه لردن رهایاب اولدیکنز .
 بویوردقن صو ترا ابو موهبه توجه ایده رک: یا ابو موهبه ! بنی
 خزائن دنیا ایله نم عقبا آراسنده مخیر قیلدیله؛ بن نم عقبا بنی ترجیح
 ایتمد ، ده دی . صو کرا سعاد نخانه سنه عودت بویوردی ؛ مرض
 نبوی نکس و اشتداد ایله دی .

صفر آینک صو ک جمعه سی ایدی؛ زوجات مطهر آدن میمونونه نک
 خانه سنده بولونان رسول اکرمه شدتلی برحما عارض اولدی . اورادن
 قالمقوب عایشه صدیقه نک خانه سنه کلدی . علی العاده فخر کائنات حما
 نوبتلی سکون بولدیغی زمانلر مسجد شریفه کیدر و جماعت مسلمینه
 نماز قیلدی ریردی ؛ فقط جمعه کونی حما اودرجه اشتداد ایله دی که
 مسجد شریفه کیمه یه مقتدر اولامادی .

عایشه صدیقه ده یورکه رسول اکرم خانه یه کلدیکی صیراده باشمه
 بر آغری کلشدی ؛ « وارأساه » وای باشم ! دهم؛ رسول اکرم:
 نه بأس وار ! اکر سن بدن اول دنیادن کیدر سه ک سنی تجهیز
 و تکفین ایدر و نازیکی قیلارم . بویوردی . بن ده قادیلغه مخصوص
 اولان قیصقا نجلق سائقه سیله : باشقه قادینلری آلوب بوراده اجرای
 زفاف ایتمک ایچین بنم اولدیکی ایسته یورسکز ، ظن ایدرم دهم .
 فخر کائنات تبسم بویوردی و ده دی که : ای عایشه : « بل انا و
 رأساه ! » سنک باشنک آغریسی کچر کیدر ؛ اصل باش آغریسی
 بنم باشمک آغریسیدر که اوندن خلاص مشکدر .

بوسوزیله رسول اکرم عالم بقایه انتقال ایده جکنی بیلدیردی . او کون زوجات مطهراتدن میموننه نك نوبتی اولدیغندن تکرار اونك خانه سنه عودت ایله دی . زوجات طاهراتی اورایه دعوت ایده رك : « این انا غدا » یارین بن هانکیکزك خانه کزه کیده میم ده دی و بو سوالی بر قاچ کره تکرار ایتمدی . بوسوالی ایراد ایله مکدن مقصدی خسته لئی زمانتی عایشه صدیقه نك خانه سنده کچیرمک ایسته دیکنی افهام ایتمکدی .

امهات مؤمنین رسول الله مقصدینی آکلادیلر و جمله سی ده راضی اولدیلر . هریری بر کون کیدوب رسول اکرم ک خدمتده بولونمایا قرار ویردیلر . بونک اوزرینه فخر کائات میموننه نك خانه سندن چیقدی ؛ بر ائنی فضل بن عباسک ، بر ائنی علی بن ابی طالبک اوموزینه قویدی و آیاقلری یره ده کهرک عایشه صدیقه نك خانه سنه کلدی .

ابوبکر الصدیق حضور نبوتنا هه کله رك : یار رسول الله ! خسته لنگک ده سکا خدمت ایتمی آرزو ایدیورم ؛ مساعده ایدر میسک ؛ ده دی . فخر کائات : یا ابابکر ! بونیتسکه اجر و ثوابه نائل اولدک ؛ فقط بن خسته لغم انساننده خدمتی و معالجه می کریمه لرمله زوجه لرمدن باشقه سنه حواله ایده جک اولور سه م اونلری محزون ایتمش اولورم . بویوردی .

عایشه صدیقه ده بورکه : رسول اکرم مرض موتنده بک زیاده آتار اضطراب اظهار ایتمدی ؛ فراش مبارکنده قرار واستراحت ایده مزیدی ، بریاندن بر یانه دونردی .

بزده دك كه : يارسول الله ! اكر بزدن بريمز بودرجه ده انار
اضطراب كوستره مش اولايديق ؛ سن بزى تكدير ايدر دك . فخر كائات :
اي عائشه ! بنم مرض غايت صعبدر ؛ جناب حق صالحلره ، مؤمنلره
بلاني ، مرضي بك شديد اولارق كوندرير ، فقط او بلا ، او مرض
سبيله او مؤمنك درجه سني اعلا و كناهلرني احبا ايدر ، ده دي .
حقيقه رسول اكرم مرضندن صعب و شديد بر مرض كورمه دك .
ابن مسعود ده بوركه : بن رسول اكرمك تزدينه كيتدم ؛ حما
نوبتي ايچنده ايدى ؛ ألمى مبارك يوزينه قويدم ؛ تحمل ايديله مه يه چك
درجده بر حرارت واردى ، دهم كه : يارسول الله نه عجب بر حمايه
مبتلا اولدك ، فخر كائات جواباً : اوت بنم حمامك شدتى ايكي
كشيناك حمانك شدتندن دها زياده در ، بووردى .

بشر بن براء بن معرورك والدمسى رسول اكرمك عيادته كيتدى ؛
وجود شريفنده كي حرارت شديد يي كورونجه : يارسول الله ! بن بويله
حرارتلى حما هيچ كمسه ده كورمه دم . ده دي . فخر كائات : اوت ،
بزم مرضمز دها شديد اولور ، فقط قازانديغمز اجرده او نسبتده
زياده اولور . ده دك دن سو كرا : اي ام بشر ! خلق بنم خسته لغم
حقتده نه سويليورلر ؟ بووردى . بن جواباً : ذات الجنبه مبتلا
اولدى ، ده بورلر . دهم . فخر كائات : جناب حق او مرضي
بيغمبرينه مسلط ايمز ، بووردى .

مرويدر كه رسول اكرم هر نه زمان خسته لانسه جناب حق دن
عافيت و شفا استدا ايدردي ؛ فقط مرض موتى انسانسنده است شفا

ایتمه دی . یالکز نفسنه خطاباً : ای نفس ! سکا نه اولدی که هرملجاء
وملاذه صیغیرسک وهرشیدن مدد اومارسک ، ده دی .

••

فخر طائفات - فاطمة الزهرا

عایشه صدیقه دن روایت اولوندیغنه کوره: حسن سیرت، استقامت
منظر، قیام و قعود، سکینت و وقار جهتلریله رسول خدایه فاطمه -
الزهرا دن دها زیاده مشابه کسه یوقدی. هر نه زمان جناب فاطمه پدر
عالی قدرخی زیارته کلسه قالقوب اونوی استقبال ایدر، او یوب قوقلار و کندی
مقامنه او طور توردی . پدر بزرگوار دی ده اونک خانه سنه کیدنیجه
اوده کمال محبت و حرمتله اونوی استقبال ایدردی. خسته لکی هنکامنده
جناب فاطمه بی تردینه دعوت بویوردی ؛ صول طرفه او طور توب
قولاغنه ایشیدلیه جک درجه ده یاواش یاواش بعض شیلر سویله دی .
جناب فاطمه محزون و کریان اولدی ؛ صوکرآ یینه بعض شیلر
سویله دی بودفه شاد و خندان کوروندی .

رسول ا کرمک ارتخالندن صوکرآ جناب فاطمه ده مشدرکه :
پدر عالیقدرمک هنکام مرضنده یا گنه کیندیکم زمان ابتدا وقت
رحلتک تقرب ایتمش اولدیغنی سویله دی ؛ بنده آغلامایا باشلادم ؛
صوکرآ عائلهم ایچنده عالم عقباهه اک اول بکا سن ملاقی اولاجقسک ،
ده دی ؛ اوزمان شاد و خندان اولدم .

••

مسجد شریفہ صوک فطہ

فخر کائناتك راحتسزلكى بك زياده اشتداد ايلهدى ، ىدى
 قوبودن طولدورولمش ىدى طولوم صوكتيرتدى ؛ بونلرى صوغوق،
 صوغوق وجود مباركنه دوكديردى ؛ كنديسسنده بر آز خيفلك
 حس ايتدى ؛ فضل بن عباس ايله على بن ابى طالبه اتكا ايدهرك
 خانه سعادتدن چيقوب مسجد شريفه تشرىف ايتدى . منبره
 چيقوب اوپوردى . اصحاب كرامه خطاباً : ايشيدم كه سزىم ارتحالمدن
 قورقويورمشسكنز ؛ هيچ بر قومك پىغمبرى ايجلرنده باقى قالدىمى كه
 بنده سزك ايجكزده باقى قالايم ؛ سزكده ، بنمده مرجع ومصيرمز
 جناب حقدرد ؛ اى انصار : مهاجرين اولينه ايلك اتمه كزى سزه
 وصيت ايدرم ؛ اى مهاجرين ! سزهده وصيت ايدرم كه بربريكزه
 ايلك ايدىكنز . زيرا جناب حق :

« والعصر ان الانسان لفي خسر » بويوردى . امور وشئون هب
 جناب حوك اراده اذليهسى دائره سنده جريان ايدر ؛ حق تعالى نك
 قضا وقدرينه غلبه اتمك صدنده اولمايىكنز ؛ چونكه مغلوب
 اولورسكنز ؛ جناب حوله مخادعه به قيام اتمه يىكنز ؛ چونكه مغبون
 ومنكوب اولورسكنز . حق تعالى قرآن كريمده :

« فهل عسىم ان نوليم ان تفسدوا فى الارض وتقطعوا ارحامكم »

مال منيفى :

(سزدن اومولورمى كه ناس اوزرينه حاكم اولديفكنز تقديرده

روی زمینده فسادہ ساعی اولاسکنز وتحکم وتجبرله قطع رحم
ایدهسکنز)

بویورویور . ای مهاجرین ! انصاره دائما خیر خواهانه معامله
ایتمه کنزی سزه وصیت ایدرم . سز مدینه به هجرت ایندیکنز زمان
سزی حسن قبول ایندیله؛ سزی خانهلرینه آلدیله؛ زاد و ذخیره لرینی
سزکله بولوشدیله؛ سزی کندی نفسلرینه تقدیم ایندیله؛ اونلر
سزدن اول ایمانه کلدیله، هرکیم اونلرک اوزرینه حاکم اولورسه
اونلره ایلیک ایتمسین، ای انصار! مهاجرین بندن سوکرا، بر جماعتی
ترجیح ایدهجکر .

انصاردن حاضر بولونانلر : یارسول الله ! بز او زمان ناصیل
حرکت ایدهلم؟ ده دیله . رسول اکرم : حوض کوثر کنارنده بکا
ملاقی اولونجهیه قدر صبر ایدیکنز . بکا ملاقی اولوق ارزو ایدنلر
دیبلرینی اللرینی ناسزا شیلرده استعمال ایتمزلر؛ ای ادم اوغوللری !
بیلمش اولک که کناه ایشله مک، نعمتلری وقسمتلری تغیر وتبديل
ایدر . اکثریت ناس صلاح وسداد ایله متصف اولورسه اونلرک
حاکم لری ده عدل وانصاف ایله متصف اولور؛ خلق فجور وعصیانه
میال اولورسه اونلرک حاکم لری ده ظلم و بیادده متایل اولور . بویوردی .
جناب عباس : یارسول الله قریش حقنده ده وصیت بویور . ده دی .
بونک اوزرینه رسول اکرم : امر خلافتی قریش . وصیت ایدرم .
قریش خلقک پیرو لریدر؛ خلقک صالح لری قریشک صالح لرینه، فاجر لری ده
فاجر لرینه تابع اولور . ای قریش ! خلقه ایلیک ایڈک ونم وصیتلرمله
مقید اولک . وصیتلریله سوزینه ختام ویردی .

فضل بن عباس ده بورکه : رسول اکرم ایام مرضنده برکون بنم المی ضوتوب خانة سعادتندن طیشاری چیقدی ؛ مسجد شریفه کیتدی ؛ مبارک باشنه برعصابه باغلامشدی ؛ جناب بلاله : خلقه ندا ایت ؛ بورایه طوبالانسینلر ؛ اونلره وصیت ایتک ایستهرم ؛ بوصوک وصیتمدر ؛ بویوردی . بلال حبشی الدینی امر موجبجه اسواق مدینهده خلقه ندا ایتدی . طوبالانان خلقی مسجد شریف استیعاب ایدمه دی . رسول اکرم حاضر ونه خطاباً ده دی که : ای ناس : بنم ایچین سزدن افتراق ایتک زمانی تقرب ایتدی ؛ سزدن بریکیزی دوومش سه اوده قالدسین بکا وورسون ؛ بریکزک مالنی المش سه اوده کلسین بنم مالمدن حقنی آلسین ؛ ده مه سین که طالب قصاص اولور سه رسول خدا بکایف و عداوت ایدر ؛ معلومکن اولسون که یغض و عداوت بنم فطرتمه یوقدر ؛ بومقوله شیر بندن پک بعیددر ؛ بنم عنده الکی زیاده محبوب اولان اوکسه در که بنده برحق و ارسه او حقنی ایستر ؛ یاخود حلال ایدر . ظن ایدرم که بوسوزی سزه برکه سوله مک کفایت ایتمز ؛ برقاچ دفعه تکرار ایتمه لییم ؛ تا که هر کیمک بنده برحق و ارسه کلوب ایسته سین .

فضل بن عباس ده بورکه رسول اکرم بوندن سوکرا منبردن ایندی ؛ اوکله نمازینی قیلدی و بوسوزی تکرار ایتدی . حاضر و ندن بریمی ایاغه قالدوب ده دی که : یار رسول الله : ذمتکزده اوچ درهم مطلوب وار . رسول اکرم : بن بو خصوصده هیچ کسه یی تکذیب ایتیم و هیچ کسه یه ده یمین تکلیف ایلیم . فقط اوچ درهم نه صورتله بنم ذمتمه کچدی . ده به استیضاح ایتدی . داین جواباً : یار رسول الله :

بر کون حضور یکنزه بر فقیر کلدی ؛ بکا امر ایتدیگز ؛ اوفقیهه اوچ درهم ویردم . ده دی . بونک اوزرینه رسول اکرم ، فضل بن عباسه امر ایدوب اوآدمه اوچ درهم ویردیدی .

صوکراناسه خطاباً : ای ناس ! هر کیمک اوزرنده بر کسه نك حق وارسه او حق بوکون ادا ایتسین و خلقدن اوتانیرم ، دنیا فضیحتدن قورقارم . دمه سین ؛ زیرادنی فضیحتی آخرت فضیحتدن آساندر . بووردی . بوآناده جماعت ایچندن بر آدم قیام ایدرک : یارسول الله ! مال غنیمته خیانت ایتدم ؛ اوچ درهم ذتمه کچیردم ؛ حالا ذتمه ده در . ده دی . فخر کائنات : بیچین خیانت ایتدک ؟ ده یه صوردی . اوادم ده : فقیر و محتاج ایدم . جوابی ویردی . بونک اوزرینه فضل بن عباسه اوادم دن اوچ درهمی تحصیل ایتمه سفی امر ایتدی .

صحاح احادیثده ابن عباس دن روایت ایدلدیکنه کوره فخر کاتک ایام مرضنده بر پنجشنبه کوئی ایدی ، حما پک زیاده تراید ایله مشدی . رسول اکرم خواص اصحاب کرامی حضورینه دعوت بووروب ده دی که : قلم ، کاغد کتیرک ، بندن صوکر ا کر یوه ضالاکه دوشمه مکز ایچین سزه بر وصیتنامه یازایم . حضرت عمر ، بزه کتاب الله کافی در وصیتنامه یه نه لزوم واردر ، دیدی . اصحاب کرام اراسنده اختلاف ظهور ایتدی ؛ بعضلری کاغد ، قلم کتیرمک ، بعضلری ده راحت سزلنی حسینله رسول اکرمی یازی ایله مشغول ایتمه مک طرفنی التزام ایتدیلر ؛ یکدیگر لریله نزاعه باشلایوب اواز بلند ایله مجادله یه قویولدیلر . فخر کائنات اصحاب کرامه : بیغم بر لرک حضورنده نزاع جائز دکلدر ، حضورمدن چیقکنز . بووردی .

سعید بن جبیر دن روایت اولوندیغنه کوره رسول اکرم، اصحاب کرامه
 اوچ شی وصیت بو یورمهش ؛ فقط راوی ده یورکه بو وصیتلرک ایکیسی
 شونلردر : مشرکاری جزه العرب دن طرد و اخراج ایدیکیز ؛ عرض
 اهتدا ایتک اوزره نزدکنزه کان قبائل عرب ، بنم کیی ، سزده عطیه لر
 ویریکیز . اوچنجی وصیته کلنجه بوئی سعید بن جبیر : سویله دیمی ،
 سویله مه دیمی ؛ یوقسه سویله دی ده نمی اونوتدم . بیله مه یورم ، دیور .
 ایام مرضنک صوکلرنده مؤذن وقت صلاتنک حلول ایتدیکنی اعلام
 ایتدی ؛ رسول اکرم حضورنده بولونان عبدالله بن زمهعه ده دی که :
 خلقه سویله نمازی قیلدیرسنلر ؛ زمهعه طیشاری چیقدی ؛ جناب عمره
 راست کلدی ؛ خلقه نمازی قیلدیر ، ده دی ؛ عمر الفاروق ده محرابه
 کچدی ؛ جهر ایله قرآننه باشلادی . رسول اکرم حجره سعادتندن
 عمر الفاروقک صداسنی ایشیدینجه خدمتنده بولونانلره بو صوت عمرک
 صوتی دکلیدر ؛ ده یه صوردی . اوت ، عمرک صوتیدر . ده دیلر .
 فخر کائنات :

« یأبی الله ذلك والمؤمنون »

بو یوردقن صوکر باشنی حجره سعادتک پنجره سندن چیقارارق :
 خلقه نمازی ابوبکر قیلدیرسین . ده یه امر ایتدی . جناب عمر محراب دن
 چکیلدی ؛ عبدالله بن زمهعه یه : رسول اکرم سکا خلقه نمازی عمر
 قیلدیرسین ده مه دیمی ؛ ده یه صوردی . زمهعه ده : هیچ کسه یی تعیین
 بو یورمادی . فقط اصحاب اراسنده ابوبکر کی کورمه دم وابتدا سکا
 تصادف ایتدم ؛ اونک ایچین خلقه نمازی قیلدیریور ، دهم . جوانی

ویردی . جناب عمر : اکر بویله اولدیغنی بیلهدیم امامته کچمزدیم .
دهدی .

برکون علی بن ابی طالب رسول اکرمک نزدنده بولونویوردی ؛
طیشاری چیقدی ؛ خلق اوکایا ابالحسن ! رسول اکرمک حالی ناصلدرا !
دهیه سوردیله .

جناب علی ده : حمداً لله بوکون ایجه در دهدی . اوراده بولونان
جناب عباس ، علی مرتضی نك الی طوتوب قولاغنه دهدی که : رسول
اکرم اوچ کون سوکرا آخرته انتقال ایده جکدر ؛ بنی عبدمطلبده
برعلامت واردرکه هنگام وفاتلری تقرب اییدیکی وقت ظاهر اولور ؛
بن اوعلامتی بیایرم ، بوکون رسول اکرمک وجه مبارکنده مشاهده
ایتدم . یا علی ! کل ، رسول اکرمک حضورینه کیدهلم ؛ کندیسندن
سوکرا خلاقنک کیمه مفوض اولدیغنی سورالم ؛ اکر بزه توجه
ایده جکسه تمیدین آکلامش اولورز ؛ بزدن باشقه برذاته توجه
ایده جکسه بزى اوذاته توسیه ایتمه نی طلب ایدهلم . جناب علی :
بن بو سوالی رسول اکرمه ایراد ایدهم و دنیا حب و طلبیله کندیمی
اتهام ایتمیرهم . دهیه جواب ویردی .

رسول اکرمه بریردن برقاچ دینار کلشدی ؛ بودینارلرک برقسمنی
فقرايه تقسیم ایوب برقسمنی ده جناب عایشه به تسلیم ایتمشدی ؛ بو
دفعه عایشه صدیقه به : سکا تسلیم ایتمیکم دینارلر نره ده در ؟ دهیه
سوردی ؛ عایشه ده : بنده در دهدی ؛ رسول اکرم : اونلری فقرايه
تصدق ایت . بو یوردی . لاکن عایشه صدیقه رسول اکرمک مبارک
باشنی سینه سنک اوزرنده طوتمقدده اولدیغندن بولوندیغنی بردن قیملدانا مادی .

بر مدت سوکرا رسول اکرم ینه سوردی ؛ جناب عایشه ده هنوز
تصدق ایتهم دم . ده دی . بونک اوزرینه دینارلری کتیرتدی ؛ صایدقن
صکرا جناب علی واسطه سیله فقرايه تصدق ایتدیردی ؛ ایشته شیمدی
مستریخ اولدم . بویوردی .

یوم ارتخالنه اوچ کون قانجه رسول اکرم ک مرضی پک زیاده
اشتداد ایله دیکندن آرتق مسجد شریفه چیقامادی ؛ بو اوچ کونده
ابوبکر الصدیق خلقه نمازی قیلدیردی . یوم ارتخالدن بر کون اول
ابو بکر الصدیق استفسار خاطر ضمنتده نزد رسول الله کلدی ؛ یمنده
دعوای نبوتله قیام ایدن یالانجی کعب بن اسودک اعدام ایدلش اولدیغنی
اخبار ایتدی .

بازار ایتسی کونی رسول اکرم ک حماسی بزاز کسب خفت ایتشدی ؛
مسجد شریفه تشریف ایتدی ؛ ابوبکر الصدیق ایتدا ، خلقک صف
صف عبادت ایتمکده اولدقلرینی کورونجه ممنون اولدی ؛ تبسم بویوردی ؛
رسول اکرم ک مسجد شریفه تشریف ایتسی عانه نامی مسار و حبوره
غرق ایتدی هر کس ، آرتق رسول الله ایلشدی ، ده دیلر . حال بوکه
فخر کائنات حجره سعادتنه عودت ایدنجه راحت دوشکنه یاتدی .

ربیع الاولک اون ایکنجی بازار ایتسی کونی زوال شمسدن
سوکرا روح قدسی محمدی اعلاى علینه اعتلا ایله دی .

عایشه صدیقه ده بورکه : رسول اکرم حال احتضارده ایکن
رأس مبارکی نم بوکسمک اوزره ایدی ؛ بو صیراده عبدالرحمن بن ابی
بکر ایچری کیردی ؛ الله آردک اغاجندن یایلمش برمسواک واردی ؛
فخر کائنات او مسواکه نصب نظر ایتدی ؛ آکلادم که مسواکی

آرزو ایدیور ، یا رسول الله مسواکی آرزو ایدیورمیسک ؟ دهم .
 مبارک باشیله اشارت بویوردی . قارداشم عبدالرحمنك النذن مسواکی
 آلمه ؛ آغزمده چیکنه یوب یمشاندقدن سوکرا فخرکاشاتمه ویردم .
 آلدی واستمجال ایله استعمال بویوردی ؛ سوکرا چشمان مبارکنی
 سهاواته دوغرو رفع ایدهرك :

« الرفیق الاعلی »

دهدی و سر مبارکی اشاغییه طوغرو میل ایتدی ؛ سرور انیا
 عالم بقایه رحلت ایتدی .

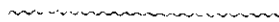
روح برفتح محمدی نك عرش اعلايه طوغرو یوکسلدیکنی
 کورن امهات مؤمنین یأس والمه آه وافغان ایتمه یه باشلادیلر ؛ برطرفدن
 کریمه صفیة رسول خدا حضرت فاطمة الزهرا : « وا ابتاه ! اجاب
 ربا دتاه ؛ من جذالفر دوس مأواه ، یا ابتاه ! الی جبرائیل تبعاه »
 ندبه لرلیله سرشک افشان اولور ؛ دیگر طرفدن عایشه صدیقه : « حیف
 صد حیف او بیغمبر ذی شاننه که ثروت وغنایینی قبول ایتدی ؛ فتر
 وفاقیه یی اختیار ایله دی ؛ دریغ او عمده دین مینه که امتک کناهلری
 غمندن برکیجه اولسون جامه خوابنده حضور واستراحت کورمه دی ؛
 صبر وتحمل خصوصنده برآن نفسیله مجاهده دن فارغ اولمادی . ارباب
 کفر وضلالک طاقفرسا جور وجفالرینه رغماً وجه تابنا کنه ذره
 قدر غبارملال قونمادی . انعام واحسانی هیچ برفقیری یأس وحرمان
 ایچنده برامادی . « تلهفاتبله فضائل وفواضل بیغمبری بی صایار
 واطرفه قانلی یاشر صاچاردی .

امهات مؤمنینك ولوله دلوسوزی حجره بیغمبری نك اتصالده بولنان

مسجد شریفدن ایشیدلدی . اصحاب کرام مبهوت و حیران اولوب
 قالدیلر ؛ عثمان بن عفانک نطق طوتولدی ، دیگرلری طاش کبی
 اولدقلری یرده طوکوب قالدیلر ؛ بووقه هائله نیک تأثیرله یک زیاده
 شایریش اولان جناب عمر؛ مدینه منافقلرینک ، اگر محمد (ص.ع)
 پیغمبر اولایدی، وفات ایتزدی، ده دکلرینی در خاطر ایدرک : رسول الله
 صاعدر ؛ اوکا حضرت موسی به عارض اولان صعقه کبی بر صعقه
 عارض اولمشدر ؛ قویاً امید ایدیورم که او سرور ، منافقلرک ،
 کذابلرک دیللرینی قطع ایدنجه به قدر دنیاده یشار. کیم محمد (ص.ع)
 اولدی دیرسه اونی قیلدیلرله ایکی پارچه ایدرم . دیوردی .

بعض ارباب سیر حیات مقدسه محمدیه نیک وقایعدن اک مهملری
 بازار ایرتسی کوننه مصادف اولمش اولدیغی بیان ایدیورلر؛ بونلرک
 قولنه کوره رسول اکرم بازار ایرتسی کونی عالم وجوده تشریف
 بویورمشدر ، بازار ایرتسی کونی - بیت الله کین تعمیرنده - حجر
 اسودی محلله وضع ایتمشدر؛ بازار ایرتسی کونی نبوتی خلقه اعلان
 ایله مشدر؛ مکدن هجرت، مدینه به وصول ایله دخول، مکنک استرداد
 بازار ایرتسی کونی وقوع بولمشدر .

اون برنجی سال هجرتک ربیع الاولنک اون ایکنجی بازار
 ایرتسی کونی وقوع بولان رحلت انناسنده سن شریف پیغمبری
 بعضلرینک روایتنه کوره آلتمش، دیگر بعضلرینک روایتنه کوره آلتمش
 بشدی، فقط اکثریت مورخینک قبول ایتدکلری سن ارتحال آلتمش اوچدر .

آلمشجی باب

مغر کاشاتك ارتخالندن سوکرا ابوبکر الصدیق . عمر بن الخطابؓ، علی بن ابی طالب - رسول اللهؐ تجمهیزی، تکفینی، تدفینی.

بوانتاده سیخ محله سنده کی خانه سنده بولونان ابوبکر الصدیقی واقعه هائله دن خبردار ایتدیلم . بوخبر غم پروری آلیر آلمساز ابو بکر الصدیق و واحمداه! و انقطاع ظهراه! ، ده به اظهار تلفه ایدرهك مسجده بی به علی المعجله كادی ؛ كوردی كه بوتون خلق سرا سیمه و حیران اولوب قالمش ؛ هیچ كسه به التفات اتمه به رك پجانب عایشه نك خانه سنه كیردی ؛ رسول الله نزهه در ؛ ده به سوردی ؛ ایسته شوراده راحت دوشه كنده یاتیور . ددیلر ؛ یاناغه طوغرو یورودی ؛ سرور انبیاك وجه انورینی سترایدن ردانی قالدیردی ؛ اکیلدی ، « وانبیاه ! واصفیه ! واخلیلاه ! » ده به رك رسول الله ك پاك و درخشان ناصیه سنی اوچ دفعه اوبدی ؛ كوزلرندن سیل کی یاشلر ایتدی ؛ « بانیا انت وامی طبت حیا و میتاً » سن نیم پدر و مادرم متابه سنده ایدك ؛ آه ! نمانك ده حیاتك کی پاك و لطیف ، ؛ اكر مختار اولایدق كندی نفسلرمزی سنك اوغورنده فدا ایدر ؛ اكر میت اوزرینه اغلامقدن بزنی نهی اتمه مش اولایدك كوزلرمزدن سیل کی یاشلر ایتدیردق . یاربی ! بزم سلامیزی اوکا ایصال ایت ، یا محمد (ص . ع) ا نزی نزد

الاهی ده یاد آیت. دهیہ تفجعدن سوکرا اهل یتہ تسایت آمیز سوزلر سویله دی ؛ خانہ سعادتدن مسجد شریفه کلدی ؛ برجم غفیرک اورتاسنده بولونان جناب عمرک « پیغمبر وفات ایتمه دی ، ده دیکنی ایشیتدی ؛ اوکا : کل ، یا عمر ! او طور . ده دیسه ده جناب عمر اجابت ایتمه دی . بونک اوزرینه : یا عمر ! بیل که رسول الله ، وفات ایله دی ؛ جناب حوق قرآن کریمنده اوکا شوآیت جلیله ایله :

« وما جعلنا لبشر من قبلك الخلد افان مت فهم الخالدون ،

مأل منینی

(سندن اول هیج برانسائی مخلد قیلماق ، سن اولورسه ک اونلر مخلدی قالا جقلر ؟)

خطاب ایتمه دیکنی در خاطر ایتمه یورمیسک ؛ ده دکدن سوکرا منبره چیتدی ؛ بوتون اهل اسلام اطرفنده طوبیلانندی . عامه ناسه خطاباً ده دی که : من کان یبسد محمداً فان محمداً قد مات ومن کان یبسد الله فان الله حی لایموت : کیم که محمد (ص . ع) طایپورسه بیلسین که محمد (ص . ع) اولدی ؛ کیم که الله طایپورسه بیلسین که الله حی لایموتدر .

سوکرا شو آیت جلیله یی تلاوت ایتمدی :

« وما محمد الا رسل قد خلقت من قبله الرسول . . . . . الا یه

مأل منینی .

محمد (ص . ع) آنجاق بر رسولدر ؛ اوندن اول برچوق

رسولر کلدی کچدی ؛ او اکر اولور یا خود قتل اولونورسه سزکری
دونه جکمیسکنز کری دوننر ، رجوع ایدنر کری دوندکاری ،
ایچین جناب حق ه برضررت ایراث ایتمش اولمازلر . حق تعالی نعمت
اسلامک شکرینی ایفا ایدنره مکافات ایده جکدر .

بوایت کریمه ایسه احد غزوه سنده محمد (ص.ع.) قتل اولندی
شایعه کاذبه سی انتشار ایتکله اهل اسلامه شاشقیناق عارض اولماسی
اوزرینه نازل اولمشدی .

او زمانه قدر اصحاب کرام بو آیت جلیله یی بیک دفعه تلاوت
ایتمش اولدقلری حالده رسول اکرمک وقعه ارتحالیسنده کندیلرینه
عارض اولان حیرت و پریشانی حسیله بوسبوتون فراموش ایتمشلر
وابوبکر الصدیق او قودینی زمان ایلك دفعه ایشیدیرکی اولمشلردی .
اصحاب کرام ایچنده ؛ بو آسناده ، متانتی محافظه ایدن یالکز ابو
بکر الصدیق دی . حتی بو آیت جلیله یی ، او ، تلاوت ایتدیکی وقت
جناب عمرک عقلی باشنه کلدی ؛ رسول اکرمک وفاتنه ایناندی ؛
دیزلرینک باغی چوزولدی ؛ یره دوشدی .

صوکر ا ابوبکر الصدیق :

« انک میت وانهم میتون »

مأل منبئی :

(یا محمد (ص.ع) مطلقا سن ده اوله جکسک ، اونلر (مشرکلر) ده
اوله جکلر . آیت جلیله سنی ترتیل ایتدی . اونک اوزرینه جماعت حاضره
« انا لله وانا الیه راجعون » ده یره رک رسول اللهک دار بقایه رحلت
بو یوردیغنه ایناندیلر . اهل بیتی تعزیت و تسلیت ایتدکدن صوکر ا

رسول الله تَجْهِيْز وَتَكْفِيْئِي سِزْكَ اَوْزْرِيْكَزَه مَتْرَب بِرَوْضِيْفَه نَظِيْفَه دَر .
ده ديلر .

بوندان سوكر اوبو بكر الصديق ، عمر بن الخطاب و اكابر مهاجرين له
برابر خلافت مسئله سنى حل و تسويه ايتمك ايجين سقيفه بنى ساعده به
كيتدى .

بر جوق هيجانلى ، ولوله لى مذاكره لردن ، مجادله لردن سوكر ا
ابو بكر الصديق مقام خلافته انتخاب ايدلدى .

•
•

رسول اكرمك بجزيرى ، تكفئى ، تدفئى

ابو بكر الصديق . بيعت ايدلديكى ائناه رسول اكرمك دئفى
خدمت موجب المفخره سنه ابتدار ايدلييوردى .

حجره سعادتده برديمانى دن بربرده كرديلر ؛ حضرت على ، عباس
بن عبدالمطلب ، اوغللرى فضل و قشتم ايله اسامة بن زيد و شقران
رسول اكرمى او پرده نك آرقه سنه كوتورديلر . جناب عباس حجره
سعاده نك قابيسى قاپاندى ؛ اوس بن خولى انصارى دن باشقه
كسه يي ايجرى به قويدورمادى . غسله باشلانيله جنى زمان اثواب
سعادتى چيقاروب چيقارماق خصوصنده اختلاف واقع اولدى ؛
بو ائناه حاضر و نك هيسنه بردن برنومه خفيفه عارض اولدى ؛
رسول الله ائوابيله غسل ايديكز ، ده ين برصدا اونلرى اويانديردى .
بونك اوزرينه اثواب سعادتى چيقارمادن غسل ائتمه به باشلاديلر .
رسول اكرمى على المرتضى غسل ايدر ؛ فضل ، اثواب سعادتى قالديرير ؛

عباس ایله قشم جناب علی به معاونت ایله ر ؛ شقران ایسه سودو کردی .
سائر جنازه لرده اولدینی کبی رسول اکرم ده ناپاک برشی کوروله دی .
جناب علی هم غسل ایدردی ، هم ده حیاتکنده ، بماتکنده طاهر
و پاکیزه سگ دیردی .

رسول اکرم ک غسل و تکفینی ختام بولدفن سوکرا حجره
سعادتک قایسنی آجدیلر ؛ ارککلر ، قادینلر چوجوقلر ، کوله لر
فوج فوج کلوب نمازینی قیلدیلر .

رسول اکرم ک مدفن حقتنده اختلاف ظهور ایتدی . مهاجرین دن
بعضلری مکده ، انصار ، مدینه ده بقیع البرقده ، بعضلری جدی
ابراهم علیه السلام ک قبری یا کنده دفن ایدلمه سنی التزام ایتدیلر . فقط
ابوبکر الصدیق ده دی که : بن رسول الله دن شو سوزی ایشیتدم وحالا
اونو تامم : جناب حق هر پیغمبرک روحی ، او پیغمبرک دفن اولونمق
ایستدیکی یرده قبض ایتدی . بناء علیه رسول الله ی فراش استراحتک
بولوندینی محله دفن ایدیکز .

بونک اوزرینه فراش سعادت قالدیرلدی ویری قازلدی . لحدی
مسعود قازدی وانصار دن ابوطلحه ده اوروب تنظیم ایتدی .
قبر شریفه اینتلر شو ذواتدر : حضرت علی ، فضل ، قشم ،
شقران ، اوس بن خولی .

تجهیز و تکفین خدمتی ختام بولدینی زمان کیجه اولمش ، اطراف
قارا کلک باصمشدی ؛ رسول اکرم ک مبارک جسمنی طوبراغه کومک
اصحاب کرامه یک کوچ کلیوردی ؛ نه چاره که امرالاهی به اتباع ابدلک
اقتضا ایدیوردی . فخر کاشات مدفن مبارک نه تودیع ایلدکدن سوکرا

کیدوب حضرت فاطمه بی تعزیت ایتدیلر . کلنره : رسول الله
 او مبارک ، او بر نور وجهنه طوبراق آتمایا ناصل کولاریکنز تحمل
 ایتدی ؟ ده یه اغلادی ؛ کیندی پدر اقدسینک قبرندن بر آووج
 طوبراق آلدی ؛ کرینه نثار ماتم اولدینی حالده او طوبراغی قوقلایارق!

ماذا علی من شم تربت احمد

ان لا یشم مدی الزمان غوالیا

صبت علی مصائب لوانها

صبت علی الایام صرن لیالیا

نور کجیسی :

(حضرت احمد مختسارک طوبراغی قوقلایان الی آخر الزمان
 رواج طیبه شم ایتمکدن مستغنی اولور ؛ بنم اوزرینه اویله مصیبتلر
 دوکولدی که کوندوزلرک اوزرینه دوکولسه یدی کججه اولورلردی .)
 بویله سوزشلی مرثیه لرسویله یدی . بوندن سوکرا حضرت فاطمه
 غمخاسنه چکیله رک انس والفتندن کسیلدی .

رسول اکرمک رحلتندن سوکرا اصحاب کرام دن بعضاری مدینه ده
 طوراما یوب اختیار ضربت ایتدیلر ، بلال حبشی ده شام طرفه هنریمت
 ایتمه یه حاضر لاندی ، ابو بکر الصدیق اون یینه اهل اسلامک مؤذنی
 اولوق اوزره مدینه ده آلیقویمق ارزو ایتدیه ده جناب بلال آرقق
 بوراده طورمایا تحمل ایده مم ده به رک شام . کیندی . شام ده ایکنی

بر کچه رؤیاسنده رسول اکرم اوکا کورونوب : یا بلال ا بزم
 جوارمزی ترك ایدوب کیتدک ؛ بزم زیارتتمزه کل . بویوردی . همان
 ایرتسی کون بلال شامدن حرکتله مدینهیه کلدی . احباسندن
 بضرلینک ابرام والراحی اوزرینه مسجد رسولالله سقنی اوزرنده
 اذان اوقودی ، حضرت بلالک صوت حزینی افاقه عکس انداز
 اولونجه هرکس ، رسولاللهک بر حیات اولدینی او مسعود کونلری
 تحظر ایدم رک ، اغلامایا باشلادی .

انتهای حیات حضرت محمد

طشره کتابچیلرینه :

كرك حیات حضرت محمددن وكر كسه معارف كتبخانه سنك طبع ایتدیكى
سائر آثاردن اشترا بویورمق آرزوسنده بولونانلك زیزده كی شرائطه رعایت
بویورملری استرحام اولتور .

۱ — یوز غروشدن ایکیوز غروشه قدر آله چق کتابلك بدانی
اوزرنده كی فیثاندن یوزده بکرمی بش اسقونطوایدیله رك متابقیسی پشیناً پوسته
واسطه سیله ویا خود تمهدلی بول اوله رق کوندرمك .

۲ — ایکیوزدن بشیوز غروشه قدرك یوزده قرقنی نقداً و یوزده
سكساتی بر آی مدتلی بر بونو اولارق سپارش مکتوبه لفاً کوندرمك .

۳ — بشیوزدن بیک غروشه قدرك یوزده اوتوزینی نقداً و متابقیسی
بری ۳۱ و دیگرى ۶۱ کون اوله رق ایکی قطعسه بونو ایله کذا مکتوبه لفاً
کوندرمك .

۴ — بیک غروشدن فضلہ سپارشات ایچون آریجه مخابره ایتمك لازم در .

• — کوندریله جك بونو شویله یازمیلیدر :

تاریخندن ————— کون سرورنده تأدیبه و تسویه ایدمك اوزره —————
غروش بکئوب آلدیم مال بدلندف طولای درسعادته باب عالی قارشوسنده معارف
کتبخاسی صاحبی حاجی قاسم افندی به بورجم اولوب مبالغ مذکورى ختام وعده ده
موی الیه امر و حوالیسنه تأدیبه ایده جکمی مین بونودر .

۶ — بالاده كی شرائطه رعایت ایتیه رك مخابره ده بولونانلر بهوده وقتلری
ضایع ایده جکلمی کبی ایستر حواله لر واستر مخابراتده طوغریدن طوغری به
کتبخانه صاحبی حاجی قاسم افندی به مراجعت ایدلرسه وقوع بوله جق تأخردن
و تمهدسز اوله رق کوندریله جك حواله لردن ده مسئولیت قبول ایدیه به جکدر .

معارف کتبخانه سی صاحبی

حاجی محمد قاسم

فهرست « مباحث حضرت محمد » صلی الله علیه وسلم

برنجی جلد

۱۳ مقدمه

۱۷ تمهیدات اولیه : جزیره العربک خلاصه طریقہ احوال جغرافیہ سی
— حضرت محمد (ص.ع) دن اول عربلر — جزیره العربک مختلف قسملری
حقیقده معلومات تاریخیہ — حضرت محمد (ص.ع) ک پاشایمندن بحث ابدن
منبعلر .

۳۷ برنجی باب — منشألر ونسب طاهر نبوی — نسب طاهر نبوی —
فروع نسبه محمدیه — اجداد کرام نبینک بعض افعال وحرکاتی — حضرت
رسالتناہک جد اعلاسی عبد منافدن اعتباراً شجره طاهره نسبیہ سی .

۴۳ ایکنجی باب — جد نبی عبدالمطلب : عبدالمطلب بن ہاشمک تولدی
واوصاف وضرایاسی — مشارالیه طرفندن زمزم قویوسنک تکرار حفر
وتطہیری — ابابیل قوشلرینک اصحاب قیل اہلاکی — اثنای نومده مشاہدہ
اولونان رؤیالر — رؤیالرک صادق وکاذب اولانلری — عبدالمطلبک کوردیکی
رؤیای صادق .

۵۱ اومینجی باب — حضرت رسالتناہک اب مکرمی عبدالله بن عبد
المطلب .

۵۲ دردنجی باب — حضرت رسالتناہک طہورینی اعلان ابدن خبرلر :
کشفلر . خبرلر — کاهن سطیح — دیگر کاهنلر .

۵۸ بشیخی باب — حضرت سیدالتقلینک ولادت: اشارات مبشره — ولادت رسالتپناه اثناسنده وقوع بولان خارقه‌لر — ابو معشر بلخی طرفندن یاپیلدینی روایت اولنان زایجه .

۶۶ آلتیجی باب — حضرت فخر کائانده اون اوچ یاشنه قدر ظهور ایدن حالات: حیات مقدسه نبویه‌نک ایلک اوچ سنه‌سی — حلیمه — بش یاشندن سکر یاشنه قدر — مدینه‌یه سیاحت — یاغور یاغدیرمق — عبدالمطلب ارتحالی — ابو طالبک حضرت نبی اکرمی کندینه اولاد ایدینه‌سی .

۷۴ یرنجی باب — حیات محمدیه‌نک اون اوچنجی سنه‌سیله اون توالی ایدن سنه‌لری: ابو طالب حضرت پیغمبری سوریه‌یه برابر کوتوریور — راهب بحیرا نزدنده توقف و مسافرت — اون درت یاشندن بکرمی یاشنه قدر کدران اولان زمان .

۸۲ سکزنجی باب — حیات محمدیه‌نک بکرمی بشیخی سنه‌سیله اون توالی ایدن سنه‌لری: حضرت خدیجه‌یه وکاله لاجل التجاره حضرت پیغمبرک سوریه‌یه سیاحت — حضرت پیغمبرک خدیجه‌الکبرایی تزویجی .

۹۴ طفورنجی باب — حیات محمدیه‌نک اوتوز یدنجی سنه‌سیله اون تعقیب ایدن سنه‌لری: نبوت و بشتک ظهور و اعلانی — کعبه معظمه‌نک تکرار انشاسی — حضرت فاطمه الزهرانی و ولادت — حضرت پیغمبرک کندینسی تمامیه عبادت و ازواجه حصر ایتمه‌سی — دین اسلامی ایلک قبول ایدنلر — حضرت قرآنک امری .

۱۰۸ اوننجی باب — جبریل امین حضرت پیغمبره نبوتله مبعوث اولدینینی بیلدیریور: ورقة بن وهب بشت نبویه‌نی تصدیق و جناب پیغمبرله حضرت خدیجه‌بی تبریک ایدیور — ورود وحیک مختلف صورتلری .

۱۱۵ اوره برنجی باب -- بعث نبویه نك ايلك اوج سنه سی : حضرت
علینك ، حضرت زید بن حارثك ، حضرت ابونكر ك دین مبین اسلامی قبول
ایتهلری -- اوج سنه مدت کیزی کیزی اسلامینك نشری .

۱۲۷ اوره ایلمچی باب -- بعث نبویه نك دردنجی سنه سی : حضرت
پیغمبر بعثتی اعلان وخلق علنا دعوت ایدیور -- حضرت پیغمبره ودین اسلامی
قبول ایدنلره قارشى روا کوریلن اذا وحقا -- ولید بن مغیره اولا حضرت
قرأك فصاحت وبلغتته اظهار حیرت ایلور ، صوكرانه ذمام تحقیره باشلابور
- عتبة بن ربیعہ حضرت پیغمبری، خلق دین مبینه دعوتدن فارغ اولماسی ایچین
اقتناعه چالیشیور ، موفق اوله میور و جناب پیغمبرك اوصاف طایفه قدسیه سنك
مداحی کسلیور -- ابو طالبی حضرت پیغمبری حمایه ایتمکدن واز کچیرمك ایچین
مشركینك فاشده سز سمی وغیرتلی .

۱۵۷ اوره ارمچی باب - بعث نبویه نك دردنجی سنه سی : اسلامك
حبشستانه هجرتلی - مشركین قریش نجاشیدن مهاجرین اسلامك ائده سنی
ایسته بورل .

۱۸۷ اوره دردنجی باب -- بعث نبویه نك آلتنجی ، یدنجی ، سکزنجی ،
طقوزنجی سنه لری : حمزه بن عبدالمطلب بن هاشمك دین مبین اسلامی قبولی
- عمر بن خطابك دین اسلامی قبولی - ابو طالب حضرت پیغمبری حمایه
ایتمکده ثبات ایدیور، بنی هاشم وبنی مطلبلره برابر شعب مطلبه چکیلیوره .

۲۱۱ اوره بشیمی باب -- بعث نبویه نك اونجی سنه سی : مشركلرك
آرالزنده عقد ایتدکلری نطق معامله ههد تامه سنك انفساخیه بنی هاشم وبنی
مطلبلك خلاصی - ایرانبلرك یزانس روملری اوزرینه غلبه لری -- حضرت
خدیمجه ايله ابو طالبك وقوع ارتحاللری - انشقاق قر معیزه سی .

۲۳۵ اوره آلتىجى باب — بعثت نبويه نك اونىجى سنهسى (مابعد) :
ابوطالبك وقوع وفاتندن سوكرامشركار مكه مكرمهده حضرت پيغمبرى
تصديق ايديورلر. جناب رسالتاب طائفه چكيليور ، طائفيلردن حسن قبول
كورميور — جنيلردن اسلامي قبول ايديورلر — حضرت پيغمبر مكه مكر-
مهيه عودت ايديور .

۲۵۳ اوره يرنجى باب — بعثت نبويه نك اون برنجى سنهسى : معراج
— معراجي مشركارك طرزنلقيلري — حضرت پيغمبر حج ايجون مكه مكرمهيه
كان زائرلى دين حقه دعوت ايديور — مدينه منوره اهالييسندن آلتى ذاتك
دين اسلامي قبول ايتلري .

۲۷۷ اوره سكرنجى باب — بعثت نبويه نك اون ايكنجى سنهسى :
برنجى عقبه بيعتي — مصعب مدينه منورهده نشر اسلامه باشلايور .

۲۹۰ اوره طفورنجى باب — بعثت نبويه نك اون اوچنجى سنهسى :
ايكنجى عقبه بيعتي — اهل اسلامك مكه مكرمهيه ترك ايتلري — مدينه
منورهيه هجرت .

۳۰۱ يكدمنجى باب — حضرت ينفهبرك مكه مكرمهده چكوردبكي صوك
گونلر : كفار قريشك حيات نبوتناهاه سوه فصد ايجين عقد جمعيت ايلهملري
— حضرت حيدر كراارك صداقتى دن — حضرت ينفهبرك مكه مكرمهده دن خروجى
حقنده حضرت طايشه دن نقل ايديلن روايت .

ذيل : حضرت قرآن حقنده اوروپا طاللرينك مطالعاتى — اسلاميت ، مو-
سويت ، عيسويت حقننده ملاحظات . — تورات ايله انجيلك حضرت قرآن
طرفندن تصديقي .

ایکنجی جلد

۳۳۹ یکرمی برنجی باب — مدینة منوره به هجرت: غار ثورده توقف۔
 اثنای سیاحتده وقوعه کان حادثات — قباده توقف — سلمان فارسینک دین
 اسلامی قبول ایتسی — ایلك مسجد اسلامک تأسیس و بناسی — حضرت پیغمبرک
 مدینة منوره به وصولی .

۳۷۳ یکرمی ایکنجی باب — هجرت نبویه تک برنجی سنه سی: حضرت
 پیغمبرک مدینة منوره به کال شان و شرفله دخولی — مسجد تأسیس و بناسی۔
 مدینة منوره تک تنظیمی — مهاجرین ایلہ انصار آراسنده مواخات — تاریخ
 هجرت .

۴۵۹ یکرمی اویغنجی باب — هجرت نبویه تک ایکنجی سنه سی: قبله
 عبادت — جناب حیدر کرارک کریمه نبوتیناه حضرت فاطمة الزهرا ایلہ ازدواجی
 — کفار قریشه قارشی جهاد — نخله سریه سی .

۵۱۲ یکرمی دردنجی باب — بدر غزوه کبراسنک اسباب اولیه سی

۵۳۷ یکرمی بشنجی ، یکرمی آلتنجی باب — بدر غزوه کبراسی

۵۸۶ یکرمی یرنجی باب — بدر غزوه سنندن سوکرا: غنائمک قسیمی —
 اسرانی اهدای و یاخود فدیہ مقابلنده اطلاق مسئله سنه دائر اصحاب کرامله
 استشاره — کریمه رسالتیناه حضرت زینب — بدر مظفریته تک تأثیرات معنویه سی

۶۱۱ بکرمی سکزنجی باب -- عمر بن وهبک اسلامى قبولى -- غزوة
بني قينقاع -- غزوة سويق .

۶۲۰ بکرمى طوفونجى باب -- هجرت ييضمبرينك اوجنجى -- نهى :
غزوة قرقرة الكدر -- كمب ابن اشرفك قتلى -- غزوة انمار -- غزوة نجران
-- سرية زيد بن حارثه .

۶۳۲ اونوزنجى باب -- احد حربى .

اوجنچى جلد

- ۶۶۲ اوتوز برنجى باب -- احد مئالەسەندىن سوكرى : طرفىنك ميدان
مئالەدىن ئىباعدى -- تەرضى رىجەئىلر - غزۈە حىراء الاسد .
- ۶۸۰ اوتوز ايكنجى باب -- هجرتك دردنچى سەئەسى : سەئە بنى اسد --
رىجىع سەئەسى -- عبداللە ابن ائىسك -- فىان بن خالدى قىلى -- بئرمەونە
وقەسى .
- ۶۹۶ اوتوز اوجنچى باب -- غزۈە بنى نظير - غزۈە بىدر موعودە .
- ۷۰۷ اوتوز دردنچى باب -- هجرتك بىشەنچى سەئەسى : غزۈە ذات الرقاع
-- غزۈە دۈمەالجندل - غزۈە بنى مەسطق .
- ۷۲۳ اوتوز بىشەنچى باب -- غزۈە خندق ياخود احزاب
- ۷۵۴ اوتوز آلتىنچى باب -- غزۈە بنى قەيظە
- ۷۶۵ اوتوز يەتتىنچى باب -- ابو فىانك تىشىت جانپانەسى - حىيات مەقسە
ئىبۈيە سۈە قەصد - سەئە بن مەسە - كەل وئى عربنە وقەسى .
- ۷۷۲ اوتوز سەككىزىنچى باب -- آلتىنچى سال هجرت ، غزۈە بنى لحيان --
غزۈە ذى فەرد - غزۈە وسرايى ساثرە - دىئە استسقاء - حج بيت اللەك
مەفر وئىقى .
- ۷۸۳ اوتوز تۆتۈزىنچى باب -- حەدىيە وقەسى .
- ۷۹۱ قەرقىنچى باب -- حەدىيە مەھدە نامەسى و بو مەھدەك ئىمرات اولەسى .
- ۸۰۵ قەرقىنچى باب -- هجرتك يەتتىنچى سەئەسى : تاجداران جەھانە اوسال
سەئەسى - ائىمپراطور ھەراقىلى بوس - كەسرا بوز - اسكەندەرىە كەكى مەفوقس -
ئىجاشى .

- ۸۱۸ فرق ابکنجی باب - خیر غزومسی .
- ۸۲۵ فرق اوچنجی باب - علی ابن ایطالبک ابرازابتلیکی شجاعت سابه -
سندھ قوس قلمه سبله قلاع سائرہ نک ضطی .
- ۸۳۳ فرق دوردنجی باب - فدک - سکنہ - سنک عرض انقیادی - جعفر بن
ایطالبک حبشہ دن عودتی - غزوہ وادی القری - عمرہ القضا .
- ۸۴۴ فرق بشنجی باب - سکرنجی سال ہجرت : اشراق قریش دن اوج
ذاتک اہنداسی - سریہ ذات السلاسل - سریہ موتہ .
- ۸۶۱ فرق التنجی باب - مشرکینک حدیبیہ معاہدہ سنک احکامی اخلاقی .
- ۸۷۳ فرق یدنجی باب - تدارکات حریہ ومکہ اوزوبتہ حرکت .
- ۸۸۹ فرق سکرنجی باب - فتح مکہ .
- ۸۹۷ فرق طقوزنجی باب - قانلی ہدر ایدبان مشرکر - بتلرک وبتکدہ لرک
کسر و تخریجی .
- ۹۱۷ التنجی باب - جنین غزومسی - طائف غزومسی .
- ۹۳۴ الی برنجی باب - جود و سخای محمدی - نخر کائناتک ائتلاف پرورانہ
ماملاتی .
- ۹۴۸ الی ایکنجی باب - طوفوزنجی سال ہجرت : سنۃ الوفود .
- ۹۵۵ الی اوچنجی باب - سریہ قطیفہ بن عامر و سراپای سائرہ - غزوہ
نبوک - سریہ دوامۃ الجندل .
- ۹۶۶ الی دوردنجی باب - وفود ! ابو بکر الصدیق ایلہ علی ابن ایطالبک
مکہ یہ اعزامی - مسلمیۃ الکنداب .
- ۹۹۶ الی بشنجی باب - اوتنجی سال ہجرت : علی س ایطالبک یمنہ
اعزامی - نجران نصاراسیلہ معاہدہ صلحیہ عتدی .
- ۱۰۰۶ الی آلتنجی باب - حجۃ الوداع - وصایای پیغمبری .

١٠١٧ الی یدنجی باب - اون برنجی سال هجرت: مرض وارنحال پیغمبری
- انصار ومهاجرین - اسود کعب عنسی - سجاج - مسجد نبوی ده صوگ خطبه
ذخر کاشات وفاطمة الزهرا - اشتداد مرض وارنحال .

١٠٣٦ الی سکزنجی باب - ارنحال نبویدن سوکرا ابوبکر الصدیق هم
بن الخطاب ، علی ابن ابی طالب - رسول الله ک تجهبزی ، تکفیی ، تدفینی .

المحمد لله علی التمام والصلوة والسلام علی محمد خیر الانام
وعلی آله واصحابه الکرام

تشکر واعتذار - قارئین کرامک ابراز ابتدیکی توجهه تشکر ایدوز .
بعض خطارک تصحیحی ایچون یاقنده برخطاصواب جدول نشر ایده جکمزدن
باب عالی قارشوسنده معارف کتبناسدن آللمری و جا اولنور .

